

Σημειώσεις Παραδόσεων

τοῦ μαθήματος

"Χριστολογικές Μαρτυρίες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης"

Ἀθήνα 2013

Πίνακας Χωρίων
Χριστολογικῶν Μαρτυριῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης

Γενέσεως 3,15 Πρβλ. Β' Βασιλειῶν 7,13-17

Γεν. 49,10-12

Ἀριθμῶν 24,7-9. 15-19

Δευτερονομίου 34,4. 10-12

Ψαλμός 2

Ψαλμ. 44 (45),4

Ψαλμ. 71(72),17

Ψαλμ. 109(110)

Σοφία Σολομῶντος 4,16-20

Σοφ. Σολ. 6,1-11

Ὡσηέ 1,2-3,5

Ἀμώς 9,11-12

Ἀμώς 15,16-17

Μιχαίου 5,1-4α

Ζαχαρίου 3,1 κ.έξ.

Ζαχ. 4,1 κ.έξ.

Ζαχ. 6,1 κ.έξ.

Ζαχ. 12,8-13,1

Μαλαχίου 3,1-3

Ἡσαΐου 6,13

Ἡσ. 7,9

Ἡσ. 7,14-16

Ἡσ. 8,8.10

Ἡσ. 9,1 κ.έξ.

Ἡσ. 11, 1 κ.έξ.

Ἡσ. 42,1-4

Ἡσ. 49,1-6

Ἡσ. 50,4-9

Ἡσ. 52,13 -53,12

Ἡσ. 55, 1 κ.έξ.

Ἰερεμίου 23,1-6

Ἰερ. 24, 1-5

Ἰερ. 25,1-13

Ἰερ. 51,17-23 (Ο') // 44,17-23 (ΜΚ)

Ἰεζεκιήλ 11,14-21 //Ἰερ. 24

Ἰεζ. 17,22-24

Ἰεζ. 21,30-32

Ἰεζ. 34,1 κ.έξ.

Ἰεζ. 37,15-28

Δανιήλ 2,20-23. 37. 44-45

Δαν. 3,38-45

Δαν. 7,13-14

Δαν. 9,25-27

Δαν. 11,33-12,13

Εισαγωγικά

Αρχικά ή λέξη "χριστός" ήταν τίτλος τιμής για τον έκαστοτε βασιλιά του Ισραήλ. Στην Παλαιά Διαθήκη απαντάται 38 φορές και κυρίως στο Ψαλτήριο προσδιορίζοντας τον βασιλέα του Ισραήλ. Μία φορά αναφέρεται στον Πέρση βασιλιά Κύρο (Ήσ. 46,1), τέσσερις φορές σε ιερέα και μία μόνο φορά στους πατριάρχες, τους θεωρεί και ως προφήτες (Ψαλμ. 104(105),150). Η χρήση θεωρείτο επίσημη νομική λατρευτική πράξη, με την οποία γινόταν ανάληψη αξιώματος και χορηγία του πνεύματος του Θεού. Την τελούσε ο προφήτης ή ο αρχιερέας ή οι πρεσβύτεροι και ο λαός του Ισραήλ και γινόταν με κέρασ ή άγγειο. Ο "χριστός" ή ο "κεχρισμένος" του Κυρίου ή «ο χριστός αυτού» (γενική υποκειμενική και κτητική) δεν είχε μόνον το προνόμιο της ασυλίας και της απόλυτης προστασίας από τον Θεό, αλλά και την υποχρέωση του σεβασμού προς τον Νόμο του Θεού. Έτσι τονίζεται ότι το ύπατο αξίωμα είναι χάρη, δωρεά του Βασιλιά των πάντων, του Θεού, ο Όποιος χορηγεί αυτό το αξίωμα διά του πνεύματός Του. Για παράδειγμα στο Β' Παραλ. 9,8 ο βασιλιάς Σολομών κάθεται στο θρόνου Κυρίου για να ποιεί κρίμα και δικαιοσύνη.

Στην αρχαία έβραϊκή γλώσσα δεν υπάρχει ή λέξη "χριστός" αλλά αντιστοιχεί με τη λέξη "*maschiah*", μεταφράζεται ως "*μεσσίας*", άπτηχει τό άραμαϊκό Meschiah και δεν έχει έσχατολογική ή γετική σημασία για μία μορφή, ή οποία θά ήγηθεϊ της παλινόρθωσης του Ισραήλ και της ανακαίνισης του σύμπαντος. Άπλά έννοει τον βασιλιά, τον όποιο κυβερνά στο ιστορικό παρόν του Ισραήλ. Δεν υπάρχει πουθενά άλλου στην Παλαιά Διαθήκη. Μόνον στο Δανιήλ 9,25-26 ο όρος «*χριστός*» χρησιμοποιείται απόλυτως για να δηλώσει τον αρχιερέα Ιησοῦ και τον αρχιερέα Όνία τον Γ' και στά χωρία: Α' Βασ. 2,10, Ψαλμ. 2,2. 88(89),39.52 ένυπάρχει ή μεσσιανική προοπτική και ή χρήση του όρου «*χριστός*» είναι απόλυτη. Δηλώνει την έσχατολογική μορφή για την παλινόρθωση του Ισραήλ και έχει μεσσιανική προοπτική, στά άλλα δεν υπάρχει τέτοια προοπτική. Όπου μάλιστα έννοείται ο Μεσσίας δεν χρησιμοποιείται ποτέ αυτός ο όρος, αλλά παράλληλοι τίτλοι όπως: *Έμμανουήλ* (Ήσ. 7,14), *Βλαστός* (Ήσ. 11,1. Ίερ. 23,5), *ο Γιαχβέ, ή δικαιοσύνη μας* (Ίερ. 23,6), *γιοϊ της έλαιας* (Ζαχ. 4,14). Επίσης στά μεσοδιαθηκικά χρόνια (έποχή Ασμοναίων και Ήρωδιανών) ή λέξη "χριστός" δεν χρησιμοποιείται και αντικαθίσταται με τό "βασιλεύς", ένώ παράλληλα χρησιμοποιούνται και άλλοι όροι όπως: *Δίκαιος, Έκλεκτός, Υίός ανθρώπου, Υίός Θεού, Δούλος Θεού*, κ. ά. Θά πρέπει να έπισημάνουμε ότι στον Ισραήλ δεν υπήρχε ένα ένιαϊο μεσσιανικό/χριστολογικό δόγμα. Μόνον σε δύο χωρία (αίχμαλωσιακά ή μεταίχμαλωσιακά): 1) Δευτεροσαϊα 52,13-53,12 "*ο πάσχων Δούλος*" και 2) Δανιήλ 7 "*ο Υίός ανθρώπου*", υποκρύπτεται ή έσχατολογική μορφή και ή συλλογική μεσσιανική αυτοσυνειδησία του ιουδαϊκού κύκλου.

Η μεσσιανική προσδοκία απαντάται στον παλαιστινό και στον έλληνιστικό ιουδαϊσμό. Είναι έντονα έμφανής στη Μετάφραση των Έβδομήκοντα (Ο'), ή οποία έγινε τον 3ο αι. π.Χ. στην Πτολεμαϊκή Αίγυπτο (π.χ. Γ' Σιβυλλικοί χρησμοϊ μέσα του 2^{ου} αι. π.Χ. στην Αίγυπτο, επίσης στους Βιργίλιο, Ίώσηπο και Φίλωνα)

Κατά τον Μεσοδιαθηκικό Μεσσιανισμό ο Μεσσίας αναμένεται: α) ως Υίός Δαβίδ, β) ως Προφήτης με έντονη προσδοκία του έσχατολογικού προφήτη ή επανερχόμενου του Μωυσή ή του Ήλία γ) ως δύο Μεσσίες ένας βασιλιάς Μεσσίας από τον Ισραήλ και ένας αρχιερέας Μεσσίας από την γενιά του Λευί και δ) ως ο Υίός του ανθρώπου που προϋπήρχε προαιωνίως με θεϊκά χαρακτηριστικά.

Στόν Ιουδαϊσμό τῶν χρόνων τοῦ Ἰησοῦ ὑπῆρχαν: α) ἀποκαλυπτικοί συγγραφεῖς, β) προφῆτες, γ) μεσσίες καί δ) «ληστές»-ἀντάρτες ἢ Ζηλωτές. Ὅλοι τους εἶχαν ἐσχατολογικά ὀράματα καί τρόπους πραγματοποίησής τους, πού διέφεραν μεταξύ τους, ἀλλά εἶχαν καί κοινά χαρακτηριστικά τῆς μεσσιανικῆς βασιλείας καί τῆς ἀναμονῆς της: 1) Ὁ Μεσσίας θά εἶναι ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θά χρησιμοποιήσει εἰρηνικά ἢ βίαια μέσα προκειμένου νά κατορθώσει τήν παλινόρθωση τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ὄρος «βασιλεύς» χρησιμοποιεῖται μόνον γιά τόν Θεό, ἐνῶ ὁ ὄρος «Χριστός» συνοδεύεται πάντα μέ τή γενική «Κυρίου» ἢ «αὐτοῦ». Ἡ ἔλευση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀναμονή της θά συνοδεύεται μέ τήν κρίση τῶν ἐθνῶν καί τή συντριβή τοῦ θανάτου καί τό ἀνοιγμα πρὸς τά ἔθνη. 2) Ὁ Μεσσίας θά γίνει ἐγκόσμιος κυρίαρχος. 3) Ἡ Μεσσιανική βασιλεία θά ἔχει κατ' ἐξοχήν ἐθνικό χαρακτήρα, θά ἀνασυγκροτήσει τίς 12 φυλές καί θά δοξάσει τό ἐκλεκτό λεῖμμα. 4) Ὁ Μεσσίας δέν θά πάσχει. Θά εἶναι ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστός πού θά συντριψίει τούς δυνάστες τῆς γῆς καί μετά θά καθίσει στό θρόνο τοῦ Γιαχβέ γιά νά κρίνει τόν κόσμον καί θά εἶναι φῶς τῶν ἐθνῶν. Κυριαρχεῖ τό σχῆμα: συντριβή - ἐνθρόνιση - κρίση. Δέν ἐστιάζουν στό ἄτιμο μαρτύριο, στό πάθος τοῦ Μεσσία, ἀλλά στόν ἄτιμο χαρακτήρα αὐτοῦ τοῦ πάθους. Ἀπό τίς πηγές τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. ἕως 1^{ου} αἰ. μ.Χ. καί τά Εὐαγγέλια φαίνεται ὅτι ὁ λαός προσδοκοῦσε ἕνα Μεσσία μέ τό «πνεῦμα καί τή δύναμη» τοῦ Μωυσέως καί τοῦ Δαβίδ, τό ὁποῖο θά ἀποτελοῦσε τό ἀντίπαλο δέος τοῦ Ρωμαίου Καίσαρα καί θά χαρίσει στόν ἴδιο ἐλευθερία ἀπό τίς ἐνοχές, τόν πόνο, τήν πείνα, τήν πολιτική καί κοινωνική καταπίεση. Ἡ αὐστηρή διάκριση σέ Μεσσία βασιλιά, προφήτη καί ἀρχιερέα πού δεσπόζει στή σύγχρονη ἔρευνα δέ φαίνεται νά κυριαρχοῦσε καί στή λαϊκή μεσσιανική προσδοκία. Ὁ Μωυσῆς καί ὁ Δαβίδ ἦταν ποιμένες, εἶχαν τό βασιλικό, προφητικό καί ἱερατικό ἀξίωμα καί λειτούργησαν ὡς «ἀρχέτυπες» μεσσιανικές προσωπικότητες. Ὁ ἀναμενόμενος προφήτης Μωυσῆς θά ἔφερε χαρακτηριστικά καί τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ὁ ἐσχατολογικός ἀντίτυπος τοῦ Δαβίδ θά εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Δαβίδ, ὁ ὁποῖος θά φέρει τά χαρακτηριστικά του, θά εἶναι φορέας τῆς Σοφίας καί τοῦ Πνεύματος, θά διαθέτει ἐτυμηγορία καί θά ἀποστομώνει τούς ἀντιπάλους του, θά γινόταν κάτοχος τῆς ἐπιστήμης τοῦ σύμπαντος καί τῆς ἐξορκιστικῆς τέχνης. Θά προλειάνει τό ἔδαφος τῆς ἔλευσής του μιά προδρομική μορφή ὅπως ὁ ἄγγελος τῆς Διαθήκης ἢ κάποιος ὅπως ὁ ζηλωτής Ἡλίας.

Στήν Καινή Διαθήκη ἡ λέξη "Χριστός" ἀπαντᾶται 529 φορές κυρίως στούς Συνοπτικούς (Μάρκο, Ματθαῖο, Λουκᾶ) καί τίς Ἐπιστολές τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε κατὰ τήν ἐποχή τοῦ Ρωμαίου διοικητῆ Ποντίου Πιλάτου, τοῦ Αὐγούστου Ρώμης καί τοῦ βασιλιᾶ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἰδουμαῖος. Καταδικάστηκε δέ ἀπό τήν ἰουδαϊκή ἀριστοκρατία ὡς βλάσφημος κατὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου ὡς πολιτικός ἡγέτης, βασιλεύς Ἰουδαῖος. Ἡ λέξη "Χριστός" ἔγινε σέ σύντομο χρονικό διάστημα συνοδευτικό τοῦ ὀνόματος "Ἰησοῦς". Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἀποδέχτηκε αὐτόν τόν τίτλο γιά τόν ἑαυτό του, ἂν καί ποτέ δέν προσφωνήθηκε ἔτσι. Ἄλλωστε ὁ λαός προσδοκοῦσε ὅσο ποτέ ἄλλοτε τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία, ὅπως προανακήρυξαν οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προκειμένου νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τά χρέη καί τίς ἐνοχές πού τούς εἶχε ἐπιβάλλει ἡ πολιτική καί θρησκευτική ἡγεσία. Αὐτή ἡ ἔλευση θά σηματοδοτοῦσε τό τέλος τῶν δεινῶν τους καί τόν ἐρχομό τῆς λύτρωσής τους. Στά τελικά ἔσχατα ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου θά συντριψίει τίς ρωμαϊκές λεγεῶνες καί τά σύμβολά τους (ἀετούς).

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟ

Γένεσις

Γεν. 3,15: Ο': *"καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου
καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς
καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου
καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς·
αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν,
καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν."*

Τό Γεν. 3,15 ἀναφέρεται στήν πρώτη εὐχάριστη εἶδηση μετά τήν πτώση τῶν Πρωτοπλαστῶν, δηλαδή στήν ἐξαγγελία τῆς τιμωρίας τοῦ ὄφεως, γι' αὐτό καί ὀνομάζεται Πρωτευαγγέλιο (πρώτη + εὖ (= καλή) + ἀγγελία). Οἱ Ο' τοποθέτησαν στό ρῆμα "τηρήσει" τό ὑποκείμενο "αὐτός" καί καθιέρωσαν τή μεσσιανική ἐρμηνεία αὐτοῦ τοῦ χωρίου. Με τή λέξη «σπέρμα» ἐννοεῖται ἕναν ἀπόγονον ἢ τους ἀπογόνους.

Τό ἔργο τῆς πτώσης δέν προηλθε ἀπό τόν Θεό, ἀλλά ἦταν ἔργο τοῦ μισανθρώπου ὄφεως, ὁ ὁποῖος ἐπέδιωσε τήν μονοκρατία. Δέν τίθεται ὑπό ἀμφισβήτηση ἡ ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μόνον τό ἀπόλυτο τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἐκδηλώνεται αὐτή ἡ τάση ἀνεξαρτητοποίησης ὑποτιμώντας τήν ἀξιοπιστία τοῦ Θεοῦ μέ τήν ἀνυπακοή τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ψυχὴ τῶν πρώτων ἀνθρώπων παλεύει δραματικά γιά τή θέση καί τή στάση τους ἀπέναντι στό Μοναδικό Νόμο (= ἐντολή) τοῦ Θεοῦ τους. Βρίσκονται ἀπέναντι σέ μιὰ πρόκληση γιά ὑποτίμηση τῆς αὐθεντίας καί τοῦ κύρους τοῦ Νομοθέτη, ἂν καί γνωρίζουν ὅτι ἡ τήρηση τοῦ μοναδικοῦ νόμου θά σημάνει ζωὴ καί ἡ παραβίασή του θά σημάνει τό θάνατο. Ἐπιλέγοντας τή παραβίαση τῆς ἐντολῆς ἡ συνέπεια ἔρχεται ἄμεσα μέ τήν ἀμείλικτη τιμωρία τους.

---- Ὁ Ὅφις ἐπειδὴ κινήθηκε μέ δική του πρωτοβουλία καί ὄχι ὡς ἐντεταλμένος τοῦ Θεοῦ, τιμωρεῖται πρῶτος ὡς πρωταίτιος, ὁ πρόξενος τῆς πτώσης.

---- Ὁ ἄνθρωπος (Ἀδάμ καί Εὕα) αἰσθανόταν ὅτι ἦταν πλασμένος γιά τόν παράδεισο, ἀλλά βρέθηκε ἐκτός καί ἀπέναντι αὐτοῦ προκειμένου νά νοσταλγεῖ τήν προηγούμενη κατάστασή του καί ἡ γυναίκα ὑποδουλώθηκε ἀπό τόν ἄνδρα,

-- ἡ ἐπιβολή τοῦ νόμου τοῦ ἰσχυροτέρου στίς σχέσεις τῶν λαῶν.

Ἐπομένως ὅλα αὐτά δέν εἶναι γεγονότα θεϊκά καί φυσικά, ἀλλά συνέπειες τῆς διαστρέβλωσης τοῦ ἀρχικοῦ θελήματος τοῦ Δημιουργοῦ μέ ἔσχατο σημεῖο τήν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό Ἐκεῖνον, γιατί στό Γεν. 1,26 ὡς εἰκόνες τοῦ Θεοῦ ἐννοοῦνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ἔτσι στίς συνέπειες προστίθενται καί φυσικές καταστροφές, ὅπως ὁ κατακλυσμός.

Ἄς δοῦμε τί συμβαίνει πρὶν καί μετὰ τόν Κατακλυσμό:

Πρὶν τόν Κατακλυσμό

πρὸ τῆς πτώσεως

ἄνδρας + γυναίκα: ἰσότιμοι
(ὀνομαστικά καί οὐσιαστικά)
& συγκροτοῦν μιὰ θεία
μονογαμικὴ κοινωνία.

Μετὰ τόν Κατακλυσμό

ἄνθρωποι: βασιλεῖς τῆς φύσης
καί τοῦ ἑαυτοῦ τους

Τό σέξ εἶναι ἔνστικτο
γιά συντήρηση καί διαίωνιση τῆς ζωῆς

διάλογος Θεοῦ καί ἀνθρώπου

παρακοή:

ἀπιστία πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Πάντων
ἐπικυριαρχία ἀνδρός καί πλήρης
ὑποδούλωση γυναίκας
πολυγαμία

Τό σέξ γίνεται μέσο θανάτου

Ἐπικρατεῖ ὁ μόνολογος, γιατί
ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νά
κατακτήσει μόνος του αὐτό πού
ὁ Θεός τοῦ εἶχε προορίσει μέ
τὴν κοινωνία του μέ τό Θεό.
ὀδηγοῦνται ἀπό μόνοι τους
σέ μιά διαρκή ὑποταγή καί σέ
εἰδωλοποιημένες ἐξουσιαστικές
αὐθεντίες (αὐτόνομοι μόνολογοί)

φυγόκεντρη πορεία ἀνθρώπου

ἀγωνιώδης ἀναζήτηση παραδείσου
ἐκ μέρους τῶν λαῶν καί
τῶν κοινωνιῶν

δένδρο ζωῆς στή μέση
στή μέση τοῦ παραδείσου

ὑποκατάστατο τοῦ δένδρου
ὁ πύργος Βαβέλ
(τεχνολογικό ἐπίτευγμα)

ἀπομάκρυνση ἀπό τό ζωτικό
χῶρο τῆς κοινωνίας τοῦ Θεοῦ,
τόν Παράδεισο ==> καταστροφική
στίς σχέσεις τῶν δύο φύλων καί
αὐτῶν μέ τόν κόσμο

τραγικό γεγονός τῆς ὑποκατάστασης
τοῦ Θεοῦ μέ τά ἐπιτεύγματα τοῦ
ὑπεράνθρωπου ==> καταλυτικό
στίς σχέσεις λαῶν καί γλωσσῶν

ἀνθρώπινες προσπάθειες ἐξίσωσης
μέ το Θεό μέ
Α) τήν ἀπόκτηση γνώσης (βρώση ἀπαγ.
Καρποῦ
Β) τή βιολογική βελτίωση τοῦ εἶδους του
(γάμοι με γίγαντες)
Γ) τήν τεχνολογική πρόοδο (Βαβέλ)
Αποτέλεσμα: καταστροφή σχέσεων

Ἡ **κατάρρα** ἐκστομίζεται
ἀπό τόν Θεό πρὸς τήν Εὐά
διάσπαση & καταστροφή σχέσεων
με τόν συνάνθρωπο καί των σχέσεων
ἀνάμεσα στο ζευγάρι Ἀδάμ-Εὐας
ἀνάμεσα στα ἀδέλφια Κάϊν -Ἀβελ

ή κατάρρα ἐκστομίζεται ἀπό τόν
Νῶε πρὸς τόν γιό του Χαναάν.
Εἶναι προσβεβλημένος πατέρας
Εὐλογία Θεοῦ πρὸς τόν Σὴμ & Ἰάφεθ
Ἐπευλογεῖται ἡ κυριαρχία τῶν
Σημιτῶν καί τῶν Φιλισταίων, δίνει

ανάμεσα στον πατέρα και τον γιό
Νῶε & Χάμ
ανάμεσα στην κοινωνία - Βαβέλ

ζωτικό χώρο σ' ένα λαό ἐχθρικό
ἀνταγωνιστικό, γιατί εἶναι Θεός
ὅλων τῶν λαῶν (Κριτ. 2,20-36).

Γεν. 49,10-12: Ο' ¹⁰ "οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰουδα
καί ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ,
ἕως ἄν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῶ,
καί αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.
¹¹ δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ
καί τῇ ἔλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ·
πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ
καί ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ·
¹² χαροποὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου,
καί λευκοὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα."

Στό Γεν. 49,10-12 ἔχουμε: α) τὴν πρώτη εὐλογία τοῦ Ἰούδα καί β) τὴν προφητεία γιὰ τὴν παντοτινὴ του ἐξουσία. Τὰ ἴδια του τὰ ἀδελφία θὰ τὸν ἐγκωμιάζουν (*yodu*), γιατί ἡ δύναμή του θὰ ἐξουσιάζει τοὺς ἐχθροὺς του, ἐνῶ ἐκεῖνος θὰ μοιάζει μὲ τὸ κοιμισμένο λιονταρόπουλο, τὸ ὁποῖο δέν θὰ τολμᾷ κανεὶς νὰ τὸ ξυπνήσει. Οἱ Ο' χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρο *ἄρχοντας* (= silo) καί ἐννοοῦν τὸν ἀναμενόμενο Μεσσία, ὁ ὁποῖος θὰ ἔχει παγκόσμια αἴγλη καί ἡ ἔλευσή του θὰ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εὐλογία τῆς γῆς, ἡ ὁποία θὰ εἶναι τόση, πού δέν θὰ ἔχει σημασία ἂν ὁ πῶλος τῆς ὄνου καταφάει τὸ κλῆμα. Ὁ ἴδιος, ὅπως λέει ἡ προφητεία, θὰ πλένει τὰ ροῦχα του μέσα στό κρασί, τὴ φορεσία του μέσα στό αἷμα. Θολὰ θὰ εἶναι τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ κρασί κι ἄσπρα τὰ δόντια του ἀπὸ τὸ γάλα. Τό ΜΚ χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο *silo*, ἀλλὰ δέν ἐννοεῖται ἡ πόλη Σηλῶ τῆς περιοχῆς Ἐφραΐμ, ἡ ὁποία φιλοξενοῦσε τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης.

Οἱ προφῆτες, οἱ ὁποῖοι κλήθηκαν καί ἀναδείχτηκαν ἄμεσα ἀπὸ τὸν Θεό (μέσω τοῦ θεσμοῦ τῆς προφητείας) προανῆγγειλαν τὴν ἔλευση τῆς μεσσιανικῆς ἐποχῆς καί ἐνός ἄρχοντα, τὸν ὁποῖο δέν τὸν κατονόμασαν ὡς Χριστό, γιατί οἱ "χριστοὶ τοῦ Κυρίου" κατεῖχαν τὸ θρόνο τοῦ Δαυῖδ. Ὁ θεσμὸς τῆς βασιλείας βρῖσκεται παράλληλα μὲ τὸ θεσμό τῆς προφητείας, μόνο πού ὁ Θεός δέν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸν βασιλιά καί τὸν λαό ξηρὴ τυπολατρεία καί προσήλωση στὸν τόπο καί τὸ θεσμό.

Ἀριθμοί

Ἀρ. 24,7-9: Ο' ⁷ "καί ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ
καί κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν,
καί ὑψωθήσεται ἡ Γαῶν βασιλεία αὐτοῦ,
καί ἀυξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ.
⁸ θεός ὠδήγησεν αὐτόν ἐξ Αἰγύπτου,
ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῶ·
ἔδεται ἔθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ

καί τά πάχη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ
καί ταῖς βολίσιν αὐτοῦ κατατοξεύσει ἐχθρόν.
9 κατακλιθεῖς ἀνεπαύσατο ὡς λέων καί ὡς σκύμνος·
τίς ἀναστήσει αὐτόν;
οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλόγηται,
καί οἱ καταρώμενοί σε κεκατήρηνται. ”

Ἀρ. 24,15-19: Ο'

15 "καί ἀναλαβὼν τήν παραβολήν αὐτοῦ εἶπεν
Φησὶν Βαλααμ υἱὸς Βεωρ,
φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν,
16 ἀκούων λόγια θεοῦ,
ἐπιστάμενος ἐπιστήμην παρά ὑψίστου
καί ὄρασιν θεοῦ ἰδῶν
ἐν ὕπνῳ, ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοί αὐτοῦ.
17 Δείξω αὐτῷ, καί οὐχὶ νῦν·
μακαρίζω, καί οὐκ ἐγγίξει·
ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακωβ
καί ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραηλ
καί θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωαβ
καί προνομεύσει πάντα υἱοῦς Σηθ.
18 καί ἔσται Εδωμ κληρονομία,
καί ἔσται κληρονομία Ησαυ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ·
καί Ἰσραηλ ἐποίησεν ἐν ἰσχύι.
19 καί ἐξεγερθήσεται ἐξ Ἰακωβ
καί ἀπολεῖ σφζόμενον ἐκ πόλεως."

Στό **Ἀρ. 24,7-9** ἔχουμε τὴν προφητεία τοῦ Βαλαάμ γιὰ τὴν ἔλευση καὶ τὸν ἐρχομὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ἡ βασιλεία θά εἶναι παγκόσμια καὶ θά ὑπερισχύσει ἀκόμη καὶ τοῦ μεγαλυτέρου ἐχθροῦ τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ βασιλιᾶ Γῶγ, τὸν ὁποῖο τὸ ΜΚ ὑποδηλώνει μὲ τὴ φράση "**ἡγεμονικό ραβδί**". Στὸ στίχο 9 ὑπάρχει καὶ ἡ **δεύτερη εὐλογία τοῦ Βαλαάμ πρὸς τὸν Ἰσραήλ**.

Στό **Ἀρ. 24,15-19**, ὁ βασιλιάς τῆς Μωάβ, ὁ **Βαλαάκ**, κινεῖται κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ προσκαλεῖ τὸν **μάντη Βαλαάμ** νὰ προφητεῦσει γιὰ τὴν ἐκβαση τοῦ ἀγῶνα αὐτοῦ. Ὁ Βαλαάμ, γιὸς τοῦ Βεώρ, κατάγεται ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Εὐφράτη εἶναι ὁ βλέπων, ὁ ἐξ ἀνατολῶν ἐθνικὸς προφήτης, πού θά πρέπει νὰ προβλέψει ὡς διάβολος καὶ ἀντίδικος τοῦ Ἰσραήλ. Ὅμως συμβαίνει κάτι παράδοξο: θαυμαστός ἄγγελος Κυρίου ἐπεμβαίνει παρὰ τὴ θέληση τοῦ Βαλαάμ καὶ τὸν κάνει νὰ μιλήσει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἐξαίρει τὴν εὐλογία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ καὶ ἀποκαλύπτει τὸ μέλλον τῶν Ἰουδαίων. Αναφέρεται **στό ἀστέρι καὶ τὴν ράβδο πού ὑποδηλώνουν τὸν Μεσσία** καὶ παραλληλίζονται μὲ τὸν ἀσσύριο βασιλιά Χαμουραμί. Τὸ κείμενο τῆς Μετάφρασης τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο') δίνει μεγαλύτερη μεσσιανικὴ σημασία στὴν προφητεία ἰδιαίτερα στὸν στίχο 7 μὲ τὴ φράση "**ἐξελεύσεται ἄνθρωπος**" καὶ στὸν στίχο 17 **«ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακωβ καὶ ἀναστήσετε ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραηλ»**. Ὁ **Μεσσίας παρουσιάζεται ὡς ἀστέρι καὶ ράβδος ὅπως ὁ ἔνδοξος Ἀσσύριος βασιλιάς Χαμουραμί καὶ θα ἔχει δράση ἐξουσιαστικὴ καὶ κατακτητικὴ ὑποταγή**. Τὸ ΜΚ

παρουσιάζει τόν Βαλαάμ ως τήν όρμητική επέκταση τῶν Ἰσραηλιτῶν μέ τό τρέξιμο τοῦ νεροῦ ἀπό τούς κάδους. Ὁ Φίλωνας ἀναφέρει ὅτι ὁ Βαλαάμ διετέλεσε μάγος καί σύμβουλος τοῦ Φαραώ.

Τό Ἀριθμ. 24,7-17 περιλαμβάνει τήν τρίτη ἀρχαιότερη προφητεία.

Δευτερονόμιον

Δευτ. 34,4.10-12: Ο' ⁴ "καί εἶπεν κύριος πρός Μωυσῆν

Αὕτη ἡ γῆ,

ἦν ὥμοσα Ἀβρααμ καί Ἰσαακ καί Ἰακώβ λέγων

Τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν·

καί ἔδειξα αὐτήν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου,

καί ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύση."

.....

¹⁰καί οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραηλ ὡς Μωυσῆς,

ὄν ἔγνω κύριος αὐτόν πρόσωπον κατά πρόσωπον,

¹¹ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις καί τέρασιν,

ὄν ἀπέστειλεν αὐτόν κύριος ποιῆσαι αὐτά

ἐν γῇ Αἰγύπτῳ Φαραῶ καί τοῖς θεραπεύουσιν

αὐτοῦ καί πάση τῇ γῇ αὐτοῦ,

¹²τά θαυμάσια τά μεγάλα

καί τήν χεῖρα τήν κραταιάν,

ἃ ἐποίησεν Μωυσῆς ἔναντι παντός Ἰσραηλ."

Τό Δευτ. 34,4. 10-12 ἀναφέρεται στήν 3η εὐλογία πού ἐμπεριέχεται στήν Πεντάτευχο καί ἀφορᾷ τήν εὐλογία τοῦ Μωυσῆ, μέσω τῆς ὁποίας χαριτώνεται ἡ φυλή τοῦ Λευῖ. Ἔχουν προηγηθεῖ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακώβ πρός τόν Ἰούδα (Γεν. 49) καί ἡ προφητεία τοῦ Βαλαάμ μέσω τῆς ὁποίας διαφαίνεται ἡ εὐλογία τοῦ Ἰσραήλ ὡς ἐνιαίου ἔθνους (Ἀρ. 24).

Τό ΜΚ μιλάει γιά τόν Κύριο πού ἔγινε βασιλιάς στόν Ἠγαπημένο ὅταν συγκεντρώθηκαν οἱ φυλές τοῦ Ἰσραήλ, ἐνῶ οἱ Ο' ἀναφέρονται στόν Ἐναν Ἄρχοντα στόν Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος θά γίνει στό μέλλον τό κέντρο τῆς ἐνότητος τῶν λαῶν καί τῶν φυλῶν «καί ἔσται ἐν τῷ ἡγαπημένῳ ἄρχων συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς Ἰσραήλ».

Τό Δευτ. 34,9-12 ὡς ὁ ἐπίλογος τῆς Πεντατεύχου εἶναι διατυπωμένος μελαγχολικά λόγω τῆς ἀπουσίας νέου Μωυσῆ, παρ' ὅτι ὑπάρχει ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. Ἡ Πεντάτευχος κλείνει μέ τή διαθήκη τοῦ Μωυσῆ, ὅπου μεταθέτει τήν ἐκπλήρωση καί τήν τελείωση τῶν ἐπαγγελιῶν στίς ἔσχατες ἡμέρες (Γεν. 49,10 καί Ἀριθμ. 24,17). Δέν κλείνει μέ τόν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γιατί θά ἀκολουθήσουν ἡμέρες καί νύχτες αἱματηρές γιά τήν κατάκτηση τῆς Γῆς τῆς Χαναάν, ὅπου ἐκεῖ ρέει μέλι καί γάλα σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ στόν Ἀβραάμ.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μέχρι τόν 11^{ον} αι. π.Χ. ή πολιτική έξουσία άσκειται από τους άρχηγούς τών οικογενειών καί τών φυλών, οί πρεσβύτεροι.

Από το 1200 π.Χ. οί ήγέτες του Ίσραήλ είναι χαρισματοῦχοι καί επιλέγονται από τόν ίδιο τόν Γιαχβέ. Η βασιλεία θεωρείται είναι άσυμβίβαστη προς το θέλημα του Θεου, γιατί για τους Ίσραηλίτες ο Γιαχβέ είναι ο μόνος βασιλέας. Μέχρι την εποχή του πρώτου βασιλιᾶ Σαούλ, στο Ίσραήλ λειτουργεί μετά τόν Μωυσή ο θεμός τών Κριτῶν τών οποίων ή εκλογή γίνεται καθ' υπόδειξη του Γιαχβέ καί έχουν βαθειά την πεποίθηση ότι μόνον ο Γιαχβέ είναι ο βασιλιάς τους.

ο Μωυσής: έλευθερωτής αξιώματος, νομοθέτης, μεσίτης, προφήτης,
άρχιερέας, ποιμένας, ή επιλογή του έγινε από τόν ίδιο τόν Γιαχβέ

Κριτές:

ή Δεββώρα		
ο Γεδεών		====> ως βασιλιάς του Ίσραήλ μόνον ο Γιαχβέ
ο Σαμψών		σωτηρία λαου, θεόδοτο αγαθό έλευθερίας

ο Σαμουήλ + Άμφικτυονία τών 12 φυλών:> ζητοῦν βασιλιά, όπως τά γειτονικά κράτη, άν καί ο προφήτης καί κριτής Σαμουήλ δέν συμφωνεί με την απαίτηση για επιλογή ενός βασιλιά που θά ενδιαφέρεται για τίς έξωτερικές υποθέσεις με τά στρατεύματα καί τίς έσωτερικές υποθέσεις λειτουργώντας ως κριτής καί έγγυητής της ειρήνης καί του δικαίου. Ο Σαμουήλ αναγκάζεται να δεχθεί την εκλογή του Σαούλ ως πρώτου βασιλιᾶ τών Ίσραηλιτών με μία βασική προϋπόθεση: **βασιλιάς καί λαός πρέπει να ύπακούουν μόνον στον Γιαχβέ** (Α' Βασ. 7-12).

Παράλληλα με τό θεσμό της βασιλείας εμφανίζεται καί ο θεσμός της προφητείας. Πάντα δίπλα σε κάθε βασιλιά εμφανίζεται καί ένας προφήτης υπενθυμίζοντάς του ότι τό θέλημα καί οί αποφάσεις του βασιλιᾶ πρέπει να έναρμονίζονται με τό θέλημα του Γιαχβέ. Στο Σινᾶ ο Ίσραήλ ονομάστηκε «**βασιλείον ιεράτευμα**» επειδή κλήθηκε να γίνει τό φῶς τών έθνῶν, να οδηγήσει την οικουμένη σε άμεση κοινωνία καί σχέση με την πηγή της ζωής, καί όχι να ύποτάξει βίαια τά άλλα έθνη στο δικό του θέλημα.

1000 π.Χ. ο Δαυΐδ (= προσφιλής) (2 χρίσεις ως βασιλιάς σέ ηλικία 12 και 30 ἐτῶν): ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ στό λαό και ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ πρὸς τόν Θεό. Ἡ χρίση ἔχει χαρισματικό χαρακτήρα και ἡ διατήρηση και συνέχιση τῆς μοναρχίας μέ θρησκευτική, κοινωνική και πολιτική καθαρότητα ἐπισφραγίζεται μέ τή σύναψη διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τόν οἶκο τοῦ Ἰσραήλ μέσω τοῦ προφήτη **Νάθαν**, ὅπως ἀναφέρεται στό:

Β' Βασ. 7,13-17:

13. *αὐτός οἰκοδομήσει μοι οἶκον τῷ ὀνόματί μου,
καί ἀνορθώσω τόν θρόνον αὐτοῦ ἕως εἰς τόν αἰῶνα.*
14. *ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, και αὐτός ἔσται μοι εἰς υἱόν·
καί ἐάν ἔλθῃ ἡ ἀδικία αὐτοῦ,
καί ἐλέγξω αὐτόν ἐν ράβδῳ ἀνδρῶν και ἐν ἀφαιῖς υἱῶν ἀνθρώπων·*
15. *τό ἔλεός μου οὐκ ἀποστήσω ἀπ' αὐτοῦ,
καθώς ἀπέστησα ἀφ' ὧν ἀπέστησα ἐκ προσώπου μου.*
16. *καί πιστωθήσεται ὁ οἶκος αὐτοῦ
καί ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἕως αἰῶνος ἐνώπιον ἐμοῦ,
καί ὁ θρόνος αὐτοῦ ἔσται ἀνωρθωμένος εἰς τόν αἰῶνα.*
17. *κατά πάντας τούς λόγους τούτους
καί κατά πᾶσαν τήν ὄρασιν ταύτην,
οὕτως ἐλάλησεν Νάθαν πρὸς Δαυΐδ.*

Τό χωρίο αὐτό εἶναι τό ἀρχαιότερο κείμενο ἐγκαθίδρυσης τῆς ἰσραηλιτικῆς βασιλείας, ὅπου ὁ βασιλιάς παρουσιάζεται ὡς ὁ υἱός Θεοῦ και ὁ χριστός τοῦ Κυρίου. Ἀποτελεῖ τή διαθήκη τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν Ἰσραήλ και ὑποστηρίζει ἀπερίφραστα τόν θρόνο και τό σπέρμα τοῦ Δαβίδ και παραλληλίζεται μέ τούς Ψαλμούς: 2, 88(89) και 109(110). Ὡς βασιλιάς ὁ Δαβίδ ἐδραιώνει τή μοναρχία μέ τήν μεταφορά τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης ἀπό τή Σηλώ στή Σιών κι ἔτσι ἡ Ἱερουσαλήμ καθίσταται πρωτεύουσα και σύμβολο τῆς ἐνότητος τῶν δώδεκα φυλῶν και τῆς παρουσίας τοῦ Γιαχβέ. Φέρει ὅλα ἐκεῖνα τά βασιλικά χαρακτηριστικά: α) σοφία και σύνεση, β) ἐγγύτητα και ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό, γ) δικαιοσύνη, δ) ὀφθαλμούς πού βλέπουν τους λόγους τοῦ Θεοῦ δημιουργοῦ μέσα στην ἱστορία και ε) εὐθύνη για το μέλλον τοῦ λαοῦ. Ὡστόσο μέ τό ἀμάρτημά του μέ τήν Βηρσαβεέ παραβιάζει τή διαθήκη γι' αὐτό ὁ προφήτης Νάθαν δέν τοῦ ἐπιτρέπει νά κτίσει τόν ναό, ἀλλά νά τόν ἀφήσει στόν γιό του, τόν Σολομώντα. Μέσα ἀπό τήν εἰλικρινή του μετάνοια ὁ Δαβίδ πρόσφερε σπουδαίους ψαλμούς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν συμπεριληφθεῖ στό Ψαλτήριο.

ὁ Σολομών (= ἰδεδί= ὁ ἀγαπημένος ἀπό τό Θεό) γιός τοῦ Δαυΐδ, στόν ὁποῖο ὁ Θεός ἐπέτρεψε νά κτίσει τόν Ναό.

Ένιαϊο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
1030 π.Χ.	Σαούλ	Σαμουήλ	Σηλώ
έως 926 π.Χ.	Δαβίδ	Γάδ Νάθαν	Ιερουσαλήμ ή Σιών
	Σολομών	Αχίας της Σηλώ	
	Ροβοάμ	Σαμαίας	

926 π.Χ. Διάσπαση Ένιαϊού Βασιλείου σε Βόρειο Βασίλειο και Νότιο Βασίλειο

Βόρειο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
ή Βασίλειο του Ίσραήλ (10 φυλές)	Άχαάβ Ιού Ιεροβοάμ Β' Ζαχαρίας Σαλλούμ/Σελλούμ Μεναχέμ/Μαναήμ Πεκαχγιά/Φακεσίας Πεκάχ/Φακεέ Ωσηέ	Μιχαίας υιός Ιεμβλά Ήλίας Έλισσαΐος Άμώς Ωσήε	Σαμάρεια 722 π.Χ. πτώση
Νότιο Βασίλειο	Βασιλείς	Προφήτες	Πρωτεύουσα
ή Βασίλειο του Ίούδα (2 φυλές)	Ροβοάμ Άβιού Άσά Ίωσαφάτ Ίωράμ Γοθολία Ίώας Άμεσίας Άζαρίας ή Όζίας Ίωάθαμ Άχαζ Έζεκίας Ίωσίας Ίωακείμ Ίεχονίας Σεδεκίας	Ήσαΐας Μιχαίας Ναούμ Σοφονίας Ίερεμίας Άββακούμ	Ιερουσαλήμ 587π.Χ. πτώση

Συροεφραιμιτικός Πόλεμος 735-732 π.Χ.

Βαβυλώνια Αίχμαλωσία 587 π.Χ.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σύμφωνα μέ τόν Χριστιανικό Κανόνα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί τή Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο') στήν κατηγορία τῶν Ποιητικῶν Βιβλίων ἀνήκουν τά βιβλία: **Ψαλμοί, Ἰώβ, Παροιμίαι, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα Ἀσμάτων, Σοφία Σαλωμῶνος (Σολομῶντος) καί Σοφία Σιράχ (Σειράχ)**. Στόν Ἰουδαϊκό Κανόνα τό βιβλίό τῶν Ψαλμῶν ἀνήκει στά "Πρότερα" ἢ "Ἀγιογραφα" καί τό βιβλίό τῆς Σοφίας Σολομῶντος στά Δευτεροκανικά Ἀναγινωσκόμενα.

Ὀλόκληρη ἡ ἑβραϊκή ποίηση ἐξελίχθηκε μέσα σέ πολλούς αἰῶνες. Ἰδιαίτερα ἡ θρησκευτική ποίηση ἤκμασε πολύ πρῖν τήν περίοδο τῆς αἰχμαλωσίας καί μάλιστα ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Δαυῖδ καί τοῦ Σολομῶντος, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται ὡς συγγραφεῖς μεγάλου τμήματος αὐτῆς τῆς ποίησης. Ἀλλά καί μετά τή Βαβυλώνια αἰχμαλωσία ἀναπτύχθηκε καί οὐσιαστικά δέν ἐξαντλήθηκε ποτέ, γιατί ὁ Ἰσραηλιτικός λαός εἶναι προικισμένος μέ ἔμφυτη ἰσχυρή ὀρμή πρὸς τήν ποίηση, εὐθυμη ψυχική διάθεση, φαντασία καί ἔντονα ψυχικά συναισθήματα. Στήν Ἰσραηλιτική ποίηση δέν βρίσκομε δράματα καί ἔπη, λόγω τοῦ μονοθεϊσμοῦ καί τῆς πνευματικῆς θρησκείας τῶν Προφητῶν, ἡ ὁποία δέν ἄφηνε νά βλαστήσουν τά μυθολογικά καί τά ἄλλα παρεμφερῆ στοιχεῖα τους. Ἡ Ἑβραϊκή Ποίηση μπορεῖ νά διακριθεῖ **σέ δύο μεγάλες κατηγορίες**: Α) Κοσμική Ποίηση καί Β) Θρησκευτική Ποίηση. Ἀναλυτικότερα:

Α) Κοσμική Ποίηση: Ἀρχικά ὑπῆρχαν λαϊκά τραγούδια, τά ὁποῖα μεταδίδονταν ἀπό στόμα σέ στόμα (προφορική παράδοση), ἀλλά μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου καταγράφηκαν κι ἔτσι δημιουργήθηκε ἡ γραπτή ποίηση. Γιά παράδειγμα τό "Βιβλίον τῶν πολέμων τοῦ Θεοῦ" περιεῖχε δημοτικά τραγούδια, τά ὁποῖα ὅμως δέν σώθηκαν. Ἡ ἀπώλεια ὀλόκληρης τῆς κοσμικῆς ποίησης τοῦ Ἰσραήλ ὀφείλεται πιθανόν στό γεγονός ὅτι δόθηκε μεγαλύτερη ἔμφαση στά βιβλία θρησκευτικοῦ περιεχομένου καί ἀλληγορικῆς ἐρμηνείας.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς κοσμικῆς ποίησης εἶναι ὅτι τά ποιήματά της: α) συνοδεύονται ἀπό μουσική καί χορό, β) ἔχουν ποιητικό ρυθμό (ρυθμικό σύστημα) γ) ψάλλονται ἢ τραγουδοῦνται ἀπό χορούς κατ' ἀντιφώνια, δ) διακρίνονται γιά τόν παραλληλισμό τῶν μελῶν, ε) δέν εἶναι μακρά σέ ἔκταση, στ) εἶναι παραστατικά καί ἐξωτερικεύουν συναισθήματα, ζ) ἀφοροῦν κάθε ἐκδήλωση τῆς ἰδιωτικῆς καί τῆς δημόσιας ζωῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων κάθε ἡλικίας (ἀνδρῶν, γυναικῶν καί παιδιῶν, βασιλέων, ἀρχόντων, πτωχῶν καί πλουσίων).

Β) Θρησκευτική Ποίηση: Παράλληλα μέ τήν κοσμική, ἀναπτύχθηκε μιά ἄλλη κατηγορία ποίησης, ἡ θρησκευτική. Ὁ ἱερέας συνήθιζε νά συνοδεύει τίς τελετουργικές πράξεις μέ λόγους, προσευχές, εὐχές καί παρακλήσεις σέ ποιητική ὄψη καί μορφή καθῶς καί μέ μουσική καί χορό. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ λατρεία ἐξυπηρετοῦσε τή θρησκεία, ἐξωτερίκευε τόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ ἱερέως καί τοῦ λαοῦ γύρω ἀπό τό θυσιαστήριο καί ἡ ἴδια γινόταν πιά πλούσια καί ἀποκτοῦσε μιά λυρική ἔκφραση τῶν συναισθημάτων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεό, ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις (χαρᾶς, λύπης, ἐγνωμοσύνης, ἀρρώστειας κ.λπ.).

Ἡ θρησκευτική ποίηση περιλαμβάνει δύο ὑποομάδες ποιητικῶν ἔργων: 1) τῆς διδακτικῆς ποίησης καί 2) τῆς προφητικῆς ποίησης. Ἀναλυτικότερα:

1) Ἡ **Διδακτική ποίηση** περιλαμβάνει τά βιβλία τῶν Ψαλμῶν, τοῦ Ἰώβ, τῶν Παροιμιῶν, τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, τοῦ Ἄσματος Ἀσμάτων, τῆς Σοφίας Σολομῶντος καί τῆς Σοφίας Σειράχ, στά ὁποῖα ἀποτυπώνονται ἠθικές καί θρησκευτικές γνώμες καί

συμβουλές, πού βασίστηκαν στην πείρα και προήλθαν από αινίγματα, παροιμίες και γνωμικά διατυπωμένα αρχικά σε ποιητική μορφή.

Ιδιαίτερα ή **Ποίηση των Ψαλμών** ξεκινά από την κατ' αντιφωνία ψαλμωδία στίχων και μικρών ποιημάτων-ύμνων μεταξύ ιερέως και λαού, γύρω από τό θυσιαστήριο. Οί πρώτοι ψαλμοί είναι πολύ σύντομοι, εκφράζουν τά πρώτα θρησκευτικά συναισθήματα του ανθρώπου, ψάλλονται κατ' αντιφωνία και δημιουργούν λογική και ρυθμική ένότητα. Αργότερα οί Ψαλμοί πήραν τή θέση τους στον Κανόνα της Παλαιᾶς Διαθήκης ως μιά ξεχωριστή συλλογή 150 θρησκευτικῶν ύμνων και ᾠσμάτων, ή οποία φέρει στους Έβραίους τόν τίτλο "**Ύμνοι**" ή "**Βιβλίον των ύμνων ή προσευχῶν**", ἐνῶ στό Χριστιανικό Κανόνα και τό κείμενο τῆς Μετάφρασης των Ο' ως "**Βίβλος ψαλμών**" ή "**Ψαλτήριον**". Οί Ψαλμοί διακρίνονται ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους στά παρακάτω εἶδη:

α) **Ύμνος**: ᾠσματα και ύμνους πρὸς τόν Θεό, ὁ Ὅποιος γίνεται Ἀντιληπτός μέσω τῆς θέας του κόσμου. Ὁ ψαλμωδός (και κάθε ἄνθρωπος) διαπιστώνει ὅτι ὁ Θεός είναι Πάνσοφος, Παντοδύναμος και κατευθύνει τήν Ἱστορία και τά γεγονότα της, καθώς ἐπίσης και τήν προσωπική ζωή του καθενός. Ὁ ποιητής εκφράζει μέ δυνατές και ζωηρές εκφράσεις τά συναισθήματα χαρᾶς, θαυμασμοῦ, περηφάνειας πού ἔχει στην ψυχή του γιά τόν Θεό. Μέσω ρητορικῶν ἐρωτήσεων, θαυμαστικῶν φράσεων, μακαρισμῶν, διδακτικῶν παραινέσεων δέν σταματᾶ νά ἐγκωμιάζει τόν Θεό μέ τή συνοδεία ἐπίσης ζωηρῆς μουσικῆς, ἀνύψωσης των χειρῶν, ρυθμικῶν χειροκροτημάτων και ἐδαφιαίας προσκύνησης του Θεοῦ. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ύμνων αὐτοῦ του εἶδους είναι οί ψαλμοί 18(19)ος και 103 (104)ος (ὁ λεγόμενος Προοιμιακός).

β) **Εὐχαριστήριους ψαλμούς**: ύμνοι τούς ὁποίους ὁ ποιητής συνθέτει ἀπό εὐγνωμοσύνη γιά κάποια ἐνέργεια, τήν οποία ἔλαβε ἀπό τόν Θεό, ή γιά τή σωτηρία του ἀπό κάποια δυσχερῆ κατάσταση (ἀσθένεια, φυλάκιση, αἰχμαλωσία, ἐξορία, πολιορκία, διαβολή ἐχθρῶν κ.λπ.). Οί ψαλμοί είναι ἀτομικοί (ψάλλει ἕνας) ή συλλογικοί (ὀλόκληρη ή Ἰσραηλιτική κοινότητα). Ἡ ψυχή των ψαλλόντων πλημμυρίζει ἀπό συγκίνηση και εὐγνωμοσύνη. Ἐπίσης μπορεῖ νά συνοδεύεται ἀπό εὐχαριστήριο θυσία, στην οποία συμμετέχουν συγγενεῖς και φίλοι του ψαλμωδοῦ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ὁ 102 (103)ος ψαλμός.

γ) **Θρηνώδεις Ψαλμούς**: ύμνους, τούς ὁποίους ψάλλει ή Ἰσραηλιτική κοινότητα ή ἕνα ἄτομο. Δημιουργήθηκαν ἐξαιτίας των θεομηνιῶν, πού πλήττουν ὀλόκληρο τόν λαό ὅπως π.χ. ἀτυχεῖς πόλεμοι, αἰχμαλωσίες, λοιμοί, λιμοί, ἀνομβρίες, ἐπιδρομές ἀκρίδων, ἀσθένειες, ἔριδες κ.λπ. Μέ νηστεία και προσευχή ὀλόκληρη ή Ἰσραηλιτική κοινότητα προσέρχεται μέ ταπείνωση ἐνώπιον του Θεοῦ γιά νά θρηνήσει τήν καταστροφή της και νά Τόν παρακαλέσει νά σταματήσει τό κακό και νά δείξει ἔλεος. Θρήνος, παράκληση και ἐπίκληση του Θεοῦ σε κλητική πτώση είναι τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, καθώς οί ψυχικές μεταπτώσεις ἀπελπισίας (θρήνος) και ἐλπίδας (παρακλήση γιά βοήθεια του Θεοῦ). Συνήθως ἐκλαμβάνουν τήν κρίση ως ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας. Χαρακτηριστικοί θρηνώδεις ψαλμοί είναι: 3, 6, 7, 12, 21, 24, 25, 37, 41, 42, 62, 87, 142.

δ) **Ψαλμούς τῆς Μετανοίας**: ύμνους, τούς ὁποίους δημιούργησε ή συναίσθηση τῆς ἁμαρτίας και ή ἀνάγκη τῆς συνδιαλλαγῆς του ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ὁ πιστός δημοσίᾳ ἐξομολογεῖται τίς ἁμαρτίες του και ζητᾶ τήν ἄφεση των ἁμαρτιῶν. Τό εἶδος αὐτῶν των ψαλμῶν είναι πανάρχαιο, συνοδεύονται ἀπό τή θυσία ὑπέρ ἐξιλεώσεως των ἁμαρτιῶν και διακρίνονται γιά τήν ἀνάδειξη λεπτότατων ψυχολογικῶν στιγμῶν του ἀνθρώπου και τῆς ψυχῆς του πού πάσχει και ἀγωνίζεται. Ξεκινᾶ μέ τή

συναίσθηση τῆς ἁμαρτίας καί καταλήγει στήν ἐσωτερική ἀναγέννηση, τή δημιουργία νέας καρδιάς καί νέου πνεύματος. Στό σημεῖο τῆς λύτρωσης ἡ ἀγωνία τοῦ ψαλμωδοῦ ἀντικαθίσταται μέ τήν ἡρεμία καί ὁ θρηνώδης τόνος ὑποχωρεῖ ἀφοῦ μετά τήν ἀναγέννηση του ἀτενίζει μέ αἰσιοδοξία τό μέλλον του. Στό τέλος σφραγίζει αὐτή τήν αἰσιοδοξία μέ μιᾶ δέηση εὐχαρίστησης ἢ μιᾶ ὑπόσχεση τοῦ λυτρωθέντος νά γίνει ἱεραπόστολος τῆς μετανοίας στόν ἁμαρτωλό κόσμο. Τέτοιου εἶδους ψαλμοί εἶναι ἄχρονοι γιατί μιλοῦν σέ κάθε ἀνθρώπινη ψυχή ὅποιασδήποτε ἐποχῆς καί χαρακτηριστικά δείγματά τους εἶναι οἱ ψαλμοί: 31, 50 καί 141.

ε) **Ἱεραποδημητικούς Ψαλμούς:** ὕμνους, τούς ὁποίους ψάλλουν οἱ εὐσεβεῖς ἱεραπόδημοι ὅταν ἀποφασίζουν νά διανύσουν μεγάλη καί μακριά ὁδοιπορία γιά νά πάνε νά προσκυνήσουν τόν Θεό στό Ναό τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατά τήν πορεία τους οἱ προσκυνητές ψάλλουν διάφορους ψαλμούς γιά νά εὐχαριστήσουν τόν Θεό πού τούς ἀξιώνει νά νοιώσουν αὐτή τήν ὑψιστή εὐτυχία. Ὁ πόθος καί ἡ προσδοκία τῆς ἐκπλήρωσης δημιουργοῦν μιᾶ ἀτμόσφαιρα ἀνυπομονησίας καί ἔντασης, τήν ὁποία διαδέχεται ὅταν φθάνουν στόν Ναό ἡ ἀγαλλίαση, ὁ θαυμασμός. Τότε πλέον ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται ἡρεμῆ, ἀπαλή καί εἰδυλλιακή, καθῶς τά ἔντονα συναισθήματα τῆς ἐπικοινωνίας μέ τόν Θεό, βρίσκουν τήν εὐτυχία πού δέν μπορεῖ νά ἐκφρασθεῖ παρά μόνον μακαρίζοντας ὅλους ἐκείνους πού ἔχουν τή δυνατότητα νά παραμένουν μόνιμα στό Ναό. Αὐτοί οἱ ψαλμοί εἶναι συνήθως μικροί σέ ἔκταση, οἱ στίχοι τους ἀποτελοῦν μικρές, ἀλλά πολύ ἐκφραστικές καί παραστατικές προτάσεις, οἱ ὁποῖες συγκινοῦν τίς ψυχές. Τέτοιου εἶδους ψαλμοί εἶναι: 22, 26, 51, 60, 83(84), 121(122).

στ) **Μεσσιαικούς Ψαλμούς:** ὕμνους, πού ἔχουν ὡς κεντρικό τους θέμα τή μορφή τοῦ Μεσσία, τοῦ ὁποίου ἡ περιγραφή γίνεται ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις. Οἱ ποιητές ἀντλοῦν τό ὑλικό τους ἀπό τήν Μεσσιακή διδασκαλία, ἡ ὁποία εἶχε ἤδη διαμορφωθεῖ. Γιά τόν Ἰσραήλ ὑπῆρξαν πηγὴ παρηγοριᾶς σέ δύσκολες ἐποχές. Τέτοιου ψαλμοί εἶναι: 2, 44, 71(72), 88(89) καί 109(110).

ζ) **Ἐσχατολογικούς Ψαλμούς:** ὕμνους, πού συγγενεῦουν μέ τούς Μεσσιαικούς, ἀλλά ἔχουν ὡς κύριο θέμα τους τήν ἐξύμνηση τῆς δύναμης τοῦ Θεοῦ κατά τήν ἔσχατη ἡμέρα καί τήν ἀκλόνητη πεποίθηση τοῦ πιστοῦ πρὸς τόν Θεό. Διακρίνονται γιά τόν πλοῦτο τῶν σκηνῶν, τή ζωηρότητα τῶν εἰκόνων καί τήν ἐκφραστική τους γλῶσσα. Οἱ ποιητές ἀντλοῦν τό ὑλικό τους ἀπό τή σχηματισμένη ἐσχατολογική διδασκαλία καί οἱ ψαλμοί αὐτοί ἀποτελοῦν πηγὴ παρηγοριᾶς καί δύναμης γιά κάθε ψυχή. Τέτοιος ψαλμός εἶναι ὁ 45(46)ος.

η) **Βασιλικούς Ψαλμούς:** ὕμνους, πού δέν ἔχουν κάποιο ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό στή μορφή τους, ἀλλά κατανέμονται ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό τους στά ἄλλα εἶδη τῶν ψαλμῶν. Τό μόνο ἰδιαίτερο χαρακτηριστικό εἶναι ὅτι ἀναφέρονται σέ βασιλιά, χωρὶς ἀναφορά στό ὄνομά του καί τήν ἐποχή τόσο τοῦ βασιλιᾶ ἢ τοῦ ποιητῆ τους καθῶς ἐπίσης εἶναι ἀόριστοι καί μποροῦν νά ἐπαναλαμβάνονται γιά κάθε βασιλιά. Ἄν καί ἔχουν ὡς ἀφορμὴ κάποιο κοσμικό γεγονός, (π.χ. τή γέννηση βασιλιᾶ, τόν γάμο του, τήν ἀνάρρησή του στό θρόνο, τήν ἐκστρατεία του στόν πόλεμο, τήν ἐπάνοδό του, τή χρηστή διοίκησή του, τήν ἐξύμνηση τῆς δόξας του, τόν ἐγκωμιασμό τῆς ὠραιότητας καί τῆς ἀνδρείας του, τήν καθυπόταξη τῶν λαῶν, κ.λπ.), ὡστόσο εἶναι ἐμποτισμένοι μέ βαθύτατο θρησκευτικό πνεῦμα, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ὁ βασιλιάς εἶναι ὁ χριστός τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος κλήθηκε ἀπό Ἐκεῖνον γιά νά βασιλεύσει μέ δικαιοσύνη. Ἡ νίκη τοῦ βασιλιᾶ εἶναι νίκη τοῦ Θεοῦ καί ὁ ὕμνος ἀπευθύνεται πρὸς τόν Θεό. Τέτοιου εἶδους ψαλμοί εἶναι ὁ 19(20)ος, 62(63)ος, 71(72)ος καί 100 (101)ος.

2. Η *Προφητική ποίηση* περιλαμβάνει μεγάλο μέρος τῶν συγγραμμάτων τῶν Προφητῶν, τό ὅποιο εἶναι γραμμένο ποιητικά (Αμώς, Ἡσαΐα, Ἱερεμία καί ἄλλων προφητῶν). Ἡ προφητική ψυχή συμμετέχει ἐνεργά, βιώνει ἔντονα τίς ὑψιστες θρησκευτικές ἀξίες, καί ἀποτυπώνει μέ λυρισμό ἕνα κόσμο πλούσιο σέ βιώματα, ιδέες καί συναισθήματα. Ἔχοντας ὑπόψη τους τό σκελετό τῶν ψαλμῶν, τῶν ὕμνων, τῶν θρήνων κ.λπ. δημιουργοῦν καί αὐτοί παράλληλα εἶδη, ὅπως μονολόγους, παραινέσεις, ἀπειλές.

Ψαλμός 2ος

Ψαλμ. 2,6-9

- Ο' 6. Ἐγὼ δὲ κατεστάθην βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ
ἐπὶ Σιών ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ
7. διαγγέλλων τὸ πρόσταγμα Κυρίου,
Κύριος εἶπε πρὸς με. Υἱός μου εἶ σὺ
ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
8. Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου
καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.
9. Ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ράβδῳ σιδηρᾶ,
ὡς σκεῦος κεραμέως συντρίψεις αὐτούς.

Ὁ 2ος Ψαλμός εἶναι ὁ εἰσαγωγικός ψαλμός τοῦ Ψαλτηρίου. Κατὰ τὴν ἐναρξή του μιλά γιὰ ἐπανάσταση λαῶν καὶ ἐθνῶν κατὰ τοῦ "Χριστοῦ τοῦ Κυρίου", τὸν ὅποιο κατέστησε βασιλιά στὴ Σιών ὁ ἴδιος ὁ Θεός. **Ἔθνη, λαοί, βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἄρχοντες,** πού ἔπρεπε νά ἔχουν ὑποταχθεῖ στό Θεό, προβαίνουν σέ ἐπαναστατικές πράξεις καὶ **συμμετέχουν στὴν ἐπανάσταση μέ σκοπὸ τὴν ἀπόρριψη κάθε ζυγοῦ ("δεσμῶν" ἢ "σχοινίων") ξένης δεσποτείας καὶ τὴ ματαίωση τῶν σχεδίων τοῦ νέου βασιλιᾶ, τοῦ "Χριστοῦ τοῦ Κυρίου".** Στους στίχους 1-3 μᾶς δίνει τὴν εἰκόνα τῶν ἐθνῶν στὴ γῆ καὶ τίς μάταιες προσπάθειες τους κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Στους στίχους 4-5 μᾶς δίνει μιὰ ἄλλη εἰκόνα, οὐράνια. Τὸν Κύριο νά περιγελαῖ τίς προσπάθειες τῶν ἐχθρῶν του. Δέν ἀναφέρεται ἡ αἰτία τῶν ἐπαναστατικῶν κινήσεων, ἀλλὰ φαίνεται νά **ἀντιδροῦν στὴν ἐξαγγελία τῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ νέου βασιλιᾶ, ὁ ὁποῖος φέρει νέα διδασκαλία,** κι αὐτό τοὺς προκαλεῖ ταραχὴ καὶ ἀγωνία. **Ὡς σύνθημα** ζωντανό καὶ σύντομο χρησιμοποιοῦν τὴ φράση (slogan): *"διαρρήξωμεν τοὺς δεσμούς αὐτῶν καὶ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τὸν ζυγὸν αὐτῶν"*.

Ἐπίγειοι βασιλιάδες =/
πολλοὶ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες
κινοῦνται, ἀγωνιοῦν, ταραζοῦνται
σχεδιάζουν, προγραμματίζουν

Οὐράνιος βασιλιάς
ὁ Θεός, εἷς/ ἕνας καὶ μόνος,
ἀτάραχος, ἀπρόσβλητος,
ἀπτόητος, μεγαλοπρεπής
ὁ γέλωσ τοῦ Θεοῦ δείχνει:
α) περιφρόνηση ἐπαν.πράξεων
β) χλευασμὸ γιὰ τὰ ἀνόητα

καί μάταια σχέδιά τους
γ) εὐκολία ματαίωσης τῶν
ἀνθρωπίνων σχεδίων
δ) δράση μέ ὀργή καί θυμό
κατά λαῶν καί ἐξαναγκασμό
τους νά τραποῦν σέ φυγή.

Ὁ στίχος 6 φέρνει στό προσκίνητο τόν ἴδιο τόν Μεσσία ὡς χρῆσιμο βασιλιά τοῦ Θεοῦ καί ἐγκαθιδρυμένο στή Σιών, ὁ ὁποῖος ἔχει τὰ ἴδια χαρακτηριστικά μέ τόν Θεό, δηλαδή παρουσιάζεται ὡς ἀτάραχος βασιλιάς, μεγαλοπρεπής, ἀσάλευτος στό θρόνο του καί βέβαιος νικητής.

Ὁ σκοπός τῆς ἐγκατάστασης τοῦ Μεσσία ὡς βασιλιά εἶναι ἡ **ἐξαγγελία τοῦ διατάγματος/προστάγματος τοῦ Κυρίου, δηλαδή τοῦ νόμου, τοῦ δικαίου, τῆς θέλησης τοῦ Θεοῦ, τό ὅποιο εἶναι ἡ οὐσία τῆς θρησκείας.**

Τό πρόσταγμα ἢ οὐσιαστικά ἐνθρονιστήριο διάταγμα περιέχει 3 μέρη καί μιλάει ὁ ἴδιος ὁ Μεσσίας:

1^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 7 μέ τή δήλωση: **“Υἱός μου εἶ σὺ ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε”.**

Ἐδῶ ἀκριβῶς **ὁ Μεσσίας, μέ πανηγυρικό τόνο καί πλήρη συνείδηση τῆς υἰοθεσίας Του, παρουσιάζεται ὡς φορέας παγκόσμιας ἐξουσίας ἐξαιτίας τῆς σχέσης Θεοῦ καί Υἱοῦ, ὅπως καί τῆς σχέσης τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ καί τῆς παγκόσμιας ἐξουσίας.** Ἡ δήλωση αὐτή ἐπίσης δηλώνει ὅτι **ὁ Υἱός ὑπάρχει προαιώνια, εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Θεό, καί μονογενής.** Διαπιστώνουμε ὅτι ὑπάρχει μιᾶ ἀλληλοεξάρτηση μέ τό Ἦσ. 42,1 μόνο πού ἐκεῖ χρησιμοποιεῖται ὁ ἔβρ. ὄρος mispat γιά νά δηλώσει τό νόμο, τό δίκαιο, τή νέα διδασκαλία, ἐνῶ ἐδῶ χρησιμοποιεῖται ὁ ἔβρ. ὄρος hoq γιά νά δηλώσει τόν νόμο καί κατ’ ἐπέκταση τή θρησκευτική διδασκαλία.

2^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 8 μέ τή δήλωση: **«Αἴτησαι παρ’ ἐμοῦ καί δώσω σοι ἔθνη τήν κληρονομίαν σου καί τήν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς».**

Ὁ Μεσσίας ὡς **ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ κληρονομεῖ ἀπό Ἐκεῖνον τήν παγκόσμια ἐξουσία, μιᾶ κοσμοκρατορική ἐξουσία μέ ἐσχατολογικό χρώμα.** Ὡς Υἱός Του μονογενής ἔχει δικαίωμα κληρονομίας ὅλου τοῦ κόσμου. Γι’ αὐτό τόν λόγο δέν ἔχει παρά νά το ζητήσει μόνον ἀπό τόν Θεό καί θα γίνεи.

3^ο μέρος: τήν ἐξαγγελία τοῦ στίχου 9 μέ τή δήλωση: **«Ποιμανεῖς αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκεῦος κεραμέως συντρίψεις αὐτούς».**

Ἡ δύναμη τοῦ Χριστοῦ θα εἶναι τόσο μεγάλη καί οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐχθροί Του τόσο μικροί καί ἀδύνατοι, ὥστε ὁ Χριστός αὐτός παρουσιάζεται ὡς βασιλιάς μέ ῥάβδο σιδηρά καί οἱ ἄλλοι σκεῦη κεραμέως εὐθραυστα πῆλινα δοχεῖα κεραμοποιού. **Θά ποιμάνει μέ ἰσχυρή δύναμη,** γι’ αὐτό χρησιμοποιεῖ τήν σιδηρά ῥάβδο ὄχι ἀπλά ὡς βασιλικό σύμβολο, ἀλλά κυρίως λόγω τοῦ μετάλλου **ὡς ἰσχυροῦ καί δυνατοῦ συμβόλου συντριβῆς καί ἐξολόθρευσης τῶν ἐχθρῶν καί τῶν ἀντιστάσεών τους, ὅπως γίνεται μέ τή θραύση ἑνός σκεύους τοῦ κεραμέως (στίχοι 8 καί 9).**

Ἀπό τόν στίχο 10 καί ἐξῆς ὁ ψαλμωδός προβαίνει σέ παραινήσεις πρὸς τούς ἐπαναστατημένους βασιλεῖς, ἄρχοντες καί λαούς. Τους δίνει μαθήματα διαγωγῆς ἀπέναντι στον Θεό καί τόν Χριστό. Τους προτρέπει νά γίνουν συνετοί καί φρόνιμοι, νά ἔχουν φόβο καί σεβασμό πρὸς τόν Θεό γιά νά ὑποταχθοῦν καί αισθανθοῦν ἀγαλλίαση. Ὡστόσο γι’ αὐτούς πού θά συνεχίσουν νά ἀντιστέκονται θά ὑπάρξει ὀργή καί θυμός ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καί τελική καταστροφή. Γι’ αὐτό νά μην ἀφήσει τήν

ἐπήρεια τῶν τρομερῶν ἀπειλῶν, τοὺς δίνει μιά γλυκεῖα παρηγοριά λέγοντάς τους ὅτι ὅσοι θὰ ὑποτάσσονται καί θὰ ἔχουν βαθεῖα πίστη στό Θεό, τότε αὐτοί θὰ εἶναι μακάριοι.

Ὁ Ψαλμός 2 εἶναι ἀνεπίγραφος, ἀλλά ἀπό τήν ΚΔ καί τό Πραξ. 4,25 ἀποδίδεται στόν Δαυῖδ.

Ὅσον ἀφορᾷ τίς ἀπόψεις πού διατυπώθηκαν σχετικά μέ "**ποιόν βασιλιά ἐννοεῖ ἱστορικά**" ἀναφέρουμε ὅτι ὡς τόν μεσαίωνα πίστευαν ὅτι ὁ ψαλμός ἀναφερόταν στόν Σολομώντα ἢ τόν Δαυῖδ. Ἀργότερα θεώρησαν ὅτι: α) ἐννοεῖ κάποιο βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ ἢ τοῦ Ἰούδα μέ ἢ χωρίς μεσσιακό ἢ ἐσχατολογικό χρώμα ὡς τύπο τοῦ Μεσσία ἢ β) μιλάει καθαρά καί ἄμεσα γιά τόν Μεσσία. Αὐτή ἡ δευτέρη ἀποψη θεωρεῖται ὡς πιό ὀρθή, ἐπειδή ἀφενός ἡ ἀναφορά στόν "**χριστό τοῦ Κυρίου**" ἔχει **μεσσιακή ἔννοια**, καί ἀφετέρου μέχρι τότε κοσμοκράτορες ἦταν μόνον οἱ Αἰγύπτιοι καί οἱ Βαβυλώνιοι καί ὁ Ἰσραήλ ποτέ δέν ὑπέταξε κανένα ἔθνος, λαό καί ἄρχοντα. Ἐπίσης ὁ συσχετισμός τοῦ Ψαλμοῦ 2 μέ τό Ἦσ. 42,1 μᾶς δίνει τήν πραγματική ἔννοια στόν Μεσσία. Ἄς δοῦμε τοὺς συσχετισμούς τους:

Ἦσ. 42,1

Ὁ Θεός κρατᾷ τό χέρι τοῦ Μεσσία
καί μιᾷ ἀπό τήν ἀρχή ἕως τό τέλος
Ὁ Μεσσίας παραμένει ἄφωνος

Ἡ ἔλευση τοῦ Μεσσία θὰ φέρει
τό δίκαιο καί κρίση στά ἔθνη
(*mispat*)

>>

Ὁ κόσμος μένει ἐκπληκτος

Ψαλμός 2

Ὁ Θεός κρατεῖται ἐπιμελῶς μακριά

Πανηγυρική εἰσαγωγή καί ἐμφάνιση
τοῦ **Μεσσία** ὡς βασιλιά στήν Ἱστορία
ὁ λόγος ἐξαγγέλλεται μέ τό στόμα
τοῦ Μεσσία γιά τόν Νέο Νόμο
Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ παραμένει στόν οὐρανό
ἀτάραχος ἀπό τήν ἐγκόσμια ἀγωνία
Ὁ **Μεσσίας** μιᾷ γιά τό Νέο Νόμο καί τήν
ἐγκαθίδρυση τῆς παγκόσμιας βασιλείας
καί αὐτό τό ἄγγελμά του γιά **νέο νόμο**
(*hoq* = πρόσταγμα) εἶναι παρήγορο.
Τό μάτι τοῦ ποιητῆ ἀναπαύεται:
α) στό γλυκό ὄραμα τῆς ἐγκαθίδρυσης
τῆς παγκόσμιας βασιλείας, ἡ ὁποία εἶναι
πνευματικοῦ χαρακτήρα καί
β) στόν Μεσσία ὡς πνευματικό φορέα
καί παγκόσμια προσωπικότητα
Ὁ **κόσμος** ταρασσεται καί θορυβεῖται
ἄνθρωποι ἐργάζονται ἀγωνιωδῶς καί
σχεδιάζουν προγράμματα, τά ὁποία
ἐπειδή εἶναι ἀντίθετα μέ τό θεῖο θέλημα
ὁ Θεός μέσω τοῦ Μεσσία θὰ τά ματαιώσει
καί θὰ ἐκπληρώσει τό δικό του θεϊκό
σχέδιο, πέρα ἀπό κάθε ἀνθρ. ἀντίδραση.

Ψαλμός 44ος

Ψαλμ. 44,7-9

- Ο' 7. *Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος,
ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας.*
8. *Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν.
Διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου,
ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους.*
9. *Σμύρνα καὶ στακτὴ καὶ κασία ἀπὸ τῶν ἱματίων σου,
ἀπὸ βάρων ἐλεφαντίνων, ἐξ ὧν ἠψφρανάν σε.*

Ψαλμ. 44,10-13

- Ο' 10. *Θυγατέρες βασιλέων ἐν τῇ τιμῇ σου.
Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῶ διαχρύσω
περιβεβλημένη, πεποικιλμένη.*
11. *Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε καὶ κλίνον τὸ οὖς σου
καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου*
12. *ὅτι ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου.
Ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Κύριός σου.*
13. *Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῶ θυγατέρες Τύρου ἐν δώροις,
τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλοῦσιοι τοῦ λαοῦ.*

Κατὰ τὴν ἔναρξη τοῦ 44ου Ψαλμοῦ καὶ συγκεκριμένα στοὺς στίχους 1-6 ὁ ψαλμωδὸς εἰσάγει πανηγυρικά καὶ μὲ μεγαλειώδη τρόπο τὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ "λόγον ἀγαθόν", ἐννοώντας μὲ τὸν ὄρο "λόγο" τίς εὐχές καὶ τοὺς ἐγκωμιασμούς καὶ μὲ τὸ ἐπίθετο "ἀγαθόν" τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴν συγκίνηση. Λίγο πῖο κάτω μὲ τὴ φράση "τά ἔργα μου" δηλώνει τὰ ἄσματα καὶ τὰ ποιήματα, τὰ ὅποια παραλληλίζονται μὲ τὰ γράμματα πού γράφει ὁ κάλαμος τοῦ ταχυγράφου γραμματέως καὶ ἀναφέρονται στὸν βασιλιά (στ.2).

Στ. 3-9: Ὁ αἶνος τοῦ νυμφίου: Ξεκινᾷ μὲ τὸν ἐγκωμιασμό τῶν *σωματικῶν ἢ φυσικῶν προτερημάτων τοῦ βασιλιᾶ*, ὁ ὁποῖος ἔχει κάλλος καὶ ἀρμονικὴ κατασκευὴ σώματος, ὠραῖο καὶ μεγαλοπρεπὲς παράστημα πάνω ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ πλησιάζει τὸ κάλλος τῶν ἀγγέλων. Βρίσκεται στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του, φορᾷ βασιλικά ἐνδύματα, χρυσοῦν διάδημα καὶ ἀπαστράπτουσα πανοπλία. Περιστοιχίζεται ἀπὸ μεγιστάνες καὶ ἀξιωματούχους, ἔχει βασίλισσα καὶ θεραπαινίδες. Σ' αὐτὴ τὴ μεγαλοπρεπὴ σκηνὴ ὁ βασιλιάς βρίσκεται ἐν μέσῳ φαιδρᾶς ὀμηγύρεως καὶ εἶναι εὐχαρῖς, γελαστός, μὲ ἐσωτερικὴ χαρὰ καὶ ἀγαθότητα, ἡ ὁποία τοῦ χαρίζει τὴν αἰώνια εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐξύμνηση τοῦ βασιλιᾶ ὡς *γενναίου πολεμιστῆ* συμπληρώνει τὴν ἐξωτερικὴ του εἰκόνα. Ἐπειδὴ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ κι ἔχει ὡς κύριο ἔργο του τὴν ἀπομάκρυνση τῶν ἐχθρῶν, γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἔχει ὄπλα, κρατᾷ τόξο στό χέρι καὶ εἶναι περιζωσμένος μὲ τὴν ρομφαία στὴν ὀσφύ του, πάνοπλος γιὰ νὰ πορευτεῖ σὲ πόλεμο. Ἡ ὠραιότητα συνδυάζεται μὲ τὴν ἡρωϊκότητα στὸν βασιλιά. Ἄν καὶ εἶναι

νεαρός πολεμιστής, παρά ταῦτα προφητεύονται τὰ πολεμικά του κατορθώματα, οἱ πολεμικές καί εἰρηνικές του μάχες καθώς καί ἡ πάταξη τῶν ἐχθρῶν του. Ὅλα αὐτά θα τοῦ φέρουν τὴ δόξα καί τὸν ὕμνο (στ. 3- 4).

Τὰ τρία ῥήματα *"καί ἔντεινον καί κατευοδοῦ καί βασίλευε"* τοῦ στίχου 5 δείχνουν δύο διαδοχικές φάσεις τῆς μάχης, πρῶτα τὸ πολεμικό ἄρμα καί μετὰ τὴν ἔκβαση τῆς μάχης, τὴν νίκη. Δέν πολεμᾷ ὡς πολεμοχαρής, ἀλλὰ ὡς ὑπερασπιστής τῆς ἀλήθειας, τῆς πραότητας καί τῆς δικαιοσύνης. Στόν ἀγῶνα του κατά τῶν ἀλλοφύλων, ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἀλήθειας καί τῆς πραότητας δίνουν θρησκευτικό χαρακτήρα καί ἡ ὑπεράσπιση τῆς δικαιοσύνης κοινωνικό χαρακτήρα. Εἶναι ἀγῶνας ὑπέρ τῆς ἀληθινῆς θρησκείας. Ἡ βέβαιη νίκη του ὀδηγεῖται ἀπὸ τὸν Θεὸ ἐκ δεξιῶν καί τὰ ἀκονισμένα βέλη τοῦ βασιλιᾶ θά ὑποτάξουν πολλοὺς λαοὺς καί θά φοβήσουν τοὺς ἐχθρούς του (στ. 5-6).

Στὴν ἐνότητα τῶν στίχων 7-9 ἐγκωμιάζονται καί τὰ πνευματικά χαρίσματα τοῦ καλοῦ βασιλιᾶ καί τοῦ δίνονται *τρεῖς εὐχές. Τὸ πρῶτο χάρισμα-εὐχή εἶναι ἡ μακροήμερευση τοῦ ἰδίου καί τοῦ θρόνου του στόν αἰῶνα τοῦ αἰῶνα.* Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὄρο *"ὁ Θεός"* διατυπώθηκαν διάφορες ἀπόψεις. Σκοπὸς τοῦ ψαλμωδοῦ δέν εἶναι νά θεοποιήσει τὸν βασιλιά, ἀλλὰ νά δώσει μεσσιανικό χαρακτήρα σ' αὐτόν εἴτε ταυτίζοντάς τον μέ τὸν Μεσσία ἢ θεωρώντας τὸν βασιλιά ὡς τύπο τοῦ Μεσσία, ὅπως συμβαίνει στό Ἠσ. 9,6. 42,1 καί Ψαλμ. 2,7.

Τὸ δεύτερο χάρισμα-εὐχή εἶναι ἡ χρηστή διακυβέρνηση μέ τὴ συμβολικὴ χρῆση τῆς ράβδου εὐθύτητας, ὑποδηλώνοντας ὅτι ἡ διακυβέρνησή του θά εἶναι εὐθεία καί ὀρθή.

Τὸ τρίτο χάρισμα-εὐχή εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ βασιλιᾶ γιὰ τὴ δικαιοσύνη καί ἡ ἀπέχθεια καί ἡ ἀποστροφή του γιὰ τὴν ἀνομία. Ἡδη οἱ προφῆτες εἶχαν ζήσει πολλές περιπτώσεις ἀνομίας καί καταχρήσεων ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς. Ἐχοντας αὐτά τὰ χαρίσματα *ὁ βασιλιάς* τοῦ Ἰσραὴλ ὡς ἀνταμοιβή *ἐκλέγεται καί χρίεται ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό.* Στό στίχο 8 μέ τὸν «ὁ Θεός» ἐννοεῖται ὁ Πατήρ, ἐνῶ μέ τὸν ὄρο «ὁ Θεός σου» ὁ Υἱός, καί συνάμα τονίζεται ἡ θεότητά του.

Ἡ τελετὴ τῆς χρίσης δι' ἐλαίου γίνεται δημόσια, ὁ βασιλιάς περιστοιχίζεται ἀπὸ τοὺς φίλους του (*"παρὰ τοὺς μετόχους σου"*) καί ὀνομάζεται ὁ ἴδιος "ἐλαιον ἀγαλλιᾶσεως" ἢ "ἐλαιον χαρᾶς". Στὶς ἐορτές οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι χρίονταν μέ ἐλαιον καί μῦρα, ἐνῶ ὁ βασιλιάς στή στέψη του χρίεται μέ ἐλαιον ἀναμεμειγμένο μέ ἀρωματικές οὐσίες. Στό στίχο 9 ἀναφέρονται *τρεῖς ἀρωματικές οὐσίες* οἱ ὁποῖες κατά τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (Μ. Ἀθανάσιος) ἔχουν διάφορους συμβολισμούς, θυμίζοντας στόν ἐπίγειο βασιλιά ὅτι εἶναι θνητός:

α) ἡ *σμύρνα* (=μύρα) εἶναι παχὺ ἀρωματικό εἶδος ἀπὸ δένδρο τῆς Ἀραβίας, συλλέγεται σέ σταγόνες καί συμβολίζει τὴν ταφή καί τὸ πάθος

β) ἡ *στακτὴ* εἶναι λεπτὸ εἶδος σμύρνης, ἡ ὁποία στάζει ὅπως τὸ δάκρυ καί συμβολίζει τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον καί

γ) ἡ *κασία* εἶναι λεπτότατος καί εὐώδης φλοιός καί συμβολίζει τὴν οἰκονομία τῆς σαρκός περὶ τοῦ ξύλου (σταύρωση), δηλαδή τὴν εὐωδία ἀπὸ πάθος.

Τὸ ἐλαιον μέ τίς ἀρωματικές οὐσίες χυνόταν πλούσια στό κεφάλι τοῦ βασιλιᾶ καί ἐμπότιζε τὰ ροῦχα καί τὰ ὑπόλοιπα ἐνδύματά του. Μέ τὸν ὄρο "βάρεα" (= ἀνάκτορα) κάποια ἐρμηνευτές θεώρησαν ὅτι ἐννοοῦνται τὰ ροῦχα πού βγήκαν μέσα ἀπὸ μεγάλα κουτιά ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν ἢ ὅτι τὰ ἀνάκτορα εἶχαν χτιστεῖ ἀπὸ πέτρα πελεκιτὴ ἀπὸ τέτοιο ὕλικό. Αὐτές οἱ ἐκδοχές μᾶλλον θεωροῦνται λιγότερο πιθανές. Ἡ πιὸ πιθανὴ ἐκδοχή, ἡ ὁποία δένει μέ τὸ σκηνικό τῆς τελετῆς εἶναι ἡ ἀκόλουθη: *Γιὰ νά*

γίνει ή τελετή μιá χαρούμενη γιορτή, επενδυόταν μουσικά μέ τούς εὐφρόσυνους ἤχους τῶν *"βάρων ἐλεφάντινων"*, δηλαδή ἢ α) μέ τά τραγούδια τῶν ὀργάνων ἀπό ἐλεφαντοστοῦν πού συνοδεύουν γαμήλια ἢ κάποια ἄλλη βασιλική γιορτή ἢ β) μέ τά μουσικά ὄργανα πού κρούονται μέ τά πλήκτρα ἢ τά χέρια (ὅπως ἡ ἄρπα, ἡ κιθάρα, τό ψαλτήρι). Συμβολίζουν γαμήλια τελετή πού ὀδεύει πρὸς τό ἀνάκτορο.

Στήν ἐπόμενη ἐνότητα τῶν στίχων 10-16 ἀναφέρονται στή *νύμφη* καί στίς *"θυγατέρες βασιλέων"*, οἱ ὁποῖες μᾶλλον εἶναι πριγκίπισσες πού συνοδεύουν τή βασίλισσα ἀπό τήν πατρίδα της. Ὁ ὅρος *"ἐν τιμῇ σου"* προκαλεῖ ἐρμηνευτικό πρόβλημα, δηλ. τί ἀκριβῶς ἐννοεῖ. Θά μπορούσαν νά εἶναι τά τιμώμενα προσφιλή πρόσωπα τῶν θυγατέρων τῶν βασιλέων. Ὅμως θεωρεῖται πιό ὀρθό νά ἐρμηνευτεῖ ὅτι *"θυγατέρων βασιλέων σου προσφέρουν πολύτιμα δῶρα"*. **Γιά τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡ φράση *"θυγατέρες βασιλέων"* ἐρμηνεύονται ἀλληγορικά καί εἶναι οἱ ἀμίαντες, καθαρές καί ἀναγεννημένες ψυχές, οἱ ὁποῖες εὐφραίνουν τόν Νυμφίο, δηλαδή τόν Χριστό μέ τιμή, ἀληθινή πίστη καί τέλεια ἀγάπη καί δοξάζουν τή θεότητά Του. Ἡ ἐπιστροφή τῶν ἐθνῶν στον νυμφίο Χριστό.**

Στό στίχο 10β ἡ *βασίλισσα* περιστοιχίζεται ἀπό πριγκίπισσες καί καταλαμβάνει τήν ἐκ δεξιῶν τοῦ βασιλιᾶ θέση, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαίτερος τιμητική. Ἔχει χρυσοκέντητη ἐνδυμασία στό γάμο καί ἐγκωμιάζεται ἡ ὠραιότητα καί ἡ μεγαλοπρέπειά της. **Γιά τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡ βασίλισσα συμβολίζει τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἦταν περιορισμένη πρό Χριστοῦ μεταξύ τῶν Ἰουδαίων καί μετά ἔγινε καθολική μέ ὅλους τούς ἀνθρώπους. Τά νυφικά στολίδια καί φορέματα συμβολίζουν τήν ἀγιότητα, ὠραιότητα, τελειότητα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.**

Στό στίχο 11 κάνει τήν ἐμφάνισή της *μιá ξένη βασίλισσα* ἡ ὁποία προσφωνεῖται ἀπό τόν ψαλμωδὸ ὡς *"θύγατερ"*. Ὁ ποιητής διαλέγει νά τῆς μιλήσει σέ παραινεντικό καί τρυφερό τόνο γιατί ἤδη ἐκεῖνος εἶναι μέγας σέ ἡλικία, βρίσκεται στήν αὐλή τοῦ βασιλιᾶ καί θεωρεῖται πρόσωπο σεβάσμιο καί ἱερό, ἐπειδή κατέχει τή θεία τέχνη τῆς ποίησης. Ἀπό πείρα τῆς δίνει **δύο συμβουλές** πού ἀξιῶνει ὄχι μόνον αὐτός ἀλλά καί ὁ λαός νά τίς ἀκούσει μέ προσοχή καί νά ἀφοσιωθεῖ στά νέα της καθήκοντα:

1η: νά λησμονήσει ἐντελῶς τόν πατρικό της οἶκο καί τόν λαό της καί νά προσκολληθεῖ στό νέο της λαό. Ὁ Ψαλμωδός ἔχει ὑπόψη του ἄσχημα παραδείγματα (ὅπως τοῦ Σολομώντα καί τῆς Ἰεζάβελ) καί εἶναι φυσικό νά τοῦ γεννᾷ φόβο καί καχυποψία ποιά θά εἶναι ἡ μελλοντική της συμπεριφορά. Ἡ Ρούθ ἀποτελοῦσε σπάνια ἐξαίρεση ὅταν εἶπε ὅτι *"ὁ λαός σου λαός μου καί ὁ Θεός σου Θεός μου"*.

2η: νά μὴν φερθεῖ ὑπεροπτικά, ἀγέρωχα καί ψυχρά πρὸς τόν βασιλιᾶ σύζυγό της καί τό νέο της λαό, ἐπειδή ἐκεῖνη ὡς πριγκίπισσα προερχόταν ἀπό ἕναν ἰσχυρό καί ὀνομαστό οἶκο καί τώρα ἦλθε ὡς βασίλισσα σέ ἕνα μικρό βασίλειο. Τήν συμπεριφορά της πρέπει νά τήν διακρίνει ὁ σεβασμός καί ἡ ὑπακοή στόν βασιλιᾶ σύζυγό της, γι' αὐτό τήν προτρέπει νά ἀποδεχθεῖ πιά ὅτι *"αὐτός ἐστίν ὁ Κύριός σου"*. Ἐτσι ὁ βασιλιάς θά τήν ἀγαπήσει καί θά ἐγκωμιάσει τήν ὠραιότητά της. Ἡ πρώτη γλυκεῖα ἀμοιβή γιὰ τήν νύμφη θα ἔλθει ὅταν θα ἀγαπηθεῖ ἀπό τόν βασιλιᾶ της, τόν Χριστό, ὅταν λησμονήσει ὅλα τά ἄλλα. Ἐτσι ὁ Νυμφίος-Χριστός

Ἡ ἐνότητα αὐτή κλείνει μέ τήν προσκύνηση τοῦ βασιλιᾶ. Ἐνῶ στό στίχο 10 θυγατέρες βασιλέων προσφέρουν δῶρα στόν βασιλιᾶ, στό στίχο 13 *θυγατέρες Τύρου* καί οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ προσφέρουν δῶρα στή βασίλισσα καί τήν λιτανεύουν. Οἱ θυγατέρες τῆς Τύρου εἶναι πριγκίπισσες ἢ ἄλλες ἀπό τίς ἀρχόντισσες τῆς Τύρου πού συνοδεύουν τή βασίλισσα στή νέα της πατρίδα, ὅπως καί οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ, δηλ.

προύχοντες καί ἄρχοντες καταγόμενοι ἀπό τόν βασιλικό οἶκο τῆς Τύρου. Ἡ συνήθεια τῆς προσκύνησης τοῦ βασιλιᾶ ἀπό τή βασίλισσα καί τά παιδιά του ἦταν εὐρέως διαδεδομένη.

Οἱ στίχοι 14-18 ἐστιάζουν στίς μορφές: α) *τῆς βασίλισσας*, ἡ ὁποία εἶναι μεγαλοπρεπής μέ προσωπικότητα, ὠραῖα ἐνδύματα καί πολύτιμα δῶρα (2^η ἀμοιβή τῆς νύφης), β) *τῶν παρθένων*, οἱ ὁποῖες εἶναι στολισμένες καί ἀκολουθοῦν τή γαμήλια πομπή πίσω ἀπό τή βασίλισσα νύμφη, ἐνῶ πλησίον της τήν περιστοιχίζουν οἱ φίλες της καί τήν ὀδηγοῦν κεκαλυμμένη στό βασιλιά μέχρι καί τόν νυφικό θάλαμο. Αὐτή τή γαμήλια πομπή συνοδεύουν εὐφρόσυνα γαμήλια καί ἐπιθαλάμια ἄσματα ὀδηγώντας τή βασίλισσα στό ἀνάκτορο (καί ναό) τοῦ βασιλιᾶ, ἐνῶ οἱ παρθένες τήν συνοδεύουν μέχρι τά ἐσώτερα. Στό τέλος ἡ πομπή χάνεται σιγά σιγά.

Ὁ ψαλμός κλείνει μέ *τὴν εὐχὴ τῆς τεκνοποιῖας* (στ. 17: κατακλείδα). Γιά τούς Ἑβραίους ἡ τεκνοποιῖα εἶναι εὐλογία, ἐνῶ ἡ ἀτεκνία κατάρα. Οἱ καρποὶ τῆς ἐνώσεως νυμφίου & νύμφης, δηλαδή Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας, θα εἶναι οἱ Χριστιανοί. Οἱ παρθένες πού τή συνοδεύουν συμβολίζουν τίς μυριάδες τῶν ψυχῶν ἀπό τά ἔθνη πού θα ἐπιστρέψουν στην Ἐκκλησία. Ὁ ποιητής εὐχεται νά ἔρθουν υἱοὶ ὡς διάδοχοι τῶν πατέρων τοῦ βασιλιᾶ νά καταλάβουν τή θέση τους καί νά γίνουν ἄρχοντες σ' ὅλη τή γῆ. Δέν ἀναφέρεται στό διάδοχο τοῦ βασιλιᾶ ἀπό διακριτικότητα καί λεπτότητα γιατί σέ μιά τόσο χαρμόσυνη στιγμή δέν θά ἔπρεπε νά τοῦ θυμίσει ὅτι πρέπει νά πεθάνει γιά νά τόν διαδεχθοῦν. Ὁ ψαλμωδός: α) πιστεύει ὅτι ὁ ὕμνος του εἶναι ἄξιο μνημεῖο μνήμης τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλιᾶ προκειμένου νά μείνει ἀλησμόνητο στοὺς αἰῶνες καί νά γίνει γνωστό στίς μέλλουσες γενεές καί β) συμμετέχει ὀλόθερμα στή χαρά τοῦ Κυρίου του, γι' αὐτό καί οἱ στίχοι ἔχουν τό φυσικό καί τό ἀβίαστο, καί τήν πηγαία χάρη τῆς ποιητικῆς τέχνης.

Αὐτός ὁ ψαλμός θεωρεῖται *μεσσιανικός* ἀπό τούς προχριστιανικούς χρόνους γιατί *ἡ εἰκόνα τοῦ γάμου* εἶναι γνωστή στήν Παλαιά Διαθήκη καί συγκεκριμένα στοὺς προφήτες τῆς Π.Δ. τόν Ὡσηέ (1-3), τόν Ἡσαΐα (54,4) καί τόν Ἰεζεκιήλ (16,8 ἐξ.), καθώς καί στό Ταρκούμ καί τήν Ἀραμαϊκή παράφραση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐστιάζει καί ἐξυμνεῖ τήν ὠραιότητα τοῦ Μεσσία καί μοιάζει πολύ ἔντονα μέ τό Ἄσμα Ἀσμάτων. Στήν Καινὴ Διαθήκη γίνεται λόγος στήν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή (1,8-9). *Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦν ὅτι οἱ συμβολισμοὶ εἶναι ἀλληγορικοί καί ὁ ἐγκωμιαζόμενος βασιλιάς συμβολίζει τόν Ἰησοῦ Χριστό, ἡ βασίλισσα τὴν Ἐκκλησία καί θυγατέρες βασιλέων τίς καθαρές καί ἀναγεννημένες ψυχές.* Στούς Διαμαρτυρομένους καί τούς Καθολικούς διατυπώθηκαν διάφορες ἀντικρουόμενες ἀπόψεις σχετικά μέ ποιόν γάμο ἐννοεῖ ὁ Ψαλμωδός καί ποιο βασιλιά. Ὑπάρχει ὅμως μία ἄποψη ὡς μέση ὁδός πού πιστεύει ὅτι ὁ 44^{ος} ψαλμός ἀναφέρεται ἄμεσα στόν Μεσσία, γιατί ὁ ψαλμωδός ἔχει ὑπόψη του τή γαμήλια πομπή κάποιου βασιλιᾶ, ἴσως τοῦ Σολομώντα μέ κάποια αἰγύπτια πριγκίπισσα καί αὐτή τὴν εἰκόνα ἀποτυπώνει ἐναργῶς, ἐνῶ κατ' οὐσίαν ἔχει πρό ὀφθαλμῶν του τὴν εἰκόνα τοῦ Μεσσία καί τὴ σχέση του πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Ἄλλωστε βλέπουν τόν Μεσσία γιατί: α) ὄχι ὡς συνηθισμένο βασιλιά, ἀλλὰ ὡς θεό, β) ὁ θρόνος του θα εἶναι ἀκατάλυτος, γ) ὁ ρόλος θα ἐπεκταθεῖ σ' ὀλόκληρη τὴ γῆ καί δ) το ὄνομά του θα ἐνθυμοῦνται ὅλες οἱ γενεές.

Ψαλμός 71(72)ος

Ψαλμ. 71(72), 1-7. 11.17.

- Ο' 1. *Εἰς Σαλωμών*
Ὁ Θεός, τὸ κρίμα σου τῷ βασιλεῖ δὸς
καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως
2. *κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ*
καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει.
3. *Ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ σου*
καὶ οἱ βουνοὶ ἐν δικαιοσύνῃ.
4. *Κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ,*
καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων
καὶ ταπεινώσει συκοφάντην.
5. *Καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ*
καὶ πρό τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν.
6. *Καὶ καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον*
καὶ ὡσεὶ σταγόνες στάζουσαι ἐπὶ τὴν γῆν.
7. *Ἄνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη*
καὶ πλῆθος εἰρήνης ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη.
.....
11. *Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ βασιλεῖς,*
πάντα τὰ ἔθνη δουλεύσουσιν αὐτῷ.
.....
17. *Ἔστω τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας,*
πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
καὶ εὐλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς,
πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσιν αὐτόν.

Στόν 71(72)ο Ψαλμό ἡ Ἰσραηλιτικὴ κοινότητα, ἡ ὁποία ἤδη ἔχει συγκεντρωθεῖ σέ κάποια θρησκευτικὴ τελετῇ, ἀπευθύνεται πρὸς τόν Θεό, πιθανόν, τῆ στιγμῇ τῆς νέας ἐνθρόνισης τοῦ νέου βασιλιᾶ. Εὐχεται ὁ Θεός νά δώσει στό βασιλιά δύναμη προκειμένου νά κυβερνᾶ χρηστά καὶ δίκαια τόν λαό του. Γιά τὰ μέλη τῆς κοινότητας ὁ βασιλιάς ἦταν ἐκπρόσωπος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν ὀνόματι Του εἶχε χρέος νά κυβερνήσει δίκαια τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι τὴν ἡμέρα τῆς ἐνθρόνισης γινόταν θυσία καὶ πανηγυρικὴ συγκέντρωση τῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινότητας πού προσφωνοῦσαν τόν νέο βασιλιά διατυπώνοντας τὰ αἰτήματά της μέ ἐλπιδοφόρες εὐχές καὶ προσδοκίες καὶ ὁ λαός ἀνέμενε ἀπό τόν βασιλιά νά τὰ πραγματοποιήσει (στ.1).

Τὸ πρῶτο αἶτημα τοῦ λαοῦ εἶναι νά τοὺς δώσει ὁ Θεός *ἓνα βασιλιά, ὁ ὁποῖος θά ἔχει "τὸ κρίμα σου καὶ τὴν δικαιοσύνην σου"*, δηλαδή χρηστὴ δύναμη, δίκαιη διοίκηση καὶ διακυβέρνηση. Ὁ λαός παρακαλεῖ τόν Θεό νά τοῦ συμπαρασταθεῖ, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶχε ὑπόψη του χρόνους κακοδιοικήσεως, κακοδαιμονίας καὶ διεφθαρμένης διακυβέρνησης. Μέ τὴ φράση *"τῷ βασιλεῖ δὸς ... καὶ τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως"* ἐννοοῦν τόν νόμιμο διάδοχο καὶ ὄχι ἀνώμαλες, σφετεριστικὲς διεκδικήσεις διακυβερνήσεων.

Τὸ δεύτερο αἶτημα τοῦ λαοῦ εἶναι ὅτι ὁ βασιλιάς νά κυβερνᾶ τὸ λαό μέ *δικαιοσύνη καὶ τοὺς πτωχοὺς μέ τὸ δίκαιο*, γιατί ὁ λαός πού θά βασιλεύσει δέν εἶναι

δικός του λαός, αλλά λαός του Θεού, ενώπιον του Όποιου θά είναι υπεύθυνος. Έφιστᾶ τὴν προσοχή στους φτωχούς, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ἔπεφταν συχνά θύματα κακοδιοίκησης, καταπίεσης καὶ ἐκμετάλλευσης τῶν ἰσχυρῶν τάξεων. Μόνος προστάτης τους εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός γι' αὐτό τους χαρακτηρίζει ὡς *"πτωχοὶ σου"*, καὶ χρῆζουν βασιλικῆς προστασίας.

Μετά τὰ δύο αἰτήματα τοῦ λαοῦ ὁ ψαλμωδός περιγράφει τὰ θετικά ἀποτελέσματα τῆς χρηστῆς διοίκησης, τὰ ὅποια θά εἶναι πολλά καὶ ἀγαθὰ γιὰ ὅλους, ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν φύση. Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εἰρήνη θά καλύψουν τὰ ὄρη καὶ τὰ βουνά, καὶ οἱ ἡμέρες δυστυχίας θά ἀποτελοῦν παρελθόν μετά τὴν ἀνάρρηση τοῦ νέου βασιλιᾶ.

Ἀπό τόν 4ο ἕως τόν 6ο στίχο τό μάτι τοῦ ψαλμωδοῦ ἐστιάζει καὶ πάλι στους φτωχούς καὶ τὴν ἐξολόθρευση τῶν ἐκμεταλλευτῶν τους. Ὁ λαός ζητᾶ ἀπό τόν νέο βασιλιά μιά κοινωνική μεταρρύθμιση. Ἡ μακροήμερευση τοῦ βασιλιᾶ εἶναι εὐχή τῆς ἰσραηλιτικῆς κοινότητας, ἀλλά ἐξαρτᾶται ἄμεσα ἀπό τόν τρόπο τῆς διοίκησής του. Ὅπως ἡ δυνατὴ βροχὴ πέφτει πάνω στόν ξηρό λειμῶνα μετά τόν θερισμό καὶ δημιουργεῖ νέα ζωὴ, ἀνθισθὴ ἐκ νέου, ἔτσι ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλιᾶ θά ἀναδείξει τὴν εὐεργετικὴ δύναμη τῆς χρηστῆς καὶ δίκαιης διοίκησης.

Στους στίχους 7, 11 καὶ 17 ἔχουμε τρεῖς εὐχές τῆς κοινότητας.

Ὁ στίχος 7 σφραγίζει τὴν πρώτη ἐνότητα (στ. 1-6) μέ τὴν *πρώτη εὐχή γιὰ χρηστὴ διοίκηση καὶ μεγάλη εὐτυχία/εἰρήνη νά παραμείνουν μέχρι τό τέλος τοῦ κόσμου.*

Ἡ δεύτερη ἐνότητα (στ. 8-10) ἀναφέρονται στήν ἐξωτερικὴ διακυβέρνηση καὶ πολιτικὴ τοῦ βασιλιᾶ, ὅπως καὶ τὴν κυριαρχία του σ' ὅλοκληρο τόν κόσμο. Μέ τὴ φράση *"ἀπό θαλάσσης ἕως θαλάσσης"* ἐννοεῖ τόν Περσικό κόλπο καὶ τὴν Μεσόγειο καὶ μέ τόν ὄρο *"ποταμός"* τόν Εὐφράτη. Μιά ἐξωτερικὴ ἔνδειξη τῆς καθυπόταξης ὀλόκληρου τοῦ κόσμου εἶναι ὅτι οἱ Αἰθίοπες θά πέσουν πρηνεῖς στό χῶμα, μιά ἔνδειξη πλήρους ὑποταγῆς καὶ ἔσχατης ταπείνωσης. Ἀκόμη θά προσκομίσουν δῶρα καὶ φόρους ὑποτέλειας οἱ βασιλεῖς τῆς περιοχῆς Θαρσίς (Ισπανίας) καὶ τῶν νήσων, ὅπως καὶ οἱ βασιλεῖς Ἀράβων καὶ Σαβά.

Αὐτὴ ἡ ἐνότητα κλείνει μέ τὴ *δεύτερη εὐχή (στ.11)*, ἡ ὅποια περικλείει χαρὰ, γιατί *ὄλοι οἱ βασιλεῖς θά προσκυνήσουν καὶ ὄλα τὰ ἔθνη θά γίνουν δοῦλοι στόν βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ.*

Ἡ τρίτη ἐνότητα (στ. 12-16) ἐπικεντρώνεται στήν ὑπεράσπιση τῶν πτωχῶν ἐκ μέρους τοῦ βασιλιᾶ, ἡ ὅποια ἐξαρτᾶται ἀπό τὴν καλὴ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ. Ἡ σωστὴ καὶ δίκαιη ἀντιμετώπιση τῶν ἐσωτερικῶν προβλημάτων μπορεῖ νά βοηθήσει στήν ἀντιμετώπιση τῶν ἐξωτερικῶν προβλημάτων, ἐπιδιώξεων καὶ ἐδαφικῶν ἐπεκτάσεων. Ὁ βασιλιάς ὡς ἄρχοντας καὶ ὡς ἄνθρωπος θά πρέπει νά δείξει εὐσπλαχνία γιὰ τούς πτωχοὺς καὶ τούς ἀδυνάτους καὶ νά τούς βοηθήσει. Ἡ καταπίεσή τους ἦταν τόσο ἀπάνθρωπη πού τούς ὀδηγοῦσε στό θάνατο, τὴ φυλακὴ καὶ τὴν κακοποίηση ἐξαιτίας τῶν χρεῶν τους. Ὅταν ὁ βασιλιάς θά γίνεῖ γενναϊόδωρος ἀπέναντι στους πτωχοὺς, τότε ὁ πτωχός, πού θά σώζεται καὶ δέν θά ἔχει τίποτα νά τό ξεπληρώσει, θά ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνη του καὶ θά ἀνταποδίδει τὴν εὐεργεσία του μέ τὴν προσευχὴ του ὑπὲρ αὐτοῦ γιὰ πάντα στό Θεό καὶ ὁ Θεός καθημερινά θά εὐλογεῖ καὶ θά στερεώνει τόν βασιλιά. Ὅλη ἡ εὐνομία καὶ ἡ εὐταξία τῆς χρηστῆς διοίκησης θά φέρει καρπούς καὶ φυσικά ἀγαθὰ σ' ὅλη τὴ γῆ, ἀνθρώπους, φυτὰ καὶ βουνά.

Αὐτὴ ἡ ἐνότητα κλείνει μέ τὴν *τρίτη εὐχή (στ. 17): νά παραμείνει τό ὄνομα τοῦ βασιλιᾶ εὐλογημένο, δοξασμένο στους αἰῶνες.* Αἰώνια ζωὴ καὶ στους ἀπογόνους τοῦ

βασιλιᾶ. Καί ἐδῶ ὁ ψαλμῶδός μέ λεπτότητα ἀναφέρεται στούς ἀπογόνους καί τούς διαδόχους του, χωρίς νά κάνει μνεΐα στό θάνατό του σέ μιά τόσο χαρούμενη καί σημαντική ἡμέρα. Ὅταν ἕνας τέτοιος εὐλογημένος βασιλιάς κάθεται στό θρόνο, εἶναι ἐπόμενο καί οἱ φυλές τῆς γῆς νά μετέχουν τῆς εὐλογίας καί νά μακαρίζουν τόν βασιλιᾶ. **Στο στίχο αὐτό γίνεται ὑπαινιγμός για τήν προαιωνιότητα τοῦ Μεσσία. Θα σώσει υἱούς πενήτων, θα ταπεινώσει συκοφάντες καί θα γίνει ἀντικείμενο προσκύνησης ἀπό τους ἄλλοεθνείς βασιλεῖς. Θα ἔχει παγκόσμια καί αἰώνια κυριαρχία, ἐνῶ το ὄνομά του «πρό ἡλίου διαμενεῖ».**

Στούς στίχους πού ἀκολουθοῦν (στ. 18-20) διατυπώνεται δοξολογία στό Θεό, ἡ ὁποία ἐπισφραγίζει τήν συλλογή τῶν ψαλμῶν πού φέρουν τό ὄνομα τοῦ Δαυΐδ μέ τήν φράση "οἱ ὕμνοι τοῦ Δαυΐδ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰεσσαί".

Συμπερασματικά ὁ ψαλμός 71(72)ος ζωγραφίζει τήν εικόνα τοῦ ιδεώδους βασιλιᾶ (εἴτε ὡς ἐπιγείου, εἴτε ὡς Μεσσία, ἢ ἐπιγείου πού προτυπώνει τόν Μεσσία). Ἀφοῦ πρῶτα ἐκλείψει ἡ κοινωνική κακοδαιμονία καί δυστυχία, τότε μόνον θά μπορέσει νά ἐπικρατήσῃ ἡ χρηστή διοίκηση καί δίκαιη διακυβέρνηση· τότε μόνον θά ἔρθῃ ἡ εὐτυχία καί ἡ εὐημέρια στό κράτος καί ἐσωτερικά θά ἐπικρατήσῃ ἡ ἡσυχία· τότε μόνον θά φτάσῃ σέ ἀκμή καί θά εἶναι σέ θέση νά ἐπεκτείνει τά ὄριά του καί νά γίνει παντοκρατορία.

Ἐξαιτίας τοῦ περιεχομένου του καί τῆς ἀρχῆς πού θέτει ὅτι ἡ βάση τῆς κοινωνικῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ χρηστή διοίκηση, ὁ **Ψαλμός 71(72) εἶναι ἄχρονος καί αἰώνιος. Ἄχρονος**, γιατί σέ κάθε ἐποχή μπορεῖ νά ἐφαρμοσθεῖ ἡ ἀρχή, τήν ὁποία θέτει, **καί αἰώνιος**, γιατί ἡ ἀρχή αὐτή ποτέ δέν θά χάσῃ τό ἀπόλυτο κῦρος της.

Ψαλμός 109 (110)ος

- Ο' 1. Τῷ Δαυΐδ ψαλμός.
Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου.
*Κάθου ἐκ δεξιῶν μου,
ἕως ἄν θῶ τούς ἐχθρούς σου
ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.*
2. *Ράβδον δυνάμεώς σου
ἐξαποστελεῖ Κύριος ἐκ Σιών
καί κατακυρίευσεν
ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου.*
3. *Μετὰ σοῦ ἡ ἀρχή
ἐν ἡμέρᾳ τῆς δυνάμεώς σου
ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἀγίων.
Ἐκ γαστροῦ πρό ἑωσφόρου ἐγέννησά σε.*
4. *Ἦμοσε Κύριος
καί οὐ μεταμεληθήσεται.
Σύ εἶ ἱερεύς εἰς τόν αἰῶνα
κατὰ τήν τάξιν Μελχισεδέκ.*
5. *Κύριος ἐκ δεξιῶν σου συνέθλασεν
ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς αὐτοῦ βασιλεῖς.*

6. Κρινεῖ ἐν τοῖς ἔθνεσι, πληρώσει πτώματα,
συνθλάσει κεφαλὰς ἐπὶ τῆς γῆς πολλῶν.
7. Ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται,
διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν.

Στόν 109(110)ο Ψαλμό γίνεται λόγος γιά κάποιο βασιλιά, τόν ὁποῖο ὁ ψαλμωδός καλεῖ ὡς "Κύριον" χωρίς νά ἀναφέρει τό ὄνομά του στή φράση "εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου". Ἡ φράση αὐτή χρησιμοποιήθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν Ἰησοῦ Χριστό κατά τή συζήτησή του μέ τούς Ἰουδαίους γιά τήν προέλευση τοῦ Μεσσία (Ματθ. 22,41 ἔξ. Μαρκ. 12,35 ἔξ. Λουκ. 20,41 ἔξ.). Ὁ Κύριος ἀπευθύνεται σέ εὐθύ λόγο στόν Κύριον, δηλ. ὁ Θεός τόν Υἱό μέ τή φράση "Κάθου ἐκ δεξιῶν μου" ὡς ἐνδειξη τιμῆς, συμμετοχῆς καί συγκυριαρχίας στή βασιλεία του Θεοῦ, ἡ ὁποία δέν ὑπόκειται σέ χρονικούς περιορισμούς. Κάθεται στον θρόνο του Γιαχβέ ὡς Κύριος (adonay) ἐνῶ, μετά τήν ὀρκωμοσία του ἀναλαμβάνει τὸ ἀρχιερατικό ἀξίωμα κατά τήν τάξη Μελχισεδέκ. Ἄλλωστε καί στούς ἀνατολικούς λαούς ὁ συμβασιλιάς ἢ ὁ διάδοχος παρίσταται νά κάθεται ἐκ δεξιῶν τοῦ βασιλιᾶ. Ἡ ἐπίσημη ἐγκατάσταση τοῦ Μεσσία στό βασιλικό ἀξίωμα θά γίνει σέ ὑψηλό βασιλικό θρόνο, πού ἀπαιτοῦσε κάποιο βάθος γιά νά στηρίζονται τὰ πόδια τοῦ βασιλιᾶ. Ἔτσι ἡ φράση "ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου" δηλώνει τή διάρκεια τῆς νίκης τοῦ βασιλιᾶ κατά τῶν ἐχθρῶν (ἡ φράση «ἕως» δηλώνει τὸ διηλεκές, τὸ ἐπ' ἀπειρον) καί τήν ὑποταγή ὅλων τῶν ἐθνῶν, οἱ ὁποῖοι θά χρησιμοποιηθοῦν ὡς ὑποπόδιό του. Στήν Παλαιά Διαθήκη δέν εἶναι ἄγνωστες οἱ παραστάσεις τῶν νικητῶν βασιλέων νά πατοῦν τόν λαιμό ἢ τόν τράχηλο τῶν ἡττημένων (Ἰησ. Ν. 10,24. Α' Βασ. 5,17 καί Ἠσ. 51,23).

Στό 2ο στίχο τό πρῶτο ἡμιστίχιο εἶναι σέ πλάγιο λόγο καί μιλά γιά ράβδο τῆς δύναμης τοῦ βασιλιᾶ πού ἔχει ἐγκατασταθεῖ στή Σιών καί ἐξασκεῖ τὰ καθήκοντά του. Τό δεύτερο ἡμιστίχιο σέ εὐθύ λόγο μᾶς πληροφορεῖ γιά τό ἔργο του νά στραφεῖ κατά τῶν ἐχθρῶν, νά τοὺς συντρίψει καί νά γίνει κύριός τους. Στόν 3ο στίχο ὁ βασιλιάς λαμβάνει τή διαβεβαίωση (σέ εὐθύ λόγο) ὅτι "μαζί σου θά εἶναι ἡ ἐξουσία κατά τήν ἡμέρα, τήν ὁποία θά ἐκδηλώσεις τή δύναμή σου, κατά τή νίκη τῶν ἐχθρῶν, μέσα στή λαμπρότητα τῶν ἀγίων" πού ἐδῶ ἐννοοῦνται οἱ ἄγγελοι ἢ οἱ συμπολεμιστές τοῦ Μεσσία. Στή συνέχεια καθορίζει τήν προέλευση τοῦ Μεσσία ἀπό τήν κοιλιά, τὰ σπλάχνα τοῦ Θεοῦ. Γιά τόν Βασ. Βέλλα τό κείμενο μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ καλύτερα ὡς ἔξῃς: "Ὁ λαός εἶναι συνηθροισμένος κατά τήν ἡμέρα τῆς δυνάμεώς σου ἐπὶ τοῦ ἀγίου ὄρους ἀπό τῆς αὐγῆς. Ἐκ γαστροῦ μου σέ ἐγέννησα". Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας βλέπουν τή φράση "ἐκ γαστροῦ πρό ἑωσφόρου ἐγέννησά σε" νά δηλώνει τήν προαιώνιο γέννηση τοῦ Μεσσία, τή γέννηση τῶν γνησίων πρωτοτόκων καί ὄχι τῶν νόθων, καθὼς καί τό ὁμοούσιον τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Πατέρα.

Στόν 4ο στίχο ὁ Θεός παρουσιάζεται νά ὀρκίζεται καί νά μὴν μετανοεῖ δηλώνοντας ἔτσι τό βέβαιο. Τό νέο καί σημαντικό πού προστίθεται στήν εἰκόνα τοῦ Μεσσία εἶναι ὅτι ὁ Μεσσίας ἀναλαμβάνει στόν αἰῶνα τό ἱερατικό ἀξίωμα κι ἔτσι συγκεντρώνει τό βασιλικό καί τό ἱερατικό ἀξίωμα μαζί σύμφωνα μέ τήν τάξη Μελχισεδέκ (στό Γεν. 14,18 ὁ Μελχισεδέκ ἦταν βασιλιάς καί ἱερέας τοῦ ὑψίστου Θεοῦ στήν Ἱερουσαλήμ). Αὐτή ἡ συνένωση τοῦ βασιλικοῦ καί τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος σ' ἓνα πρόσωπο εἶναι κάτι ξένο γιά τοὺς Ἰσραηλίτες καί ἀδύνατον γιά κάποιο σύγχρονό τους καί ἐπίγειο βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ.

Από τόν 5ο στίχο καί μέχρι τέλους τοῦ ψαλμοῦ, περιγράφεται σύντομα ἀλλά πολύ παραστατικά ἡ κρίση καί ἡ καταστροφή τῶν ἐθνῶν. Ὁ ψαλμωδός ἀπευθύνεται πρὸς τόν Μεσσία σχετικά μέ τόν λόγο τοῦ Θεοῦ σέ γ' ἐνικό πρόσωπο. Ὡς ἡμέρα τῆς ὀργῆς παρουσιάζεται ἡ ἡμέρα τῆς ἐξολόθρευσης τῶν ἐχθρῶν καί τῶν βασιλέων τους. Στήν ἀρχή τοῦ ψαλμοῦ ὁ Μεσσίας ἐγκαθίσταται στό βασιλικό ἀξίωμα καί τοποθετεῖται ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ὅμως ἐδῶ, ἐπειδή διεξάγει πόλεμο ὑπέρ τοῦ Μεσσία, τόν τοποθετεῖ ἀκριβῶς στά ἀριστερά του γιά νά ἔχει ἐλεύθερο τό δεξιό χέρι γιά νά μάχεται μέ ὀρμή. Ἐμφανῶς παραλείπονται ὅλες οἱ φάσεις τοῦ ἀγῶνα. Μᾶς δίνει μόνον τό πεδῖον γεμάτο πτώματα καί σπασμένα κεφάλια καί ἔμμεσα γίνεται μνεῖα στη γενική κρίση τῆς Β' Παρουσίας. Στόν τελευταῖο στίχο ἡ ἀναφορά τοῦ ὄρου "ἐκ χειμάρρου" ἀποσκοπεῖ νά τονίσει ὅτι ὁ Θεός ἀκόμη κι ἐάν κουρασθεῖ συντρίβοντας τούς ἐχθρούς, θά βρεῖ ἕνα χειμάρρο ὡς πηγὴ ὕδατος στό δρόμο, θά ξεκουραστεῖ καί θά συγκεντρώσει τίς δυνάμεις Του γιά νά συνεχίσει τό ἔργο Του. **Ὁ 109(110)ος Ψαλμός ἔχει πολλή μεγάλη σημασία, γιατί ὡς Μεσσιακός ψαλμός:** α) συνδέει αἰῶνια τό βασιλικό καί τό ἱερατικό ἀξίωμα, β) καθορίζει τή σχέση τοῦ Μεσσία πρὸς τόν Θεό (ὁμοούσιον) γ) κρίνει ἀναπόφευκτη τήν κρίση καί τήν καταστροφή τῶν ἐθνῶν, καθὼς τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ Μεσσία στά ἔθνη.

Σοφία Σαλωμώνος (Σολομώντος)

Σοφ. Σολ. 4,16-20

- Ο' 16. κατακρινεῖ δέ δίκαιος καμῶν τούς ζῶντας ἀσεβεῖς
καί νεότης τελεσθεῖσα ταχέως πολυετές γῆρας ἀδίκου·
17. ὄψονται γάρ τελευτήν σοφοῦ
καί οὐ νοήσουσιν τί ἐβουλεύσατο περί αὐτοῦ
καί εἰς τί ἠσφαλίσατο αὐτόν ὁ κύριος.
18. ὄψονται καί ἐξουθενήσουσιν·
αὐτούς δέ ὁ κύριος ἐκγελάσεται,
19. καί ἔσονται μετά τοῦτο εἰς πτώμα ἄτιμον
καί εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς δι' αἰῶνος,
ὅτι ῥήξει αὐτούς ἀφώνους πρηνεῖς
καί σαλεύσει αὐτούς ἐκ θεμελίων,
καί ἕως ἐσχάτου χερσωθήσονται
καί ἔσονται ἐν ὀδύνῃ
καί ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπολεῖται.
20. ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῶ ἀμαρτημάτων αὐτῶν δειλοί,
καί ἐλέγξει αὐτούς ἐξ ἐναντία τά ἀνομήματα αὐτῶν.

Σοφ. Σολ. 6,1-11

- Ο' 1. Ἀκούσατε οὖν, βασιλεῖς, καί σύνετε·
μάθετε, δικασταί περᾶτων γῆς·
2. ἐνωτίσασθε, οἱ κρατοῦντες πλήθους

- καί γεγαυρωμένοι ἐπί ὄχλοις ἐθνῶν·
3. ὅτι ἐδόθη παρὰ κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν
καί ἡ δυναστεία παρὰ ὑψίστου,
ὅς ἐξετάσει ὑμῶν τά ἔργα καί τὰς βουλὰς διερευνήσει·
 4. ὅτι ὑπηρεῖται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς
οὐδέ ἐφυλάξατε νόμον
οὐδέ κατὰ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἐπορεύθητε.
 5. φρικτῶς καί ταχέως ἐπιστήσεται ὑμῖν,
ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν γίνεται
 6. ὁ γάρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστὶν ἐλέους,
δυνατοὶ δέ δυνατῶς ἐτασθήσονται·
 7. οὐ γάρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντως δεσπότης
οὐδέ ἐντραπήσεται μέγεθος,
ὅτι μικρὸν καί μέγαν αὐτός ἐποίησεν
ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων,
 8. τοῖς δέ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.
 9. πρὸς ὑμᾶς οὖν, ὦ τύραννοι, οἱ λόγοι μου,
ἵνα μάθητε σοφίαν καί μὴ παραπέσητε·
 10. οἱ γάρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται,
καί οἱ διδαχθέντες αὐτὰ εὐρήσουσιν ἀπολογία.
 11. ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων μου,
ποθήσατε καὶ παιδευθήσεσθε.

Τό βιβλίον τῆς Σοφίας Σαλωμώντος ἢ Σοφία Σολομώντος ἀποδίδεται στόν Σολομώντα εἴτε γιατί αὐτή περιέχει καί Σολομωντεῖους ρήσεις εἴτε γιατί ὁ Σολομών θεωρεῖται ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν σοφός ἄνδρας τοῦ Ἰσραήλ. Ὅμως τό βιβλίον δέν γράφτηκε ἀπό τόν ἐκεῖνον, ἀλλά εἶναι ἔργο ἑλληνιστοῦ Ἰουδαίου τῆς Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος ἔχοντας βαθειά γνώση τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ἱκανή ἑλληνική μόρφωση, τό συνέταξε στήν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου, πιθανότατα κατὰ τό α' ἡμισυ τοῦ 2ου π.Χ. αἰ. ἢ τὴν 1η π.Χ. ἑκατ/ρίδα ἀπευθυνόμενος πρὸς τόν ἰουδαϊσμό τῆς διασπορᾶς καί τό περιβάλλον του. Τό πρωτότυπο κείμενο γράφτηκε στή ἑλληνική γλῶσσα καὶ αὐτό φαίνεται ἀπό τὴν ἐτυμολογία πολλῶν λέξεων καί τὴ σύνταξη, χωρὶς ὅμως νά ἀποκλείεται τό γεγονός ὅτι ὁ συγγραφέας νά χρησιμοποίησε παλαιότερες, συντεταγμένες στά ἑβραϊκά, πηγές.

Στό Σοφ. Σολ. 4,16-20 ὁ συγγραφέας ἀντιπαραβάλλει τὴν ἀληθινὴ σοφία μὲ τὴν ψευδώνυμο σοφία, τοὺς δίκαιους μὲ τοὺς ἀσεβεῖς, καί τὴν εὐτυχία τῶν εὐσεβῶν, ἢ ὅποια εἶναι αἰώνια, μὲ τὴν εὐτυχία τῶν ἀσεβῶν, ἢ ὅποια εἶναι παροδική. Κάνει **νέα θεώρηση τοῦ θανάτου καί τοῦ μαρτυρίου**. Προσπαθεῖ νά ἐξηγήσει γιατί οἱ εὐσεβεῖς μαρτυροῦν ἢ πεθαίνουν πρόωρα καί πῶς ὁ Θεός θά εἶναι στήν τελικὴ κρίση μὲ τοὺς εὐσεβεῖς καί δικαίους καί πῶς μὲ τοὺς ἀσεβεῖς καί τοὺς ἀδίκους. Ἡ πορεία τῶν μαρτύρων, πού ἀναφέρονται σ' αὐτὴ τὴν ἐνότητα, ἀντιστοιχεῖ μὲ τό Δανιήλ 11,33-12,1.

Στό Σοφ. Σολ. 6,1-11 ὁ συγγραφέας περιγράφει τὴ φύση τῆς ἀληθινῆς σοφίας καί ὑποδεικνύει τρόπο ὥστε νά ἀποκτηθεῖ ἡ ἀληθινὴ παιδεία καί νά φτάσει κάποιος στήν ἀγιότητα μέσα ἀπό τό μαρτύριο. Ἀπευθύνεται μὲ αὐστηρές προτροπές στοὺς

ίσχυρους τῆς γῆς καί τούς ἐπισημαίνει πῶς ὁ Θεός θά σταθεῖ ἀπέναντί τους σκληρός γιατί οἱ ἴδιοι περιφρονοῦν καί χλευάζουν τόσο σκληρά τούς ἄσημους τῆς γῆς.

Βασικό θέμα καί τῶν δύο ἐνοτήτων εἶναι ἡ *διερεύνηση τοῦ ρόλου τῆς σοφίας στή ζωή καί τήν τύχη τῶν ἀνθρώπων, δικαίων καί ἀδίκων, εὐσεβῶν καί ἀσεβῶν, κατά τήν παρούσα καί μετά τόν θάνατον ζωή, καί τή μέλλουσα κρίση*. Τόν ἀπασχολοῦν προβλήματα, ὅπως τά περί φύσεως τῆς ψυχῆς, συνθέσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καί θεοδικίας, μέ τά ὅποια εἶχε ἤδη ἀσχοληθεῖ καί ἡ ἑλληνική φιλοσοφία. Στόχος του εἶναι νά στηρίξει τήν κλονισμένη πίστη τῶν Ἰουδαίων καί νά προσελκύσει τούς εἰδωλολάτρες στήν πίστη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐπίδραση τῆς ἑλληνιστικῆς σκέψης, καί ἰδιαίτερα τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας, εἶναι παρά πολύ ἔντονη, ἀλλά ὁ συγγραφέας κατορθώνει νά συνδυάσει ἀρμονικά καί ἄριστα τήν ἑλληνική παιδεία καί τήν ἰουδαϊκή πίστη χωρίς νά ἀπομακρυνθεῖ ὁ ἴδιος ἀπό τή διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Τό περιεχόμενο τοῦ βιβλίου χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα ἀπο τήν Καινή Διαθήκη. Οἱ Ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς τό θεωροῦν πολύ σπουδαῖο γι' αὐτό καί τό ἀποκαλοῦν "ἡ θεία σοφία" ἢ "ἡ πανάρετος σοφία".

Ἐπίσης στο Σοφ. Σολ. 17,23.47 γίνεται λόγος γιά τήν ὠραιότητα τοῦ Μεσσία καί τήν ἀληθινή σοφία. Ὁ Μεσσίας εἶναι ὁ ἀληθινός σοφός καί ὁ ἰσχυρός τοῦ κόσμου. Γίνεται μία ἀντιπαραβολή μεταξύ δικαίων πού εἶναι ἀληθινά σοφοί, ἀλλά πεθαίνουν πρόωρα καί τῶν ἀσεβῶν πού κατέχουν τήν ψευδώνυμη σοφία, ὁ θάνατός τους εἶναι φυσιολογικός, ἀλλά ἡ τιμωρία τους θα ἔρθει στήν τελική κρίση. Γίνεται ἐπίσης λόγος γιά τόν θάνατο μέσω τοῦ μαρτυρίου καί τήν ἀγιότητα. Τονίζει ὅτι ὁ ρόλος τῆς ἀληθινῆς σοφίας δέν σταματᾷ στήν παρούσα ζωή ἀλλά συνεχίζει καί στήν μετά θάνατον.

Ἀκόμη θά πρέπει νά ἀναφερθοῦμε ἐπιγραμματικά καί στό **Ψαλμ. 88 (89)** στους **στίχους 27-28**, ὅπου ἐκεῖ ὡς **πρωτότοκος χαρακτηρίζεται ὁ ὑψηλός παρά τοῖς βασιλεῦσιν τῆς γῆς Χριστός** «**Αὐτός θά πρέπει νά ὁμολογήσει: ἐσύ'σαι ὁ πατέρας μου, τῆς σωτηρίας μου σιγουριά, Θεός μου. Κι ἐγώ προνόμια σ' αὐτόν πρωτοτόκου θα δώσω· ὑπέρτατον στῆς γῆς τούς βασιλιάδες θά τόν κάνω**» Οἱ στίχοι 29-30 πού ἀκολουθοῦν ἀκριβῶς μετά, μᾶς θυμίζουν το Β'Βασ. 7,13-17 μέ τή σύναψη τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μέ τόν Ἰσραήλ. «**Γι' αὐτόν τήν εὐνοιά μου θά κρατήσω αἰώνια· τή διαθήκη μου ἀπαράβατη μ' αὐτόν. Τούς ἀπογόνους του γιά πάντα θά διατηρήσω, τό θρόνο του ὅσο θά ὑπάρχει ὁ οὐρανός**».

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΦΗΤΕΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ (926 π.Χ. – 587 π.Χ.)

Τόν 8ο αἰ. π.Χ. ὁ Ἰσραήλ (Βόρειο καί Νότιο Βασίλειο) βρίσκεται ανάμεσα στίς κυρίαρχες δυνάμεις τοῦ τότε κόσμου (Αἴγυπτο καί Ἀσσυρία-Βαβυλωνία) καί ἀντιμετωπίζει ἀλλεπάλληλες κρίσεις μέ ἄμεσο ἐπακόλουθο ἢ τή δυσπιστία καί τήν ἀνυπακοή πρός τόν Γιαχβέ ἢ τήν ἐλπιδοφόρα προσέγγισή Του μέσω τοῦ κηρύγματος τῶν προφητῶν. Ἰδιαίτερα σ' αὐτή τή χρονική περίοδο ἡ προφητεία φτάνει στό ὑψηλότερο ἐπίπεδο, καθὼς ὁ προφήτης δέν ἐκφράζει ἀπλῶς τή γνώμη του γιά τά ἔθνη καί δημόσια πράγματα, ἀλλά ἀναλαμβάνει ρόλο μεσιτείας ἀνάμεσα στό Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Ἔτσι, ὀδηγούμενος ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Γιαχβέ, ὑψώνει τή φωνή του μέ λόγο πού ἐρχεται μόνον ἀπό Ἐκεῖνον καί μέ τή φράση "Καί ἐγένετο λόγος Κυρίου πρός με ..." στρέφεται κατά τοῦ ἰδίου τοῦ ἔθνους του, τῆς κοινῆς γνώμης, τοῦ βασιλιᾶ καί τοῦ λαοῦ. Στήν κατηγορία αὐτή ἀνήκουν οἱ πλεῖστοι ἀπό τούς συγγραφεῖς προφητῆς, ὅπως Ἀμώς, Ὡσηέ, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Μιχαίας κ.ἄ.

Στό Δωδεκαπρόφητο καί τούς Προφήτες Ἡσαΐα, Ἱερεμία καί Ἰεζεκιήλ ὁ Μεσσίας ἐμφανίζεται μέ τρεῖς εἰκόνες, οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στή μορφή καί τά χαρακτηριστικά του καί διαμορφώνουν τόν ἀντίστοιχο τύπο τοῦ Μεσσία:

1. Ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἕνας μέγας βασιλέας, σάν τόν Δαυῖδ, πού θά φέρει τήν ἀπολύτρωση καί τή δικαίωση τοῦ Ἰσραήλ.

2. Ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἕνας δούλος πού πάσχει καί πεθαίνει ὡς ἐξιλαστήριο θῦμα γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

3. Ὁ Μεσσίας παριστάνεται ὡς ἡ πιό ζωντανή παρουσία τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ μεταξύ τοῦ λαοῦ του, ἀνάμεσά του.

Ἀμώς

Ἀμώς 4,12-13

- Ο' 12. διά τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι, Ἰσραηλ· πλὴν ὅτι οὕτως ποιήσω σοι, ἐτοιμάζου τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τόν θεόν σου, Ἰσραηλ.
13. διότι ἰδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντήν καί κτίζων πνεῦμα καί ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τόν χριστόν αὐτοῦ, ποιῶν ὄρθρον καί ὀμίχλην καί ἐπιβαίνων ἐπὶ τά ὕψη τῆς γῆς· κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῶ

Ἀμώς 5,3.8-9

- Ο' 3. διότι τάδε λέγει κύριος κύριος Ἡ πόλις, ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο χίλιοι, ὑπολειφθήσονται ἑκατόν, καί ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο ἑκατόν, ὑπολειφθήσονται δέκα τῶ οἴκῳ Ἰσραηλ.
8. ποιῶν πάντα καί μετασκευάζων καί ἐκτρέπων εἰς τό πρῶν σκιάν θανάτου καί ἡμέραν εἰς νύκτα συσκοτάζων, ὁ προσκαλούμενος τό ὕδωρ τῆς θαλάσσης καί ἐκχέων αὐτό ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῶ·
9. ὁ διαιρῶν συντριμμὸν ἐπ' ἰσχύν καί ταλαιπωρίαν ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων.

Αμώς 9,5-6

- Ο' 5. *καί κύριος κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἐφαπτόμενος τῆς καί σαλεύων αὐτήν, καί πενθήσουσιν πάντες οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, καί ἀναβήσεται ὡς ποταμός συντέλεια αὐτῆς καί καταβήσεται ὡς ποταμός Αἰγύπτου·*
6. *ὁ οἰκοδομῶν εἰς τόν οὐρανόν ἀνάβασιν αὐτοῦ καί τήν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ ἐπί τῆς γῆς θεμελιῶν, ὁ προσκαλούμενος τό ὕδωρ τῆς θαλάσσης καί ἐκχέων αὐτό ἐπί πρόσωπον τῆς γῆς· κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῶ.*

Αμώς 9,11-15

- Ο' 11. *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τήν σκηνήν Δαυιδ τήν πεπτωκυῖαν καί ἀνοικοδομήσω τά πεπτωκότα αὐτῆς καί τά κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀναστήσω καί ἀνοικοδομήσω αὐτήν καθώς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος.*
12. *ὅπως ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων καί πάντα τά ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τό ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος ὁ θεός ὁ ποιῶν ταῦτα.*
13. *ἰδοῦ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καί καταλήμψεται ὁ ἀλόητος τόν τρυγητόν, καί περκάσει ἡ σταφυλή ἐν τῷ σπόρῳ, καί ἀποσταλάξει τά ὄρη γλυκασμόν, καί πάντες οἱ βουνοί σύμφυτοι ἔσονται·*
14. *καί ἐπιστρέψω τήν αἰχμαλωσίαν λαοῦ μου Ἰσραηλ, καί οἰκοδομήσουσιν πόλεις τάς ἠφανισμένας καί κατοικήσουσιν καί καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας καί πίνονται τόν οἶνον αὐτῶν καί φυτεύσουσιν κήπους καί φάγονται τόν καρπόν αὐτῶν·*
15. *καί καταφυτεύσω αὐτούς ἐπί τῆς γῆς αὐτῶν, καί οὐ μή ἐκσπασθῶσιν οὐκέτι ἀπό τῆς γῆς αὐτῶν, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέγει κύριος ὁ θεός ὁ παντοκράτωρ.*

Όνομα: Αμώς = ὁ φέρων, ὁ βαστάζων

Καταγωγή: ἀπό τήν Θεκουέ (ΜΚ Τεκωά), μιά μικρή πόλη τοῦ Νοτίου Βασιλείου

Ἐπάγγελμα: κτηνοτρόφος -ποιμένας -εὔπορος γεωργός συκομορέων

Οἰκογενειακή κατάσταση: δέν ἀναφέρεται

Κλήση: δέν ἔχομε πληροφορίες, ἀλλά πίστευε ὅτι στή θεϊκή δύναμη πού τόν κάλεσε δέν μπορούσε νά ἀντισταθεῖ.

Τόπος δράσης: Βόρειο Βασίλειο

Χρόνος δράσης: ἀπό τό 780 ἕως τό 750 π.Χ. ἐπί Ἰεροβοάμ Β'

Τό μήνυμα τοῦ προφήτη Αμώς ἀπευθύνεται στό λαό τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ζεῖ μέσα σέ μιά ἐποχή κοινωνικῆς ἀδικίας καί συνεχῶς ἀξανάνομενης καταπίεσης, ἐξαιτίας τῆς ἀπόρριψης τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ. Ἐπιφανειακά τά πράγματα φαίνονται καλά, γιατί ἐπικρατεῖ εἰρήνη, ἀσφάλεια καί οικονομική εὐδαιμονία, ὡστόσο ὁ προφήτης διακρίνει τήν πνευματική καί θρησκευτική ἐξαθλίωση τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος προσφέρει θυσίες στό Θεό μέ εἰδωλολατρικό τρόπο. Προειδοποιεῖ γιά τά κακῶς κείμενα τῆς κρίσης, τήν ὁποία ὁ λαός δέν ἀντιλαμβάνεται, γι' αὐτό ὁ Θεός θά τοῦς

τιμωρήσει μέ πόλεμο καί έξορία. Αὐτή ἡ τιμωρία θά εἶναι ἴδια ἴσως καί σκληρότερη ἀπό αὐτή τῶν γειτονικῶν λαῶν. Τούς ἐξηγεῖ ὅτι ἡ ἀδιαφορία τοῦ λαοῦ γιά τά ὅσα προστάζει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ γιά τούς φτωχοῦς καί τούς ἀδυνάτους, θά τούς κοστῖσει τήν ὀλοσχερή καταστροφή τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ.

Τό μήνυμα τοῦ προφήτη δέν εἶναι ἐντελῶς ἀπαισιόδοξο. Σέ τρία σημεία αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά δοξολογήσει τόν Θεό, γι' αὐτό τοποθετεῖ τίς *τρεις* ἀκόλουθες *δοξολογίες ὡς λειτουργικές προσθήκες* μιλώντας γιά "*τόν χριστόν αὐτοῦ*", τούς "*καταλοιπούς*" καί ὑπόσχεται τήν *ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ* μέ τρεῖς φράσεις:

Στό *Ἀμώς 4,12-13* ἔχουμε τήν *πρώτη δοξολογία τοῦ Θεοῦ*. Ὁ προφήτης ἔχει ἤδη ἐπισημάνει τήν ἀμετανοησία τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος παραμένει ἀδιόρθωτος παρά τίς *πέντε παιδαγωγικές τιμωρίες ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ*, (δηλαδή τό μούδιασμα ἀπό τήν πείνα, τήν ἀφύσικη ξηρασία λόγω τῆς ἔλλειψης τοῦ νεροῦ, τήν καταστροφή τῶν σιτηρῶν καί τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τίς ἀρρώστειες καί τούς πολέμους πού ἐξολοθρεύουν τούς ἀνθρώπους μέ θάνατο καί τέλος τήν καταστροφή τους μέ σεισμό καί φωτιά ἀπό τήν ἀνήθικη ζωή τους πού ζοῦσαν ὅπως στά Σόδομα καί Γόμορρα). Τούς προειδοποιεῖ ὅτι θά φέρει κι ἄλλη τιμωρία πιό δυνατή. Μ' αὐτή τήν τιμωρία ἡ διορθωθοῦν ἢ θά καταστροφοῦν πλήρως. Στό σημεῖο αὐτό τοποθετεῖ *τόν πρῶτο δοξολογικό ὕμνο στήν παντοδυναμία του Θεοῦ ὡς βεβαιωτικό τῆς καταστροφῆς πού θά συμβεῖ*. Σχεδόν ἑπτὰ θεομηνίες διαβαθμίζονται αὐξάνοντας καί τήν αὐστηρότητα τοῦ Θεοῦ ἀνάλογα μέ τήν ἀμετανοησία τοῦ λαοῦ.

Στό *Ἀμώς 5,8-9* ἔχουμε τή *δεύτερη δοξολογία τοῦ Θεοῦ*. Ἀπό τήν ἀρχή τοῦ κεφαλαίου 5 τοποθετεῖ τόν ἐπικήδειο θρήνο τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος παρομοιάζεται ὡς μιά νεκρή παρθένα πού δέν θά σηκωθεῖ ποτέ ξανά καί δέν ἔχει κανένα δίπλα της γιά νά τήν σηκώσει. Στό 5,3 ἐπικεντρώνεται στό "*λεῖμμα*", *τό ὑπόλοιπο* πού θά ἐπιζήσει τῶν καταστροφῶν, θά μείνει πιστό στό Θεό καί θά ἐπιστρέψει. Μετά κι ἀπό ἄλλες ἐπισημάνσεις ὅτι τά ἱερά τῆς Βαιθήλ, τῶν Γαλαλῶν καί τῆς Βηρσαβεέ θά καταστραφοῦν ὀλοσχερῶς ἀπό τόν Θεό γιατί μετέτρεψαν τή δικαιοσύνη σέ ἀδικία καί καταπατοῦν μέ δόλο τά δίκια τῶν ἀνθρώπων, φτάνει καί πάλι τό σημεῖο νά τοποθετήσῃ *τό δεύτερο δοξολογικό ὕμνο του γιά τήν παντοδυναμία καί ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ*. Στούς στίχους 10-27 πού ἀκολουθοῦν θά δείξει πόσο μισητή εἶναι λατρεία τους στό Θεό γιατί ἔχουν διαστρέψει τή δικαιοσύνη, τήν ἠθική καί τό καλό. Ἡ ἡμέρα Κυρίου δέν θά εἶναι ἡμέρα δόξας, ἀλλά συμφορᾶς καί φρίκης γιά τόν Ἰσραήλ γι' αὐτό καί τήν συνοδεύει μέ τό "οὐαί" (=ἀλίμονο).

Στό *Ἀμώς 9,5-6* ἔχουμε τήν *τρίτη δοξολογία τοῦ Θεοῦ*. Ἔχουν προηγηθεῖ στό κεφάλαιο 7 τά τρία πρῶτα ὄραματα τοῦ προφήτη Ἀμώς δηλωτικά γιά τήν ἀναπόφευκτη τιμωρία τους (1ο: πλῆθος ἀκρίδων καταστρέφει τό χορτάρι, 2ο: ἡ ξηρασία καί ἡ φωτιά καταστρέφουν τά χωράφια καί τό 3ο: ὁ τοῖχος πού δέν εἶναι ἴσιος, ἀλλά γερμένος καί δέν μπορεῖ νά ἰσιωθεῖ.). Ἀκολουθεῖ ὁ διωγμός τοῦ προφήτη Ἀμώς ἀπό τή Βαιθήλ καί ἡ έξορία του. Στό κεφάλαιο 8 ἔχουμε τό τέταρτο ὄραμά του (4ο: καλάθι μέ καλοκαιρινά φρούτα καί ξόβεργες ὡς παγίδα γιά τά πουλιά ἀπό τούς κυνηγούς) καθώς καί τήν ἐπισημάνση ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ἢ ἡμέρα Γιαχβέ θά εἶναι σκοτεινή, πένθιμη καί ὄχι φωτεινή, γιατί λόγω τῆς ἀμαρτίας μετέτρεψαν τήν ἠθική τάξη, κι ἔτσι θά ἐπικρατεῖ πνευματική πείνα καί δίψα. Στήν ἀρχή τοῦ κεφαλαίου 9 ἔχουμε καί τό πέμπτο ὄραμα δηλωτικό τῆς ὀλοκληρωτικῆς καί γενικῆς καταστροφῆς πού θά ἔρθῃ (5ο: ἡ καταστροφή μέ τόν σεισμό, ἡ σφαγή στό θυσιαστήριο τοῦ Ναοῦ, καί ὁ θαλάσσιος δράκοντας νά τούς δαγκώνει). *Ἡ τρίτη δοξολογία*

τοποθετείται ακριβῶς σ' αὐτό τό σημεῖο καί θέλει νά τονίσει ὅτι ὁ Θεός εἶναι δημιουργός καί κριτής τοῦ σύμπαντος. Αὐτός ὁ τρίτος δοξολογικός ὕμνος πληγώνει τήν ἐθνική ὑπερηφάνεια τοῦ Ἰσραήλ, γιατί τοῦ ἐπισημαίνει ὅτι δέν ἔχει κανένα προνόμιο καί θά καταστεῖ ἕνα ἔθνος σάν ὅλα τά ἄλλα ἔθνη, ὅπως δηλαδή οἱ Αἰθίοπες, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φιλισταῖοι καί οἱ Ἀραμαῖοι. Αὐτή ἡ σύγκριση στοχεύει στήν πλήρη ταπεινώσή τους. Δέν μποροῦν πλέον νά διεκδικήσουν τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γιατί ἐξάντλησαν τήν ὑπομονή Του.

Ὅμως στό *Ἀμώς 9,11-15* ὁ προφήτης δίνει τήν *ὑπόσχεση γιά τήν τελική ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ* σέ τρεῖς διαδοχικές φάσεις.

Ἡ *πρώτη* φάση (στ. 11-12) ἀφορᾷ *τήν ἀνόρθωση τοῦ βασιλείου τοῦ Δαυῖδ* καί πραγματοποιεῖται μέ τό στήσιμο τῆς σκιηνῆς τοῦ Δαυῖδ καί τήν ἀναζήτηση καί ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ πού θά κάνουν "οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων καί πάντα τά ἔθνη". Τούς ὅρους αὐτούς δέν τοῦς βρίσκουμε στό ΜΚ, ἐπειδή ἐκεῖ χρησιμοποιεῖ τήν εἰκόνα τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς χώρας ἀπό τοῦς Ἐδωμίτες τόν πιό ἄγριο ἐχθρό τοῦ Ἰσραήλ (Edom -> Adam).

Ἡ *δεύτερη* φάση (στ. 13) ἀφορᾷ τήν ὑλική εὐημέρια πού θά ἔρθει σ' ὀλόκληρη τή φύση καί δέν θά εἶναι πιά ἔρημη καί κατεστραμμένη. Οἱ Ο' μέ τόν ὄρο "ἐν τῷ σπόρῳ" καί τό ΜΚ ἀναφερόμενο στήν ἐποχή τῆς νέας σπορᾶς, δείχνουν τήν ἀλλαγὴ πού θά ὑπάρξει στό φυσικό περιβάλλον τοῦ Ἰσραήλ ὥστε ὁ λαός νά μπορεῖ νά ζήσει ἀνετα ξανά.

Ἡ *τρίτη* φάση (στ. 14-15) ἀφορᾷ *τήν ἐπιστροφή τοῦ λαοῦ ἀπό τήν αἰχμαλωσία πίσω στήν πατρίδα τους, καί τό ξαναζωντάνεμα τῶν πόλεων*. Τά σπίτια θά χτιστοῦν καί θά κατοικηθοῦν ἐκ νέου. Ἡ νέα ἐγκατάσταση στή χώρα τους θά εἶναι μόνιμη καί δέν θά μπορέσει κανεὶς νά τοῦς διώξει ἀπό ἐκεῖ. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας βλέπουν ἀλληγορικά αὐτή τήν ἐπιστροφή στήν κοινότητα ὡς ἐπιστροφή στήν Ἐκκλησία.

Συμπερασματικά, βλέπουμε ὅτι ὁ προφήτης Ἀμώς ὡς ὁ ἀρχαιότερος ἀπό τοῦς προφήτες μιᾶ μεσσιανικά καί ἐσχατολογικά γιά τόν "χριστόν αὐτοῦ" καί δικαιολογεῖ μέσω τῶν ὁραμάτων καί τῶν δοξολογικῶν του ὕμνων γιατί ἡ τελική ἀποστάσταση εἶναι δικό Του ἔργο.

Ὡσηέ

Ὡσηέ 1,2-9

- Ο' 2. Ἀρχή λόγου κυρίου πρὸς Ὡσηε· καί εἶπεν κύριος πρὸς Ὡσηε
Βάδιζε λαβέ σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας καί τέκνα πορνείας,
διότι ἐκπορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπό ὀπισθεν τοῦ κυρίου.
3. καί ἐπορεύθη καί ἔλαβε τήν Γομερ θυγατέρα Δεβηλαιμ,
καί συνέλαβεν καί ἔτεκεν αὐτῷ υἱόν.
4. καί εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν Κάλεσον τό ὄνομα αὐτοῦ *Ιεζραελ*,
διότι ἔτι μικρόν καί ἐκδικήσω τό αἷμα τοῦ *Ιεζραελ* ἐπί τόν
οἶκον *Ιου* καί καταπαύσω βασιλείαν οἴκου *Ισραηλ*.
5. καί ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συντριψῶ τό τόξον τοῦ *Ισραηλ*
ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ *Ιεζραελ*.
6. καί συνέλαβεν ἔτι καί ἔτεκεν θυγατέρα. καί εἶπεν αὐτῷ

Κάλεσον τό ὄνομα αὐτῆς *Οὐκ-ἠλεημένη*, διότι οὐ μή προσθήσω ἔτι ἐλεῆσαι τόν οἶκον τοῦ Ἰσραηλ, ἀλλ' ἡ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς.

7. τούς δέ υἱούς Ἰουδα ἐλεήσω καί σώσω αὐτούς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν καί οὐ σώσω αὐτούς ἐν τόξῳ οὐδέ ἐν ῥομφαίᾳ οὐδέ ἐν πολέμῳ οὐδέ ἐν ἄρμασιν οὐδέ ἐν ἵπποις οὐδέ ἐν ἵππευσιν.
8. καί ἀπεγαλάκτισεν τήν *Οὐκ-ἠλεημένην* καί συνέλαβεν ἔτι καί ἔτεκεν υἱόν.
9. καί εἶπεν Κάλεσον τό ὄνομα αὐτοῦ *Οὐ-λαός-μου*, διότι ὑμεῖς οὐ λαός μου, καί ἐγώ οὐκ εἰμι ὑμῶν.

Ὡσηέ 2,1-3

- Ο' 1. Καί ἦν ὁ ἀριθμός τῶν υἱῶν Ἰσραηλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ἢ οὐκ ἐκμετρηθήσεται οὐδέ ἐξαριθμηθήσεται καί ἔσται ἐν τῷ τόπῳ, οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς *Οὐ λαός μου* ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοί Θεοῦ ζῶντος.
2. καί συναχθήσονται οἱ υἱοί Ἰουδα καί οἱ υἱοί Ἰσραηλ ἐπὶ τό αὐτό καί θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχήν μίαν καί ἀναβήσονται ἐκ τῆς γῆς, ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα τοῦ Ἰεζραελ.
3. εἶπατε τῷ ἀδελφῷ ὑμῶν *Λαός-μου* καί τῇ ἀδελφῇ ὑμῶν *Ἠλεημένη*.

Ὡσηέ 2,23-25

- Ο' 23. καί ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ, καί ὁ οὐρανός ἐπακούσεται τῇ γῇ,
24. καί ἡ γῆ ἐπακούσεται τόν σῖτον καί τόν οἶνον καί τό ἔλαιον, καί αὐτά ἐπακούσεται τῷ Ἰεζραελ.
25. καί σπερῶ αὐτήν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς καί ἐλεήσω τήν *Οὐκ-ἠλεημένην* καί ἐρῶ τῷ *Οὐ-λαῷ-μου* *Λαός μου εἰ σύ*, καί αὐτός ἐρεῖ *Κύριος ὁ θεός μου εἰ σύ*.

Ὡσηέ 3,4-5

- Ο' 4. διότι ἡμέρας πολλάς καθήσονται οἱ υἱοί Ἰσραηλ οὐκ ὄντος βασιλέως οὐδέ ὄντος ἄρχοντος οὐδέ οὔσης θυσίας οὐδέ ὄντος θυσιαστηρίου οὐδέ ἱερατείας οὐδέ δήλων.
5. καί μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοί Ἰσραηλ καί ἐπιζητήσουσιν κύριον τόν θεόν αὐτῶν καί Δαυῖδ τόν βασιλέα αὐτῶν· καί ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ καί ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν.

Τά ἀνωτέρω κείμενα ὡς χριστολογικές μαρτυρίες περιλαμβάνονται στό βιβλίον τοῦ Προφήτη Ὡσηέ. Ὁ προφήτης *ἔδρασε*, σχεδόν ταυτόχρονα μέ τόν προφήτη Ἀμώς, στό **Βόρειο Βασίλειο**, ἢ Βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ, δηλαδή **750 -725/22 π.Χ.**

Στό πρῶτο κείμενο, τό **Ὡσηέ 1,2-9**, μάς δίνονται πληροφορίες γιά τήν οἰκογενειακή κατάσταση τοῦ προφήτη Ὡσηέ. Ὅμως ἡ περικοπή αὐτή ἀποτελεῖ τό κλειδί τῆς ἐρμηνείας ὅλου τοῦ βιβλίου του γιατί ἐπικεντρώνεται στή σχέση Θεοῦ - Ἰσραήλ. Τό βαρῦ ἀμάρτημα τῶν Ἰσραηλιτῶν εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσή τους ἀπό τόν Θεό

καί ἡ ἀναζήτηση ἀσφάλειας καὶ εἰρήνης στίς συμμαχίες μέ τούς Ἀσσυρίους καί τούς Αἰγυπτίους. Αὐτό εἶχε ὡς ἄμεση συνέπεια νά "ἐρωτοτροποῦν" μέ τά εἰδῶλα, νά στηρίζουν τίς ἐλπίδες τους σέ ὀχυρωματικά ἔργα καί νά βρίσκουν πνευματική πληρωση στήν εἰδωλολατρία. Γιά τόν Θεό αὐτό εἶναι ἕνα εἶδος πορνείας γιατί δέν εἶχαν ἀντιληφθεῖ **τό πραγματικό νόημα τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐπίγνωσης τοῦ Θεοῦ**. Αὐτές οἱ δύο ἔννοιες δέν ἔχουν γιά τόν προφήτη ἠθική ἀλλά θεολογική σημασία. **Ἡ βάση τῆς διαθήκης** δέν εἶναι ἡ τήρηση νομικῶν καί τελετουργικῶν ὑποχρεώσεων, ἀλλά **ἡ ἀγάπη πού συνδέει τό Θεό μέ τόν Ἰσραήλ**. Ἐπίσης **ἐπίγνωση** δέν σημαίνει θεωρητικό προβληματισμό γιά τήν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ, ἀλλά **δυνατότητα ἀναγνώρισης ἀπό τό λαό τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στήν ἱστορία του**. Παρ' ὅλα αὐτά ὁ Θεός ἐξακολουθεῖ νά ἀγαπᾷ τόν Ἰσραήλ, γι' αὐτό θά πρέπει μέσα ἀπό τή δοκιμασία νά σφυριλατηθοῦν ἐκ νέου οἱ δεσμοί τους καί νά συνδιαλλαγοῦν. Ἔτσι, ὁ λαός, μετά τήν καταστροφή του, θά δεῖ τό μέλλον του ἀποκατεστημένο καί λαμπρό.

Ὁ Θεός γιά νά δώσει νά καταλάβει ὁ προφήτης τή σοβαρότητα τῆς θρησκευτικῆς κατάπτωσης τοῦ λαοῦ καί πῶς τό σχῆμα "**ἁμαρτία-τιμωρία-μετάνοια-συγχώρηση-ἀποκατάσταση**" θά λειτουργήσει εὐεργετικά γιά τό μέλλον του, τοῦ δίνει τήν ἐντολή νά νυμφευθεῖ μιᾷ γυναίκα, **τῆ Γόμερ**, κόρη τοῦ Δεβηλαΐμ. Ἡ γυναίκα αὐτή εἶναι πόρνη καί θά ἔπρεπε νά λιθοβοληθεῖ γιά τό ἁμάρτημά της. Ὡστόσο δέν κινεῖ ἀπό τήν ἀρχή τίς ὑποψίες καί ἔτσι ὁ Ὡσηέ τήν παίρνει ὡς γυναίκα του.

Ἀποκτᾷ μαζί της τρία παιδιά μέ συμβολικά ὀνόματα, ἀνάλογα τῶν καταστάσεων πού ἐπικρατοῦν στον Ἰσραήλ. Ἦδη καί τό δικό του ὄνομα εἶναι συμβολικό. **Ὡσηέ σημαίνει ὁ Θεός σώζει, ἢ ὁ Γιαχβέ σώζει.**

<u>παιδί</u>	<u>φύλο</u>	<u>ὄνομα</u>	<u>συμβολισμός</u>
1ο	ἀγόρι	Ἰζραέλ	ὡς τιμωρία τοῦ βασιλικοῦ οἴκου Γεχού γιά τό αἷμα πού χύθηκε στήν πεδιάδα Ἰεζραέλ Τό ὄνομα τοῦ γιοῦ δέν ἔχει σχέση ἀκόμη τήν ἠθική τῆς Γόμερ Συμβολίζει τή θεία ὀργή
2ο	κορίτσι	Οὐκ-ἠλεημένη (ὄχι ἀγαπημένη)	ὡς ἀπόρροια τοῦ κλονισμοῦ τῆς συζυγικῆς ἀγάπης φέρει κλονισμό καί στή φυσική ἀγάπη τοῦ πατέρα πρὸς τό παιδί του. Τό ὄνομα ἔχει σχέση μέ τήν ἀνηθικότητα τῆς Γόμερ, ἀλλά ὁ προφήτης ἐλπίζει στή διόρθωση. Συμβολίζει τήν παύση τῆς θείας ἀγάπης καί τοῦ θείου ἐλέους
3ο	ἀγόρι	Οὐ-λαός-μου (ὄχι λαός μου)	ὡς ἀπόρροια τῆς ὀριστικῆς ρήξης στίς συζυγικές σχέσεις. Τό ὄνομα ἔχει σχέση μέ τήν ἐγκατάλειψη τῆς οἰκογένειας ἀπό τήν Γόμερ γιατί συνεχίζει νά πορνεύει. Συμβολίζει τήν χρησιμοποίησή τους ἀπό τόν Θεό ὡς ξένου λαοῦ

Τό οικογενειακό συμβάν βοήθησε τόν προφήτη νά καταλάβει τά στάδια τῆς θρησκευτικῆς κατάπτωσης τοῦ λαοῦ του καί νά ἐννοήσει πόσο δικαιολογημένη εἶναι ἡ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ νά ἀπορρίψει τόν λαό αὐτόν, ἀπόφαση, πού ἔλαβε ἐντολή ἀπό τόν Θεό νά ἐξαγγεῖλει. Γι' αὐτό ἀκριβῶς ὁ Θεός ἔκλινε τήν καρδιά τοῦ Ὡσηέ σ' αὐτή τή γυναίκα, πού γνῶριζε ὡς Παντογνώστης ποιά θά ἦταν ἡ διαγωγή της, γιά νά κάνει τόν προφήτη του νά πονέσει περισσότερο γιά τή θρησκευτική κατάπτωση τοῦ λαοῦ καί νά ἐννοήσει καλύτερα τό προφητικό του κήρυγμα ἀπό τό ἀτομικό του οικογενειακό δράμα.

Ἀπό τήν ἀρχή τῆς περικοπῆς ὁ Ὡσηέ καλεῖ τήν Γόμερ ὡς *"γυναίκα πορνείας"*, ὅμως αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἦταν ἀπό τήν ἀρχή τέτοιου εἴδους γυναίκας. Φαίνεται ὅτι τό κείμενο γράφτηκε ἀργότερα ὅταν πλέον ὁ προφήτης ἦταν γνώστης τῆς διαγωγῆς της. Ἐπίσης ἀποκαλεῖ τά παιδιά πού γεννήθηκαν ἀπ' αὐτή καί τό σπέρμα του ὡς *"τέκνα πορνείας"*, ὄχι γιατί ἦταν παράνομα, ἀλλά γιατί ἀνατράφηκαν ἀπό ἀνήθικη μητέρα, καί διδάχθηκαν κι αὐτά ἀπό τήν ἀπιστία της. *Ὁ συμβολικός παραλληλισμός τοῦ οικογενειακοῦ δράματος μέ τό δράμα πού ζεῖ ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ γίνεται γιά νά ἐντοπισθοῦν τά λάθη τοῦ λαοῦ. Ὁ λαός ἀθέτησε τή διαθήκη του μέ τόν Θεό, Τόν ἐγκατέλειψε καί πῆγε πίσω ἀπό ξένους ψεύτικους λαούς. Παρά τίς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ συνεχίζει νά λατρεύει τά εἰδῶλα διαπράττοντας ἔτσι θρησκευτική πορνεία.*

Στό δεύτερο κείμενο, τό *Ὡσηέ 2,1-3*, γίνεται μιά ἀπότομη μετάβαση σ' ἕνα ἄλλο θέμα. Ἐδῶ ὁ προφήτης στρέφει τό βλέμμα του πρὸς τό λαμπρό μέλλον τοῦ Ἰσραήλ. Μᾶς ξαφνιάζει γιατί ἐνῶ στήν προηγούμενη ἐνότητα ἀσχολεῖται μέ τήν ἀπόρριψη τοῦ Ἰσραήλ, τώρα ἐρχεται σέ κάτι τόσο ἐλπιδοφόρο. Ὅμως ὑπάρχει ἐξήγηση: Προφητεύοντας ὁ Ὡσηέ τήν ἀπόρριψη τοῦ Ἰσραήλ, ἴσως θά δημιουργοῦσε σέ κάποιους τή δυσπιστία ὅτι ὁ Θεός ἄλλα εἶχε ὑποσχεθεῖ στούς πατριάρχες γιά τούς ἀπογόνους τους. Τούς εἶχε ὑποσχεθεῖ ὅτι θά ἀυξηθοῦν σάν τήν ἄμμο τῆς θάλασσας καί θά ἔχουν λαμπρό μέλλον (Γεν. 22,17, 32,12). Τώρα ἀναγγέλλει μιά προφητεία, σύμφωνη μέ τίς παλαιές ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς Πατριάρχες, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἐχέγγυο καί βεβαίωση ὅτι ἡ προηγούμενη προφητεία γιά τήν καταστροφή καί τήν ἀπόρριψη θά πραγματοποιηθεῖ. Προφητεύει γιά μιά μελλοντική ἐποχή κατὰ τήν ὁποία οἱ Ἰσραηλίτες καί οἱ Ἰουδαῖοι θά εἶναι ἐνωμένοι σ' ἕνα ἔθνος καί κάτω ἀπό ἕναν ἀρχηγό, θά ἀυξηθοῦν καί θά γίνουν ἀμέτρητοι ὅπως ἡ ἄμμος τῆς θάλασσας. Ὅταν αὐτά συμβοῦν, τότε θά ἔχουν πάνω τους τήν εὐλογία, τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί θά μετονομαστοῦν τά παιδιά του γιατί θά ἔχουν καταστει "υἱοί θεοῦ ζῶντος" καί ἡ ἀρνητική σημασία τους θά μεταβληθεῖ σέ θετική. Ἐτσι ὁ Θεός θά τά καλεῖ ὡς "Λαός μου" καί "Ἠλεημένη". Ἐπίσης μεγάλη θά εἶναι καί ἡ "ἡμέρα τοῦ Ἰεζραελ".

Ἡ προφητεία αὐτή ἐκπληρώθηκε ἱστορικά μετά τό διάταγμα τοῦ Κύρου (458 π.Χ.) πού ἐπέτρεπε τήν ἐπιστροφή τῶν Ἰουδαίων ἀπό τήν Βαβυλώνια Αἰχμαλωσία. Τότε πολλοί ἀπό τίς δέκα φυλές πού ἀποτελοῦσαν τό ἰσραηλιτικό ἔθνος, ἐνώθηκαν μ' αὐτούς (Ἰουδαίους) καί ἐπέστρεψαν στήν πατρίδα τους ὡς ἕνα ἐνωμένο πιά ἔθνος. Ἡ χριστολογική ἐρμηνευτική προσέγγιση αὐτῆς τῆς περικοπῆς θεωρεῖ ὅτι πραγματοποιήθηκε πλήρως στούς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Μεσσίας ἔκανε μιά βασιλεία, τήν Ἐκκλησία του, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὄχι μόνον Ἰσραηλίτες, ἀλλά καί ἐθνικούς. Ὁ Νέος Ἰσραήλ τῆς χάριτος ἔχει πολίτες ἀπό ὅλα τά ἔθνη καί ὅσο καί νά χτυπηθεῖ, ἡ Ἐκκλησία θά συνεχίσει νά ἀυξάνεται γιατί σκοπός της εἶναι οἱ

πνευματικές κατακτήσεις και ο έναγκαλισμός στους κόλπους της όλων τῶν ἀνθρώπων, γι' αὐτό ἄλλωστε λέγεται καί "καθολική". Αὐτοί οἱ πολῖτες τοῦ ἐνωμένου και νέου βασιλείου θά μποροῦν νά περνοῦν τά ὄρια τῆς χώρας τους και νά ἐξορμοῦν γιά τήν πνευματική κατάκτηση νέων χωρῶν. Μ' αὐτό τόν τρόπο ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. 9,25-26) καί ὁ Ἀπόστολος Πέτρος (Α'Πέτρ. 2,10) ἐρμήνευσαν χριστολογικά τή περικοπή αὐτή καί εἶδαν σ' αὐτή τήν κλήση τῶν ἐθνικῶν στήν Ἐκκλησία.

Ἡ ἐπόμενη περικοπή, τό **ᾠσηέ 3,1-5** νοηματικά προηγῆται τοῦ ᾠσηέ 2,23-25. Ὁ Προφήτης διατάσσεται ἀπό τόν Θεό νά παραλάβει πάλι τήν μοιχαλίδα γυναίκα του, τήν ὁποία εἶχε ἀποδιώξει γιά σωφρονιστικούς λόγους καί νά τήν ἀγαπήσει ὅπως πρῶτα. Πράγματι τήν παίρνει πίσω, ἀλλά γιά νά τήν δοκιμάσει ἂν ὄντως διορθώθηκε, τῆς ἀπαγορεύει νά ἔρχεται σέ ἐπικοινωνία μέ ἄνδρες. Τήν ἴδια περίοδο τῆς δοκιμασίας δέν θά εἶχε σχέσεις οὔτε καί μέ τόν ᾠσηέ. Σκοπός δέν εἶναι μόνο ἡ δοκιμασία, ἀλλά καί ἡ ἐκτίμηση τοῦ ἀληθινοῦ συζύγου μέσα ἀπό τή θυσία καί τή στέρηση.

Κάπως ἔτσι συμβολικά βλέπει ὁ προφήτης τή σχέση τοῦ Ἰσραήλ μέ τό Θεό. Μέ τήν ἀποστασία τῶν Ἰσραηλιτῶν καί τή στροφή τους πρὸς τοὺς ξένους θεούς δέν κατάλαβαν τήν ἀπέραντη ἀγάπη πού εἶχε ὁ Θεός γι' αὐτούς. Γιά σωφρονιστικούς λόγους ὁ Ἰσραήλ πρῶτα θά ἀπορριφθεῖ, θά ἀπομονωθεῖ στήν ἔρημο, δέν θά ἔχει ἀρχηγό γιά νά συνάπτει συνθήκες μέ ἄρχοντες καί βασιλεῖς ξένων κρατῶν, νοθεύοντας ἔτσι τή θρησκεία καί ἔτσι ὀδηγοῦσαν τόν λαό σέ θρησκευτική πτώση. Αὐτή ἡ στέρηση καί ἡ ἀπομόνωση θά σταθεῖ γι' αὐτούς ἀληθινή εὐεργεσία γιατί θά δυναμώσει καί θά ἀναγεννήσει αὐτούς. Ὁ Ἰσραήλ ἐνωμένος πιά μέ τό ἰουδαϊκό ἔθνος θά ἀναζητήσει τόν ἀληθινό Θεό του, τόν ἐνδοξο βασιλιά τοῦ Δαυῖδ καί θά γευτεῖ εὐτυχισμένος τά θεῖα ἀγαθά. Ἡ φράση "τίς ἔσχατες ἡμέρες" δίνει τό χριστολογικό νόημα σ' ὅλη τήν περικοπή καί ἡ ἐκπλήρωσή της ἔγινε μέ τήν ἔλευση τοῦ Μεσσία στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Τό **ᾠσηέ 2,23-25** θά ἔπρεπε νά ἔρχεται μετά τό 3,1-5, γιατί δένει περισσότερο νοηματικά, ἀφοῦ ἡ συνομιλία τῶν δύο συζύγων προηγῆται χρονικά. Οἱ δύο σύζυγοι συζητοῦν ἀπομονωμένοι καί ἤρεμοι χωρίς παρεμβάσεις ἄλλων καί μετά προχωροῦν στήν πλήρη ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων τους μέσα στό οικογενειακό περιβάλλον. Πράγματι σ' αὐτή τήν τελευταία ἐνότητα φαίνεται ὅτι ἔχει ἤδη γίνει ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό καί τώρα ἔρχεται ἡ ἀρμονία στή φύση, ἡ ὁποία εἶχε διαταραχθεῖ μέ τήν ἁμαρτία. Τό φυσικό κακό ἐξαλείφεται, τά ἄγρια ζῶα θά γίνουν φίλοι τοῦ ἀνθρώπου, ἡ γῆ θά παρουσιάζει ἀφθονη εὐφορία, οἱ πόλεμοι θά σταματήσουν, τά πολεμικά ὄπλα θά συντριβοῦν και ὁ ἄνθρωπος θά ζεῖ μέ ἀσφάλεια. Αὐτή ἡ νέα ἐποχή θά θυμίζει τήν κατάσταση τοῦ παραδείσου, γιατί οἱ ἄνθρωποι, λόγω τῆς ἐπανασύνδεσής τους μέ τό Θεό, θά εἶναι εὐτυχισμένοι. Στή συνέχεια ὅλα θά εἶναι ἀλλαγμένα ἀπό τήν ἀναγέννηση πού θα προκύψει τήν νέα ἐποχή. Ἀκόμη καί ἡ κοιλάδα τῶν αἱμάτων, ἡ Ἰεζραέλ θά μεταβληθεῖ σέ τόπο εὐλογίας. Ὁ Θεός μέ ἀγάπη θά φωνάζει τόν Ἰσραήλ "**λαέ μου**" καί αὐτός θά ἀποκρίνεται μέ ἀφοσίωση "**Θεέ μου**".

Ἡσαΐας

1. Προσωπικότητα - βίος - κήρυγμα - διδασκαλία του Προφήτη Ἡσαΐα

Ο Προφήτης Ἡσαΐας ἔχει μεγάλη σημασία για τήν ἰσραηλιτική θρησκεία καί ἱστορία, μιά καί θεωρεῖται ὡς ἕνας "τῶν ἐπιφανεστέρων θεολόγων, κηρύκων, διδασκάλων καί ποιητῶν τῆς Π.Δ.. Πληροφορίες γιά **τόν βίο καί τήν προσωπικότητά του** λαμβάνουμε ἀπό τό ὁμώνυμο βιβλίο τῆς Π.Δ. στά κκ. 1,1 καί 36-39 τά Β' (Δ') Βασιλειῶν 18,3-20,19 καί Β' Χρονικῶν (Β' Παραλειπομένων) κκ. 26,22. 32,20.32. Γεννήθηκε γύρω στά 770 π.Χ. στήν Ἱερουσαλήμ καί ἔζησε τά γεγονότα πού διαδραματίστηκαν κατά τόν 8ο αἰ. π.Χ. Ἦταν γιός τοῦ Ἀμῶτς ἢ Ἀμῶς (ὄχι τοῦ προφήτη Ἀμῶς, ὅπως λανθασμένα πιστεύει ἀκόμη καί ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας) καί καταγόταν ἀπό ἀριστοκρατική (μή βασιλική) οἰκογένεια τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ ὁποία ἀνήκε στή φυλή τοῦ Ἰούδα. Οἱ ιδέες του, ἡ βαθεῖα σκέψη, τό ὕφος καί ἡ κομψότητα τῆς γλώσσας φανερόνουν ὅτι ἔλαβε μή συνηθισμένη μόρφωση. Στά κεφ. 7,1 ἐξ. καί 36-39 ἡ οἰκειότητα πρὸς τό βασιλικό οἶκο ὑποδηλώνει ὅτι εἶχε στενότερες σχέσεις μέ τόν βασιλιά καί τούς ἄρχοντες, ἐπειδή βρισκόταν στήν αὐλή τους καί ἀσκοῦσε ἐπιτροπή. Ἄν κάνουμε μιά σύγκριση τῶν εἰκόνων πού μᾶς δίνει ἐκεῖνος μ' αὐτές τῶν συγχρόνων του προφητῶν, Μιχαΐα, Ἀμῶς καί Ὡσηέ, διαπιστώνουμε ὅτι οἱ δικές του εἶναι πιό πλούσιες, λόγω τῆς ἀριστοκρατικῆς του καταγωγῆς καί τῆς ἄμεσης σχέσης του μέ τήν πόλη τῆς Ἱερουσαλήμ καί ἰδιαίτερα μέ τό Ναό (ἴσως ὑπῆρξε λευίτης) καί τή Σιών, τήν ὁποία ἐπιθυμεῖ νά ἀναδειξεί σέ κέντρο ἱεραποδημίας τῶν ἐθνῶν.

Ἀπό τό γάμο του μέ τήν "**προφήτιδα**", ὅπως ἀποκαλεῖται ἡ σύζυγός του στό 8,3, (δηλαδή σύζυγος τοῦ προφήτη) ἀπέκτησε **δύο γιούς μέ ὀνόματα συμβολικά τῆς κρισιμότητος τῆς ἐποχῆς καί "τῶν μελλόντων νά συμβῶσιν"**. Μέ **θεῖα ἐντολή ὁ ἕνας γιός ὀνομάσθηκε *Schear Jaschub*, = "τό ὑπόλοιπον θά ἐπιστρέψει"** καί ὁ ἄλλος ***Maher schalal hasch baz* = "ταχέως σκύλευον, ὀξέως προνόμευσον"**. Ἄλλωστε καί τό δικό του ὄνομα ἦταν συμβολικό· τό ὄνομα "**Ἡσαΐας**" (*Jeschajahu* ἢ *Jeschajah*) σημαίνει ὅτι "**ὁ Κύριος εἶναι σωτηρία**", τήν πεμπτοσύνη τοῦ προφητικοῦ του μηνύματος.

Στό προφητικό ἀξίωμα **κλήθηκε μέ θεῖο ὄραμα** (Ἡσ. 6,1 ἐξ.) **τό 746 π.Χ.**, τό τελευταῖο ἔτος τῆς βασιλείας (καί ἔτος τοῦ θανάτου) τοῦ Ἀζαρίου ἢ Ὀζίου, τό ὁποῖο σηματοδοτεῖται ἀπό τήν λήξη μιᾶς περιόδου ἀσφάλειας καί εὐημερίας καί γιά τά δύο βασίλεια. Ἐπειδή κατοικοῦσε μόνιμα στήν Ἱερουσαλήμ (περίπου εἴκοσι μίλια ἔξω ἀπ' αὐτή, ἀνάμεσα στήν Tekoa καί τήν Bethel) ἔδρασε πάντα σ' αὐτή (Ἡσ. 7,3. 8,3.18. 22,15. 37,2) ἀπό τό 742 π.Χ. ἕως 701 π.Χ., δηλαδή κατά τά χρόνια βασιλείας τῶν: Ἰωάθαμ (746-741 π.Χ.), Ἀχαζ (741-725 π.Χ.) καί Ἐζεκία (725-696 π.Χ.), ἴσως καί ἐπὶ Μανασσῆ. Ἀπ' αὐτή τή χρονική περίοδο προέρχονται καί οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ προφήτη.

Ἰχνη τῆς σχεδόν πενήντάχρονης δράσης του ἔχομε ἕως τό 701 π.Χ. Ἀπό ἐκεῖ καί μετὰ δέν ἔχομε καμία ἄλλη πληροφορία γιά κεῖνον, τή δράση του, ὅπως καί γιά τό θάνατό του, ὁ ὁποῖος δέν μνημονεύεται πουθενά, ἀλλά εικάζεται ὅτι πέθανε περίπου στήν ἡλικία τῶν ὀγδόντα ἐτῶν, ἴσως λίγο μετὰ τό 701 π.Χ. (ὄχι ὅμως καί ἀργότερα ἀπό τό 690 π.Χ.).

Ὅσον ἀφορᾷ στή μορφή καί στό περιεχόμενο τοῦ **προφητικοῦ κηρύγματός** του ὁ Ἡσαΐας χρησιμοποιεῖ, ὅπως ὁ Ἀμῶς καί ὁ Ὡσηέ, κοινές φιλολογικές μορφές,

στηρίζεται στην παράδοση και έχει μεγάλη ευρύτητα θεμάτων, τά όποια χαρακτηρίζουν τήν εποχή του. Διακρίνεται σέ 3 περιόδους:

α) Πρίν από τόν Συροεφραϊμιτικό Πόλεμο (746-733 π.Χ.), β) από τόν Συροεφραϊμιτικό πόλεμο μέχρι τό θάνατο του Άχαζ (734/733 -725 π.Χ.), και γ) κατά τή διάρκεια τής βασιλείας του Έζεκία (725-696 π.Χ.).

Ή διδασκαλία του προφήτη Ήσαΐα προέρχεται από τρείς πηγές: α) τής παράδοσης τής πολιτικής προφητείας, όπως προϋπήρχε μέ τούς προφήτες Ήλία, Άμώς, Ώσηέ, Μιχαΐα τόν υίο Ιεμλά [Α' (Γ') Βασ. 22], β) τών νομικών παραδόσεων, όπως προϋπήρχαν στό βιβλίό τής Διαθήκης (Εξ. 21-23) και γ) τής σοφιστολογικής παράδοσης, όπως διατυπώνεται στό Βιβλίό τών Παροιμιών (20,1. 21,17. 23,19-21. 31,4-5). Τέσσερα βασικά θέματα απασχολούν τή διδασκαλία του:

Α. Ο Θεός: Ο προφήτης Ήσαΐας έχει ως βάση τής διδασκαλίας του τήν "ἀποκάλυψη του Θεού". Ο ίδιος ο Θεός του αποκαλύφθηκε ως ο "Κύριος Σαβαώθ" και ο "Άγιος" στό Ήσ. 6,3 "Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος Σαβαώθ". Έξυμνει μέ δύναμη και έμβραθύνει **στήν αγιότητα του Θεού**, μπροστά στον Όποιο όλα τά γήινα είναι μικρά, αδύναμα και παροδικά. Επίσης, τονίζει τό μεγαλειό τής παντοδυναμίας και τής **δόξας του Θεού**, σέ συνδυασμό μέ τήν πίστη, ή όποία εκδηλώνεται ως "ζώσα πίστις εις ήθικό Όν έξωτερικευομένη διά τών καλών έργων" και δυναμική, άφου απαιτεί τή σταθερή και αδιάσειστη έμπιστοσύνη στό Θεό και τή βαθειά βεβαιότητα ότι μόνο ο Θεός σώζει τόν λαό Του, κι έτσι οδηγεί στήν ένσυνείδητη ύπακοή στήν έντολή του Θεού (Ήσ. 7,9β).

Β. Ο Άνθρωπος κι ο Κόσμος: Ο προφήτης ύπογραμμίζει ότι ή στενή **έπικοινωνία, ή όποία υφίσταται μεταξύ του Θεού και του Ίσραήλ**, δέν βασιίζεται σέ φυσικούς και μαγικούς δεσμούς (όπως σέ άλλους λαούς), αλλά **στήν "έλεύθερη και γεμάτη χάρη, βούληση του Θεού. Ο Θεός είναι Ένας και άξιώνει από τόν Ίσραήλ νά ανταποκριθεί στήν αγιότητα και τή χάρη Του αναπτύσσοντας τήν ποιότητα στή ζωή, στή σκέψη και στίς πράξεις του**. Αυτό θά κάνει τόν Ίσραήλ διακριτό ποιοτικά από τά άλλα έθνη και άξιο αυτής τής έπικοινωνίας μέ τό Θεό. Συγχρόνως τονίζει τήν **παγκοσμιότητα του Θεού**. Στόν Ήσαΐα και γενικότερα στή Βίβλο ο Θεός δρᾶ στήν ιστορία και στόν κόσμο ολόκληρο ("πλήρης πᾶσα ή γή") ως ο Δημιουργός και ο Κύριος τής παγκόσμιας ιστορίας. Μέσω του σχεδίου Του, τιμωρεί όσους δέν στάθηκαν άξιοι τής αποστολής τους, χρησιμοποιώντας μάλιστα ως όργανα τιμωρίας τούς ίδιους τούς έχθρους. Όμως τελικά απευθύνεται στό "**λεΐμμα**", (ή "**ύπόλειμμα**") του Ίούδα, τών βορείων φυλών και του οίκου του Δαυΐδ, τό όποιο θά σωθει και θά συνδεθει άμεσα μέ τήν αποκατάσταση του Ίούδα, γι' αυτό και χαρακτηρίζεται ως έλπιδοφόρο. Η νέα πιστή κοινότητα, ο νέος λαός του Θεού, θά ανασυσταθει και θά στηριχθει σ' αυτό τό μικρό κύκλο πού θά αποτελέσει τό νέο της πυρήνα. Θα άξιωθει νά εισέλθει στήν παραδεισία εποχή μέ τήν ήγεσία του ιδανικού δαυΐδικου βασιλιά, ο όποιος είναι ο κατεξοχήν φορέας του Πνεύματος του Θεού, του "Έμμανουήλ".

Γ. Η Άμαρτία: Για τόν προφήτη "**άμαρτία**" είναι ή **μη άναγνώριση τής αγιότητας του Θεού και ή προσβολή της εκ μέρους του άνθρώπου**, ο όποιος, επειδή δέν διαθέτει τή δύναμη, πρέπει νά έχει συναίσθηση τόσο αυτής τής αδυναμίας, όσο και τής απόστασης, πού υφίσταται μεταξύ του Θεού και του υλικού κόσμου.

Δ. Η Κρίση και ή Λύτρωση: Για τήν κρίση θεωρεί υπεύθυνη τή στάση τών ιερέων και ψευδοπροφητών, επειδή μέ τήν τυπολατρεία προσέβαλαν τήν **άξια τής πνευματικής λατρείας** και τήν "ήθική εξέλιξη του άνθρώπου". Άν και ή διδασκαλία είναι ουσιαστικά μία συλλογή όραμάτων του, ή όποία **προμηνύει τήν καταστροφή και**

τήν ἐρήμωση τοῦ Ἰούδα, ὅμως δέν στερεῖ τήν ἐλπίδα σ' αὐτούς τούς λίγους πού τήν κατανοοῦν. Αὐτή ἡ ἐλπίδα προέρχεται ἀπό τήν ἔννοια τοῦ Θεοῦ ὡς ἀγάπης. Ἡ κρίση δέν θά σημάνει τό ὀριστικό τέλος τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ, τῆς ἱστορίας τῆς σωτηρίας. Οἱ προβλέψεις τοῦ προφήτη γιά τό μέλλον *εἶναι οἰκουμενικές καί πανανθρώπινες*, διότι τό σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας ἀποσκοπεῖ ὄχι μόνον εἰς τήν σωτηρίαν τοῦ "ὑπολείμματος", ἀλλά καί τῶν "ἔθνῶν" (2,2-24)".

Ἡ διδασκαλία καί τό κήρυγμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα δέν βρῆκαν ἀπήχηση οὔτε στούς βασιλεῖς, οὔτε καί στό λαό, ἀφοῦ ἐλάχιστες στιγμές ἀκολούθησαν τίς ὑποδείξεις του. Ὡστόσο κατά τά ἔτη τῆς προφητικῆς του δράσης (740-701 π.Χ.) χρηματίζοντας ὡς ἕνας δημόσιος δάσκαλος στόν Ἰούδα ἀπέκτησε σταδιακά ἕνα μικρό κύκλο μαθητῶν. Ὁ Ἡσαΐας στηρίζει πλέον τίς ἐλπίδες του στό Θεό μέσω τῶν πολυσήμαντων ὀνομάτων τῶν δύο παιδιῶν του, τά ὁποῖα ἐκφράζουν τήν προσωπική του εὐσέβεια, καθώς καί τό ὄνομα τοῦ "Εμμανουήλ" ὡς "ὁ Θεός μεθ' ἡμῶν", τό ὁποῖο ἐκφράζει τήν ἐλπίδα κατά τή διάρκεια τοῦ Συρο-εφραιμιτικοῦ πολέμου. Στά παιδιά του καί στούς μαθητές του ἀποφασίζει νά ἐμπιστευθεῖ τή μαρτυρία του καί νά παραδώσει τή διδασκαλία γιά νά τήν διασφαλίσει (Ἡσ. 8,16 "τότε φανεροί ἔσονται οἱ σφραγιζόμενοι τόν νόμον τοῦ μή μαθεῖν.").

Ὡς προφήτης τῆς κοινότητος ὁ Ἡσαΐας περιγράφει μέσω τοῦ ὄραματός του, τούς τρόπους μέ τούς ὁποίους ὁ Θεός ἐκφράζεται καί λειτουργεῖ στόν Ἰσραήλ καί τήν ἀνθρωπότητα, κατά τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον. Θεωρεῖ τά γεγονότα τῆς ἱστορίας (παρελθόν, παρόν καί μέλλον) ὡς μιά ζωντανή ἐνότητα πού συγκρατοῦνται ἀπό τόν ἀκατανίκητο σκοπό τοῦ Ζῶντος Θεοῦ. Γι' αὐτό κρίνει ὡς πρῶτιστο ἔργο του τή διάκριση αὐτοῦ τοῦ θείου σκοποῦ καί τῆς κρυμμένης ἀλήθειας πού ἐνυπάρχει μέσα στά ὀλέθρια γεγονότα τῆς ἐποχῆς του. Μιάς ἀλήθειας, ἡ ὁποία γίνεται ἀντιληπτή μόνο "νοητῶς" καί μέ τόν "ἀνθρώπινο τρόπο τῆς ὄρασεως". Ὁ ἴδιος ὄραματίζεται τήν ἀλλαγὴ τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Θεό καί μέ μοναδικό του ὄπλο τούς λόγους του, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν μεγάλη ποιητική δύναμη, παρακινεῖ τόν Ἰσραήλ κι ὅλους τούς ἄλλους, πού θά διαβάσουν τό βιβλίον, νά ἐνεργοῦν μέ στόχο αὐτή τήν ἀλλαγὴ.

2. Ἡ ἠθική, κοινωνική καί θρησκευτική, κατάσταση - Ὁ θρησκευτικός συγκρητισμός.

Ὁ ἰσραηλιτικός λαός πρὶν τή μόνιμη ἐγκατάστασή του στήν Παλαιστίνη καί τήν ὀργάνωσή του ὡς κράτος, ζοῦσε νομαδικό βίον περιπλανώμενος στήν ἔρημο, ἀλλά ζώντας λιτά, μέ ἰσότητα καί αὐτάρκεια. Καταλαμβάνοντας τή γῆ Χαναάν, ἡ ἀλλαγὴ, πού ἐπῆλθε, εἶναι ριζική. Ἀπέκτησε πλέον μόνιμη κατοικία, ἰδιοκτησία καί βρέθηκε σέ μιά χώρα μέ ὑψηλό ἐπίπεδο πολιτισμοῦ, μιά καί ἦταν τό κέντρο μεταξύ Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων καί Ἑλλήνων (Αἰγαιο-κρητικοῦ πολιτισμοῦ). Ἡ ἀναπόφευκτη ἐπαφή καί σχέση μ' αὐτούς τούς λαούς τόν ὀδήγησε νά μάθει τή γεωργία, νά διδαχθεῖ τέχνες, νά ἐπιδοθεῖ στό ἐμπόριο καί νά ἀσκήσει διάφορα ἐπαγγέλματα προσλαμβάνοντας συγχρόνως καί "στοιχεῖα πολιτισμῶν ὁμόρων λαῶν". Αὐτή ἡ νέα κοινωνική ζωὴ διέφερε ἀπό τόν ἀπλό καί φυσικό νομαδικό βίον καί ἐπομένως ἀπαιτοῦσε κάποιο χρονικό διάστημα προσαρμογῆς στά ἤδη προϋπάρχοντα πολιτισμικά δεδομένα, ἐπειδή ἀκριβῶς ἦταν πιό σύνθετα.

Ἡ ἄνιση διανομὴ τῆς γῆς, ἡ διαφοροποίησις τῆς παραγωγικότητος καί ἡ ἄσκησις τοῦ ἐμπορίου αὐξήσασκε τόν πλοῦτον δημιουργώντας τάξεις πλουσίων στίς

μεγάλες πόλεις καί φτωχῶν πού κατοικοῦσαν κυρίως στήν ὑπαιθρο ἀποτελώντας τίς ἀσθενέστερες τάξεις, οἱ ὁποῖες ἦταν ἀνίκανες νά βελτιώσουν τήν κοινωνική τους θέση. Ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ πλούσιοι καί οἱ πολιτικά ἰσχυροί διεκδικοῦσαν καί ἀσκοῦσαν τήν πολιτική ἐξουσία, ἐνῶ ταυτόχρονα ἡ καταδυνάστευση καί ἡ ἐκμετάλλευση τῶν κοινωνικά ἀδυνάτων αὐξανόταν μέ γοργό ρυθμό. Οἱ συνέπειες ἦταν πολυποίκιλες καί ἀφοροῦσαν ὅλους τούς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητας. Δέν προκλήθηκε μόνο κοινωνική ἀνισότητα καί ἀδικία, ἀλλά καί κατάλυση τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, διαφθορά τῶν ἡγετικῶν τάξεων καί τῶν δικαστῶν. Ἡ ἠθική ἀποσύνθεση φαίνεται χαρακτηριστικά ἀπό τό χωρίο τοῦ Μιχαῖα (3,3-4): *ὄν τρόπον κατέφαγον τάς σάρκας τοῦ λαοῦ μου καί τά δέρματα αὐτῶν ἀπό τῶν ὀστέων αὐτῶν ἐξέδειραν καί τά ὀστέα αὐτῶν συνέθλασαν καί ἐμέλισαν ὡς σάρκας εἰς λέβητα καί ὡς κρέας εἰς χύτραν, οὕτως κεκράζονται πρός κύριον, καί οὐκ εἰσακούσεται αὐτῶν· καί ἀποστρέψει τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνθ' ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ἐπ' αὐτούς. Καί στά δύο βασιλεία ἐπικρατοῦσε θλιβερή καί ἀπαράδεκτη **ἠθική καί κοινωνική κατάσταση** (καταπάτηση δικαίου, διάπραξη ἀμαρτιῶν καί φόνων, χρηματισμός, δωροδοκία, πλεονασμός κακίας καί ἀμαρτίας, σήψη).*

Θά πρέπει ἀκόμη νά ἐπισημάνουμε ὅτι τό μικρό ἰσραηλιτικό κράτος φαινόταν ἀναγκασμένο νά συμμορφωθεῖ μέ τήν πολιτική τῆς Χαναάν, τῶν Ἀσσυρίων καί τῶν Αἰγυπτίων καί νά συμμαχήσει μ' ἐκείνους. Ἐπομένως, ἡ ἀναγνώριση τῶν ξένων θεῶν βρισκόταν στούς σιωπηλοῦς, ἀλλά ὑποχρεωτικούς ὄρους τῆς πολιτικῆς συμμαχίας. Καί στά δύο βασιλεία αὐτή ἡ πολιτική καί ἡ ἐπικοινωνία προκάλεσαν τήν ἀνάμειξη τῆς θρησκείας τοῦ Γιαχβέ μέ τά ξένα στοιχεῖα καί τή λατρεία τοῦ Βαάλ, τά ὁποῖα ἐπέδρασαν οὐσιαστικά στή λατρεία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Μάλιστα αὐτή ἡ ἐπίδραση τῆς χανααντικῆς θρησκείας διευκολύνθηκε μέ τούς γάμους καί μέ τήν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ τοῦ Βαάλ στήν Ἱερουσαλήμ μέ δικό του θυσιαστήριο, ἀγάλματα καί εἰδικούς ἱερεῖς [Β' (Δ' Βασ.) 11,18. 16,3.10ἔξ. καί Β' Χρον. (Β' Παραλ.) 28,3.24]. Ὁ βασιλιάς Ἄχαζ γιά νά ἐξασφαλίσει τή συμμαχία τῶν Ἀσσυρίων, ἐκτόπισε ἀπό τό ναό τοῦ Σολομῶντα τό θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων, δημιουργώντας νέο θυσιαστήριο κατά τό ἀσσυριακό πρότυπο, πρόσφερε θυσίες ἀκόμη καί τούς γιούς του, ἀναγνώρισε τούς ξένους θεούς καί ἐκλείσε τίς θῦρες τοῦ ναοῦ.

Τό ρεῦμα θρησκευτικοῦ συγκρητισμοῦ ἦταν τόσο ἰσχυρό, πού ὀδήγησε τόσο στήν ἄμεση ἀμφισβήτηση τῆς πρώτης ἐντολῆς τοῦ Δεκαλόγου, ὅσο καί στή στεγνή τυπολατρεία, ἐπιρροάζοντας ὅλες τίς τάξεις τῆς ἰσραηλιτικῆς κοινωνίας, δηλ. τόν λαό, τούς ἄρχοντες, τούς ἱερεῖς, τούς ψευδοπροφήτες καί τούς δικαστές. Ὁ Ἡσαΐας τούς ἀσκεῖ ἀμείλικτη κριτική καί τούς καθιστᾷ συνυπεύθυνους γι' αὐτή τήν κατάσταση τῆς θρησκευτικῆς ἀπάτης, τῆς ὁποίας τά κύρια χαρακτηριστικά εἶναι ἡ περιφρόνηση πρός τόν ἅγιο Θεό, ὁ ἐθνικισμός καί ὁ ἐθνικιστικός ρατσισμός. Τούς συμβουλεῖ ὅτι ἐκεῖνοι ἔπρεπε νά διατηροῦν τόν ἀγνό χαρακτήρα τους καί νά μήν δημιουργοῦν βασιλικά ἱερά καί συμμαχίες μέ τούς πολιτικούς ἄρχοντες, οὔτε νά προφητεύουν ὑπέρ τῶν βασιλέων παραπλανώντας τόν λαό καί ἐκφυλίζοντας τήν ἀποστολή τους μιλώντας δήθεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἡσαΐας ἄν καί δέν εἶναι πολιτικός, ἐντούτοις ἔχει πολιτικό λόγο πού εἶναι ἀπόλυτα συνδεδεμένος μέ τό ζῆλο γιά τόν Γιαχβέ καί τήν πίστη σ' Αὐτόν. Αὐτά τά δύο ἀποτελοῦν προϋποθέσεις γιά τήν ἐπιστροφή καί τή σωτηρία τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ ἴδιος ἐπεμβαίνει τρεῖς φορές καθ' ὑπόδειξη τοῦ Γιαχβέ στήν ἱστορία καί διεκπεραιώνει τήν ἀποστολή του μέ ζῆλο καί ὑπευθυνότητα. Ὁ σπουδαῖος ρόλος του στά πολιτικά

γεγονότα δέν ἀντιστοιχεῖ μέ τῶν ἄλλων σύγχρονῶν του προφητῶν. Πλησιάζει μόνον τήν προφητική μορφή τοῦ Νάθαν, λόγω τῆς παρουσίας του στό βασιλικό οἶκο καί τῆς ἄμεσης ἐπιρροῆς του στό Δαυιδικό γένος (Β' Σαμ. 7,12,1-5). Αὐτή ἡ ἐμπλοκή του φαίνεται ιδιαίτερα κατά τή διάρκεια τοῦ Συρο-εφραιμιτικοῦ πολέμου (735-734 π.Χ.) μέ τίς ἐπισημάνσεις του πρός τόν βασιλιά Ἀχαζ προκειμένου ἐκεῖνος νά ἀκολουθήσει τήν πολιτική τῆς "οὐδετερότητας" γιά τόν Ἰούδα. Ἡ πολιτική γραμμή τοῦ Ἡσαΐα ἐκπηγάξει ἀπό τίς ἐντολές τῆς Διαθήκης καί τίς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρός τόν Δαυῖδ στό Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7, ὅπου ἐκεῖ ἡ ιδιότητα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ταυτίζεται μέ τή σχέση πού προκύπτει ἀπό τή διαθήκη μέ τόν Ἰσραήλ. Προβάλλει τή βασική ρήτρα ὅτι ὁ Γιαχβέ εἶναι ὁ μοναδικός Θεός καί ὁ ρυθμιστής τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, πού ἐντάσσονται στό σωτηριῶδες σχέδιό Του. Εἶναι ἕνας λίβελος κατά τοῦ λαοῦ καί τῶν ἀρχόντων, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὡς κύριο μέλημά τους τίς πολιτικές συμμαχίες. Ἡ πολιτική τῶν συμμαχιῶν ἀντικρούεται ἀπό τόν προφήτη, ἐπειδή προσβάλλει ὄντολογικά καί ἠθικά τήν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ καί ἔχει ὡς ἄμεσες συνέπειες τό θρησκευτικό συγκρητισμό, τήν ἠθική πτώση τοῦ λαοῦ καί τήν ἀποκοπή τοῦ ζωτικοῦ ὀμφάλιου λώρου πού συνδέει Θεό καί Ἰσραήλ. Αὐτή ἡ ἀποκοπή καί πτώση ἐννοεῖται ὡς πτώση ἀπό τόν Γιαχβέ καί προκαλεῖ ὅλες τίς πολιτικές ἀποτυχίες, τίς ἤττες καί τήν ἐρήμωση τῶν Ἰουδαϊκῶν πόλεων. Ἄξιο προσοχῆς εἶναι ὅτι γιά τόν Ἡσαΐα ἀκόμη καί οἱ χρισμένοι βασιλεῖς Ἀχαζ καί Ἐζεκίας δέν ἐξαιρέθηκαν ἀπό τήν κριτική, τήν ὁποία ἀσκοῦσε, μέ ὀξύτητα, σαφή πολιτική χροιά, ἐνταση καί ἀγωνία. Γιά ἐκεῖνον θεωροῦνται ἁμαρτωλοί καί ἀνάξιοι γιά τό Δαυιδικό γένος, ἀφού κατά τή διάρκεια τῆς βασιλείας τους ἐπικρατοῦσε ἔντονα ἡ καταδυνάστευση τοῦ λαοῦ ἀπό τούς πολιτικούς ἄρχοντες, ἡ καταπάτηση τοῦ δικαίου καί ἡ ἐκμετάλλευση τῶν πάντων γιά τό συμφέρον τῶν λίγων μέ τή θέσπιση ἄδικων καί ἀνήθικων νόμων. Ὁ Ἡσαΐας ἀποδεικνύεται ὡς "ὁ μέγιστος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καί θεολόγος ἀπό τοῦ θανάτου τοῦ Σαμουήλ μέχρι τοῦ Ἰερεμίου", ἐπειδή τό κήρυγμά του εἶναι τό κραταιότατον θεολογικόν φαινόμενον ἐν τῇ καθόλου Π.Δ.". Χαρακτηρίζεται ὡς "ὁ προφήτης τῆς πίστεως", "εὐαγγελιστής" ἢ "εὐαγγελιστής προφήτης" καί "μεγαλοφωνότατος τῶν προφητῶν", λόγω τοῦ φημισμένου "μεσσιανικοῦ ὁράματος", δηλ. τῆς προφητείας τοῦ "Ἐμμανουήλ" (Ἡσ. 7,10-17), ὁ ὁποῖος θά προέρχεται ἀπό τό Δαυιδικό γένος καί τό ἔργο του μέσα στήν παγκόσμια ἱστορία ἐγκείται στό νά φέρει τήν εἰρήνη σ' ὅλο τόν κόσμο.

3. Τό βιβλίον τοῦ προφήτη ἀποτελεῖται ἀπό 66 κεφάλαια τά ὅποια διακρίνονται ὡς ἑξῆς:

Πρωτο- Ἡσαΐας (κεφ. 1-39): Γράφεται ἀπό τόν ἴδιο τόν προφήτη Ἡσαΐα (=ὁ Γιαχβέ σώζει ἢ ὁ Γιαχβέ εἶναι ἡ σωτηρία). Οἱ προφητείες τῶν κκ. 1-39 ἀφοροῦν στήν πολιτική καί θρησκευτική κρίση τῆς ἐποχῆς τοῦ προφήτη καί κέντρο τους ἀποτελεῖ ἡ *ἰδέα ὅτι ὁ Ἰσραήλ, ὡς λαός τοῦ παναγίου Θεοῦ, εἶχε χρέος νά εἶναι δίκαιος καί ἅγιος, νά ἀπέχει ἀπό τίς εἰδωλοατρικές συνήθειες καί νά μὴν συμμετέχει στίς κοινωνικές καταχρήσεις καί ἀδικίες τῆς ἐποχῆς*. Ὅμως οἱ προτροπές τοῦ προφήτη δέν εἰσακούσθηκαν καί γι' αὐτό τό λόγο θά ἀκολουθήσουν τιμωρίες καί τελική κάθαρση ἀπό τίς ἁμαρτίες. Ἔτσι προέκυψε ἡ *προφητεία γιά τόν Ἐμμανουήλ, ἡ ὁποία ἀναγγέλλει τήν ἔλευση τοῦ ἀναμενόμενου Μεσσία (Ἡσ. 7-12)*. Δικαιοσύνη, ἀγιότητα καί εὐημέρια θά εἶναι τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς βασιλείας του, ἀλλά *μόνον τό μικρό κατάλοιπο (= "λεῖμμα") τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ θά κληρονομήσει αὐτή*.

Δευτερο-Ήσαΐας (κεφ. 40-55): Γράφεται από άνωθυμο προφήτη κατά τήν τελευταία δεκαετία τής Βαβυλώνιας αιχμαλωσίας, περίπου 546-538 π.Χ. σέ πένθυμες έορτές τής κοινότητας, ή όποία βρικόετα στήν έξορία. Τό κείμενο διαφέρει στό περιεχόμενο καί τό ύφος από τό κείμενο του Πρωτο-ησαΐα καί του Τριτο-ησαΐα.

Τριτο-Ήσαΐας (κεφ. 56-66): Οί προφητείες τών κκ. 56-66 γράφονται από κάποιο αιχμάλωτο ή κάποιους αιχμαλώτους μετά τήν έπιστροφή τους στήν Ιουδαία ή προφήτη ή προφητικό κύκλο που δρᾶ στα Ιεροσόλυμα πριν τον Νεεμία, δηλαδή κατά τό α' ήμισυ τής 5ης έκατ/ρίδας π.Χ. καί σίγουρα κατά τήν μεταιχμαλωσιακή περίοδο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό αυτών τών κεφαλαίων είναι *άρχικά ή άπογοήτευση καί ή άπαισιοδοξία*. Όμως περιέχει *παραινέσεις καί έπαγγελίες προς τή νέα κοινότητα τής Ιερουσαλήμ καί στις νέες συνθήκες έπανεγκατάστασης καί άποπνέουν πνεύμα οίκουμενικό*.

Στόν προφήτη Ήσαΐα βρικόετα τρεις εικόνες του Μεσσία με τή μορφή καί τά χαρακτηριστικά του:

1. Στά Ήσ. 7-9 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ή πιό ζωντανή παρουσία του ίδιου του Θεού μεταξύ του λαού του, ανάμεσα του.
2. Στο Ήσ. 11 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ένας μεγάλος βασιλέας, σαν τον Δαυΐδ, που θά φέρει τήν άπολύτρωση καί τή δικαίωση του Ήσραήλ.
3. Στά Ήσ. 42, 49, 50 καί 52-53 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ένας που πάσχει καί πεθαίνει ως έξιλαστήριο θυμα για τήν άφεση τών άμαρτιών όλων τών ανθρώπων.

Αναλυτικότερα:

Πρωτο-Ήσαΐας: κεφ. 1-39

Ήσ. 7,14 - 9,7: Ό Ήσαΐας παριστάνει τον Μεσσία ως Θεό, ως τήν παρουσία του ίδιου του Θεού στον κόσμο. Είναι ή δυνατώτερη αναφορά στη θεότητα του Μεσσία. *"Η παρθένος θά συλλάβει καί θά γεννήσει υίο καί θά καλέσουν τό όνομα του Έμμανουήλ"*.

Τό έβραϊκό όνομα **עִמָּנוּאֵל** (*immanu'el*) "Έμμανουήλ" είναι όρος με "ειδικό" θεολογικό βάρος, άφου διαβεβαιώνει ότι "ό Θεός είναι μαζί μας". Στην Αγία Γραφή τό όνομα "Έμμανουήλ" χρησιμοποιείται τέσσερεις φορές. Στην Π.Δ. άπαντα μόνον στον Ήσαΐα καί μάλιστα στην υπό εξέταση ένότητα τών κκ. 7-12, δηλαδή έντός του λεγομένου "Βιβλίον Έμμανουήλ", στα Ήσ. 7,14, 8,8.10. Στην Κ.Δ. τό όνομα "Έμμανουήλ" καί ή φράση "μεθ' ήμῶν ό Θεός" χρησιμοποιείται κυρίως στο Ματθ. 1,23 *"ίδού ή παρθένος έν γαστρί έξει καί τέξεται υιον καί καλέσουσιν τό όνομα αυτου Έμμανουήλ, ό έστιν μεθερμηνευόμενον μεθ' ήμῶν ό Θεός"* ή στο Ίω. 3,2β *"οϋδεις γάρ δύναται ταυτα τά σημεία ποιειν ά σύ ποιεις, εάν ό Θεός μετ' αυτου μή ή"* καί άποδίδεται στον Ίησού. Στη βιβλική παράδοση αυτή ή δήλωση τής έγγύτητας του Θεού συμπορεύεται με τή βεβαίωση ότι Έκείνος καθοδηγεί τά γεγονότα. Ό προφήτης Ήσαΐας μεταχειρίζεται αυτό τον όρο για να δείξει τή μοναδική σχέση του Γιαχβέ με τό έκλεκτό "λείμμα", τό όποιο προέρχεται από τον "οίκο Δαυΐδ". Θέλει να υπενθυμίσει ότι έθνος καί βασιλικός οίκος συνυπολογίζονται στο πρόσωπο του βασιλιά Άχαζ. Παρά τό νεαρό τής ήλικίας του, τήν προσωπική του άδυναμία καί διστακτικότητα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του τό "σημείο Έμμανουήλ" ως "σημείο" έγγύησης, σταθερότητας καί διάρκειας του θρόνου του Δαυΐδ, που τώρα διακυβεύεται.

Ήσ. 7,14β-: Ὁ Ἐμμανουήλ καί ἡ μητέρα του. Οἱ ταυτότητές τους
Ἡ σύλληψη ἡ γέννηση καί ἡ ὀνοματοδοσία τοῦ Ἐμμανουήλ

Ο'

*ἰδοῦ ἡ παρθένος ἐν γαστρί ἔξει
καί τέξεται υἱόν,*

καί καλέσεις τό ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ"

Οἱ ἔμφυτες δυσκολίες τοῦ "σημεῖου Ἐμμανουήλ" κατά τή φιλολογική προσέγγισή του ἔχουν ὀδηγήσει τούς ἐρμηνευτές νά ἀναζητήσουν διάφορες λύσεις γιά τήν ταυτότητα τῆς μητέρας ('almah) καί τοῦ γιοῦ τῆς "Ἐμμανουήλ", οἱ ὁποῖες διακρίνονται σέ: α) *συλλογικές* (collective) καί β) *προσωπικές* (individual).

Οἱ *συλλογικές* ἐρμηνεῖες ἀντιμετωπίζουν τή μητέρα μέ μιᾶ συλλογική ἔννοια, λόγω τῆς παρουσίας τοῦ ἄρθρου, ἐκλαμβάνουν τόν "Ἐμμανουήλ" ὡς ἓνα συλλογικό ὄνομα, δηλαδή ὡς γιός ἢ γιοί πολλῶν γυναικῶν, βλέπουν ὅτι τό "σημεῖο" ἔγκειται στό ὄνομα ἢ στή μελλοντική μοῖρα τοῦ παιδιοῦ καί ἐμφανίζονται σέ τρεῖς τύπους: 1) σωτηριώδη (salutary), 2) ἀπειλητική ἢ δυσοίωνα (ominous) 3) μεικτή (mixed) μέ κοινό χαρακτηριστικό τό ἄρθρο τῆς λέξης 'almah νά θεωρεῖται γενικό καί νά ἀναφέρεται σ' ὅλους ὅσους ἀνήκουν σ' αὐτή τήν ομάδα.

Στίς *προσωπικές* ἡ παρουσία τοῦ ἄρθρου ἴσως ὑποδηλώνει μιᾶ ὀριστική γυναίκα γνωστή στόν Ἀχαζ ἢ τόν Ἡσαΐα ἢ καί στούς δύο ἢ αὐτό ἴσως δίνει ἔμφαση στή γενική ὀμαδοποίηση "γυναικῶν" καί γι' αὐτό διακρίνονται σέ δύο τύπους:

1) ὀριστικές ὅπως α. *ὁ Ἐμμανουήλ ὡς ὁ Ἐζεκίας γιός τοῦ Ἀχαζ καί τῆς συζύγου του, β. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ γιός τοῦ βασιλιᾶ Ἐζεκία καί τῆς συζύγου του, γ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ γιός τοῦ προφήτη Ἡσαΐα καί τῆς συζύγου του (μητέρας τῶν Shear-jashub καί Maher-shalal-hash-baz), δ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ γιός τοῦ προφήτη Ἡσαΐα καί τῆς δεύτερης συζύγου του*

καί 2) ἀόριστες, (μεσσιανικές καί μή μεσσιανικές). α. *Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ γιός κάποιος ἄλλης συζύγου τοῦ βασιλιᾶ Ἀχαζ ἢ κάποιος πριγκίπισσας ἢ παλλακίδας ἀπό τό βασιλικό χαρέμι, γνώριμης στή βασιλική οἰκογένεια (ἀόριστη μεσσιανική ἐρμηνεία β. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ γιός μιᾶς ἄγνωστης γυναίκας, ἀλλά παρούσας κατά τήν ἐκφώνηση τῆς προφητείας ἀπό τόν Ἡσαΐα (ἀόριστη μή μεσσιανική ἐρμηνεία), γ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς μυθικό πρόσωπο μέ μεσσιανικές προοπτικές, δ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ἡ πιστή κοινότητα Σιών (ἐσχατολογική διάσταση). ε. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ Μεσσίας (Μεσσιανική ἐρμηνεία μέ μή μυθολογική θεωρία), στ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ Ἰησοῦς Χριστός ζ. Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς μιᾶ διπλή τυπολογική ἀναφορά.*

Ἡ πληθώρα ἐρμηνειῶν καί ἡ ἔλλειψη ἱστορικής ἀπόδειξης γιά τή σύγχρονη ταυτότητα τοῦ "Ἐμμανουήλ" καί τῆς μητέρας του δέν ἐπηρεάζει τήν ἀνάγκη γιά μιᾶ τέτοια ταύτιση· ὅμως μή ἔχοντας μιᾶ τέτοιου εἶδους ἀπόδειξη, καμία λύση γιά τήν ἄμεση ταυτότητα τοῦ Ἐμμανουήλ δέν μπορεῖ νά εἶναι βέβαιη. Ἄλλωστε καμία τους δέν ὀδηγεῖ σέ μιᾶ λύση μέ βεβαιότητα. Ἴσως γιὰ τήν ἔννοια τοῦ "σημεῖου Ἐμμανουήλ" δέν ἔγκειται στήν ταυτότητα τοῦ παιδιοῦ, ἀλλά στό ὄνομα καί στό ρόλο του. Τό "σημεῖο" δέν εἶναι ἡ νεαρή γυναίκα, ἀλλά ὁ γιός πού ἐκείνη πρόκειται νά γεννήσει καί νά τοῦ δώσει τό σημαντικό ὄνομα "Ἐμμανουήλ" ("Ὁ Θεός μαζί μας") γι' αὐτό καί καθίσταται φορέας τῆς σωτηρίας. Ἐτσι, λοιπόν, μόνον ἡ τυπολογική ἐρμηνεία φαίνεται νά ἀναγνωρίζει ἐπαρκῶς τό μεσσιανικό καί Δαυϊδικό γενικό πλαίσιο τῆς

προφητείας του "Εμμανουήλ". Ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ θεωρεῖται ὡς ἡ τελικὴ ἐκπλήρωση τῆς σημασίας τοῦ "Εμμανουήλ" -"Ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν" - καὶ τὸ ἀποκορύφωμά της. Εἶναι μιά σταθερὰ μέσα στὴ διαθηκικὴ ἱστορία τῶν σχέσεων τοῦ Θεοῦ μέ τόν λαό Του καὶ τὸ "σημεῖο" τῆς ἀνθρώπινης λύτρωσης ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὸ θάνατο.

Ἦσ. 7,15α. Ἡ τροφή τοῦ Ἐμμανουήλ καὶ οἱ συνέπειές της.

Ο': 15β"βούτυρον καὶ μέλι φάγεται"

Ἡ φράση γιὰ τὴν τροφή τοῦ Ἐμμανουήλ **"βούτυρο καὶ μέλι φάγεται"** ἐκλαμβάνεται ὡς **ὑπόσχεση ἢ ἀπειλή**; Δεδομένου ὅτι οἱ ὅροι "βούτυρο καὶ μέλι" ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς μία ἐπιλεγμένη τροφή, ἡ ὁποία θά μπορούσε νά εὐχαριστήσῃ "καὶ τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους", εἶναι ἐξαιρετικά δύσκολο νά ἀπαντηθεῖ τὸ ἐρώτημα ἂν ἡ φράση ἀνθόγαλα/βούτυρο καὶ μέλι θά φάει" θά εἶναι μόνον μιά ὑπόσχεση ἢ μιά ἀπειλή.

Ὅπως εἶναι φυσικό ἔχουν διατυπωθεῖ δύο ἀπόψεις γιὰ τὸν χαρακτήρα τῆς τροφῆς: Ἡ πρώτη ἀποψη ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ φράση **"βούτυρο καὶ μέλι φάγεται"** **συμβολίζει ἔλλειψη καὶ ἀτυχία**. Ἡ δεύτερη ἀποψη ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ φράση **"βούτυρο καὶ μέλι φάγεται"** **συμβολίζει ἀφθονία καὶ εὐδαιμονία** καὶ δέν μπορεῖ νά ὑπονοεῖ τὴ δυσκολία. Οἱ ἐρμηνευτές προσπάθησαν νά δώσουν μιά ἀπάντηση στὴν αἰνιγματικὴ χρῆση τῆς τροφῆς καὶ τὴν ἐπιλογή της ἀπὸ τὸν Ἡσαΐα μέσα ἀπὸ τόσο ἄλλα ὑλικά ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἐξίσου θεωροῦνται ἐκλεκτὴ τροφή. Κάποιοι προτείνουν αὐτὲς τίς τροφές ὡς θεϊκές, οἱ ὁποῖες φέρουν στὸν Ἐμμανουήλ τὴ γνώση, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶναι ἓνα παιδί θαῦμα (ἀποψη τοῦ Duncker), δηλαδή ἡ γνώση του ὀφείλεται στὴν ἐπίδραση τῆς θεϊκῆς τροφῆς. Ὅμως κάτι τέτοιο εἶναι ἀδύνατον νά εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ Ἡσαΐα, γιατί ὁ ἴδιος ἀρνήθηκε τὴ μαγικὴ ἐπίδραση τῶν τροφῶν στὴν λατρεία τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ (Ἦσ. 1,10-17).

Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά ὀρίσουμε τὴν πραγματικὴ ἀξία τῆς συμβολικῆς πράξης τοῦ παιδιοῦ νά φάει βούτυρο καὶ μέλι, δηλαδή ἔάν εἶναι πραγματικότητα ἢ ἓνα σύμβολο (ὅπως συμβαίνει στό Ἦσ. 20). Σίγουρα ὅμως ἀνήκει στό συμβολικὸ ὄραμα τοῦ Ἡσαΐα καὶ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν ἴδιο γιὰ νά καθορισθεῖ ἡ περίοδος τοῦ χρόνου μέσα στὴν ὁποία ὁ Συροεφραϊμιτικὸς συνασπισμὸς θά μετακινηθεῖ ἀπὸ τὴ χώρα (στ. 15-16). Ὁ "Εμμανουήλ" θά ἐνδυναμωθεῖ ἀπὸ τὴν ἐλαφρὰ τροφή κατάλληλη γιὰ ἓνα νήπιο καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θά ἐγγυηθεῖ τὴν ἀσφάλεια τοῦ Ἀχαζ καὶ τοῦ "οἴκου Δαυΐδ". Σ' αὐτὴ τὴν περίοδο ὁ **"Εμμανουήλ"** **ἂν καὶ θά ὑποφέρει, ἐντούτοις θά περάσει στὴ νεότητα κι ἔτσι θά φτάσει σέ μιά πειθαρχημένη ὠριμότητα**. Ἡ χρῆση μιᾶς περιορισμένης διατροφῆς καὶ ὁ **συμβολισμὸς της γιὰ νά προσφέρει πειθαρχία καὶ γνώση, βρίσκεται κι ἄλλοῦ στὴν Π.Δ.** Ὅπως τὸ μάννα στό Δευτ. 8,3, ἔτσι καὶ οἱ σβόλοι τοῦ γάλακτος καὶ τὸ μέλι δέν στέκονται ἐμπόδιο στό σκηνικὸ τῆς ἐρήμωσης καὶ τῆς φτώχειας, γιατί ὁ Ἐμμανουήλ εἶναι μέρος τοῦ σκηνικοῦ καὶ **"σημεῖο"** τῆς ἰδιαίτερης πρόνοιας τοῦ Θεοῦ, πού σχετίζεται μέ τὴν πείνα, τὴν πειθαρχία καὶ τὴν ἐκπαίδευση. Ἄν καὶ τὸ κείμενο τοῦ Δευτερονομίου εἶναι κατὰ πολὺ μεταγενέστερο ἀπ' αὐτὸ τοῦ Ἡσαΐα, μᾶς βοηθᾷ νά κατανοήσουμε πῶς ὁ προφήτης μέσω τῶν δικῶν του προφητειῶν βλέπει τὴ θλίψη ὡς προετοιμασία γιὰ ἀποκατάσταση. Οἱ ἀναφορές στό βούτυρο καὶ μέλι στά Ἦσ. 7,15.22 ὑποδηλώνουν τὴν μεσσιανικὴ ἐποχὴ πού θά

ἐπακολουθήσει τὴν κρίση καὶ δὲν συνδέονται μόνον μετὰ τίς ἐσχατολογικὲς ἰδέες καὶ τίς ἰδεαλιστικὲς περιγραφές τῆς Παλαιστίνης ὡς μιᾶς χώρας ποῦ ῥέει γάλα καὶ μέλι (Ίωήλ 4,18).

Ἦσ. 7,15β-16. Ἡ ἡλικία τῆς γνώσης καὶ τῆς διάκρισης τοῦ Ἐμμανουήλ

Ο': 15β "πρὶν ἢ γνῶναι αὐτόν ἢ προελεσθαι πονηρὰ ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν."

16. "διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθόν ἢ κακόν, ἀπειθεὶ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν, καὶ καταλειφθήσεται ἡ γῆ, ἣν σὺ φοβῆ ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων."

Στὸ Ἦσ. 7,15β-16 ἡ μελλοντικὴ ἀποστολὴ τοῦ "Ἐμμανουήλ" στηρίζεται στὴ δύναμη τῆς γνώσης καὶ τῆς διάκρισης "καλοῦ καὶ κακοῦ". Τὰ τρία ρήματα α) γνωρίζω, μαθαίνω β) "ἀπορρίπτω", καὶ γ) ἐπιλέγω, ποῦ παρουσιάζονται στὸ Ἦσ. 7,15β (Ο': "πρὶν ἢ γνῶναι αὐτόν ἢ προελεσθαι πονηρὰ ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν" ΜΚ: "μέχρι οὗτος αὐτὸς μάθει νὰ ἀπορρίπτει τὸ κακὸ καὶ νὰ διαλέγει τὸ ἀγαθόν.") καὶ ἐπαναλαμβάνονται στὸ Ἦσ. 7,16, δηλώνουν τὴν προπαρασκευὴ τοῦ "Ἐμμανουήλ" γιὰ τὴν ἀποστολή του. Ὑποκείμενό τους εἶναι ὁ ὅρος "τὸ παιδίον" δηλώνοντας μὲ σαφήνεια ὅτι τὸ παιδί θὰ εἶναι ἰκανὸ νὰ μάθει νὰ διακρίνει ἀνάμεσα στὸ ἠθικὰ ὀρθὸ καὶ ἀγαθὸ καὶ στὸ ἠθικὰ κακὸ καὶ πονηρὸ. Ἔτσι προκύπτει τὸ ἐρώτημα "σέ ποιά ἡλικία τὸ παιδί θὰ γνωρίζει νὰ διακρίνει τὸ κακὸ ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ κατὰ συνέπεια νὰ ἀπορρίπτει τὸ κακὸ καὶ νὰ ἐπιλέγει τὸ καλὸ;" Καὶ πάλι ὁ στίχος 15β ἐρμηνεύεται μὲ δύο τρόπους:

Α. Μία ὁμάδα ἐρμηνευτῶν ὑποστηρίζει ὅτι μὲ τὴ φράση αὐτὴ δηλώνεται ὁ ἐρχομὸς τοῦ Ἐμμανουήλ στὴ γνώση γι' αὐτὸ τὴν ἐκλαμβάνουν ὡς χρονικὴ ἔννοια, ἢ ὁποῖα ἀναφέρεται στὸ χρόνο ποῦ ἀπαιτεῖται γιὰ ἓνα νήπιο νὰ μάθει νὰ διακρίνει τὸ χαρούμενο ἀπὸ τὸ μὴ χαρούμενο ἢ ἓνα παιδί ποῦ μέχρι τώρα δὲν ἔχει ἀπογαλακτιστεῖ ἢ πρόσφατα ἀπογαλακτίστηκε, δηλ. δύο ἢ τριῶν ἐτῶν. Δείχνει ὅτι αὐτὸ θὰ συμβεῖ μέσα σέ ἓνα ἔτος ἢ δύο, ἢ σέ μιὰ σύντομη περίοδο τῆς ζωῆς του τοῦ παιδιοῦ, δηλαδή τὸ πολὺ μέσα σέ τρία χρόνια.

Β. Ἡ ἄλλη ὁμάδα ἐρμηνευτῶν ἐρμηνεύει τὸν στίχο 15β μὲ ἠθικὴ ἔννοια καὶ ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Ἐμμανουήλ μπορεῖ νὰ διακρίνει κατὰ τὴν ἡλικία τῆς ἐνηλικίωσης καὶ τῆς ὑπευθυνότητος. Ἔτσι μιλοῦν γιὰ τὴν ἐνήλικη ἠθικὴ διάκριση καὶ ἐννοοῦν τὴν ἡλικία τῶν δέκα ἢ εἴκοσι ἐτῶν.

Ἡ πιὸ ὀρθὴ γιὰ μᾶς ἐρμηνεία φαίνεται νὰ εἶναι ὅτι μὲ τὸν καιρὸ τὸ παιδί ἔχει πλησιάσει μιὰ ἡλικία ἐπίσημης εὐθύνης. Ὁ Ἐμμανουήλ βλέπει τὴ Συρο-εφραιμιτικὴ κρίση ὡς μιὰ πνευματικὴ κρίση. Μὲ τὸ νὰ φάει σβολωμένο γάλα καὶ μέλι θὰ ἀποκτήσει τὴν ἐμπειρία τῆς ἔλλειψης καὶ τῆς ἀτυχίας κι ἔτσι τὴν ἀπαραίτητη γνώση προκειμένου νὰ ἐπιλέξει ἀνάμεσα στὸ ἠθικὰ ὀρθὸ καὶ στὸ ἠθικὰ κακὸ. Διαμέσου δὲ τῆς πειθαρχίας του στίς ἀντιξοότητες θὰ μάθει νὰ ἐπιλέγει μὲ γνώμονα τὴν πνευματικὴ ὑγεία καὶ τὴ μελλοντικὴ τύχη τοῦ λαοῦ τῆς διαθήκης. Στὴν πραγματικότητα εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ "ὑπολοίπου" ποῦ ἐπέζησαν ἀπὸ τὴν ἐσχατολογικὴ καταστροφή. Ἀντίθετα ὁ Ἀχαζ ἔχει ἤδη ἀπορρίψει τὸ ἠθικὰ καλὸ καὶ ἐπέλεξε τὸ ἠθικὰ κακὸ, ἀφοῦ εἶδε δὲ τὴν Συροεφραιμιτικὴ κρίση μόνον στίς στρατιωτικὲς καὶ τίς πολιτικὲς τῆς διαστάσεις. Ἡ συνολικὴ σημασία τοῦ Ἦσ. 7,15 ἔγκειται στὸ ἀγόρι Ἐμμανουήλ, τὸ ὁποῖο θὰ γίνῃ νεαρὸς ἄνδρας ἰκανὸς νὰ παίρνει ἀποφάσεις καὶ νὰ κυβερνᾷ [Δευτ. 1,39, Α' Βασ. (Γ' Βασ.) 3,9] θὰ φάει βούτυρο καὶ μέλι, τὴν τροφὴ τῆς εὐλογημένης ἐποχῆς τῆς εἰρήνης (Ψλμ. 81,7, Ἰώβ 20,17) κι

ἔτσι ἡ πίστη στό Θεό, ἡ ὁποία ἐκφράστηκε μέ τό ὄνομά του, θά βρεῖ τή θεϊκή της ἐπιβεβαίωση στήν ὥρα τῆς σωτηρίας.

Ἦσ. 7,17: Ὁ Γιαχβέ καί οἱ ἡμέρες τῆς κρίσης στόν Ἰούδα

Ο': *"ἀλλά ἐπάξει ὁ θεός ἐπί σέ καί ἐπί τόν λαόν σου καί ἐπί τόν οἶκο τοῦ πατρὸς σου ἡμέρας, αἶ οὐπω ἤκασιν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφείλεν Εφραιμ ἀπό Ἰούδα, τόν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων".*

Τό Ἦσ. 7,17 ὡς τό ἀποκορύφωμα τῆς προφητείας γιά τόν Ἐμμανουήλ ἀναγγέλλει τρία σημαντικά στοιχεῖα:

1) τήν πηγὴ τοῦ γεγονότος, τόν Γιαχβέ, τό σχέδιο τοῦ Ὁποίου προέβλεπε τὴν παύση τοῦ Ἄραμ καί τοῦ Ἰσραήλ. 2) τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι σημαντικά γιά τόν νεαρό βασιλιά, τόν λαό καί τὴ Δαυϊδική δυναστεία καί ὅλοι θά πρέπει νά προσαρμοσθοῦν μέ τίς νέες πραγματικότητες. καί 3) τὴν ἀνακοίνωση ὅτι ἀσσυριακὴ κρίση θά ἀλλάξει καθοριστικά τὸ ρόλο τῆς Ἱερουσαλήμ καί τοῦ Ἰούδα.

Ἡ στρατηγικὴ τοῦ προφήτη μεταβάλλει ἐδῶ τό θετικὸ μήνυμα σέ ὀμιλία κρίσης καί μιλά μέ λεπτομέρειες γιά τό ποιὸς θά εἶναι ὁ κύριος χαρακτήρας αὐτῶν τῶν ἐπερχόμενων "ἡμερῶν". Ἔτσι, λοιπόν, δίνει μία τελικὴ γροθιά στήν αὐταρέσκεια τοῦ Ἄχαζ, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι εἶχε καθησυχάσει μέ τίς λαθασμένες πολιτικὲς ἐπιλογές του (στίχ. 14-16). Οἱ ἐλπίδες πού ἀνακύπτουν στό μυαλό τοῦ Ἄχαζ μέσα στόν στίχο 16 ξαφνικά στό στίχο 17 μετατρέπονται σέ πικρὴ ἀπογοήτευση. Μέ τὴν ἀπροσδόκητη ἐρήμωση ὁ Ἡσαΐας τοῦ ἐπιτρέπει νά γνωρίσει ὅτι καλές ἡμέρες δέν πρόκειται νά ἔρθουν. Αὐτό πού ἔρχεται πάνω στήν Ἱερουσαλήμ εἶναι ὁ φοβερός κρότος τῶν πολεμικῶν ἀρμάτων. Οἱ δύσκολες ἡμέρες τῆς "ἐπίσκεψης" τοῦ Γιαχβέ θά ἀνατεῖλουν γιά τόν Ἄχαζ, τόν οἶκο καί τόν λαό του καί θά εἶναι μόνον κρίση καί τραγωδία γι' αὐτούς. Κατὰ τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Θεός θά εἶναι μέ τόν Ἡσαΐα καί τοὺς ὀπαδοὺς του διαμέσου τοῦ προσώπου τοῦ "Ἐμμανουήλ". Αὐτοὶ δέν θά ἀποφύγουν τὴ δοκιμασία τῆς ἐπερχόμενης κρίσης, ἀλλὰ μέσω τῆς πίστεως τους, θά μάθουν νά ἀπορρίπτουν τό κακό, νά διαλέγουν τό καλὸ καί συνεπῶς νά ζοῦν μέ τό Θεό. Συνεπῶς μέσω τοῦ ὀνόματος "Ἐμμανουήλ" ἀναγγέλλεται ἡ σωτηρία στοὺς πιστοὺς καί ἡ συμφορὰ στοὺς ἀπίστους τονίζοντας ἰδιαίτερα τὴ μεσσιανικὴ σπουδαιότητα τοῦ Ἐμμανουήλ.

Μέσα στήν προφητεία τοῦ Ἦσ. 7,14-17 φαίνεται ἐπιφανειακά μιά δυσαρμονία μεταξύ εὐημερίας καί καταστροφῆς. Ἐπειδὴ τό κεντρικὸ θέμα τῆς προφητείας εἶναι ἡ εὐημερία καί ἡ σωτηρία τοῦ λείμματος, θεωρεῖται ὅτι ἓνας συντάκτης ἔχει ἐπισυνάψει σ' αὐτὴ τὴν προφητεία ταυτόχρονα καί προφητεῖες καταστροφῆς καί εὐημερίας θέλοντας νά δηλώσει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ὅτι αὐτὸς κατανόησε ὡς ἄξια τιμωρίας τὴν ἔλλειψη πίστεως ἐκ μέρους τοῦ βασιλιᾶ Ἄχαζ. Ἔτσι ἡ ὑπόσχεση τῆς μονιμότητας τῆς δυναστείας μεταφέρει καί μιά προσθήκη τιμωρίας ἐξαιτίας τῆς ἀπουσίας πίστεως ἐκ μέρους τοῦ ἐκπροσώπου τῆς δυναστείας. Στό τέλος τοῦ Ἦσ. 7 δηλώνεται ὅτι ἡ λιτότητα τῶν δύσκολων συνθηκῶν ζωῆς (Ἦσ. 7,21-25) ἀποσκοπεῖ στήν ὠφέλειά τους μιά καί προάγει τὴν ἠθικὴ διάκριση.

Ἡ Μεσσιανικὴ σημασία τοῦ ὄρου "Ἐμμανουήλ": Τό "σημεῖο Ἐμμανουήλ" (Ἦσ. 7,14β) ἐλκύει τὴν προσοχὴ τῶν ἐρμηνευτῶν, λόγω τῶν μεσσιανικῶν συνειρημῶν, οἱ ὁποῖοι συνίστανται σέ: α) μιά γέννηση, μέσω τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζεται ἓνας

κληρονόμος του θρόνου και β) ένα όνομα, μέσω του οποίου διακηρύσσεται ή συνέπεια του Θεού στις υποσχέσεις Του ότι θα είναι μαζί με τους υιούς Δαυΐδ. **"Γιατί τό παιδί καλεΐται "Εμμανουήλ";** Ήπειδή τό όνομα είναι αποδεικτικά μέρος του "σημείου", γι' αυτό και εξηγείται μόνον σέ άμεση σύνδεση μαζί του. **Η μητέρα δίνει στό παιδί της ένα όνομα, μέ τό όποιο δείχνει τήν έμπιστοσύνη της στην παρουσία του Θεού μέσα στον λαό Του- είναι τό μάθημα πού άρνήθηκε νά μάθει ό Άχαζ.** Μέσα από τό κείμενο διαφαίνεται ότι τό παιδί μέ τό θεϊκό όνομα "Εμμανουήλ" θεωρητικά είναι παρόν στό μυαλό του προφήτη και ένσαρκώνει τήν έλπίδα του Ίσραήλ για λύτρωση από τόν άμεσο κίνδυνο. **Παρουσιάζεται ως προφητικό μέ τήν έννοια της θείας δικαιοσύνης και του έλέους δείχνοντας ότι πέρα από τήν άμεση κρίση του Συρο-εφραιμιτικού πολέμου, τό βασίλειο του Θεού κατά τήν άνατολή της νέας έποχής θα παρέμεινε πέρα από τήν τραγωδία.** Ωστόσο δέν υπάρχει καμία ένδειξη ότι ή γέννησή του έπρόκειτο νά συμβεί άνάμεσα στό χρόνο της προφητείας και της Ασσυριακής εισβολής, καθώς ή αινιγματική φύση αυτών των άναφορών καθιστά δύσκολο νά τόν ταυτίσουμε μέ κάποιο παιδί των χρόνων του Άχαζ.

Τό παιδί, πού θα φέρει τό όνομα "Εμμανουήλ", έρχεται νά αποκαταστήσει τή φυσική τάξη, ή όποία διαταράχθηκε μέ τό προπατορικό άμάρτημα και νά εκπληρώσει τήν προσδοκία πού δηλώνεται στό Πρωτευαγγέλιο του Γεν. 3,15 **"και έχθραν θήσω ανά μέσον σου και ανά μέσον της γυναικός και ανά μέσον του σπέρματός σου και ανά μέσον του σπέρματος αυτής· αυτός σου τηρήσει κεφαλήν, και σύ τηρήσεις αυτόν πτέρναν".** Αυτή ή πρώτη χαρμόσυνη είδηση συνοδεύεται όμως και από τήν τιμωρία της γυναίκας **"και τή γυναικί είπεν Πληθύνων πληθυνώ τάς λύπας σου και τόν στεναγμόν σου, έν λύπαις τέξη τέκνα· και πρός τόν άνδρα σου ή αποστροφή σου και αυτός σου κυριεύσει"** (Γεν. 3,16). Η Εύα, της όποίας ή όνοματοδοσία είχε γίνει από τόν Αδάμ **"και έκάλεσεν Αδαμ τό όνομα της γυναικός αυτού Ζωή, ότι αυτή μήτηρ πάντων των ζώντων"** (Γεν. 3,20), καταδικάστηκε νά γεννά τά παιδιά της μέ πόνους και ώδίνες, γιατί δέν έδειξε τή δέουσα έμπιστοσύνη στό Θεό. Αν και ή γέννηση του Έμμανουήλ έπικεντρώνεται στό παιδί και όχι στή μητέρα, ώστόσο ή μητέρα του, ή παρθένος, ή όποία θα γεννήσει τόν γιό της χωρίς ώδίνες, λειτουργεί ως ένα δείγμα έπιστροφής στην παραδείσια κατάσταση και όνοματοδοτεί έκφράζοντας τήν έμπιστοσύνη της στό Θεό.

Ο Ήσαΐας για νά κάνει πιο χειροπιαστό και ρεαλιστικό τόν λόγο του Θεού για έμπιστοσύνη και έπιστροφή του λαού σ' Έκείνον, χρησιμοποιεί τά όνόματα των παιδιών του, του Maher-shalal-hash-baz, [Ο' **"Ταχέως σκύλευσον, όξέως προνόμεισον"** Ήσ. 8,3] ή σημασία του όποίου προέρχεται από τή δική του σύγχρονη ιστορία, αλλά ως επί τό πλείστον του Shear-jashub [Ο' **"ό καταλειφθείς Ιασούβ"** = τό λείμμα θα έπιστρέψει Ήσ. 7,3.11], τό όποιο αποτελείται από δύο λέξεις-κλειδιά, τό "λείμμα" και τήν "έπιστροφή". Τό "λείμμα" (7,3) ως πρώτο συνθετικό του όνόματος συνδέεται άμεσα μέ τόν "άγιο σπόρο" του Ήσ. 6,13 και μέ τόν "βλαστό" από τή ρίζα Ίεσσαί του Ήσ. 11,1 έξ. Η "έπιστροφή" ως δεύτερο συνθετικό του όνόματος συνδέεται μέ τήν έπιστροφή του "καταλοίπου" του Ήσ. 6,12 όπως και μέ τά γεγονότα πού περιγράφονται στα κεφάλαια 7 και 8 και προετοιμάζουν τόν λαό και τόν άναγνώστη για μία νέα έξοδο, οδηγώντας τόν λαό της Γαλιλαίας των έθνών από τό σκοτάδι στό φώς (Ήσ. 8,23-9,1).

Αν και δέν λέγεται τίποτα περισσότερο στό Ήσ. 7 για τόν **"Εμμανουήλ"**, ώστόσο **αυτό τό όνομα είναι ένας ιδιαίτερος τίτλος, ό όποιος επικαλεΐται τά μεσσιανικά ιδιώματα, τά όποια αναλύονται στα: Ήσ. 7,10-20. 8,1-8. 9,1-7. 11,1-10.**

Βαθμιαία ὁ προφήτης ἀποκαλύπτει στὸν λαό του τὸ θεῖο καὶ μεσσιανικὸ χαρακτήρα τοῦ "Ἐμμανουήλ", ἀνακακαλώντας τὴν ἐλπίδα τῆς λύτρωσης, ἢ ὅποια ἐπισυνάπτεται στὴ Δαυϊδικὴ δυναστεία. Λόγω τῆς ἁμαρτίας, αὐτὸ καθίσταται μιά πικρὴ ἐπίπληξη πρὸς τὸν βασιλιά, ὁ ὁποῖος σκεφτόταν "ὁ Ἀσσύριος βασιλιάς εἶναι μαζί μας". Ἐπιπλέον μέσω τοῦ "Ἐμμανουήλ" προαναγγέλεται ἡ ἔλευση τοῦ Μεσσία, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸν ἀντι-Ἄχαζ, ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος λόγω καὶ ἔργῳ ἐνσαρκώνει τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ καθίσταται ἡ σωτηρία γιὰ τοὺς πιστοὺς παραληπτές καὶ ἡ συμφορὰ γιὰ τοὺς ἀπίστους. Ἡ εἰκόνα πού μᾶς δίνει ὁ προφήτης γιὰ τὴ μελλοντικὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι οὐσιαστικὰ ἡ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν μέ τῆ μορφῆ τοῦ ἱεροῦ κατάλοιπου σὲ μιά κατάσταση πλήρους εὐδαιμονίας, σ' ἕναν κόσμον χωρὶς βάσανα, ἀδικίες καὶ προπαντὸς τὴ φρίκη τοῦ πολέμου. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στὸ λαό του εἶναι ἡ κατακλείδα στὴν ἐσχατολογικὴ παράσταση τοῦ προφήτη.

Ἦσ. 8,8,10. Ὁ Ἐμμανουήλ ὡς προστάτης τῆς χώρας του.

Ἦσ. 8,8.

Ὁ':

"Καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἄνθρωπον ὃς δυνήσεται κεφαλὴν ἄραι ἢ
δυνατὸν συντελέσασθαι τι καὶ ἔσται ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ
ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώρας σου·
μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός."

Ἦσ. 8,9-10:

Ὁ':

Στ. 9: "Γνωτε ἔθνη καὶ ἠττᾶσθε,
ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς,
ἰσχυρότερες ἠττᾶσθε·

ἐάν γάρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἠττήσεσθε."

Στ. 10: "καὶ ἦν ἄν βουλευθήσθε βουλήν, διασκεδάσει κύριος,
καὶ λόγον ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμεῖνη ἐν ὑμῖν,
ὅτι μεθ' ἡμῶν κύριος ὁ Θεός".

Εἶναι πάρα πολύ δύσκολο νὰ ἀξιολογήσουμε τὴ μορφὴ καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ Ἦσ. 8,8β. Κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὲς θεωροῦν τὴ φράση "μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός", ἢ "ὁ Θεός μέ μᾶς" ἢ "Ἐμμανουήλ" ὡς προσθήκη, γι' αὐτό: 1) ἀπομακρύνουν τὸ "Ἐμμανουήλ" ἀπ' αὐτὸ τὸ στίχο καὶ τὸ πᾶνε στὴν κεφαλὴ τοῦ στίχου 9 (ὅπως συμβαίνει καὶ στὴν Ἐκκλησιαστικὴ χρῆση αὐτῆς τῆς περικοπῆς στὴν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Αποδείπνου: "Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" ὡς ἐπωδὸς ἐπαναλαμβάνεται συχνά), ἢ 2) τὸ ἀφήνουν ἐκεῖ πού εἶναι, ἢ 3) προτάσσουν τὸ "διότι, ἐπειδὴ", ὅπως Ἦσ. 8,10 καὶ Ψλμ. 45(46) θεωρώντας τὴ φράση ὡς ἐπωδὸ.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τίς ἀντικρουόμενες ἀπόψεις τῶν ἐρμηνευτῶν, ὁ Ἠσαΐας ὡς γνήσιος ἐρμηνευτὴς τῶν λόγων τοῦ Γιαχβέ, προσπαθεῖ μάταια νὰ δώσει τὸ κλειδί ἐπικοινωνίας στὸν Ἄχαζ, παραθέτοντας τὸ χωρίο ἀπὸ ἕναν ὕμνον τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ ἐπαναφέρει τὸν λαὸ στὴν ἀρχαία πίστη του. Ἄλλωστε ὁ βασιλιάς τοῦ Ἰούδα ἔχει προειδοποιηθεῖ γιὰ τὸ κακὸ πού θὰ ἔρθει. Μάλιστα στὸ μοντέλο τοῦ μεγάλου καὶ δυνατοῦ ἀσσύριου βασιλιᾶ, ἀντιπαραβάλλει τὸν "Ἐμμανουήλ", τὸν πραγματικὸ

Προστάτη καί Κυβερνήτη τῆς χώρας τοῦ Ἰούδα, ἀποκαλύπτοντας ἀκόμη μία πλευρά τοῦ θείου χαρακτήρα τοῦ Ἐμμανουήλ". Ἐκεῖνος θά βρῖσκεται ἀνάμεσά τους γιά νά τούς προστατεύσει καί νά τούς παρηγορήσει μέ τή δύναμη τοῦ λόγου Του καί ὄχι μέ τήν καταστροφική δύναμη τῶν ὄπλων τοῦ Ἀσσυρίου βασιλιᾶ.

Ἡ στενή σχέση τοῦ Ἐμμανουήλ μέ τή χώρα τοῦ Ἰούδα, τόν καθιστᾶ ιδιοκτήτη καί κυρίαρχο αὐτῆς, καί τό μόνο ἀληθινό προφητικό "σημεῖο" τόσο τῆς λύτρωσης τοῦ Ἰούδα ἀπό τούς Ἀσσυρίους καί ὅλους τούς ἄλλους ἐχθρούς, ὅσο καί τῆς ματαίωσης τῶν ἐχθρικών σχεδίων κατά τοῦ Ἰούδα καί τοῦ Ἰσραήλ, ἐνισχύοντας τό αἶσθημα τῆς ἀσφάλειας, ἐνῶ παράλληλα ἡ φράση **"τῆς χώρας σου"** ἐκφράζει μία τρυφερότητα καί ιδιαίτερη φροντίδα. Συνεπῶς ἡ φράση **"Ἡ γῆ. Γιατί ὁ Θεός εἶναι μέ μᾶς"** ἀποδίδεται ἐρμηνευτικά ὡς: 1) "ἡ δική σου γῆ, ὁ Θεός εἶναι μέ μᾶς" ἢ 2) "ἡ δική σου γῆ, ὦ Ἐμμανουήλ". Τήν ἀποψη αὐτή συμμαρτυρεῖται ἡ πλειονότητα τῶν ἐρμηνευτῶν γιά τήν ἐκλαμβάνει ὡς μία ἔκκληση στόν Ἐμμανουήλ περιγράφοντας τόν Ἰούδα ὡς γῆ του, ἡ ὁποία εἶναι σχεδόν ἔτοιμη νά τήν καταπιεῖ ἡ παγκόσμια δύναμη ἀπλώνοντας τά φτερά της ("Ἡσ. 14,6, 29,3 καί Ψλμ. 66,11). Ἄν θεωρήσουμε ὅτι οἱ φτεροῦγες τοῦ Γιαχβέ παρουσιάζονται ὡς ἔκφραση προστασίας, ὅμως ταυτόχρονα ἐκλαμβάνονται ὡς μία ἐξάπλωση τῆς ἀπειλῆς, γιά τήν ὅτι στό Ἡσ. 8,8 τό μήνυμα τοῦ προφήτη εἶναι ἀσφαλῶς μία ὑπόσχεση μέ προϋποθέσεις, ἀλλά καί μία ἀπειλή μέ προϋποθέσεις. Βεβαίως **ἡ μοίρα τοῦ Ἰούδα διαφέρει ἀπό τοῦ Ἐφραΐμ (δηλ. τοῦ Ἰσραήλ), γιά τήν ἐκείνος καταστρέφεται ὀλοσχερῶς, ἐνῶ ὁ Ἰούδας ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας, λόγω τῆς παρουσίας τοῦ Ἐμμανουήλ, ὁ ὅποιος θά καταστεῖ βέβαιος σύμμαχος ἀλλά καί πραγματικός φόβος.** Ἀσφαλῶς ὁ Ἰούδας μέ τήν στάση του προκάλεσε τήν ἀλλαγὴ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Θεοῦ ἀπέναντί τους κι ἔτσι δικαιολογεῖται ὁ κατακλυσμός καί ἡ πλημμύρα τῆς χώρας, ἐκτός μιᾶς μικρῆς ὀμάδας, τοῦ **"λείμματος"**, τό ὁποῖο θά σωθεῖ λόγω τῆς σταθερῆς τους πίστεως στό Θεό, ὅπως ἡ Κιβωτός τοῦ Νῶε στόν κατακλυσμό.

Στό **Ἡσ. 8,10** ἡ φράση **"μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός"** ἐμφανίζεται ὡς ἕνας τροποποιημένος τύπος τῶν κοινῶν καλεσμάτων γιά πόλεμο, ὡς τό **σύνθημα (slogan), μέ τό ὁποῖο ὁ Θεός καλεῖ τά ἔθνη** (μιά ἀναφορά στήν Ἀσσυριακή στρατιωτική δύναμη, ἡ ὁποία ἐκμεταλλεῖτο τήν στρατιωτική δύναμη ἀπό διάφορα ὑποταγμένα ἔθνη παντοῦ δηλ. σ' ὀλόκληρη τήν Ἀσσυριακή Αὐτοκρατορία) **νά προετοιμαστοῦν γιά μάχη, ἀλλά συνάμα τούς ἀνακοινώνει τήν ὀλοσχερή ἀποτυχία τῶν ἐπιθέσεων τους. Δηλαδή μοιάζει ὡς μία "συγκέντρωση γιά ἦττα" τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἱερουσαλήμ.**

Ὁ ἐλπιδοφόρος λόγος τοῦ προφήτη στρέφεται ἀπότομα ἀπό τήν Ἀσσυρία, ἡ ὁποία συμβολίζει τήν κοσμοκρατορία, πρὸς τά ἔθνη καί προεξαγγέλλει μέ ἀκλόνητη πίστη καί θεῖο ἐνθουσιασμό: 1) τόν τελικό θρίαμβο τοῦ Θεοῦ, 2) τή ματαίωση τῶν ἐγωϊστικῶν σχεδίων, 3) τήν ἀθέτηση τῶν ὑπερφύαλων ἐγωϊστικῶν ἀπειλῶν τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί 4) τήν ἐγγύηση καί τό λόγο αὐτῆς τῆς πεποιθήσεως. Τό **"μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός"** ἀναφέρεται **στήν πιστή μειονότητα, στήν ὁποία ἀνήκε καί ὁ προφήτης, ἀλλά ὄχι ὁ βασιλιάς.** Ἐχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα γιά τήν ἔχθρική σχέδια ("ἦν ἄν βουλήν βουλεύσησθε") καί ἡ συμπεριφορᾶ τῶν παγανιστικῶν ἔθνων κατά τοῦ Ἰούδα θά ἐκμηδενισθοῦν, ἀκόμη κι ἂν αὐτά χαρακτηρίζονται ἀπό ἕνα προφανή "κατακλυσμό" ὑπεροχῆς (Ψλμ. 33,10, 81,13, Παροιμ. 21,30, 19,21). **Αὕτη ἡ ἀναφορά τοῦ Ἡσ. 8,10 στόν Ἐμμανουήλ παρουσιάζεται ὡς μία ἐπώδός, ἡ ὁποία σχετίζεται μέ τήν προοπτική τῶν: Ψλμ. 2, 46(45), Ἰεζ. 38, καί Ἡσ. 54,14-17, οἱ ὁποῖοι προσβλέπουν στήν ἀπρόσμενη ἀλλαγὴ τῆς κατάστασης καί τή λύτρωση. Βέβαια δέν συνεπάγεται μία μαγική ἀπολύτρωση χωρίς ἀναφορά στίς ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ του, ἀφοῦ ἡ μοίρα**

τους φαίνεται να εξαρτάται από τα άμαρτωλά ανθρώπινα χέρια τῶν ἐθνῶν. Θά ὑπάρξει κρίση καί καταστροφή, τήν ὁποία θά ἀκολουθήσει ἡ λύτρωση. Μόνον ὅταν ὁ Θεός εἶναι μέ μᾶς, τότε θά ὑπάρχει ἡ προοπτική τῆς τελικῆς νίκης καί ἐλπίδας.

Τό Ἦσ. 8,8.10 εἶναι μιᾶ ἀνεξάρτητη ἐνότητα (8,5-15), ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τόν ἱερό πόλεμο καί τίς παραδόσεις τῆς Σιών. Ξεκάθαρα εἶναι γραμμένο ἀπό τόν Ἡσαΐα ὡς τό ἐπακόλουθο τῆς ἀπόφασης τοῦ Ἄχαζ νά ἀπευθυνθεῖ στούς Ἀσσυρίους γιά βοήθεια κατά τή διάρκεια τῆς Συρο-εφραιμιτικῆς κρίσης. Οἱ στίχοι αὐτοί λειτουργοῦν ὡς ἓνα παράδειγμα, τό ὁποῖο δείχνει ὅτι ὁ Ἐμμανουήλ ἀφενός φανερώνει τήν προστασία τοῦ Γιαχβέ, ἀλλά ἀφετέρου ὁ Θεός δέν θά εἶναι μαζί τους, ἀλλά ἐναντίον τους (8,11-15).

Βέβαια τίθεται ἓνα ἐρώτημα "γιατί συμβαίνει αὐτό;" τό ὁποῖο θά μπορούσε νά ἀπαντηθεῖ μέ μιᾶ λέξη -τό ὄνομα Ἐμμανουήλ, "ὁ Θεός εἶναι μαζί μας". Ὅλα ὅσα λέγονται καί γίνονται, ἀποσκοποῦν ἀφενός νά ἀνατρέψουν τήν κατανόηση ὅτι "ὁ Θεός εἶναι μαζί μας" καί νά δείξουν ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἐναντίον τους, ἐπειδή ἀκριβῶς αὐτοί εἶναι ἡ τελική αἰτία τῆς ἀσσυριακῆς εἰσβολῆς καί ἀφετέρου νά ἀναδείξουν τόν ρόλο τοῦ λυτρωτῆ καί νά ἐπιδείξουν τήν ἐξουσία του πάνω στά λυσασμένα ἔθνη, πού ἐκεῖνος εἶχε χρησιμοποήσει ὡς ὄργανα τῆς κρίσης. Ὁ Ἡσαΐας βλέπει ξεκάθαρα τήν ἀνυπότακτη Ἀσσυρία νά βρίσκεται κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί τά ἔθνη προειδοποιοῦνται ὅτι τά δικά τους σχέδια θά ἀποτύχουν, ὁ λόγος τους δέν θά σταθεῖ, "ἐπειδή ὁ Θεός εἶναι μαζί μας".

Ἦσ. 8,18β: Ὁ Ἐμμανουήλ "ὅς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει Σιών" (ἡ κατοικία του στή Σιών): Ὁ Ἡσαΐας ἀνοίγει (1,8.21.26), καί κλείνει (8,16-18) τήν αὐτοβιογραφία του μέ τήν Σιών, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ὡς "τό ὄρος τοῦ Κυρίου καί ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ". Ἡ φράση "ἐκ γάρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος καί λόγος κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ" (2,3β) δείχνει ὅτι ὁ ναός δέν ἀποτελεῖ μόνον σημεῖο ἀναφορᾶς τῶν πιστῶν ἰσραηλιτῶν, ἀλλά καθίσταται καί ἓνας ἱερός τόπος ὅπου ὅλα τά ἔθνη μποροῦν νά καταφύγουν γιά νά ἀναζητήσουν τό λόγο τοῦ Θεοῦ (ὅπως γινόταν στά μαντεῖα τῆς Δήλου καί τῶν Δελφῶν καί τά ἱερά τῆς Αἰγύπτου ἢ τῆς Μεσοποταμίας). Ὁ ἴδιος ὁ Ἡσαΐας δίνει τή συμβουλή του σέ ἀπεσταλμένους τῶν Φιλισταίων (18,1) καί τῶν Αἰγυπτίων (19,1) μέσα στό χῶρο τοῦ ναοῦ, ὅπου ἔζησε καί ἔδρασε ὡς προφήτης. Ὁ λόγος του δέν εἶναι τίποτα ἄλλο ἀπό τόν ἴδιο τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος μίλησε μέσω ἐκείνου. Συγκεκριμένα οἱ Ψαλμοί 46, 48 καί 76 ἀποκαλοῦνται τά "Ἄσματα τῆς Σιών" καί ἀποδίδονται ἀπό τήν παράδοση στούς Ἀσαφίτες καί τούς Κοραχίτες.

Στό ὄραμα τῆς κλήσης τοῦ Ἡσαΐα (6,1 ἐξ.) ὑπάρχουν δύο παραστάσεις γιά τό θρόνο τοῦ Θεοῦ τόσο στόν οὐρανό, ὅσο καί στό ναό τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου φαίνεται νά συνυπάρχουν (στίχοι 1 καί 6). Ἐπομένως, ἡ ἀντίληψη γιά κατοικία τοῦ Θεοῦ στόν οὐρανό δέν ἀντιφάσκει μέ τήν ἀντίληψη τοῦ ναοῦ ὡς κατοικητηρίου τοῦ Γιαχβέ. Τό πρόβλημα προκύπτει ἀπό τό γεγονός ὅτι πουθενά στήν Παλαιά Διαθήκη δέν ὑπάρχει μιᾶ συστηματική ἀνάπτυξη τῆς σχετικῆς ἀντίληψης. Κάθε φορά τονίζεται μιᾶ μόνο ὀπτική γωνία - ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, ἡ Σιών, ὁ Ναός - χωρίς ἐντούτοις νά χάνεται ἡ συνολική παράσταση. Στό πλῆθος τῶν Παλαιοδιαθητικῶν χωρίων ὁ λόγος γιά τήν κατοικία τοῦ Θεοῦ, τόν τόπο τῆς κατοικίας ἢ τοῦ θρόνου του δέν φαίνεται νά δίνει μιᾶ ἐνιαία παράσταση. Ὁ ναός τῆς Ἱερουσαλήμ ἢ ἡ Σιών ἀπό τή μιᾶ μεριά, ὁ οὐρανός ἢ κάποια περιοχὴ τοῦ οὐράνιου χώρου ἀπό τήν ἄλλη μνημονεύονται συχνά ὡς κατοικητήρια τοῦ Γιαχβέ χωρίς τήν παραμικρὴ προσπάθεια συμβιβασμοῦ τῶν σχετικῶν παραστάσεων.

Ἡ ἀπειλή πρὸς τὸν Ἰούδα εἶναι μία ἀπειλή πρὸς τὴν Σιών ὅπου ὁ Γιαχβέ εἶναι Παρὼν, ἐξασφαλίζοντας τὴ ματαιότητα ὅλων τῶν σχεδίων τῶν ἐθνῶν πού κατευθύνονται ἐνάντια στοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ τὸν τόπο τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς σταθερότητας, ὅπου τὰ ἔθνη θὰ προσκυνήσουν τὸν Γιαχβέ (Ἠσ. 8,18 καὶ Ἠσ. 31,4-5). Τονίζει τὸ ἀπόρθητο τῆς Σιών, πού εἶναι ἡ κατοικία τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Γιαχβέ γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὸν βασιλιά τοῦ Ἰούδα προκειμένου νὰ κρατήσει μιά οὐδέτερη στάση.

Ἡ προφητεία τῆς ἐπερχομένης κρίσης λόγω τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ δέν κόβει κάθε ἐλπίδα. Μέχρι νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐλπίδα γιὰ λύτρωση, στοῦ μεσοδιάστημα ὁ προφήτης ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ ἴδιος, ἡ γυναίκα του καὶ τὰ παιδιά του (συμπεριλαμβανομένου τοῦ Ἐμμανουήλ) μέ τὰ συμβολικά τους ὀνόματα καθίστανται σύμβολα καὶ σημεῖα ὑπενθύμισης στοῦ Ἰούδα καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὅτι ὁ Θεός ἔχει μιλήσει, προειδοποιήσει καὶ ἐνδυναμώσει αὐτοὺς πού βρέθηκαν πρὶν καὶ κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῶν τῶν σκοτεινῶν ἢ "σιωπηλῶν ἐτῶν". Ὁ Γιαχβέ τῶν Δυνάμεων, ὁ Θεός τῆς ἱστορίας καὶ τῆς κρίσης συνεχίζει νὰ ἔχει οἶκο Του τὴν κορυφή τῆς Σιών, ἀπὸ ὅπου ὅλα τὰ μελλοντικά πράγματα θὰ ἀπορρέουν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ θὰ καταλήγουν ἐκεῖ. Τὰ ταραχώδη γεγονότα πού περιγράφονται στοῦ Ἠσ. 8,19-23 ὡς συνέπεια τῆς ἐλλιποῦς πίστεως, βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ καὶ πορεύονται σύμφωνα μέ τὴ θέλησή Του. Θὰ προηγηθεῖ ἡ εἰλικρινής μετάνοια καὶ μετὰ ἡ ἐπιστροφή στοῦ Θεοῦ. Ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ὑπόσχεσή Του παραμένουν βέβαιες. Ἐκεῖνος ἔχει ὑποσχεθεῖ τὴν παρουσία Του στὴ Σιών. Καθόσον ὁ Θεός εἶναι παρὼν, ἡ πόλη εἶναι ἀσφαλής. Τὸ κλειδί γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ κειμένου εἶναι ἡ ἔκκληση στὴν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ. Ἡ μόνη ἐγγύηση σωτηρίας εἶναι ὁ Θεός ὁ Ὅποῖος ἐπιφυλάσσει τὴν ἐμφάνισή Του μέσα στοῦ χρόνου καὶ στοῦ φῶς, πού δέν πρόκειται νὰ ξεθωριάσει, οὔτε νὰ χαθεῖ, ἀρκεῖ νὰ μάθουν νὰ τὸ ἐμπιστεύονται.

Ἠσ. 9,1-5: Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς τὸ φῶς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν

Ο':

- 9,1: *"Τοῦτο πρῶτον ποίει, ταχύ ποίει,
χώρα Ζαβουλῶν, ἡ γῆ Νεφθαλεὶμ,
ὁδὸν θαλάσσης καὶ οἱ λοιποὶ οἱ τὴν παραλίαν
κατοικοῦντες καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας."*
- 9,2: *"Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, ἴδετε φῶς μέγα·
οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου,
φῶς λάμπει ἐφ' ὑμᾶς."*
- 9,3: *"Τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ, ὃ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ σου,
καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου
ὡς οἱ εὐφραινόμεοι ἐν ἀμήτῳ
καὶ ὃν τρόπον εὐφραίνονται οἱ διαιρούμενοι σκῶλα."*
- 9,4: *"Διότι ἀφήρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ' αὐτῶν κείμενος
καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν·
τὴν γὰρ ῥάβδον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασε Κύριος,
ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ Μαδιάμ."*

**9,5: "Οτι πᾶσαν στολήν ἐπισυνηγμένην δόλω
καί ἰμάτιον μετά καταλλαγῆς ἀποτίσουσι καί θελήσουσιν,
εἰ ἐγενήθησαν πυρίκαυστοι."**

Τό Ἦσ. 9,1 σχηματίζει μιά γνήσια εἰσαγωγή σ' αὐτή τήν προφητεία καί κρατᾶ τό κλειδί γιά τήν κατανόηση τοῦ χωρίου. Μ' αὐτό τόν τρόπο ὁ Ἡσαΐας προφητεύει τόσο τήν ἄμεση λύτρωση καί ἐλευθερία τῶν περιοχῶν πού ἀναφέρονται στό στίχο αὐτό, ὅσο καί τήν ἄνοδο ἑνός υἱοῦ Δαυῖδ ὁ ὁποῖος θά ἐκπλήρωνε ὅλες τίς ἐλπίδες τοῦ λαοῦ. Τό πεδίο τοῦ ὄραματός του πρωτοδιευρύνεται στό Ἦσ. 9,2. Δέν ἐπεκτείνεται βέβαια πρὸς τά ἔθνη, ἀλλά πρὸς ὁλόκληρο τόν Ἰσραήλ (ὅπως στό Ἦσ. 5,30). Ἡ χώρα τοῦ Γιαχβέ εἶχε γίνει μιά χώρα στή σκιά τοῦ θανάτου, λόγω τῆς μαζικῆς ἀποστασίας τῶν κατοίκων τῆς καί τοῦ ἔθνους γενικότερα. Τό "λεῖμμα" τοῦ Ἰσραήλ ἐγκαταλελειμένο μέσα στήν ἔρημη καί σκοτεινή χώρα παρατηρεῖ ἕνα σπουδαῖο φῶς. Εἶναι τό φῶς τῆς πνευματικῆς καί ὑλικῆς λύτρωσης, τό ὁποῖο ξεπροβάλλει πάνω ἀπό τό κεφάλι του καί περιλαμβάνει πρῶτα τήν εὐλογία καί μετά τήν εὐδαιμονία τῆς **Νέας Ἐποχῆς**.

Στό Ἦσ. 9,2-3.4-5 ὁ προφήτης παρουσιάζει ζωντανά "σέ μιά σειρά εἰκόνων, χαλαρά συνδεδεμένων μεταξύ τους" τήν πορεία τῆς ἀποκατάστασης τῆς "τιμῆς καί δόξας τῶν περιοχῶν τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ πού εἶναι προσαρτημένες στούς Ἀσσυρίους", ὅπως ἤδη ἀναγγέλλεται μέ ἀσαφεῖς ὅρους μέσα στό 9,1β. **Ἡ Νέα Ἐποχή, τῆς ὁποίας θεμελιωτής θά εἶναι ὁ Ἐμμανουήλ, περιγράφεται ὡς προοδευτική μετάβαση** καί κλιμακώνεται **σέ τέσσερα στάδια**:

α. Ἡ πρώτη μετάβαση **ἀπό τό σκοτάδι στό φῶς** [Ἦσ. 9,1(2)] θά πραγματοποιηθεῖ ἀπό τόν ἡγεμόνα (Δαυϊδικῆς καταγωγῆς) καί θά ἀφορᾶ ὅλο τόν περιούσιο λαό. Ὁ ὅρος "ὁ λαός" δηλώνει πρῶτα τόν λαό πού ἀναφέρεται στό 9,1, καί ἔπειτα ὅλο τόν περιούσιο λαό βορείου καί νοτίου βασιλείου, ἀφοῦ δαυϊδίδης ἡγεμόνας θά διώξει τό σκοτάδι, ἀπόγονοι τῶν ὁποίων εἶχαν συγκροτήσει τό βασίλειο τοῦ Δαυῖδ. Ἐπίσης ἡ φράση "ἐν τῇ χώρᾳ τῆς σκιάς τοῦ θανάτου" ἀπαντᾶ μόνον ἐδῶ. Βέβαια δέν γνωρίζουμε ἂν ἐννοεῖ τήν χώρα τοῦ Ἰσραήλ προσωρινά στήν πανωλεθρία ἢ τήν Βαβυλώνα, τήν χώρα τῆς αἰχμαλωσίας. Ὁ λαός παραλληλίζεται μ' ἕναν ταξιδιώτη, ὁ ὁποῖος ἀπολαμβάνει τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου μετά ἀπό μιά δύσκολη καί μακριά νύχτα. Ὅπως στό Γεν. 1, ἔτσι κι ἐδῶ κυριαρχεῖ ἡ ἀντίθεση μεταξύ "φωτός" καί "σκοτόους". Τό φῶς συμβολίζει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἀντανακλᾶται μέσα ἀπό τίς ἐνέργειές Του. Εἶναι μιά εἰκόνα σωτηρίας καί ὁ ἀντίποδάς τῆς, τό σκοτάδι, παρουσιάζει μιά κατάσταση δυστυχίας, θλίψης καί δουλείας. Ὅμως ἀπαραίτητο στοιχεῖο ἀκόμη καί γι' αὐτούς πού βρίσκονται στό φῶς εἶναι ἡ παρουσία καί τό σωτηριῶδες ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι θά μπορούν νά δοῦν τή ζωή ὡς ἕναν τόπο καί ἕνα ἐνδεχόμενο ἐλευθερίας καί εὐτυχίας (ὅπως Ψλμ. 36,10, 43,3, 112,4 καί Ἰώβ 29,3).

β. Ἡ δεύτερη μετάβαση **ἀπό τό πένθος στήν εὐφροσύνη** [Ἦσ. 9,3] πραγματοποιεῖται καί πάλι ἀπό τόν Γιαχβέ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μοναδικός αἴτιος γιά τά σπουδαῖα ἀγαθά. Ἐπειδή εἶναι μιά χαρά πάνω στήν εὐλογία πού ἔλαβαν, ὁ προφήτης αισθάνεται εὐγνώμων πρὸς τό Θεό γι' αὐτό καί διασαφηνίζει τό μέγεθος αὐτῆς τῆς χαρᾶς μέ τήν χρήση δύο εἰκόνων ἐνδεικτικῶν μεγάλης χαρᾶς καί ἀπρόσμενης ἀφθονίας ἀπό τήν λυτρωτική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Οἱ εἰκόνες αὐτές εἶναι προσφυεῖς καί συνηθισμένες στήν Π.Δ. Ἡ εἰρηνική εἰκόνα τῆς χαρᾶς τοῦ θερισμοῦ καί τῆς συγκομιδῆς (Ψλμ. 4,8, 126(125),6, Ὡσ. 9,1) ὑποδηλώνει ὅτι ἡ χαρά ἀποστρέφεται τό κακό. Ἡ πολεμική εἰκόνα τῆς χαρᾶς ἀπό τήν διανομή τῶν λαφύρων καί τῆς λείας

(Κριτ. 5,30, Ψλμ. 119, 162, Ήσ. 53,12) ύποδηλώνει ότι ό λαός είναι τόσο χαρούμενος, πού είναι πραγματικά νικητής και θριαμβευτής. Η μεγάλη νίκη θά έκδηλωθει μέ τό χαρούμενο ξέσπασμα από τόν λαό του Θεού, ό όποιος θά συγκεντρωθει ένώπιόν Του για μία έορταστική εύχαριστία στό ναό της Ίερουσαλήμ, στόν τόπο της παρουσίας Του. Η άποκάλυψη του Θεού μέσω του Υίου Του, συνεπάγεται τήν άπομάκρυνση όλων όσων φόβιζαν τόν λαό και τήν άντικατάστασή τους μέ τήν πραγματική χαρά, ένώ όλες οι άλλες χαρές γίνονται σκόνη και στάχτη (Ψλμ. 16,11). Αυτή ή χαρά θά είναι ως μία άγια χαρά και δοξολογία "ένώπιόν Σου" (Δευτ. 12,7, 14,26).

γ. Η τρίτη μετάβαση **άπό τή δουλεία στην έλευθερία** [Ήσ. 9,4] πραγματοποιείται μέ τή σωτηριώδη μεσολάβηση του Γιαχβέ, ό Όποιος ύπόσχεται νά θέσει ένα τέλος στη δουλεία του λαού Του. Στην παρούσα στιγμή αυτοί βρίσκονται στό έλεος του Ξένου κυβερνήτη, όπως βρίσκονται τά ζώα στά άφεντικά τους ή ένας φυλακισμένος στη φυλακή. Η άλλαγή προξενείται από τήν εισαγωγή ενός συμβολισμού. Ο Ίσραήλ παραλληλίζεται μ' ένα ζώο πού φορά τόν ζυγό στους ώμους του και τόν λαιμό του και προορίζεται νά δουλέψει μέ τόν όδηγό του, ό όποιος χρησιμοποιεί τό ραβδί πάνω του. Ο Έμμανουήλ θά φέρει ένα τέλος στην ύποτελεία του Ίσραήλ σπάζοντας σέ κομμάτια και τά δύο, τόν ζυγό και τήν βέργα του όδηγητή και καταργώντας τό βάρος του ύποζυγίου και τά χτυπήματα. Ως ένας νικητής βασιλιάς καταγόμενος από τόν Δαυΐδ (9,7, 11,1.10) θά λυτρώσει τελικά τόν Ίσραήλ από τούς καταπιεστικούς του έχθρους. Αυτό τό τέλος θά επέλθει όχι μόνον μέ τίς άσθενείς ανθρώπινες δυνάμεις, αλλά κυρίως μέ τή βοήθεια του Θεού. Αυτό θέλει νά δηλώσει μέ τή φράση **"ως κατά τήν ήμέραν της Μαδιάμ"** ύπονοώντας τήν παύση ενός άλλου Ξένου τυράννου, ή όποία δέν έπέρχεται μέσω τών ανθρώπινων στρατιωτικών δυνάμεων, αλλά μόνον μέ τή δύναμη του Γιαχβέ και τή συμμετοχή του "λείμματος" στην τελική λύτρωση.

δ. Η τέταρτη μετάβαση **άπό τόν πόλεμο στην ειρήνη** [Ήσ. 9,5] γίνεται μέ τήν καταστροφή τών στρατιωτικών ένδυσμάτων ως μία ένδειξη τερματισμού του πολέμου. Άνθρωποι θά χαρούν, έπειδή ή έποχή της καθολικής και άπαραβίαστης ειρήνης έχει ξεκινήσει (2,4) και ό πόλεμος καταργείται. Κάθε τι πού αναφέρεται σ' αυτόν, π.χ. όλες οι θορυβώδεις στρατιωτικές μπότες, οι αίματοβαμμένοι μανδύες, οι στολές τών στρατιωτών και γενικά όλόκληρος ό "στρατιωτικός έξοπλισμός" ως σύμβολα δύναμης αυτών πού τά φορούσαν, θά καταστραφούν στη φωτιά εξαλείφοντας τά ίχνη της κατοχής. Η λεία του πολέμου θά άνήκει ουσιαστικά στό θείο καθοδηγητή. Αυτή ή εικόνα για τήν κατάπαυση του πολέμου είναι μοναδική και γεμάτη δύναμη.

Μέσα στό όραμα του Ήσαΐα [9,1-7] όλα αυτά τά γεγονότα, πού διακηρύσσονται, είναι μελλοντικά, άν και διατυπώνονται σέ παρακείμενο (προφητικοί παρακείμενοι) σαν νά πρόκειται για ολοκληρωμένες πράξεις. Η μεγαλοπρέπεια της νέας έποχής πού ό Θεός σκοπεύει νά εγκαινιάσει, εκφράζεται μέ τή γέννηση ενός παιδιού-θαύματος του "Έμμανουήλ", τήν άνοδό του στό θρόνο και τή διακυβέρνησή του. Ο προφήτης συνδέει τόν Μεσσία μέ τό μωρό-Έμμανουήλ και τήν παιδική του ήλικία προκειμένου νά καταστεί τό φώς και ή χαρά του λαού και νά τούς όδηγήσει μέσα από διάφορα στάδια στη λύτρωση. Απευθύνεται στίς ιδιαίτερες αιτίες της χαράς του λαού και της σπουδαίας μελλοντικής λύτρωσης όσων έμπιστεύονται τή Τορά (τό Νόμο) και τή δική του μαρτυρία.

Ἦσ. 9, 6-7: Ὁ "Ἐμμανουήλ" ὡς ὁ ἄρχων τοῦ βασιλείου
τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης

Ο':

Στ. 6: "Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν,
υἱός καὶ ἐδόθη ἡμῖν,
οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ,
καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μεγάλης βουλῆς ἄγγελος,
θαυμαστός σύμβουλος, Θεός ἰσχυρός, ἐξουσιαστής,
ἄρχων εἰρήνης,
πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος·
ἐγὼ γάρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας,
εἰρήνην καὶ ὑγίειαν αὐτῶ·".

Στ. 7: "Μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ,
καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον
ἐπὶ τοῦ θρόνου Δαυὶδ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ
κατορθῶσαι αὐτὴν καὶ ἀντιλαβέσθαι αὐτῆς
ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ
ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.
Ὁ ζῆλος Κυρίου Σαβαώθ
ποιήσει ταῦτα·".

Ὁ ἄπιστος μονάρχης μέ τις κοντόφθαλμες ἀμυντικές πολιτικές καὶ συμμαχίες βυθίζει τὸ ἔθνος στὴν ἀπελπισία, ἀφοῦ ἡ ἀσφάλεια πού παρέχεται εἶναι προσωρινή καὶ ἐπισφαλής. Στὸ **Ἦσ. 9, 6-7** ὁ Ἡσαΐας δίνει μιὰ ἀπόκριση βαθειὰ στὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων κάθε ἐποχῆς πού κουράζονται ἀπὸ τὴν ἐναπόθεση τῶν ἐλπίδων τους σέ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀνθρώπινους συνασπισμούς μέ μόνο καὶ κύριο "ἐπίτευγμα" τὴν καταπίεση, τὸν πόλεμο καὶ τὴν ἀνασφάλεια τοῦ μέλλοντος. Πάνω στὶς δύο προηγούμενες προτάσεις, οἱ ὁποῖες εἰσάγονται μέ τὸ "διότι" καὶ ἀναφέρονται στοῦ παρελθόν καὶ τὸ μέλλον, τώρα χτίζει μιὰ τρίτη, ἡ ὁποία αἰτιολογεῖ τὴν προφητικὴ δοξολογία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐκδήλωση τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ γιὰ τὸν θρίαμβο τῆς λύτρωσής του μέσω τοῦ ἰδανικοῦ μονάρχη ὡς ἀντίποδα τοῦ ἄπιστου ἀποτελεῖ τὴν κορυφωση. Ἡ ἀπόκρισή του περιλαμβάνει τὴν ἀνακοίνωση γιὰ τὴ "γέννηση" ἢ τὴν ἐνθρόνιση ἑνὸς νέου Δαυϊδικοῦ παιδιοῦ ὡς μιὰ προσφορά καὶ ἕνα "δῶρο" τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ νέα ἐποχὴ εἰρήνης, ὅπως συμβαίνει καὶ μέ τὸ "σημεῖο Ἐμμανουήλ" τοῦ Ἡσαΐα.

Τὸ ἐνδιαφέρον καὶ σ' αὐτὸ τὸ χωρίο [**Ἦσ. 9,6-7**] ἐστιάζεται στὸν ἐρχομὸ ἑνὸς παιδιοῦ, τὸ ὁποῖο ἀναφέρεται μέ τοὺς ὄρους "παιδίον" [γιὰ νὰ δοθεῖ ἔμφαση στοῦ βρέφος πού μόλις ἔχει ἀπογαλακτισθεῖ (**Γεν. 21,8**)] καὶ "υἱός" γιὰ κάπως μεγαλύτερο παιδί. Ὁ προφήτης θέλει νὰ συνδέσει αὐτὴν ἐδῶ τὴ γέννηση τοῦ παιδιοῦ μέ τὸ λαὸ του γι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιοῖ ἀφενὸς τὰ δύο ῥήματα "ἐγεννήθη" καὶ "ἐδωρήθη", τὰ ὁποῖα εἶναι προφητικοὶ ἀόριστοι, ἀντὶ μέλλοντα καὶ ἀφετέρου τὸ "σέ μᾶς" δηλαδή α' πρόσωπο πληθυντικοῦ ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὸ β' πρόσωπο πληθυντικοῦ.

Ἡ φράση "ἐπὶ τοῦ ὤμου του ὑπάρχει ἡ κυριαρχία του" ἐπισυνάπτεται στοῦ γιὸ τοῦ Δαυὶδ. Ὁ ὤμος (ὅπως στοῦ **Ἦσ. 22,22**), ὁ βασιλικὸς μανδύας ἢ μιὰ κρεμασμένη ἀλυσίδα ἐμφανίζονται ὡς φορεῖς καὶ σύμβολα ἐξουσίας. Μόνον ἐδῶ τὸ σκῆπτρο

τίθεται στους ώμους τους και συμβολίζει τήν ασυνήθιστη διαδικασία στέψης (Ψλμ. 110,2). Βέβαια αυτό προκαλεί μιά αντίθεση μέ τούς ώμους του λαού, όπου κάθεται ο ζυγός του άρχοντα ή του τυράννου. Λόγω τής απaráβατης ύπόσχεσης τής αιώνιας έξουσίας, ή όποία διακηρύχθηκε μέσα στό Β' Βασ. (Β' Βασ.) 7, οί βασιλικοί τίτλοι και όλα τά έξουσιαστικά του δικαιώματα δίνουν έμφαση άφενός στην κυβερνητική του ικανότητα ως κυβερνήτη, και άφετέρου στή μεγαλοπρέπειά του ως θεού (Ψλμ. 21,6).

Αυτό τό νεογέννητο παιδί έπρόκειτο νά είναι ή ένδοξη έκπλήρωση, ή όποία έχει αύξηθει μέ τόν σπόρο του Δαυΐδ στην πορεία τής ισραηλιτικής ιστορίας για δύο λόγους. Πρώτον, ό προσδοκώμενος τέλειος βασιλιάς επειδή θά είναι ανθρώπινος και θεϊκός, θά λυτρώσει ό ίδιος τόν λαό του Γιαχβέ. Καί δεύτερον, ή παιδική πλευρά του λυτρωτή είναι σημαντική για τόν 'Ησαΐα, γι' αυτό και επανεμφανίζεται στό 'Ησ. 11,6.8 (όπως αυτό, φυσικά, υποδηλώνεται στό 7,3.14 και 8,1-4.8.18). Κανένας ανθρώπινος βασιλιάς δέν υπάρχει μέ αυτά τά χαρακτηριστικά, γι' αυτό και πρόκειται για μιά έσχατολογική μορφή, τόν Μεσσία.

Όσον άφορā τήν **ονοματοδοσία αυτού του παιδιού** θά δοϋμε ότι ή φράση του στίχου "και καλείται" αναφέρεται στό όνομα που αποτελείται από όκτώ λέξεις στενά συνδεδεμένες. Ένω στό 'Ησ. 7 ή μητέρα ονοματοδοτεί τό παιδί της, στό 'Ησ. 9,6 αυτό τό έργο τό αναλαμβάνει ό λαός ή βασικά όποιοσδήποτε, ό όποιος εκφράζει τή χαρά του σ' εκείνον. Τό υποκείμενο είναι άόριστο και άκολουθείται από τό αντικείμενο "όνομα" άπαντα κι άλλου μέσα στην Π.Δ. Η προσδοκία ενός βασιλιά δόξας συνδέεται στενά μέ τή γέννηση ενός παιδιού που ονομάζεται "Εμμανουήλ" και τίς τύχες όλόκληρης τής χώρας (7,8). Οί κριτικοί σχεδόν όμόφωνα αναγνωρίζουν τόν Εμμανουήλ ('Ησ. 7 και 8) ξανά μέσα στον Πρίγκιπα των τεσσάρων ονομάτων του κεφαλαίου 9. Θά πρέπει νά επιστημόνουμε ότι οί προφήτες 'Ησαΐας και Μιχαίας, όπως και οί άλλοι, άποφεύγουν νά περιγράψουν τή βασιλεία και νά χρησιμοποιήσουν τή λέξη "βασιλιάς" υίοθετώντας ως κατάλληλο τόν όρο "άρχοντας". Πρόκειται άναμφίβολα για πολεμική διάθεση εναντι των βασιλέων τής 'Ιερουσαλήμ που φέρονταν ως αυτόαρκεις κυρίαρχοι, χειραφετημένοι από τήν έξουσία του Θεού. Εάν είναι, έτσι όπως αυτοί ονομάζονται "βασιλείς", τότε ό τίτλος είναι τόσο μολυσμένος επειδή αυτός είναι ένας φορέας. Εκείνος θά είναι στην πράξη ό,τι αυτοί ήταν μόνο κατ' όνομα. Ο προφήτης περιγράφει ένα άπόλυτα θεϊκό πρόσωπο, τό όποιο έχει έν όψει του και κατά συνέπεια τά όνόματα αναφέρονται στό παιδί χαρακτηρίζοντάς το ως Άρχοντα Κυβερνήτη. Ο Εμμανουήλ λαμβάνει ένα τετραπλό τίτλο και μεσσιανικά χαρακτηριστικά και καθίσταται ό Μεσσίας και ό ύποσχόμενος βασιλιάς του 'Ισραήλ.

Θαυμαστός Σύμβουλος [MK: "θαυμαστός σύμβουλος", O': "θαυμαστός σύμβουλος", Θ': "θαυμαστώσ συμβουλευών", Σ': "παραδοξασμός"] Τό πρώτο όνομα είναι σημαντικό γιατί δηλώνει σύμβουλο μέ θαυμαστή ανθρώπινη σοφία. Χαρακτηρίζει τόν κυβερνήτη ως έναν άνδρα μέ έμφυτη πολιτική ικανότητα, ό όποιος μπορεί νά λαμβάνει έξαιρετικές αποφάσεις και μετά νά τίς πραγματοποιεί. Ο τίτλος "Θαυμαστός Σύμβουλος" πιθανώς απεικονίζει αυτό τόν πολεμιστή-βασιλιά ως έναν ασυνήθιστο στρατιωτικό άρχηγό και σ' αυτό συνηγορούν τό άμεσο γενικό πλαίσιο, οί προηγούμενοι στίχοι έστιάζοντας στή στρατιωτική νίκη του βασιλιά καθώς και ό επόμενος τίτλος ("Ίσχυρός Θεός") τονίζοντας τή θεϊκή του ισχύ.

Θεός Ίσχυρός: είναι ένα παραδοσιακό όνομα του Θεού, τό όποιο χαρακτηρίζει σ' Εκείνον τή θεότητα και άπαντα στά: Δευτ. 10,17, 'Ιερ. 32,18, 'Ιεζ. 32,21, Νεεμ. 9,32, Ψλμ. 24,8. Αποδίδεται ως "Δυνατός, "Ηρωας", "Ηρωας Δυνάμεως", "Ένας Θεός ενός ήρωα" ή "'Ηρωας Θεός", δηλαδή ως κάποιος, ό όποιος μάχεται και κατακτά, όπως ένας

ἀήττητος θεός. Δέν διαφοροποιεῖται ἐδῶ ἀπ' αὐτό τοῦ Ἐμμανουήλ (Ἦσ. 7,14), γι' αὐτό καί δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά τό λάβουμε μέ μιά ἄλλη ἔννοια μέσα στό ὄνομα τοῦ Μεσσία ἀπ' ὅτι μέσα στό Ἐμμανουήλ. Ὁ Θεός εἶναι παντοδύναμος σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀδυναμία τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων, δηλώνοντας ἔτσι τή θεότητα πού ὑπονοεῖται στό ὄνομα Ἐμμανουήλ (= μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός). Ὅσον ἀφορᾷ τό δεύτερο συνθετικό τοῦ τίτλου, τό ὄνομα "ἰσχυρός" συχνά χρησιμοποιοῖται γιά πολεμιστές. Ἐδῶ τό μεταχειρίζεται ὡς ἐπίθετο γιά νά παρουσιάσει τόν βασιλιά ὡς ἐξουσιοδοτημένο ἀντιπρόσωπο τοῦ Θεοῦ στό πεδίο τῆς μάχης κατά τῶν ἐχθρῶν τοῦ λαοῦ Του, ὅπως συμβαίνει στόν Ψαλμό 45,6, γιατί οἱ ἐχθροί τοῦ βασιλιᾶ εἶναι κατά συνέπεια καί ἐχθροί τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό τό λόγο καί χαρακτηρίζεται ὡς "ἰσχυρός θεός", δηλώνοντας ἔτσι ὅτι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, "ένα πνεῦμα συμβουλῆς καί ἰσχύος" τόν καθιστᾷ ἰσχυρό Θεό πού ἀφοβα ὑπερασπίζεται τά δίκαια τοῦ ἀδυνάτου (Ἦσ. 11,2-4).

Πατήρ Αἰώνιος [Ο': "πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος", Vulgate "*pater futuri saeculi*"]. Τό τρίτο ὄνομα "αἰώνιος Πατήρ" βασιζέται στήν ὑπάρχουσα ἀντίληψη ὅτι εἶναι θεϊκό πρέπει νά εἶναι αἰώνιο. Σημαίνει κατά τήν ἐπικρατέστερη ἐκδοχή "πατήρ αἰώνιος", "ἀρχηγός τῆς αἰωνιότητος" καί περιγράφει τή φύση τῆς ἐξουσίας του. Προσδιορίζει Ἐκεῖνον, ὄχι μόνον ὡς τόν κάτοχο τῆς αἰωνιότητος, ἀλλά ὡς τόν φροντιστή, τόν πιστό καί σοφό προπονητή, τόν φύλακα καί τόν προμηθευτή τοῦ λαοῦ Του ἀκόμη καί μέσα στήν αἰωνιότητα (22,21). Αὐτός εἶναι ἕνας ἀληθινός ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, καί ὄχι ἕνας τύραννος.

Ἡγεμῶν Εἰρήνης [Ο' "ἄρχων εἰρήνης"]. Ὅπως στόν Ψαλμό 29 ὁ Θεός παρέχει εἰρήνη διαμέσου ἰσχύος, ἔτσι καί ἐδῶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τό τελευταῖο ζευγος ὀνομάτων, ὅτι ἕνας ἡγεμόνας θά γίνεῖ ἡ ἐνσάρκωση τῆς εἰρήνης, δηλαδή ὁ δημιουργός καί ὁ συντηρητής τῆς (Ἦσ. 2,2-4, 11,4. Ψλμ. 71,3 ἐξ. Μιχ. 5,3, Ζαχ. 9,9). Αὐτή ἡ προσηγορία δέν ἀπενεμήθηκε σέ κανένα βασιλιά τῆς Π.Δ. Ὁ σκοπός γιά τόν ὁποῖο γεννιέται τό παιδί ἔγκειται στή δίκαιη καί εἰρηνική ἐγκαθίδρυση τοῦ βασιλείου καί τῆς αἰώνιας διακυβέρνησής του.

Οἱ Ο' ἀναπτύσσουν τά ὀνόματα σέ ἔξη (6) καί ὄχι τέσσερα (4) πού ἔχει τό ΜΚ, προσθέτοντας ὡς πρῶτο στή σειρά τό "μεγάλης βουλῆς ἄγγελος" καί τέταρτο στή σειρά τό "ἐξουσιαστής". Οἱ *θεῖες ιδιότητες τοῦ παιδιοῦ*, τίς ὁποῖες ὁ Θεοδώρητος τίς χαρακτηρίζει ὡς "θεοπρεπεῖς προσηγορίας" εἶναι: 1) "μεγάλης βουλῆς ἄγγελος": Ἡ βουλή καί ἡ σοφία του ὑπερβαίνουν κάθε ἀνθρώπινη καί βασιλική καί ἀντιδιαστέλλονται μέ τήν ἀφροσύνη τοῦ Ἀχαζ. Ὁ ἄγγελος ἐκτελεστής ἐνσαρκώνει τή θεϊκή σοφία τοῦ παιδιοῦ, καί 2) "ἐξουσιαστής": Δηλώνεται μέ τόν ἐβραϊκό ὄρο "ἰσχυρός" τό ὁποῖο εἶναι ἀντίθετο μέ τό "δυνάστης". Ἐπίσης οἱ Ο' προσθέτουν στό τέλος τοῦ στίχου τή φράση "ἐγὼ γάρ ἄξω εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας καί υἰεῖαν αὐτῶ", πιθανόν γιά νά ἐπεξηγήσει τίς τελευταῖες προσηγορίες πού ἀφοροῦν τόν μεσσιανικό χαρακτήρα τοῦ θαυμαστοῦ παιδιοῦ, τοῦ Ἐμμανουήλ. Οἱ τίτλοι αὐτοὶ κατανοήθηκαν ὡς ὀνόματα γιά τόν Μεσσία καί ὑπογραμμίζουν τήν ὑψιστὴ θεότητα αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ-λυτρωτῆ. Ἀσφαλῶς ἀντί τῆς μιᾶς προσωνυμίας τοῦ Μεσσία στό Ἦσ. 7,14, ἐδῶ ἔχομε πολλές. Ἡ χρήση τῶν τίτλων ἐκ μέρους τοῦ Ἠσαΐα σημαίνει ὅτι αὐτό τό παιδί ἔχει αὐτά τά ἰδιαιτέρως γνωρίσματα, τά ὁποῖα διακηρῦσσουν τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα μας. Βέβαια αὐτό τό παιδί (ὅπως περιγράφεται καί στό Ἦσ. 11,1-5) παρουσιάζεται σέ μᾶς ὡς ἡ τελικὴ ἐκπλήρωση τοῦ "σημείου Ἐμμανουήλ".

Ἡ εἰκόνα τοῦ θαυμαστοῦ παιδιοῦ, τοῦ Ἐμμανουήλ, συμπληρώνεται στό 9,7 ὅπου ἐκεῖ λέγεται μέ ἔμφαση ὅτι "μεγάλῃ ἢ ἀρχῇ αὐτοῦ". Ἐξαιτίας τοῦ ὑπερφυσικοῦ του χαρακτήρα, ἡ ἐξουσία καί ἡ ἀρχή του δέν περιορίζονται μόνο στόν Ἰσραήλ. Ἡ

βασιλεία Του θά εἶναι εἰρηνική καί αἰώνια. Ὡς διάδοχος τοῦ θρόνου τοῦ Δαυῖδ, ἡ βασιλεία του δέν θά εἶναι κοσμική καί δέν θά στηρίζεται στά ὑλικά ἀγαθά. **Τά ὄπλα θά εἶναι πνευματικά**, ὅπως, **τό κρῖμα** (= κρίση, δίκαιο) καί ἡ **δικαιοσύνη** καί θά στηρίζεται στήν πνευματική δύναμη αὐτῶν καί τήν κυριαρχία τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ *"ἀπό τοῦ νῦν καί εἰς τόν αἰῶνα"*.

Μετά τήν ἐξυψωμένη παρουσίαση τῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐρχομένου βασιλιᾶ καί τοῦ χαρακτήρα τῆς ἐξουσίας του τό ποίημα τελειώνει μέ μιά κατακλείδα, στήν ὁποία ὁ Ἡσαΐας ὁμολογεῖ ὅτι ἡ εἰκόνα πού ἔχει δημιουργήσει εἶναι ἐφικτή μόνον μέσω τοῦ **"ζήλου τοῦ Κυρίου Σαβαώθ"**. Ἡ "ἐμπαθής ἀνάμειξη" τοῦ Θεοῦ μέ τόν λαό Του θά χαράξει ἡ νέα ἐποχή, ἐντός τῆς ὁποίας ὁ Θεός θά συνδεθεῖ μέ τό "λεῖμμα" μέ τόν "ζήλο" καί μέ τούς ἀμαρτωλούς ἐχθρούς του μέ τήν ὀργή. Μέ τά λόγια αὐτά ὁ Ἡσαΐας σφραγίζει τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν Δαυῖδ καί τό ἔθνος καί ἐγγυᾶται ὅτι θά πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐνδυνάμωση τῆς εἰρηνικῆς κυριαρχίας καί ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς νέας Δαυιδικῆς δυναστείας πάνω σέ γερά θεμέλια, ὅπως τήν κρίση καί τή δικαιοσύνη.

Ἡ μεσσιανική ἐλπίδα ἤδη ἔχει ἀρχίσει νά ἀναπτύσσεται ἀπό τό Ἡσ. 7,14 καί σ' αὐτή τή δημιουργία ὠθοῦν τόσο ἡ παρουσία τῆς ἀσσυριακῆς δύναμης ὅσο καί ἡ ἀναξιοσύνη τοῦ βασιλιᾶ Ἀχαζ. Στό Ἡσ. 9,1-6 ὁ προφήτης παρουσιάζει τόν Μεσσία ὡς πνευματικό ἄρχοντα, βασιλιά τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης. Στό Ἡσ. 11,1-10 ἡ μεσσιανική προσδοκία κορυφώνεται καί γιά πρώτη φορά διαμορφώνεται ἀπό τόν Ἡσαΐα μιά ἰσχυρή μεσσιανική προσωπικότητα μ' ἓναν ξεχωριστό χαρακτήρα. Αὐτή ἡ μεσσιανική περιγραφή ὑπονοεῖ τά προηγούμενα πορτραῖτα καί δέν ἀνακαλεῖ τά χαρακτηριστικά τοῦ "Ἐμμανουήλ", ὁ Ὅποιος ἄν καί δοκιμάζεται μαζί μέ τό λαό Του (Ἡσ. 7), ἐντούτοις καθίσταται καί ὁ Προστάτης του (Ἡσ. 8). Ὁ Ἄρχοντας τῶν τεσσάρων ὀνομάτων δέν σχετίζεται μόνον μέ τή λύτρωση λαοῦ του, ἀλλά καί μέ τήν ὑπόσχεση μιᾶς μακρᾶς καί δίκαιης κυβέρνησης, πού ἀναγγέλλεται μέσω τῶν τίτλων του (Ἡσ. 9). Ἡ παρουσία τοῦ Ἰδίου στό θρόνο ἐξασφαλίζει τή μακρά διάρκεια τῆς εἰρηνικῆς βασιλείας καί τή βέβαιη πνευματική ἄνοδο σέ ἀντίθεση μέ τούς παρόντες "ὀδηγητές" τοῦ Ἰούδα, οἱ ὁποῖοι στέκονται ἀνάξιοι τῆς καταγωγῆς τους καί τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ.

Ἡσ. 11,1: Ἡ καταγωγή τοῦ "Ἐμμανουήλ"

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ο':

Στ. 1: "Καί ἐξελεύσεται ράβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καί ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβήσεται. "

Ἡ παράσταση τοῦ Ἡσ. 5, ὅπου παρουσιάζει τήν ἀσσυριακή δύναμη νά συντρίβεται ὡς δάσος ἀπό κέδρους, πού κατακόπτονται καί ἐκμηδενίζονται, συνδέεται στενά μέ τήν εἰκόνα τοῦ 11,1, ὅπου ἐδῶ ἀναζωογονεῖται ὁ κομμένος καί φαινομενικά ἄχρηστος κορμός τοῦ Ἰεσσαί. Ἀπ' αὐτή τή "ρίζα" Ἰεσσαί (πατέρα τοῦ Δαυῖδ) βγαίνει ἡ "ράβδος" ἢ ὁ "κλώνος", προκειμένου ὁ Ἰσραήλ νά ἀναδυθεῖ ἀπό τήν ταπείνωση πού τοῦ ὑπέβαλε ἡ ἀσσυριακή κοσμοκρατορία. Ἡ εἰκόνα αὐτή ἀναγνωρίζει τήν ὑποβαθμισμένη θέση τοῦ Ἰούδα, ὅπου βρισκόταν σέ καθεστῶς ὑποτέλειας. Ὄντως εἶναι ἓνα κούτσουρο!

Όμως στο όραμά του ο προφήτης βλέπει τό "άνθος" νά καρποφορεῖ (Ο' "ἀναβήσεται") καί νά ἀναζωογονεῖται πνευματικά μέ τή θεία δύναμη. Τό θέμα τῆς προφητείας δέν εἶναι ἡ πτώση τοῦ δένδρου (ἀνήκει στό παρελθόν), ἀλλά ἡ ἀναγέννησή του. Στήν ἐπικοινωνία τοῦ βασιλιᾶ μέ τόν Ἰεσσαί, ὁ προφήτης εἰκονίζει αὐτό τόν κυβερνήτη ὡς τόν νέο Δαυῖδ καί ὄχι ἕναν ἐπιπλέον ἀπογοητευτικό ἀπόγονό του. Ἄν καί ἡ πτώση τοῦ θρόνου ἔχει συμβεῖ ὁ θρόνος τοῦ Δαυῖδ ἔχει πέσει, ὅμως ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαυῖδ ἐπιβιώνει ὅπως φαίνεται ἀπό τόν "σπόρο" τοῦ Ἡσ. 6,13 πού σχετίζεται ἄμεσα μέ τή ρίζα Ἰεσσαί ἀφού ἡ κρίση δέν θά εἶναι γενική καί ἐσαεῖ.

Ο προφήτης χρησιμοποιεῖ αὐτή τήν εἰκόνα, γιατί θέλει νά ὑποδηλώσει ἀπό τή μιᾶ πλευρά τή θεία τιμωρία μέ ἀποξήρανση ἢ ἀποκοπή τοῦ κορμοῦ τῆς Δαυιδικῆς δυναστείας, καί ἀπό τήν ἄλλη νά τονίσει τήν προέλευση τοῦ Μεσσία ὄχι ἀπό ἀρσενική, ἀλλά ἀπό θηλυκή γραμμή τοῦ οἴκου Δαυῖδ. Τό νέο βλαστάρι θά κάνει αἰσθητή τήν ἀντίθεση τῆς δικῆς του βασιλείας μ' αὐτή τῶν Ἀσσυρίων. Τά λόγια τοῦ προφήτη προβάλλουν τίς μελλοντικές συνέπειες τῆς κρίσης τοῦ Γιαχβέ κατά τῆς Ἀσσυρίας περιλαμβάνοντας τήν πτώση τῆς καί τήν ἀνατολή τῆς Δαυιδικῆς μοναρχίας. Γι' αὐτό καί συνιστᾶ μιᾶ δικαιολογημένη ἀναμονή παρά ἄμεση στρατιωτική δράση. Ἐτσι μέ ὄρους συμβολικούς, ἀναφύεται τό μέλλον τοῦ δικοῦ του βασιλικοῦ οἴκου, τό ὅποιο βγαίνει ἀπό ἕνα κούτσουρο δίνοντας τρεῖς προοπτικές: τοῦ μυαλοῦ (οἱ στίχοι 2-5 δίνουν τό χαρακτήρα, τή γνώση καί τά κατορθώματα τοῦ νέου βασιλιᾶ), τῆς φύσης (οἱ στίχοι 5-9 δίνουν τήν ἀποκατάσταση τῆς φύσης ξανακερδίζοντας τόν Παράδεισο) καί τῆς ἱστορίας (οἱ στίχοι 9-16 καί κυρίως τό κεφ. 12 δίνουν τήν ἐπανόρθωση τοῦ Ἰσραήλ). Τό Ἡσ. 11,1 λειτουργεῖ ὡς συμπληρωματικό κομμάτι τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα στό κεφ. 9, ὅπου ἐκεῖ ἔχει μιλήσει γιά τόν Ἐμμανουήλ καί τήν μητέρα (Ἡσ. 7).

Ἡσ. 11,2: Τά χαρίσματα τοῦ "Ἐμμανουήλ" ὡς Μελλοντικοῦ Βασιλιᾶ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ο':

Στ. 2: *"Καί ἀναπαύσεται ἐπ' αὐτόν πνεῦμα τοῦ Θεοῦ,
πνεῦμα σοφίας καί συνέσεως,
πνεῦμα βουλήσ καί ἰσχύος,
πνεῦμα γνώσεως καί εὐσεβείας."*

Ἡ πνευματική συγκρότηση τοῦ Ἐμμανουήλ θά γίνει ἀπό τό πνεῦμα τοῦ Κυρίου, τό ὅποιο *μόνιμα θά ἀναπαυθεῖ πάνω του ὡς πηγὴ δύναμης καί δημιουργικῆς ἐνέργειας*. Ὡς τό "ὄχημα" τροφοδοσίας τῶν θείων δυνάμεων ἐφοδιάζει τόν Ἐμμανουήλ μέ ἄλλα ἕξη πνεύματα, τόν καθαγιάζει καί τόν ἐνδυναμώνει μ' αὐτά γιά τό σπουδαῖο του ἔργο. Αὐτά εἶναι τριῶν εἰδῶν:

Α. Διανοητικοῦ Περιεχομένου: α. **Σοφία:** ἡ ὑπερκόσμια πνευματική δύναμη, μιᾶ δύναμη διάκρισης τῆς φύσης τῶν πραγμάτων, πέρα ἀπό τίς ἐμφανίσεις τους. β. **Σύνεση:** ἡ ἰκανότητα ὀρθῆς διάκρισης μεταξύ ἀγαθοῦ καί κακοῦ. Ἐδῶ συνενώνει τήν σοφία μέ τό βαθμό διάκρισης πού ὁ βασιλιάς κατέχει γιά νά ἀποφασίζει δίκαια καί νά κρίνει μέ εἰρήνη καί δικαιοσύνη.

Β. Βουλευτικοῦ Περιεχομένου: α. **Βουλή:** ἡ δύναμη εὐρεσης ὀρθῶν λύσεων γιά τήν ἀντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων γιά τό παρόν καί τό μέλλον. Θεωρεῖται ὡς μεγάλο δῶρο γιά τή διαμόρφωση ὀρθῶν συμπερασμάτων. β. **Ἰσχύς:** ἡ δύναμη, ἡ ἀποφασιστικότητα καί ἡ ἰκανότητα νά ἐνεργοῦν καί νά ἐκτελοῦν ὀρθές ἀποφάσεις.

Πέρα από τή διανοητική και βουλευτική προετοιμασία για δράση απαιτείται ή ικανότητα του βασιλιᾶ νά ἐκτελεῖ μιᾶ ὀρθή κρίση. Ἡ βουλή και ή ισχύςδέν εἶναι μόνον κατάλληλες για τόν πόλεμο, ἀλλά και για τήν εἰρήνη. Ἡ σκέψη και ή θέληση του βασιλιᾶ πρέπει νά συνδέονται μέ τό πνεῦμα του Θεοῦ, προκειμένου ή ἐξουσία του νά ὑπηρετεῖ τό σκοπό τῆς θέλησης του Θεοῦ ἐφαρμόζοντας τή δικαιοσύνη πάνω στή γῆ.

Γ. Ἠθικοῦ Περιεχομένου: α. **Γνώση:** Ἐδῶ ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται μέ τή διαθηκική του ἔννοια και ἀναφέρεται στήν ἀναγνώριση τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας και στήν προθυμία νά ὑποταχθεῖ σ' αὐτή. Αὐτή ή γνώση θεμελιώνεται πάνω στήν ἀλληλεγγύη τῆς ἀγάπης, γιατί ή ἔμπρακτη γνώση τῆς ἀγάπης πρὸς τό Θεό και τόν πλησίον ἐκφράζει τήν ἀληθινή Θεογνωσία. Καί β. **Εὐσέβεια:** ή οὐσία τῆς θρησκείας μαζί μέ τήν ἠθικότητα.

Ἡ ἱεράρχηση τῶν ἑξῆ πνευμάτων γίνεται μέ σειρά ἀπό πάνω πρὸς τά κάτω μιᾶ και ὁ φόβος του Γιαχβέ ἀποτελεῖ τή βάση και τό πνεῦμα του Γιαχβέ και ή καρδιά ὄλων (Παροιμ. 1,7, Ἰώβ 28,28, Ψλμ. 111,10). Καί οἱ ἑξῆ διακρίσεις-χαρίσματα μέ ἔβδομο τό πνεῦμα φόβου Θεοῦ εἶναι ή ἀρχή τῆς σοφίας και ή προϋπόθεση τῆς εὐλογημένης ἀπό τό Θεό διακυβέρνησης. Ὁ ὅρος "φόβος του Κυρίου" δέν δηλώνει ἀπλά θεῖο ἢ ὑπερφυσικό δέος, ἀλλά ἠθική συμπεριφορᾶ. Ἐπομένως, ἐδῶ ἀναφέρεται σ' ἕναν ὑγίη σεβασμό πρὸς τήν ἐξουσία του Θεοῦ, ὁ ὁποῖος παράγει ὑπακοή. Δίνεται ἔμφαση στήν ἀπόλυτη και τή μοναδικῆς ποιότητας πίστη του βασιλιᾶ πρὸς τόν Θεό, του ὁποῖου ή βασιλεία δέν θά του ἀφαιρεθεῖ ποτέ. Τά ἑπτὰ χαρίσματα εἶναι ἀπαραίτητα για τήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς του Μεσσία, μιᾶ και καλύπτουν τή διάνοια, τή βούληση και τήν καρδιά και ἀφοροῦν κυρίως τό πνευματικό ἔργο. Τά ἑξῆ πνεύματα του Θεοῦ ταξινομημένα σέ τρία ζεύγη μέ κεντρικό κορμό τόν φόβο του Θεοῦ παριστάνεται μέ τήν εἰκόνα μιᾶς ἑπτάφωτης λυχνίας..

Ἦσ. 11,3-5: Ὁ χαρακτήρας του "Ἐμμανουήλ" ὡς Μελλοντικοῦ Βασιλιᾶ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ο':

Στ. 3: "Ἐμπλήσει αὐτόν πνεῦμα φόβου Θεοῦ.

Οὐ κατά τήν δόξαν κρινεῖ,

οὐδέ κατά τήν λαλιάν ἐλέγξει. "

Στ. 4: "Ἀλλά κρινεῖ ταπεινῶ κρίσιν

και ἐλέγξει τούς ταπεινούς τῆς γῆς

και πατάξει γῆν τῶ λόγῳ του στόματος αὐτοῦ,

και ἐν πνεύματι διά χειλέων ἀνελεῖ ἀσεβῆ. "

Στ. 5: "Και ἔσται δικαιοσύνη ἐζωσμένος τήν ὀσφύν αὐτοῦ,

και ἀλήθεια εἰλημένος τās πλευράς."

Ὅσο περνοῦν τά χρόνια ὁ Ἠσαΐας ἀναπτύσσει ἐκτενέστερα τήν εἰκόνα του Μεσσία μέ τά γνωρίσματα ἑνός ἰδανικοῦ ἀνδρα. Ὁ προφήτης σμιλεύει τόν Ἠρωά Του μέ λεπτότητα και εὐαισθησία. Συνεπῶς, ὁ Ἐμμανουήλ στήν ἀρχή ὡς νεογέννητο παιδί (Ἦσ. 7) , μετά ὡς προστάτης (Ἦσ. 8), στή συνέχεια ὡς Νικητής (Ἦσ. 9) και ὡς Δίκαιος Κριτής (Ἦσ. 11) ἐπαναπροσισιάζεται ὡς ἕνας ἄνθρωπος πού δέν τιμωρεῖ μόνον, ἀλλά και προστατεύει· δέν βασιλεύει μόνον, ἀλλά και ἐμπνέει και παρακινεῖ. Δηλαδή εἶναι ή ζωή, ή νίκη και τό δίκαιο μέ τόν Λαό Του. Μιᾶ τέτοια σύλληψη τόσο

όριοθετημένων προσόντων ενός γήϊνου μονάρχη όπως περιγράφονται στο Ἡσ. 11, μᾶς δίνει τήν ἐντύπωση ὅτι ὁ προφήτης ἐνοραῖται μιά "ὑπερφυσική" προσωπικότητα, ἐννοώντας τόν Θεό.

Ὁ χαρακτήρας τοῦ νέου δαυϊδικοῦ βασιλιᾶ καί ὁ τρόπος διακυβέρνησης τοῦ βασιλείου του προέρχεται ἀπό τίς πνευματικές δωρεές, οἱ ὁποῖες ρυθμίζουν καθ' ὀλοκληρίαν τήν πνευματική του φύση. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ εἶναι τό στοιχεῖο ἐκεῖνο πού πάντα τόν ἐνδυναμώνει στό μεσσιανικό ἔργο καί τόν καθιστᾶ ἱκανό νά λειτουργεῖ ὡς Θεάνθρωπος, δηλαδή ὡς Θεός καί ὡς ἄνθρωπος-ἡγεμόνας

Ὡς Θεός α) δέν ἀποβλέπει στό πρόσωπο καί στίς ἐξωτερικές συμπεριφορές, ἀλλά εἰσδύει στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων καί ἔτσι γίνεται ὁ Μεσσίας καί ὁ φορέας τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, β) δέν ἀποφασίζει μέ βάση τήν ἀκοή παρασυρόμενος ἀπό τίς φήμες ἢ τήν ἀνθρώπινη εὐγλωττία, γ) δικαιώνει τούς πτωχοῦς καί τούς ταπεινοῦς, οἱ ὁποῖοι προστατεύονται ἀπό τόν Γιαχβέ καί δ) κρίνει αὐστηρά τούς τυράννους καί ἡ κρίση του ἐκδηλώνεται μέ πνευματικά ἀγαθά καί στηρίζεται στήν κοινωνική δικαιοσύνη καί τήν πνευματικότητα.

Ὡς ἡγεμόνας ὁ Μεσσίας εἶναι περιεζωσμένος μέ δικαιοσύνη καί ἀλήθεια, τίς κυριότερες ἡγεμονικές ἀρετές γιά τήν εὐνομία τῶν κρατῶν. Δέν χρειάζεται σκῆπτρο ἢ βέργα, οὔτε σωματοφύλακα, γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἀποφάσεων Του. Χωρίς νά ὑπαινίσσεται ὅτι θά εἶναι ἕνας πολεμιστής, ὅμως ἕνας λόγος τοῦ στόματός Του ἀρκεῖ γιά νά σκοτώσει τόν κακοποιό ἄμεσα, (ὅπως στά Ψλμ. 2,9 καί Ἀποκ. 1,16) καί μέ τήν ἀνάσα τῶν χειλιῶν Του μπορεῖ νά καταστρέφει χωρίς τήν ἀνάγκη περισσότερων μέσων ἢ ὀργάνων. Μ' αὐτό τόν τρόπο υἰοθετεῖ μιά δίκαιη στάση καί πορεία κατά τῶν τυράννων καί μιά ἀποφασιστική εὐθύτητα γιά τούς ἀδικημένους τῆς χώρας. Πρῶτα βλέπει καί ἀκούει καί μετὰ ἀποφασίζει νά κρίνει βασιζόμενος μόνον στήν ἀλήθεια καί ὄχι σέ ἐντυπωσιασμούς. Σ' αὐτή τή νέα βασιλεία, ἡ ὁποία ἀρχίζει μ' Ἐκεῖνον ὡς τόν Υἱόν Δαυῖδ, ἡ δικαιοσύνη Του ἀποκτᾶ μιά παγκόσμια εἰρηνική δύναμη, μέσα στήν ὁποία θά βρῶσιν καταφύγιο ὅσοι ἔχουν προέλθει ἀπό καταστάσεις βαθεῖας ταπεινώσεως, ὅπως Ἐκεῖνος ὁ ἴδιος.

Ἡσ. 11,6-8: Ἡ ἐπιστροφή τῆς χρυσῆς ἐποχῆς

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ο':

Στ. 6: "Καί συμβοσκηθήσεται λύκος μετ' ἀρνός,
καί πάρδαλις συναπαύσεται ἐρίφω,
καί μοσχάριον καί ταῦρος καί λέων ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται,
καί παιδίον μικρόν ἄξει αὐτούς."

Στ. 7: "Καί βοῦς καί ἄρκος ἅμα βοσκηθήσονται,
καί ἅμα τά παιδιά αὐτῶν ἔσονται
καί λέων καί βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα."

Στ. 8: "Καί παιδίον νήπιον ἐπί τρώγλην ἀσπίδων
καί ἐπί κοίτην ἐγγόνων ἀσπίδων τήν χεῖρα ἐπιβαλεῖ."

Μέσα στό ὄραμα τοῦ Ἡσαῖα ἡ εἰρηνική μεταμόρφωση τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας συνοδεύεται ἀπό μιά ριζική μεταμόρφωση τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἐντός τοῦ ὁποῖου βασιλεύει ἡ "ἐξουσία τοῦ δοντιοῦ καί τοῦ νυχιοῦ". Ὅμως κατά τή διάρκεια τῆς βασιλείας τοῦ ἰδανικοῦ βασιλιᾶ, αὐτή ἡ κατάσταση ἀλλάζει, ἐπαναφέροντας τή φύση

τῶν ζῶων στήν ἀρχική παραδείσια κατάσταση. Συνεπῶς ἡ δίκαιη διακυβέρνησή Του περιλαμβάνει: α) τήν παραδείσια εἰρήνη, ἡ ὁποία πρόκειται νά ἐπεκταθεῖ ἀκόμη καί στίς σχέσεις τῶν ζῶων μεταξύ τους καί μέ τούς ἀνθρώπους, (αὐτό θά ἰσχύσει ἀκόμη καί μέ τόν Ὁφι, τόν τυπικό ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπου) καί β) τήν ἄρση τοῦ κακοῦ καί τήν ἀληθινή εὐσέβεια καί θεογνωσία ὡς τά ἀγαθά τῆς Μεσσιανικῆς Βασιλείας. Μέ ἔμφαση στά τρία στοιχεῖα, τῆς παιδικότητος, τῆς ἀθωότητος καί τῆς ἀδυναμίας ὁ Ἡσαΐας δηλώνει ὅτι ἡ καθολική εἰρήνη στρέφεται γύρω ἀπό τά ζῶα καί τά παιδιά, ἐπειδή αὐτή ἡ εἰκόνα δέν ἔχει καμία βία. Προφητεύει καί τή λύτρωση ὁλόκληρης τῆς φύσης, ὁδηγώντας τή σκέψη μας στή βασική καί θεμελιώδη ἀλήθεια: ὅτι προκύπτει ἀπό τήν ἀντιπαράθεση ζῶων -ἀνθρώπων ὀφείλεται στήν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία προβάλλει ὡς ἡ πραγματική αἰτία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ δυνατοῦ καί τοῦ ἀδυνάτου. Σ' αὐτό θά ἔρθει ἕνα τέλος, μόνον ἂν σκεφτοῦμε τίς τρεῖς μεγάλες σχέσεις τῆς φύσης μας: α) ἡ σχέση μας μέ τόν Θεό ἐκδηλώνεται μέσω τῆς λατρείας μας, β) ἡ σχέση μας μέ τόν συνάνθρωπό μας μέσω τῆς ἀλληλοβοήθειάς μας καί γ) ἡ σχέση μας μέ τό ζωϊκό βασίλειο μέσω τῆς πρόνοιᾶς καί τῆς φροντίδας μας. Ὅλες αὐτές οἱ παραστάσεις τοῦ ὁράματος πραγματοποιοῦνται μόνον μέ τή δική μας ἐνεργή συμμετοχή καί ἀγάπη καί μποροῦν νά μὴν μείνουν ἕνα ὄνειρο καί μιά εὐχή.

Ἡσ. 11, 9-10: Ἡ ἐπιστροφή τῶν "Ἐθνῶν" στή ρίζα Ἰεσσαί

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ο':

Στ. 9: *"Καί οὐ μή κακοποιήσωσιν,
οὐδέ μή δύνωνται ἀπολέσαι οὐδένα ἐπί τό ὄρος τό ἅγιόν μου"
ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα τοῦ γινῶναι τόν Κύριον,
ὡς ὕδωρ πολύ κατακαλύψει θαλάσσης."*

Στ. 10: *"Καί ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί καί ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν,
ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν,
καί ἔσται ἡ ἀνάπαυσιν αὐτοῦ τιμή."*

Ὅπως στό Ἡσ. 9,1-6 γίνεται λόγος ὅτι μετά τήν κρίση ἕνα "λεῖμμα" ἀπογόνων τοῦ Ἰακώβ θά ἐπιστρέψει στή χώρα τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί ἐδῶ (Ἡσ. 11,1-10) ἐπιβεβαιώνεται αὐτή ἡ ἐπιστροφή, ἡ ὁποία θά βρῆται κάτω ἀπό τήν αἰγίδα ἑνός χρισμένου ἀπογόνου τοῦ Δαυΐδ. Στήν πράξη ἡ ρίζα Ἰεσσαί θά εἶναι ἀπό μόνη της τό σύμβολο ἐκεῖνο, πού θά σηματοδοτεῖ τήν ἀσφαλή ἐπιστροφή, χαρακτηριστικό τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ὑπέρτατη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ. Τό Ἡσ. 11,9 ἐστιάζει στήν ἀλλαγῆ, ἡ ὁποία θά συμβεῖ στήν Ἱερουσαλήμ καί τή χώρα τοῦ Ἰσραήλ, ἂν καί στόν ἐπόμενο στίχο (11,10) φαίνεται ὅτι τό βασίλειο τῆς εἰρήνης εἶναι παγκόσμιας ἐμβέλειᾶς (ὅπως καί στό Ἡσ. 2,2-4). Ἡ περιγραφή τῆς ἀποκατάστασης τοῦ θεϊκοῦ σκοποῦ μέ τήν ἐγκαθίδρυση δίκαιης κυβέρησης ἀκολουθεῖ μιά ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακή καί κλιμακωτή πορεία μέσα στό βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα. Στά Ἡσ. 1,4β καί 5,24 ὁ Ἰσραήλ ἀπορρίπτει τόν Ἐνα τόν Ἅγιο, καί στά 6,3 καί 8,8 ἡ δόξα Του πλημμυρίζει ὁλόκληρη τή χώρα.

Τό ἀποκορύφωμα αὐτοῦ τοῦ κειμένου βρῆται Ἡσ. 11,9 καί στή *"γνώση τοῦ Θεοῦ"*. Ἡ στενή σχέση μέ τό Θεό βασιλεύει στήν εἰλικρινή ἀγάπη, ἐμπιστοσύνη καί ὑπακοή. Μόνον μιά ἀμοιβαία δέσμευση μέ τόν Ἐνα Ἅγιο, ὁ Ὅποῖος εἶναι δίκαιος καί

πιστός μπορεί να παράγει ένα περιβάλλον όπου ανθρώπινα όντα μπορούν να παραδώσουν τον έαυτό τους ό ένας στον άλλο μ' εμπιστοσύνη.

Ο Θεολογικός πυρήνας αυτής της ενότητας βρίσκεται στο *Ήσ. 11,10*, όπου τό βλαστάρι από τή ρίζα Ίεσσαί θά στέκεται για όλους τούς λαούς και τά είδωλολατρικά έθνη ως σημαία και σημείο συγκέντρωσης όπου όλα τά έθνη θά έρχονται και θά ζητάνε τή συμβουλή του. Η κατοικία του θά είναι ή δόξα του Κυρίου στον ήσυχο, αλλά ένδοξο τόπο της Σιών. Μολονότι, λοιπόν, βρισκόμαστε μέσα σ' έθνικό πλαίσιο, ή διπλή αναφορά της φράσης "ή ρίζα του Ίεσσαί και ό ανιστάμενος άρχειν τών έθνών" δηλώνει τό παγκόσμιο εύρος της ειρηνικής λύτρωσης. Τό ίδιο θά συμβεί και μέ τήν μελλοντική έξουσία του ναου πάνω στους ανθρώπους, ή οποία είναι άγνά πνευματική, όπως και του νέου βασιλιά της. Άλλωστε ή φράση "έκείνη τήν ημέρα" είναι ένας χρόνος πέρα από τό βιβλίο του Ήσαΐα κατά τόν όποιο ό Θεός συγκεντρώνει όλο τόν διασκορπισμένο Του λαό καθώς και τά έθνη (Γεν. 10 και 11,1-9), τά όποια θά αποτελέσουν τό "λεϊμμα". Η επαναστατικότητα τών δηλώσεων του Ήσαΐα έγκείται στην αναφορά ενός μελλοντικού βασιλιά, ό όποιος θά προέλθει από τή ρίζα Ίεσσαί και όχι από ένα σύγχρονό του και προσωρινό βασιλιά. Ο Ήσαΐας πιστεύει ότι ό έρχομός ενός νέου Δαυΐδ θά ανασκευάσει τή δόξα του αρχαίου βασιλείου του. Οραματίζεται μιά καινούργια αρχή μέσω του δαυϊδικού βλαστου, μιά νέα δυναμική επέμβαση του Θεου στην ιστορία, αφού ή δαυϊδική δυναστεία δέν έκπλήρωσε τίς προσδοκίες του Θεου. Κλείνει αυτή τήν ενότητα, έτσι όπως τήν είχε αρχίσει από τό Ήσ. 6 μέ τήν αναφορά ότι ό βασιλιάς δέν θά ένδιαφέρεται μόνον για τό δικό του έθνος του Ίσραήλ, αλλά γενικά για όλα τά έθνη.

Ήσ. 11,1-10: Ο Ήσαΐας παρουσιάζει τόν Μεσσία ως ένα "κλώνο πού θά φυτρώσει από τό στέλεχος (του δένδρου) του Ίεσσαί και σαν ένα βλαστό πού θά πετάξει από τίς ρίζες του", δηλαδή ως ένα βασιλέα από τή γραμμή του Δαυΐδ, ως μεσσιακό βασιλιά. Αναγγέλλεται ένας βασιλικός Σωτήρας και τό κείμενο αυτό αποτελεί μιά τυπική μορφή ή μιά παραλλαγή της προφητικής ανακοίνωσης της Σωτηρίας, ή οποία χρησιμοποιείται εύρέως στην Αρχαία Έγγύς Ανατολή. Αυτό τό είδος της περιγραφής του "είρηνοποιου βασιλιά" είναι ουσιαστικά μοναδικό στο βιβλίο του Ήσαΐα (*Ήσ. 35* και *65*), γιατί στο όραμά του μεταχειρίζεται άντιθετικά τίς βίαιες εικόνες της μάχης του Γιαχβέ προκειμένου να προβάλλει τούς στόχους και τή μεταβολή της στρατηγικής του Γιαχβέ μέ τά έθνη και μέ τόν Ίσραήλ. Ο Κύριος έδωσε τίς ύποσχέσεις στον οίκο Δαυΐδ και δέν μπορεί να τίς άπαρνηθεί, άκόμη κι όταν ό Οίκος αυτός δέν στέκεται σταθερός στη Διαθήκη του Θεου. Μέσω της προφητείας του Έμμανουήλ δίνει τή δυνατότητα ανανέωσης του βασιλικού οίκου και τήν εγκαθίδρυση ενός βασιλιά-κυβερνήτη. Οί παλαιές ύποσχέσεις του Θεου συμβαδίζουν μέ τήν προφητεία του Έμμανουήλ και άποδεικνύουν τήν πίστη του προφήτη στο μέλλον της Δαυϊδικής δυναστείας. Αναμένει ότι θά έκπληρωθούν γι' αυτό και επισυνάπτει τίς προσδοκίες του στο νέο βλαστό της ρίζας Ίεσσαί.

Τά κεφ. 7, 9, και 11 κυριαρχούνται από τήν μυστηριώδη φιγούρα του παιδιου Έμμανουήλ. Ο Ήσαΐας δημιουργεί μιά τριλογία προφητικών μορφών μέ έντονο μεσσιανικό χαρακτήρα. Ίδιαίτερα στο *Ήσ. 11* ό προφήτης περιγράφει παραστατικά και μέ ζωηρές εικόνες τή μεσσιανική εποχή του Έμμανουήλ κατά τήν όποια θά βασιλεύσει επί τών έθνών μέ δικαιοσύνη και άλήθεια και θά φέρει τήν έσχατολογική ειρήνη στον κόσμο και τήν κτίση όλόκληρη. Στο *Ήσ. 11,1-10* δίνεται έμφαση σε τρεις πλευρές της άπεικόνισης του μεσσιανικού Έμμανουήλ: α) στο θεϊκό του χάρισμα ως άρχοντα (στ. 2-3α), β) στο άπόλυτο δίκαιο της έξουσίας του (στ. 3β-5) και γ) στο

χάρισμα τῆς ἀσφάλειας τῆς ἐξουσίας του (στ. 6-9). Αὐτή ἡ περιγραφή τοῦ κυβερνήτη ἀρχίζει ἀπό τὰ προσόντα του καί προχωρᾷ στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί καταλήγει στά ἀποτελέσματα τῆς διακυβέρνησης του. Ὡς ἐκ τούτου ὁ κυβερνήτης καθίσταται ὑπηρέτης, ὄχι ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας του, ἀλλά λόγω τῆς δυνάμης του. Αὐτή ἡ εἰκόνα δέν μπορεῖ νά ἀποδοθεῖ σέ κάποιον ἀπλό καί ἀνθρώπινο βασιλιά.

Ὁ Ἡσαΐας εἶναι ὁ πρῶτος προφήτης πού ὑπαινίσσεται τήν ἰδέα τοῦ θεϊκοῦ σχεδίου γιά τό μέλλον ὄλων τῶν ἀνθρώπων, καθῶς καί τήν ἰδέα τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, δηλαδή τῆς ἐλπίδας τῆς ἐπανένωσης τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν πού εἶχαν χωριθεῖ μετά τή σύγκλιση τῶν φυλῶν.

Μιχαίας

Μιχαίου 5,1-4α

5,1: Ἡ Βηθλεέμ

Μετάφραση Ο':

"Καί σύ, Βηθλεέμ οἶκος τοῦ Εφραθα, ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ιουδα·
ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραηλ,
καί αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος."

5,2: Ἡ "τίκτουσα" καί οἱ "ἐπίλοιποι"

Μετάφραση Ο':

"διὰ τοῦτο δώσει αὐτούς
ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται,
καί οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπί τούς υἱούς Ἰσραήλ."

5,3: Ὁ Μεσσίας ὡς ποιμένας

Μετάφραση Ο':

"καί στήσεται
καί ὄψεται καί ποιμανεῖ τό ποῖμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύι κυρίου,
καί ἐν τῇ δόξῃ τοῦ ὀνόματος κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν ὑπάρξουσιν·
διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων τῆς γῆς."

5,4α: Ἡ εἰρήνη

Μετάφραση Ο':

"καί ἔσται αὕτη ἡ εἰρήνη"

Ὁ πρῶτος ἐρμηνευτής τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα γιά τόν "Ἐμμανουήλ" θεωρεῖται ὁ προφήτης Μιχαίας, ὁ ὁποῖος ζεῖ καί δρᾷ κι αὐτός στό Νότιο Βασίλειο λίγα χρόνια ἀργότερα ἀπό τόν προφήτη Ἡσαΐα. Ἀντιμετωπίζει σχεδόν τήν ἴδια θρησκευτική καί πολιτική κατάσταση. Μέ ἠθική ζέση, θάρρος, ὀξύτητα καί δριμύτητα

κρίνει τούς ισχυρούς και τούς πλουσίους και στηλιτεύει τά κακῶς κείμενα τῆς ἐποχῆς του. Τονίζει τὴν ἀκατάλυτη δύναμη τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου, βασιζόμενος στὴν διαθήκη τοῦ Θεοῦ. Ἄν καὶ μοιάζει νὰ βρίσκεται στὴ σκιά τῶν προφητῶν Ἀμώς, Ὡσηεὶ καὶ ἰδιαίτερα δὲ τοῦ μεγάλου συγχρόνου του Ἡσαΐα, ὥστόσο τὸ μῆνυμά του διακηρύσσεται μὲ τὸ δικό του προσωπικό βεβαιωτικό τόνο καὶ μὲ τὴν παθιασμένη του εὐλικρίνεια. Ἡ ἐπίμονη ἄρνησή του νὰ συμπορευτεῖ μὲ τὸ κοινωνικό του περιβάλλον, καθὼς καὶ τὸ κουράγιο του νὰ ὑπερασπισθεῖ τίς πεποιθήσεις του γιὰ τὴ θεϊκὴ ἀλήθεια, παρουσιάζουν τὸν Μιχαΐα σάν νὰ ἔχει λάβει ἐντολὴ ἐκπροσώπησης τῶν πιστῶν κάθε ἐποχῆς καὶ ὄχι μόνον τῆς δικῆς του.

Τὸ ἐνδιαφέρον μας ἐπικεντρώνεται στὴν **προφητεία του στό Μιχ. 5,1-4α**, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ βιβλίου του, ἀφοῦ ἐκεῖ περιγράφει μικρὰ βάσανα καὶ μεγάλη ἐλπίδα. Τὰ ὑπόλοιπα μέρη, τόσο αὐτὰ πού προηγούνται, ὅσο κι αὐτὰ πού ἔπονται συμπληρώνουν τὸ κεντρικό σημεῖο-τιμῆμα. Ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ γιὰ ἐγκαθίδρυση τῆς ἰδανικῆς θεοκρατίας κάτω ἀπὸ δαυιδικό ἐκπρόσωπό Του γιὰ τὸν ὅποιο πάντα ἠλπίζε ὁ Ἰσραήλ. Ὁλόκληρο παρουσιάζει μιὰ εἰκόνα κρίσης καὶ σωτηρίας τῆς πόλης καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀναφέρει δύο φορές τὸ "**λεῖμμα**" (4,6-8 καὶ 5,7-9). Στὸ ἄμεσο μέλλον ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ ἡ Δαυιδικὴ δυναστεία θὰ μπορούσαν νὰ περάσουν στὴν ταπείνωση καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἀπομάκρυνε τίς λανθασμένες πηγές ἀσφάλειας τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ ταυτόχρονα θὰ ἀνέδυε καὶ ἓνα νέο Δαυῖδ πού θὰ ὀδηγήσει τὸ λαὸ του σὲ μιὰ **νέα ἐνδοξη ἐποχή**.

5,1: Ἡ Βηθλεέμ [יְהוּדָה] Ο': οἶκος ἄρτου] Ἡ Ἐφραθᾶ τῆς γονιμότητας ἀναφέρεται ἀκόμη στὰ Α' Σαμ. (Α' Βασ.) 17,12,15, 20,6 καὶ Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 23,14-16, ὡς ἡ πατρίδα τοῦ Δαυῖδ, ἡ ὁποία βρίσκεται 6 μίλια νοτιοδυτικὰ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἀνήκε στὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα. Ὁ Μιχαΐας γιὰ νὰ τὴν προσδιορίσει καλύτερα χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο *Ἐφραθα*, ἀπ' ὅπου καταγόταν ὁ Ἰεσσαί, ὁ πατέρας τοῦ Δαυῖδ, καὶ ὅλο τὸ δαυιδικό γένος (Α' Σαμ. 20,6). Ἡ τοποθέτηση τῆς λέξης "οἶκος" ἢ "γῆ" μπροστὰ ἀπὸ τὴν λέξη "Ἐφραθά", κάνει τὸ κείμενο πιὸ σαφές. Ἡ Βηθλεέμ ἐπειδὴ εἶχε περιορισμένο ἀριθμὸ κατοίκων δὲν μπορούσε νὰ συμπεριληφθεῖ στὸν κατάλογο τῶν ἀξιόλογων πόλεων τοῦ Ἰούδα. Παρ' ὅλα αὐτὰ, δὲν θὰ παραμείνει ἀσήμαντη.) Ἦταν κοινὴ πίστη ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ προερχόταν ἀπὸ τὸν οἶκο τοῦ Δαυῖδ (Ἀμ. 9,11. Ὡσ. 3,5. Ἡσ. 11,1. Ἰεζ. 34,23. 37,24) καὶ λόγω τῆς γέννησής του ἡ Βηθλεέμ θὰ καταστεῖ γνωστὴ καὶ ἐνδοξη.

Καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ στό Ἡσ. 9,5 ὑπάρχει τὸ ρῆμα "*ἐξελεύσεται*" (MK: *θά προέλθῃ*) μὲ ὑποκείμενό του γιὰ ἄλλους "τὸ παιδίον" καὶ γιὰ ἄλλους "ὁ ἄρχων". Εἶναι προτιμότερο "*τὸ παιδίον*" γιὰ τὴ συνέχεια τοῦ στίχου καὶ τὴ νοηματικὴ του συμφωνία μὲ τὸ Ἡσ. 9,5.

Δὲν μᾶς παρέχει ἄλλα χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ παιδιοῦ πού ἐπρόκειτο νὰ γεννηθεῖ στό μέλλον, ὅπως κάνει ὁ Ἡσαΐας στό 9,1-6. Τὸ παιδί θὰ γεννηθεῖ ἐκεῖ μὲ σκοπὸ, "*τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ*" "*διὰ νὰ γίνῃ ἄρχοντας τοῦ Ἰσραήλ*" (MK) Αὐτός ὁ σκοπὸς τοῦ "τεχθησομένου παιδιοῦ" δικαιολογεῖ καὶ τὴν ἐξύψωση τῆς Βηθλεέμ. Ὁ Μεσσίας ἐννοεῖται ὡς ἀρχηγὸς τοῦ νέου Ἰσραήλ καὶ ὄχι ὁ Ζοροβάβελ, ὅπως πίστευαν οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Θεοδώρητου Κύρου. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας λέει ὅτι ἡ προφητεία ἀναφέρεται μὲν στό πρόσωπο τοῦ Ζοροβάβελ, ἀλλὰ τελικὰ καὶ ὀριστικὰ ἐπαληθεύτηκε στό πρόσωπο τοῦ Μεσσία.

Γιὰ τὴν Χριστιανοσύνη, ἡ προφητεία γιὰ ἓναν κυβερνήτη, ὁ ὁποῖος θὰ προερχόταν ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ ἔχει οὐσιαστικὴ σημασία. Εἶναι ὁ κύριος ἄξονας τοῦ βιβλίου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἐστιάζονται οἱ ἐλπίδες γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ "ἡγεμόνα τοῦ

Ἰσραήλ" ἀπό τή Βηθλεέμ, "τὴν πιο μικρή ἀπό τίς ἐπαρχίες τοῦ Ἰούδα". Ἄν καί αὐτό ὀδηγεῖ στήν ἀποποίηση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τόν Μιχαία. Ὁ Μεσσίας παρουσιάζεται ὡς βασιλιάς μέ κύριο ἔργο Του τὴν ἐγκαθίδρυση παγκόσμιας βασιλείας καί τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης. Οἱ στίχοι τῆς προφητείας θεωροῦνται "μεσσιανικοί" μέ τὴν ἔννοια ὅτι αὐτοὶ ὑπόσχονται μεγαλεῖο στόν χρισμένο τοῦ Κυρίου καί βρίσκονται σέ ἀπόλυτη συμφωνία μέ τίς ἐλπίδες τῆς ἐποχῆς πού γέννησε τό μήνυμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα (9,1 ἔξ., 11,1 ἔξ.).

5,2: Ἡ "τίκτουσα" [MK "ἡ τίκτουσα τέξη", O': "τικτούσης τέξεται"]. Μέσα στό Μιχ. 5 ὁ προφήτης ἐπανέλαβε καί αὗξησε τά μέγιστα θέματα τοῦ 4,6-10, ὅπου ὁ ρόλος τῶν ἐθνῶν καί ἡ συμβολή τους στήν παγκόσμια μελλοντική εἰρήνη περιγράφεται σέ ἀντιπαράθεση μέ τή Σιών, ἡ ὁποία σχετίζεται μέ τὴν παρούσα κρίση. Ἡ ἑναρξη τοῦ 5,3(2) γίνεται μέ τό **"διά τοῦτο"** (MK καί O'), τό ὁποῖο αἰτιολογεῖ τὴν μέλλουσα τιμωρία, τῆς ὁποίας τό τέλος συμπίπτει μέ τό τέλος τῆς παραμονῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν σέ ξένο ζυγὸ καί τὴν ἔλευση τοῦ λυτρωτῆ Μεσσία **"αὐτοῦς ἕως καιροῦ"**.

Ἡ φράση **"τικτούσης τέξεται"** πρέπει νά συνδυασθεῖ μέ τό Ἡσ. 7,10-17, καί τὴν Παρθένο, τὴ μητέρα τοῦ Ἑμμανουήλ. Δηλώνει μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα καί σιγουριά ὅτι τό γεγονός, στό ὁποῖο ἀναφέρονται, πράγματι θά συμβεῖ. Καί οἱ δύο ὅροι ἀναφέρονται στή θαυμαστή γέννηση τοῦ Μεσσία ἀπό τὴν παρθένο (πρβλ. Ψαλμ. 2,7 ἔξ., Ἡσ. 9,1-6). Ἦδη ἀπό τό Μιχ. 4,10 ὁ προφήτης περιέγραψε τὴ Σιών ὡς μία γυναίκα πού βρίσκεται στό δωμάτιο καταπονημένη γιὰ νά γεννήσει. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἀπαντᾷ ξανά στό 5,3 ὅταν ἐκείνη πρόκειται νά γεννήσει καί ὑπονοεῖ τὴν ἀποκατάσταση τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ μιά καί εἶχαν ὀδηγηθεῖ προηγουμένως στήν ἐγκατάλειψη τῆς χώρας.

Τό πρῶτο μισό τοῦ στίχου διατυπώνεται σέ ἀσαφή γλώσσα καὶ αὐτό πιθανόν νά ὀφείλεται σ' ἕνα γραφέα, ὁ ὁποῖος εἶχε στό μυαλό του τό Ἡσ. 7,14 καί ἀναγνώρισε σ' αὐτό τὴν ἐπίδραση ἐκείνου πού τό ἔγραψε. Ἐπομένως τό ὄραμα τοῦ Μιχ. 4,8-5,6 εἶναι ἀναμφίβολα ἐπιρροεασμένο καί ἀναπτυσμένο ἀπό τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴ θαυμαστή ἀπελευθέρωση τῆς Ἱερουσαλήμ μέ τό τέλος τῶν ἐθνῶν καί τῆς εἰδωλολατρίας. Ἐδῶ ὅμως ὁ Μιχαίας δίνει μόνον μιά ἐθνική προφητεία. Ἡ Δαυϊδική μοναρχία θά ἐπιστρέψει στήν προηγούμενη τῆς δόξα καί οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἰσραήλ θά χτυπηθοῦν καί θά λεηλατηθοῦν ἀπό τό νέο βασιλιά, ὁ ὁποῖος περιγράφεται ὡς ἕνας ταῦρος πού σπέρνει τόν ὄλεθρο ἢ ἕνα λιοντάρι. Δέν ἔχουμε τίς εἰκόνας τοῦ Ἡσαΐα γιὰ τὴ δικαιοσύνη καί τὴν εὐγένεια τοῦ νέου βασιλείου. Στό Μιχ. 4-5 εἶναι χαρακτηριστικὲς οἱ φράσεις "πολλά ἔθνη", "πολλοὶ λαοὶ" καί "ἰσχυρὰ ἔθνη". Κάποιοι θεωροῦν ὅτι αὐτὰ τά κεφάλαια εἶναι ἕνα ξένο σῶμα καί ἴσως δέν εἶναι τοῦ Μιχαία. Ὅμως δέν πρέπει νά ἀμφισβητεῖται ἡ πατρότητα τῶν προφητειῶν αὐτῶν, γιατί ἡ ἰσραηλιτικὴ προφητεία δέν ἀποσκοπεῖ στήν ἀνακοίνωση μόνον μιᾶς καταστροφῆς. Συντρίμια καί ἐρείπια δέν εἶναι ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὑπάρχει ἕνας ἀπώτερος θρησκευτικο-ἠθικός σκοπός, γι' αὐτό καί συνδέει τὴν ὀργή τοῦ Θεοῦ μέ τὴν ἰδέα τῆς ἐσχατολογικῆς συγνώμης.

Στό Ἡσ. 7,14β ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα καί ἡ ὑπόσχεση τῆς αἰώνιας δυναστείας ὅπως ἐμφανίζεται στό Β' Σαμ. (Β' Βασ.) 7, μέ τὴν ἐλπίδα ἐπιστροφῆς τῆς δυναστείας γιὰ νά κυβερνήσει τό θρόνο τοῦ Δαυΐδ. Πέρα ἀπό τὴν τελευταία κρίση πού πλησιάζει καί πέφτει πάνω στόν κόσμον καί τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχει ἐλπίδα ἀναγέννησης τοῦ βασιλείου καί ἐποχῆς σωτηρίας. Ἔτσι, παράλληλα μέ τὴ μυστηριώδη ἀναφορά στήν "παρθένο", ὑπάρχει καί μιά ἄλλη ἀναφορά ἐξίσου μυστηριώδους στό Μιχ. 5,2, ὅπου ὁ ὅρος "τίκτουσα" χρησιμοποιεῖται ἀπό τόν Μιχαία, ἀλλὰ εἶναι πολύ

πιό άχρωμος από τόν όρο "παρθένος". Στην προφητεία του Έμμανουήλ ή βασική αφήγηση και ή ύπάρχουσα μορφή τής γέννησης του παιδιου από μιά μητέρα λειτουργούν ως τρόπος έκφρασης, φανερώνοντας τόν ιδιαίτερο βασιλικό χαρακτήρα του παιδιου περιγράφοντας τήν μητέρα ως μία μητέρα που γεννάει για πρώτη φορά. Άν ρίξουμε μιά ματιά στο Μιχ. 5,1έξ. δείχνει πόσο δημοφιλείς ήταν τέτοιες παράξενες εκφράσεις εκείνη τήν εποχή. Ο σκοπός του Μιχαία δέν είναι πολιτικός, αλλά θέλει νά ξαναζωντανέψει τό μήνυμα του Ήσαϊα (ό όποιος ήδη έχει φύγει από τή ζωή) και νά τό κάνει πιο αξιόπιστο, λόγω τής αινιγματικής του φύσης. Συνεπώς, ή προφητεία του Μιχαία στο 5,2 συνδέεται στενά μέ τά Ήσ. 7, 8, 9 και 11 και τίς μεσσιανικές μορφές που περιγράφει ό Ήσαϊας, καθώς και μέ τήν ανανέωση του οικου Δαυΐδ μέσω του "λείμματος", τό όποιο προέρχεται από τή ρίζα Ήσσαί. Τό χωρίο αυτό του Μιχαία είναι τό μοναδικό μέσα στην Π.Δ., τό όποιο αναφέρει ότι μιά βασιλική μητέρα γεννά ένα παιδί του οικου Δαυΐδ και τό συνδέει μέ τό γεγονός τής επιστροφής του Βορείου Βασιλείου στον Ίούδα (Μιχ. 5, 1έξ.). Κάποιοι έρμηνευτές ταυτίζουν τήν παρθένο (’almah του Ήσαϊα) μέ τήν τίκτουσα (yoleadah) του Μιχαία. Παρά τή δυσκολία, δέν μπορούμε όμως νά άρνηθούμε ότι τό Μιχ. 5,2 είναι ένα κείμενο που μοιάζει πολύ μέ τό Ήσ. 7,14. Άν και διατυπώνεται μέ πιο άσαφείς όρους από τό Ήσ. 7,14, έντούτοις θά πρέπει νά σημειωθεί ότι και στις δύο περιπτώσεις ή γέννηση του παιδιου ακολουθείται από τήν επανένωση του Ίσραήλ και του Ίούδα (Ήσ. 7,17 και Μιχ. 5,3β).

5,3: Οί "επίλοιποι": Στο δεύτερο μισό του στίχου 3 ή φράση "και τό υπόλοιπον των αδελφών του", Ο': και οί επίλοιποι των αδελφών αυτών, α' σ' θ': των αδελφών αυτού είναι σχεδόν βέβαιο ότι προστέθηκε στη γνήσια προ-αιχμαλωσιακή προφητεία από κάποιον, ό όποιος έζησε κατά τή διάρκεια τής αιχμαλωσίας τής ίδιας. Τά λόγια προσπαθούν νά κάνουν τήν προφητεία πιο άποκαλυπτική για τους αιχμαλώτους, οί όποιοι προσμένουν μέ χαρά τήν επιστροφή από τήν έξορία στην πατρώα γη και δίνουν σ' όλη τήν προφητεία μιά μελλοντική χροιά.

Η δοκιμασία όλων των Ίσραηλιτών αναφέρεται γενικά στην ύποταγή τους στους κατά καιρούς έχθρους τους, ή όποια προκλήθηκε από τό Θεό, αλλά θά έχει ένα τέλος, τό όποιο θά συμπίπτει μέ τή γέννηση άρχοντα από γυναίκα. Η επιστροφή θά σημάνει τό εκ νέου ζωντάνεμα του ένωμένου βασιλείου, τό όποιο θά σχηματισθεί από τους "αδελφούς του" του έπερχομένου βασιλιά, δηλαδή τους επιζήσαντες των συμφορών ανά τόν κόσμο Ίουδαίους. Αυτοί σέ συνεργασία μέ τους Ίσραηλίτες θά άποτελέσουν τό "υπόλοιπον". Κατά συνέπεια οί "υίοί Ίσραήλ" θά συνδράμουν στη μελλοντική άποκατάσταση, τήν ένωση όλων των Ίουδαίων και τή συγκρότηση ένιαίου, άδιαίρετου και ακμάζοντος ισραηλιτικού βασιλείου κάτω από έναν άρχοντα. Αυτή ή νέα μελλοντική εποχή θά καταστει μιά εποχή ειρήνης και ασφάλειας για τό λαό του Ίσραήλ. Όπως ό Ιερεμίας (23,1-8, 30,9), ό Ήζεκιήλ (34,23-24. 37,24-25) και ό Ήσαϊας (9,6-7 και 11,1.10), έτσι και ό Μιχαίας όραματίζεται ένα δεύτερο έρχομό του Δαυΐδ μέ μεσσιανικά χαρακτηριστικά.

Αυτό τό κήρυγμα συμφωνεί απόλυτα μέ τίς ιδέες και τά όράματα των προφητών του 8ου αι. π.Χ. για επανένωση του βορείου και του νοτίου βασιλείου και συγκέντρωση γύρω από ένα ποιμένα των έναπομεινάντων βορειοισραηλιτών και όλων των διασκορπισθέντων Ίουδαίων. Έπειδή αυτό τό όραμα δέν πραγματοποιήθηκε ποτέ μετά τήν βαβυλώνια αιχμαλωσία, δείχνει και τό μεσσιανικό χαρακτήρα τής προφητείας. Τό Μιχ. 5,2 είναι ή νεώτερη έρμηνεία του Ήσ. 7,14. Η προφητεία δέν λέει άκριβώς ότι τό άγόρι Έμμανουήλ είναι ένα παιδί του Δαυΐδ, γι' αυτό και πρέπει νά μείνει άνοιχτό τό αν ό συγγραφέας αυτής τής προφητείας

θεώρησε τόν Μεσσία ως έναν άμεσο απόγονο του παλιού βασιλικού οίκου. Ο συγγραφέας, οποιαδήποτε κι αν είναι ή εποχή του, συγχρονίζει τή γέννηση του παιδιού-λυτρωτού με τήν αποκατάσταση του Ισραήλ και τήν εϋνοια του Γιαχβέ. Προφανώς θεωρεί τόν έρχόμενο λυτρωτή ως ένα γόνου του οίκου Δαυΐδ, αν και κάποιοι συμπεραίνουν από τίς τελευταίες λέξεις του στ. 1 ότι τό παιδί θά είναι θεϊκής καταγωγής.

5,4: Ο Μεσσίας ως ποιμένας. Στο Μιχ. 5,4(3) συνεχίζεται ή περιγραφή τής μεσσιανικής βασιλείας, ή οποία είναι ειρηνική και ασφαλής για όλόκληρο τόν κόσμο (Ψαλμ. 2,8. Μιχ. 4,4, πρβλ. Ήσ. 9,6, 11,1 έξ.). Τό ύποκείμενο τών ρηματικῶν τύπων *"και στήσεται και ὄψεται και ποιμανεῖ τό ποιμνιον αὐτό"* είναι ὁ Μεσσίας. Τό ρ. *"και θά σταθῆ"* δηλώνει τήν επίσημη εμφάνιση του Μεσσία και τό ρ. *"και θά ποιμάνῃ"* προσδιορίζει τό ἔργο, τό ὅποιο συνίσταται, ὅπως και αὐτό του ποιμένα, στή διαρκή φροντίδα και προστασία του ποιμνίου του. Στο πρόσωπο του Μεσσία συνδυάζεται ή μεγαλοπρέπεια του ἄρχοντα και ή στοργή του ποιμένα. Με τή δύναμη του Θεοῦ, ὁ νέος βασιλιάς θά φροντίζει τόν λαό, ὅπως ένας ποιμένας, και θά τοποθετεῖ τό ποιμνίό του μέσα σ' ένα ασφαλές και ειρηνικό περιβάλλον, νικώντας και κυβερνώντας και τούς ἠττημένους ἐχθρούς του Ισραήλ. Η δύναμη του Μεσσία προέρχεται από τόν Θεό. Ὅμως στο ρῆμα που ἀκολουθεῖ *"και ὑπάρξουσιν"* τό ὑποκείμενο ἀλλάζει και είναι ὅλοι ὅσοι θά τεθοῦν κάτω από τήν κυριαρχία και προστασία του Μεσσία και θά ζοῦν με εἰρήνη και ασφάλεια (πρβλ. Ήσ. 9,6. 11,6-9). Η φράση του στίχου *"ἕως ἄκρων τῆς γῆς"* δηλώνει τή δόξα, τήν παντοδυναμία και τήν παγκοσμιότητα τής ειρηνικής βασιλείας του Μεσσία. Ἐδῶ ἐξαίρεται ή ἔκτασή της (πρβλ. Ψαλμ. 2,8. 72,8), ἐνῶ στο Ήσ. 9,6 ή αἰωνιότητά της.

Η εἰκόνα του Θεοῦ ως ποιμένα του Ισραήλ είναι διάχυτη στην Ἁγία Γραφή (Ψαλμ. 22,1, 23,1, 70,1, Ἐκκλ. 12,11, Ὡσηέ 13,5, Ζαχ. 10,3, Μιχ. 7,14, Ήσ. 40,11, Ἰεζ. 34,23, Μτθ. 26,31, Μρκ. 14,27, Ἰω. 10,2).

5,5: Η εἰρήνη. Διατυπώθηκαν διάφορες ἐρμηνευτικές ἀπόψεις για τή σημασία τής φράσης *"και ἔσται αὕτη ή εἰρήνη"*. Η πλειονότητα τών ἐρμηνευτῶν ἀποδέχεται ὅτι ὁ στίχος αὐτός δηλώνει τόν Μεσσία, ὁ Ὅποῖος θά ἐγκαινιάσει μιὰ περίοδο εἰρήνης και εὐημερίας, σέ ἀντίθεση πρὸς τήν παρούσα κατάσταση. Ἐάν ἐμεῖς συνδέσουμε τίς λέξεις μ' αὐτό που ἀκολουθεῖ, αὐτό είναι ἀπαραίτητο νά μεταφρασθεῖ διαφορετικά δηλ. *"και θά ὑπάρχει εἰρήνη"*.

Γιά τό Μιχ. 5,1-4α θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι:

α) Ὁ σκοπός του χωρίου είναι νά ἀναδείξει τήν Βηθλεέμ ως τόπο γέννησης του Μεσσία, καθώς και τό ἔργο Του. Η ἐγκαθίδρυση παγκόσμιας βασιλείας και ή ἐπικράτηση τής εἰρήνης θά πραγματοποιηθοῦν ὑπό τήν αἰγίδα του ἄρχοντα και Μεσσία του νέου Ισραήλ.

β) Τό σύμβολο του ποιμένα και του βασιλιᾶ χρησιμοποιεῖται για τόν Θεό.

γ) Ὅλα τά ρήματα είναι ρήματα ὑπάρξεως και αἰσθήσεως, διατυπωμένα σέ χρόνο μέλλοντα και ἀφοροῦν τή γέννηση, τό ἔργο, τή στάση ζωῆς και τό μεγαλεῖο τής δόξας του Μεσσία (και ὄχι τά πλούτη ὅπως περιμέναν ἐκεῖνοι). Η ἀσημαντη και μικρή πόλη τής Βηθλεέμ ξεκινᾶ μιὰ πορεία για νά γίνει σημαντική σέ μεγαλεῖο, δόξα και εἰρήνη. Αὐτό θά είναι τό ἀντάλλαγμα και ή προσφορά του ποιμένα πρὸς τό ποιμνίό Του.

δ) Ἄν συγκρίνουμε τό Ήσ. 7,14 με τό Μιχ. 5,2α θά δοῦμε ὅτι οἱ δύο προφητεῖες εἰσάγονται με τό *"διά τουτο"* και τό ρῆμα *"δώσει"* και περιέχουν τό

ρημα "τίκτω" σέ χρόνο μέλλοντα, δηλαδή "τέξεται μέ διαφορετικό όμως ύποκείμενο, γιατί στό 'Ησ. 7,14 είναι "ή παρθένος" και στό Μιχ. 52α "ή τίκτουσα"

ε) Άν συγκρίνουμε τό 'Ησ. 7,3 και τό Μιχ. 5,2β θά δοῦμε ότι και τά δύο χωρία αναφέρονται στό θέμα τοῦ "λείμματος" και όραματίζονται τήν επανένωση τῶν δύο βασιλειῶν. Στό πρῶτο μέ τό όνομα τοῦ πρώτου γιοῦ Shear-yashub και τό δεύτερο μέ τή φράση "οἱ ἐπίλοιποι ἐπί τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν" και έννοεῖ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.

στ) Και στίς δύο προφητεῖες προηγούονται ἢ έπονται αναφορές στα έθνη (Μιχ.4,2 και 'Ησ. 9,1), στήν κρίση και τή δικαιοσύνη (Μιχ. 4,3 και 'Ησ. 9,4), στήν ήμέρα εκείνη (Μιχ. 4,6 και 'Ησ. 11,10) , στό λείμμα (Μιχ. 4,7, 5,2 και 'Ησ. 7,3). Όμως παντοῦ προηγείται ή κρίση και έπεται ή έλπίδα.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΦΗΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ

Βαβυλώνια Αιχμαλωσία: 587/586 π.Χ.

Ἡ ἐξασθένιση τοῦ ἀσσυριακοῦ ἐλέγχου στήν Παλαιστίνη ἔδωσε στό βασιλιά Ἰωσία τή δυνατότητα νά ἐπεκτείνει τά ὄρια τοῦ κράτους του καί νά προχωρήσει σέ θρησκευτική μεταρρύθμιση γιά τήν ἀποκάθαρση τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας ἀπό τά εἰδωλολατρικά στοιχεῖα. Ἡ ἥττα καί ὁ θάνατος τοῦ Ἰωσία στή Μεγιδδώ (609 π.Χ.) ἀπό τοὺς Αἰγυπτίους καί στή συνέχεια ἡ ἥττα τῶν Αἰγυπτίων στή Χαρκεμῖς (605 π.Χ.) ἀπό τοὺς Βαβυλωνίους εἶχαν ὡς συνέπεια νά περιέλθει τό βασίλειο τοῦ Ἰούδα ὑπό βαβυλωνιακό ἔλεγχο. Οἱ προσπάθειες τοῦ βασιλιᾶ Ἰωακίμ γιά ἀνεξαρτησία ὄχι μόνον δέν ἀπέδωσαν, ἀλλά καί ἔφεραν στή χώρα τήν καταστροφή. Οἱ Βαβυλώνιοι κατέλαβαν τήν Ἱερουσαλήμ καί ὀδήγησαν τό διάδοχό του Ἰεχονία καί μέρος τοῦ πληθυσμοῦ στήν αἰχμαλωσία (597 π.Χ.) Ὁ νέος βασιλιάς Σεδεκίας ἀκολούθησε ἀνάλογη μέ τοὺς προκατόχους του πολιτική ἀποτέλεσμα νά προκαλέσει νέα ἐκστρατεία τῶν Βαβυλωνίων καί ὀλοκληρωτική καταστροφή τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα, τῆς Ἱερουσαλήμ καί τοῦ Ναοῦ. Ὁ Σεδεκίας μέ τόν λαό σύρθηκαν αἰχμάλωτοι στή Βαβυλώνα τό 587/6 π.Χ. **Ἡ Βαβυλώνια Αἰχμαλωσία συνέβη γιά μέν τόν λαό ὡς ἄδικη τιμωρία τοῦ Θεοῦ γιά τίς ἐνοχές τῶν Πατέρων τους, ἐνῶ γιά τοὺς προφήτες ὡς συνέπεια τῆς ἐνοχῆς τοῦ λαοῦ καί ὡς δίκαιη τιμωρία τοῦ Θεοῦ.**

Στή Βαβυλώνα οἱ Ἰσραηλίτες ἀπογοητεύτηκαν ἀπό τό Θεό καί γοητεύτηκαν ἀπό τά ἐντυπωσιακά Ζιγκουράτ (Μαρδούκ) καί λατρεία τῶν ἀστρικών καί πλανητικῶν θεοτήτων. Στή Βαβυλώνα ὁ προσωπικός Θεός τοὺς συντροφεύει μέσω τῶν προφητῶν του, οἱ ὅποιο ἀναλαμβάνουν παρακλητικό καί παρηγορητικό ρόλο καί ἔργο ἀναθέρμανσης τῆς πίστεως τοῦ ἔθνους στό Θεό τῶν ἐπαγγελιῶν καί τῆς διαθήκης. Μέ τή μελέτη τῆς Τορά στή Συναγωγή καί μέ μιᾶ λατρεία χωρίς θυσίες καί σφάγια, κάνουν πιά ζωντανό τό αἶτημα τοῦ ἐξιλασμοῦ καί τῆς συμφιλίωσης τοῦ λαοῦ μέ τό Θεό. Μέσω τῶν ἱερατικῶν κύκλων καί τοῦ κηρύγματός τους προβάλλουν τόν ἁγιασμό, τόν ἐξιλαστήριο χαρακτήρα τῶν θυσιῶν καί τή διαφοροποίησή τους ἀπό τίς γιορτές τῶν Βαβυλωνίων. **Οἱ προφῆτες προαναγγέλλουν: α) τή νέα ἔξοδο καί τήν ἀνατολή μιᾶς καινούργιας ἐποχῆς, β) τήν ἀναδημιουργία καί τή μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου (ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά) μέ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ὄχι ἀπό ἐξαναγκασμό, ἀλλά ἀπό ἐσωτερική παρόρμηση τῆς ψυχῆς καί τῆς καρδιάς τους καί ἐναρμόνιση τῶν πράξεών τους μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, γ) τήν παρουσία τοῦ Μεσσία, ὡς τοῦ γόνου (βλαστοῦ) τοῦ Δαυῖδ, ὁ ὁποῖος θά συγκεντρώνει τά χαρακτηριστικά τοῦ δίκαιου καί εἰρηνοποιῶ ποιμένα.** Εἶναι χαρακτηριστική ἡ ἀνάδειξη ἑνός βασιλιᾶ ὡς γνήσιου βλαστοῦ τοῦ Δαυῖδ στους προφῆτες Ἱερεμία (625 π.Χ.), Ἰεζεκιήλ (597 π.Χ.) καί στό Δευτερο-Ἠσαΐα (κκ. 40-55).

Ἱερεμίας

Ἱερεμίου 23,1-6

Ο'

1. Ὡ οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύοντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς σου.
2. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου
Ἵμεῖς διεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου καὶ ἐξώσατε αὐτά
καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐτά, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ
ἐπιτηδεύματα ὑμῶν·
3. καὶ ἐγὼ εἰσδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ μου ἀπὸ πάσης τῆς γῆς,
οὗ ἐξῶσα αὐτούς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω αὐτούς εἰς τὴν νομὴν αὐτῶν,
καὶ ἀύξηθήσονται καὶ πληθυνθήσονται·
4. καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας, οἱ ποιμανοῦσιν αὐτούς,
καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι οὐδέ πτοηθήσονται, λέγει κύριος.
5. Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τῷ Δαυιδ
ἀνατολήν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεύς καὶ συνήσει
καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς .
6. ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ σωθήσεται Ἰουδας, καὶ Ἰσραηλ κατασκηνώσει
πεποιθώς, καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὃ καλέσει αὐτόν κύριος Ἰωσεδεκ.

Ἱερεμίου 24,1 -10

Ο'

1. Ἦδειξέν μοι κύριος δύο καλάθους σύκων κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ
κυρίου μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδοноσορ βασιλέα Βαβυλῶνος
τὸν Ἰεχονίαν υἱὸν Ἰωακὶμ βασιλέα Ἰουδα καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς
τεχνίτας καὶ τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς πλουσίους ἐξ Ἱερουσαλημ
καὶ ἤγαγεν αὐτούς εἰς Βαβυλῶνα·
2. ὁ καλάθος ὁ εἷς σύκων χρηστῶν σφόδρα ὡς τὰ σῦκα τὰ πρόιμα,
καὶ ὁ καλάθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα,
ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.
3. καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μέ Τί σύ ὄρας, Ἱερεμία; καὶ εἶπα Σῦκα· τὰ χρηστά χρηστά
λίαν, καὶ τὰ πονηρὰ πονηρὰ λίαν, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.
4. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων
5. Τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραηλ Ὡς τὰ σῦκα τὰ χρηστά ταῦτα, οὕτως
ἐπιγνώσομαι τοὺς ἀποικισθέντας Ἰουδα, οὓς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου
τούτου εἰς γῆν Χαλδαίων εἰς ἀγαθὰ.
6. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐτούς εἰς ἀγαθὰ καὶ ἀποκαταστήσω
αὐτούς εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἀγαθὰ καὶ ἀνοικοδομήσω αὐτούς καὶ οὐ μὴ
καθελῶ καὶ καταφυτεύσω αὐτούς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω·
7. καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτούς ἐμέ ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος,
καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν,
ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ' ἐμέ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῶν.
8. καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν,
τάδε λέγει κύριος, οὕτως παραδώσω τὸν Σεδεκίαν βασιλέα Ἰουδα καὶ τοὺς
μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ τὸ κατάλοιπον Ἱερουσαλημ τοὺς ὑπολελειμμένους
ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν Αἰγύπτῳ·
9. καὶ δώσω αὐτούς εἰς διασκορπισμόν εἰς πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς,
καὶ ἔσονται εἰς ὄνειδισμόν καὶ εἰς παραβολὴν καὶ εἰς μῖσος καὶ εἰς κατάραν

ἐπί παντί τόπῳ, οὗ ἐξῶσα αὐτούς ἐκεῖ·
10. καὶ ἀποστελῶ εἰς αὐτούς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν μάχαιραν,
ἕως ἂν ἐκλίπωσιν ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

Ἱερεμίου 25,1-13

- Ο' 1. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν Ἰουδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῷ Ἰωακίμ υἱοῦ Ἰωσία βασιλέως Ἰουδα,
2. ὃν ἐλάλησεν πρὸς πάντα τὸν λαὸν Ἰουδα καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλημ λέγων
3. ἐν τρισκαίδεκάτῳ ἔτει Ἰωσία υἱοῦ Ἀμώς βασιλέως Ἰουδα καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἴκοσι καὶ τρία ἔτη καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρίζων καὶ λέγων
4. καὶ ἀπέστειλλον πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὀρθρου ἀποστέλλων, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε καὶ οὐ προσέσχετε τοῖς ὠσίν ὑμῶν,
5. λέγων Ἀποστράφητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος·
6. μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἄλλοτρίων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ τοῦ προσκυνεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παροργίζητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς.
7. καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου.
8. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος Ἐπειδὴ οὐκ ἐπιστεύσατε τοῖς λόγοις μου,
9. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήμψομαι τὴν πατριάν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἄξω αὐτούς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῆς καὶ ἐξερημώσω ὄνειδισμὸν αἰώνιον·
10. καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὁσμὴν μύρου καὶ φῶς λύχνου.
11. καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμόν, καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἑβδομήκοντα ἔτη.
12. καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐκδικήσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, φησὶν κύριος, καὶ θήσομαι αὐτούς εἰς ἀφανισμόν αἰώνιον·
13. καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πάντας τοὺς λόγους μου, οὓς ἐλάλησα κατ' αὐτῆς, πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

Ἱερεμίου 51,17-23 (ΜΚ 44,17-23)

- Ο' 17. ὅτι ποιῶντες ποιήσομεν πάντα τὸν λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, θυμῶν τῇ βασιλίσει τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, καθά ἐποιήσαμεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν ἐν πόλεσιν Ἰουδα καὶ ἕξωθεν Ἱερουσαλημ καὶ ἐπλήσθημεν ἄρτων καὶ ἐγενόμεθα χρηστοὶ καὶ κακὰ οὐκ εἶδομεν·
18. καὶ ὡς διελίπομεν θυμῶντες τῇ βασιλίσει τοῦ οὐρανοῦ, ἠλαττώθημεν πάντες καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν.
19. καὶ ὅτι ἡμεῖς θυμῶμεν τῇ βασιλίσει τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ σπονδάς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐποιήσαμεν αὐτῇ

- χαυῶνας καὶ ἐσπείσαμεν σπονδάς αὐτῆ;*
20. καὶ εἶπεν *Ιερεμίας* παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς δυνατοῖς καὶ ταῖς γυναιξίν καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκριθεῖσιν αὐτῷ λόγους, λέγων
21. Οὐχὶ τοῦ θυμιάματος, οὐ ἐθυμιάσατε ἐν τοῖς πόλεσιν *Ιουδα* καὶ ἔξωθεν *Ιερουσαλημ* ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ὑμῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς, ἐμνήσθη κύριος, καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ;
22. καὶ οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ τοῦ προσώπου *πονηρίας* πραγμάτων ὑμῶν ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων, ὧν ἐποιήσατε· καὶ ἐγενήθη ἡ γῆ ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἄβατον καὶ εἰς ἀράν ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ
23. ἀπὸ προσώπου ὧν ἐθυμιάτε καὶ ὧν ἠμάρτετε τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου καὶ ἐν τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ ἐπελάβετο ὑμῶν τὰ κακὰ ταῦτα.

Τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτη *Ιερεμία* σημαίνει ὁ *Γιαχβέ ἐξυψοῖ*. Ὁ Προφήτης *Ιερεμίας* ἔδρασε στό βασιλείο τοῦ Ἰούδα, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 7ου αἰώνα π.Χ. καὶ στίς ἀρχές τοῦ 6ου π.Χ. Καταγόταν ἀπὸ ἱερατικὴ οἰκογένεια καὶ κλήθηκε **στό προφητικὸ ἀξίωμα τὸ 627 π.Χ.** σέ νεαρὴ ἡλικία. Ἡ ἐποχὴ τῆς δράσης του συμπίπτει μὲ τὴν κατάρρευση τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀσσυρίων καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν Βαβυλωνίων σέ κυρίαρχη δύναμη τῆς Μεσοποταμίας ἀρχικὰ καὶ τῆς εὐρύτερης περιοχῆς τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης στή συνέχεια.

Τὸ βιβλίον τοῦ *Ιερεμία* στήν Ἑλληνικὴ Μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα (Ο') κατατάσσεται μετὰ τὸ βιβλίον τοῦ προφήτη Ἡσαΐα στήν ομάδα "Προφητικὰ Βιβλία" τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Στὴν ἴδια θέση κατατάσσεται καὶ στήν Ἑβραϊκὴ Βίβλο στήν ομάδα "Προφῆτες" καὶ ἀκριβῶς στήν ὑποομάδα "Μεταγενέστεροι Προφῆτες".

Τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου (52 κεφάλαια) ταξινομεῖται ὡς ἑξῆς: Λόγοι κατὰ τοῦ Βασιλείου τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ (κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωσία, τοῦ Ἰωακίμ καὶ μετὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωακίμ), Λόγοι κατὰ τῶν λαῶν, Ἐξαγγελίες σωτηρίας, Τὰ δεινὰ τοῦ Ἱερεμία, Λόγοι κατὰ τῶν λαῶν, Ἡ πτώση τῆς Ἱερουσαλήμ.

Χριστολογικὲς Προφητεῖες:

Ἱερεμίου 23,1-6: Ὁ προφήτης *Ιερεμίας* ἔχει ζήσει τὴν τραυματικὴ ἐμπειρία τῆς ἄλωσης τῆς πόλης τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς ἐξορίας τοῦ λαοῦ, ξεσπάει σέ ἀπειλές κατὰ τῶν ἡγετῶν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ προλέγει ὅτι ἔρχεται ἡ μέρα πού ὁ Κύριος θὰ ἀναδείξει βασιλιά ἓνα γνήσιο βλαστό τοῦ Δαυὶδ ὡς "ἀνατολήν δικαίαν" (*semah sadiq*). Στό κείμενον αὐτὸ γίνεται ἀναφορὰ: α) στήν ἀσύνητη πολιτικὴ, πού ὀδήγησε τὴν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τοῦ Ἰούδα τὸ 587/586 π.Χ. β) στό "λεῖμμα" μὲ τὸν ὄρο "τούς καταλοίπους τοῦ λαοῦ μου" καὶ γ) στή μορφή τοῦ δίκαιου καὶ σωστοῦ ποιμένα ἀντιπαραβάλλοντάς τον μὲ τούς ἀνίκανους ποιμένες. **Τὸ ὄνομα τοῦ Σεδεκία παραφράζεται καὶ ὡς Ἰωσεδέκ, τὸ ὁποῖο τὸ ΜΚ ἔχει ὡς "ὁ Κύριος εἶναι ἡ δικαίωσή μας" (*Jahwe – sidqenu = Ἰωσεδέκ = ὁ Κύριος εἶναι ἡ δικαίωσή μας = Σεδεκίας*).** Ὁ βασιλιάς αὐτός ἀντιπαραβάλλεται μὲ τὸν ἐσχατολογικὸ βασιλιά πού θὰ ἐκπληρώσει ὅσα ὁ ἐπίγειος αὐτός βασιλιάς δέν κατάφερε. Θὰ εἶναι εἰρηνοποιός, δίκαιος, μὲ δίκαιη κρίση. Συνεπῶς, ὁ προφήτης βλέπει καὶ πέρα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ. **Οραματίζεται τὴν ἀποκατάσταση τοῦ λαοῦ καὶ ἐξαγγέλλει τὴ συνάψην μιᾶς νέας διαθήκης, πού θὰ**

καθορίζει πλέον τή σχέση του Θεού, όχι με τό λαό ως σύνολο, αλλά με τόν καθένα ξεχωριστά και πού είναι γραμμένη όχι σε πλάκες αλλά στην καρδιά του καθένα. Τή σύναψη τής νέας αυτής διαθήκης θά επιβεβαιώσει ο ίδιος ο Χριστός κατά τό μυστικό δείπνο.

Ιερεμίου 24,1-10: Στο κείμενο αυτό με τήν παραβολή τῶν δύο καλαθίων με τά σῦκα κάνει λόγο για τή στάση του Θεού απέναντι στους αἰχμαλώτους του βασιλείου του Ἰούδα ως σῦκα καλά και πρῶμα και στόν βασιλιά του Ἰούδα, τόν Σεδεκία και τούς ἀξιωματούχους του και τούς ἄλλους κατοίκους τής χώρας ως σῦκα χαλασμένα. Στους πρώτους θά δείξει συμπάθεια, εὐνοια και βοήθεια για νά ἐπιστρέψουν στό Θεό και τή χώρα τους με ὅλη τους τήν καρδιά γιατί ἀναγνωρίζουν τόν Θεό ως Θεό τους. Στους δεύτερους θά δείξει σκληρότητα και θά τούς διασκορπίσει σε μέρη ὅπου θά χλευαστοῦν, θά κακοποιηθοῦν και θά ἐξευτελισθοῦν γιατί ἡ καρδιά τους δέν ἀκούμπησε στόν Θεό, ἀλλά στά ὑλικά ἀγαθά και στίς τότε μεγάλες δυνάμεις, ὅπως τήν Αἴγυπτο. Αὐτοί θά ἀντιμετωπίσουν πόλεμο, πείνα, ἀσθένειες και θά ἐξαφανιστοῦν ἀπό τή χώρα. Ἐπομένως, με ἀπειλές, προτροπές και παρακλήσεις ο προφήτης προσπαθεῖ νά πείσει τό λαό νά ἐπιστρέψει στό Θεό ἐναντίον του Ὁποίου ἔχει με τίς πράξεις του ἐπαναστατήσει. Μή βλέποντας ὁμως σημάδια ἀλλαγῆς ἐξαγγέλλει τήν κρίση του Θεού, ἡ ὁποία θά ἐκδηλωθεῖ με καταστροφή, για τήν ὁποία ὑπεύθυνος δέν εἶναι ο Θεός, ἀλλά ο λαός με τή συμπεριφορά του

Ιερεμίου 25,1-31: Τό κείμενο αυτό ἀναφέρεται στά εικοσιτρία χρόνια μάταιων προσπαθειῶν του Θεού με προτροπές πρὸς τόν λαό μέσω τῶν προφητῶν για ἐπιστροφή ἀπό τό κακό και τήν λατρεία τῶν ειδώλων. **Ὅργανα τῆς παιδαγωγικῆς κρίσεως του Θεού** θά εἶναι **τά ἔθνη**, πού και αὐτά με τή σειρά τους θά τιμωρηθοῦν, γιατί παρεξήγησαν τό ρόλο πού τούς ἀνέθεσε ο Θεός και ἔδειξαν αὐτοπεποίθηση και ἐκδικητικότητα ἀπέναντι στό λαό του Ἰούδα. Τώρα ὁμως ἡ ὀργή του Θεού θά φέρει ἐπιπτώσεις στη χώρα. Θά φέρει καταστροφή, ἐρήμωση, φρίκη και θρῆνο μέσω τῶν Βαβυλωνίων. Μετά τό πέρας ἑβδομήντα χρόνων θά τιμωρήσει και τό ἔθνος τῶν Βαβυλωνίων με παντοτινή ἐρήμωση τής χώρας τους.

Ιερεμίου 51,17-23 (MK 44,17-23): Στο κείμενο αυτό ἐπανερχεται στόν λόγο τῆς ὀργῆς του Θεού κατά του λαοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ και του βασιλείου του Ἰούδα. Ὁ προφήτης με τό κήρυμά του στρέφεται κατά: α) τῶν βασιλιάδων για τήν ἀλόγιστη πολιτική τους, β) τῶν ἱερέων για τήν τυπολατρία, τήν κερδοσκοπία και τό συγκρητισμό τους, γ) τῶν ψευδοπροφητῶν για τίς ἀπατηλές ἐλπίδες πού καλλιεργοῦσαν στό λαό, δ) τῶν πλουσίων για τήν καταδυνάστευση τῶν φτωχῶν, ε) του λαοῦ για τήν ἠθική κατάπτωση και εἰδωλολατρία του. Τούς λέει ὅτι ο Θεός δέν μπόρεσε νά ὑποφέρει τά κακά ἔργα, τίς βδελυρές πράξεις. Τόν ἐξόργισαν ἡ προσφορά θυμιάματος στη Βασίλισσα του Οὐρανοῦ και ἡ λατρεία τῶν ειδώλων. Ἡ ἁμαρτία τους θά φέρει συμφορές, γιατί δέν ἀκολούθησαν τό νόμο, τά προστάγματα και τίς ἐντολές του Θεού.

Τά δραματικά γεγονότα τῆς ἐποχῆς του και ἡ ρευστή πολιτική κατάσταση εἶχαν ὡς συνέπεια νά γίνει ο προφήτης Ἱερεμίας ἀντιπαθῆς στους συγχρόνους του. Ἡ ζωή του κατέστη ἕνα διαρκές μαρτύριο με συλλήψεις, ἐπιβουλές κατά τῆς ζωῆς του, φυλακίσεις, ἀπαγορεύσεις ἐπισκέψεων στό ναό, κάψιμο τῶν ἔργων του. Ὅλα αὐτά γέμισαν με θλίψη τόν προφήτη, ἐπηρέασαν βαθύτατα τήν ψυχολογία του και

ἔκαναν τόν λόγο του νά εἶναι συνυφασμένος μέ τό θρῆνο, ταυτόχρονα ὅμως τόν ἀνέδειξαν τόν ἴδιο σέ μιά ἀπό τίς πνευματικότερες προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὥστε νά μήν εἶναι τυχαῖο τό ὅτι μερικοί τοῦ Χριστοῦ θεωροῦσαν τόν Ἰησοῦ σάν ἕναν ἄλλον Ἱερεμία (Ματθ. 16,14).

Ἱεζεκιήλ

Ἱεζεκιήλ 11,14-21

- Ο' 14. Καί ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων
15. *Υἱέ ἀνθρώπου, οἱ ἀδελφοί σου καί οἱ ἄνδρες τῆς αἰχμαλωσίας σου καί πᾶς ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραηλ συντετέλεσται, οἷς εἶπαν αὐτοῖς οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλημ Μακράν ἀπέχετε ἀπό τοῦ κυρίου, ἡμῖν δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν.*
16. *διὰ τοῦτο εἶπόν Τάδε λέγει κύριος ὅτι Ἀπόσομαι αὐτούς εἰς τά ἔθνη καί διασκορπιῶ αὐτούς εἰς πᾶσαν τήν γῆν, καί ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἀγίασμα μικρόν ἐν ταῖς χώραις, οὓ ἂν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ.*
17. *διὰ τοῦτο εἶπόν Τάδε λέγει κύριος Καί εἰσδέξομαι αὐτούς ἐκ τῶν ἐθνῶν καί συνάξω αὐτούς ἐκ τῶν χωρῶν, οὓ διέσπειρα αὐτούς ἐν αὐταῖς, καί δώσω αὐτοῖς τήν γῆν τοῦ Ἰσραηλ.*
18. *καί εἰσελεύσονται ἐκεῖ καί ἐξαροῦσιν πάντα τά βδελύγματα αὐτῆς καί πάσας τάς ἀνομίας αὐτῆς ἐξ αὐτῆς.*
19. *καί δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἑτέραν καί πνεῦμα καινόν δώσω ἐν αὐτοῖς καί ἐκσπάσω τήν καρδίαν τήν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκός αὐτῶν καί δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην,*
20. *ὅπως ἐν τοῖς προστάγμασίν μου πορεύωνται καί τά δικαιώματά μου φυλάσσωνται καί ποιῶσιν αὐτά· καί ἔσονται μοι εἰς λαόν, καί ἐγώ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν.*
21. *καί εἰς τήν καρδίαν τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν καί τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, ὡς ἡ καρδία αὐτῶν ἐπορεύετο, τάς ὁδοῦς αὐτῶν εἰς κεφαλάς αὐτῶν δέδωκα, λέγει ὁ κύριος.*

Ἱεζεκιήλ 17,22-24

- Ο' 22. *διότι τάδε λέγει κύριος Καί λήμψομαι ἐγώ ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τῆς κέδρου, ἐκ κορυφῆς καρδίας αὐτῶν ἀποκνιῶ καί καταφυτεύσω ἐγώ ἐπ' ὄρος ὑψηλόν· καί κρεμάσω αὐτόν*
23. *ἐν ὄρει μετεώρω τοῦ Ἰσραηλ καί καταφυτεύσω, καί ἐξοίσει βλαστόν καί ποιήσει καρπὸν καί ἔσται εἰς κέδρον μεγάλην, καί ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ πᾶν θηρίον, καί πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τήν σκιάν αὐτοῦ ἀναπαύσεται, τὰ κλήματα αὐτοῦ, τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται.*
24. *καί γνῶσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου διότι ἐγώ κύριος ὁ ταπεινῶν ξύλον ὑψηλόν καί ὑψῶν ξύλον ταπεινόν καί ξηραίνων ξύλον χλωρόν καί ἀναθάλλων ξύλον ξηρόν· ἐγώ κύριος λελάληκα καί ποιήσω.*

Ἰεζεκιήλ 21,30-32

- Ο' 30. καὶ σὺ, βέβηλε ἄνομε ἀφηγούμενε τοῦ Ἰσραηλ, οὐ ἦκει ἡ ἡμέρα,
ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας,
31. τάδε λέγει κύριος Ἀφείλου τὴν κίδαριν καὶ ἐπέθου τὸν στέφανον·
αὕτη οὐ τοιαύτη ἔσται ἐταπεινώσας τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ ταπεινὸν ὑψώσας·
32. ἀδικίαν ἀδικίαν θήσομαι αὐτήν, οὐδ' αὕτη τοιαύτη ἔσται, ἕως οὐ ἔλθῃ
ὧ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῷ.

Ἰεζεκιήλ 34,1-31

- Ο'
1. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με λέγων
 2. Υἱέ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοῦ Ἰσραηλ, προφήτευσον καὶ εἰπόν
τοῖς ποιμέσι Τάδε λέγει κύριος κύριος Ὁ ποιμένες Ἰσραηλ, μὴ βόσκουσιν ποιμένες
ἑαυτούς; οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες;
 3. ἰδοὺ τὸ γάλα κατέσθετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε καὶ τὰ
πρόβατά μου οὐ βόσκετε·
 4. τὸ ἠθηνικός οὐκ ἐνισχύσατε καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε
καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε
καὶ τὸ ἀπολωλός οὐκ ἐζητήσατε καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ.
 5. καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶνα ποιμένας καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα
πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ·
 6. καὶ διεσπάρη μου τὰ πρόβατα ἐν παντί ὄρει καὶ ἐπὶ πᾶν βουνὸν ὑψηλὸν καὶ ἐπὶ
προσώπου πάσης τῆς γῆς διεσπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδέ ὁ ἀποστρέφων.
 7. διὰ τοῦτο, ποιμένες, ἀκούσατε λόγον κυρίου
 8. Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος κύριος, εἰ μὴν ἀντί τοῦ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς
προνομήν καὶ γενέσθαι τὰ πρόβατά μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ
πεδίου παρὰ τὸ μὴ εἶνα ποιμένας, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά μου,
καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτούς, τὰ δὲ πρόβατά μου, οὐκ ἐβόσκησαν,
 9. ἀντί τούτου, ποιμένες,
 10. τάδε λέγει κύριος κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας καὶ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου
ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἀποστρέψω αὐτούς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου,
καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά· καὶ ἐξελοῦμαι τὰ πρόβατά μου ἐκ τοῦ
στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται αὐτοῖς ἔτι εἰς κατάβρωμα.
 11. διότι τάδε λέγει κύριος Ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά.
 12. ὥσπερ ζητεῖ ὁ ποιμὴν τὸ ποῖμνιον αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ, ὅταν ἡ γνῶφος καὶ νεφέλη ἐν
μέσῳ προβάτων διακεχωρισμένων, οὕτως ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου
καὶ ἀπελάσω αὐτά ἀπὸ παντός τόπου, οὐ διεσπάρησαν ἐκεῖ
ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνῶφου.
 13. καὶ ἐξάξω αὐτούς ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ συνάξω αὐτούς ἀπὸ τῶν χωρῶν καὶ εἰσάξω
αὐτούς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν καὶ βοσκήσω αὐτούς ἐπὶ τὰ ὄρη Ἰσραηλ καὶ ἐν ταῖς
φάραγξιν καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς·
 14. ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτούς, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑψηλῷ Ἰσραηλ ἔσονται αἱ
μάνδραι αὐτῶν· κοιμηθήσονται καὶ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ καὶ
ἐν νομῇ πίονι βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων Ἰσραηλ.
 15. ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω αὐτά, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ
εἰμὶ κύριος. τάδε λέγει κύριος κύριος.
 16. Τὸ ἀπολωλός ζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντετριμμένον
καταδήσω καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω

- καί βοσκήσω αὐτά μετὰ κρίματος.
17. καί ὑμεῖς, πρόβατα, τάδε λέγει κύριος κύριος Ἰδού ἐγὼ διακρινῶ ἀνά μέσον προβάτου καὶ προβάτου, κριῶν καὶ τράγων·
 18. καὶ οὐχ ἱκανόν ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν νομὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπατεῖτε τοῖς ποσίν ὑμῶν· καὶ τό καθεστηκός ὕδωρ ἐπίνετε καὶ τό λοιπόν τοῖς ποσίν ὑμῶν ἐταράσσετε·
 19. καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐνέμοντο καὶ τό τεταγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἔπινον.
 20. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος Ἰδού ἐγὼ διακρινῶ ἀνά μέσον προβάτου ἰσχυροῦ καὶ ἀνά μέσον προβάτου ἀσθενοῦς.
 21. ἐπὶ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ὠμοῖς ὑμῶν διωθεῖσθε καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκερατίζετε καὶ πᾶν τό ἐκλείπον ἐξεθλίβετε.
 22. καὶ σώσω τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ μὴ ὦσιν ἔτι εἰς προνομίην, καὶ κρινῶ ἀνά μέσον κριοῦ πρὸς κριόν.
 23. καὶ ἀναστήσω ἐπ' αὐτούς ποιμένα ἓνα καὶ ποιμανεῖ αὐτούς, τόν δούλόν μου Δαυιδ, καὶ ἔσται αὐτῶν ποιμὴν·
 24. καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ Δαυιδ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἄρχων· ἐγὼ κύριος ἐλάλησα.
 25. καὶ διαθήσομαι τῷ Δαυιδ διαθήκην εἰρήνης καὶ ἀφανιῶ θηρία πονηρά ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς.
 26. καὶ δώσω αὐτούς περικύκλω τοῦ ὄρους μου· καὶ δώσω τόν ὑετόν ὑμῖν, ὑετόν εὐλογίας.
 27. καὶ τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ πεδίῳ δώσει τόν καρπὸν αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχύν αὐτῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης, καὶ γνώσκονται ὅτι ἐγὼ εἶμι κύριος ἐν τῷ συντριψαί με τόν ζυγόν αὐτῶν· καὶ ἐξελοῦμαι αὐτούς ἐκ χειρός τῶν καταδουλωσαμένων αὐτούς.
 28. καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι ἐν προνομῇ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκέτι μὴ φάγωσιν αὐτούς· καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς.
 29. καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς φυτόν εἰρήνης, καὶ οὐκέτι ἔσονται ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐ μὴν ἐνέγκωσιν ἔτι ὄνειδισμόν ἐθνῶν.
 30. καὶ γνώσκονται ὅτι ἐγὼ εἶμι κύριος ὁ θεός αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαός μου οἶκος Ἰσραηλ, λέγει κύριος.
 31. πρόβατά μου καὶ πρόβατα ποιμνίου μου ἔστε, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεός ὑμῶν, λέγει κύριος κύριος.

Ἰεζεκιήλ 37, 15-28

Ο'

15. Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων
16. Γίε ἀνθρώπου λαβέ σεαυτῷ ράβδον καὶ γράψον ἐπ' αὐτήν τόν Ἰουδαν καὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραηλ τοὺς προσκειμένους ἐπ' αὐτόν· καὶ ράβδον δευτέραν λήμψη σεαυτῷ καὶ γράψεις αὐτήν Τῷ Ἰωσηφ, ράβδον Εφραιμ καὶ πάντα τοὺς υἱοὺς Ἰσραηλ τοὺς προστεθέντας πρὸς αὐτόν.
17. καὶ συνάψεις αὐτάς πρὸς ἀλλήλας σαυτῷ εἰς ράβδον μίαν τοῦ δησαι αὐτάς, καὶ ἔσονται ἐν τῇ χειρί σου.
18. καὶ ἔσται ὅταν λέγωσιν πρὸς σέ οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου

- Οὐκ ἀναγγελίς ἡμῖν τί ἐστὶν ταῦτά σοι;*
19. *καὶ ἔρεις πρὸς αὐτούς Τάδε λέγει κύριος Ἰδού ἐγὼ λήμψομαι τὴν φυλὴν Ἰωσηφ τὴν διὰ χειρός Εφραιμ καὶ τὰς φυλάς Ἰσραηλ τὰς προσκειμένας πρὸς αὐτόν καὶ δώσω αὐτούς ἐπὶ τὴν φυλὴν Ἰουδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον, ἐφ' αἷς σύ ἔγραψας ἐπ' αὐταῖς, ἐν τῇ χειρὶ σου ἐνώπιον αὐτῶν,*
20. *καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι, ἐφ' αἷς σύ ἔγραψας ἐπ' αὐταῖς, ἐν τῇ χειρὶ σου ἐνώπιον αὐτῶν,*
21. *καὶ ἔρεις αὐτοῖς Τάδε λέγει κύριος κύριος Ἰδού ἐγὼ λαμβάνω πάντα οἶκον Ἰσραηλ ἐκ μέσου τῶν ἔθνων, οὗ εἰσῆλθοσαν ἐκεῖ, καὶ συνάξω αὐτούς ἀπὸ πάντων τῶν περικύκλω αὐτῶν καὶ εἰσάξω αὐτούς εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραηλ.*
22. *καὶ δώσω αὐτούς εἰς ἔθνος ἐν ἐν τῇ γῆ μου καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν Ἰσραηλ, καὶ ἄρχων εἰς ἔσται αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι εἰς δύο ἔθνη οὐδέ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκέτι εἰς δύο βασιλείας,*
23. *ἵνα μὴ μιαινῶνται ἔτι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. καὶ ῥύσομαι αὐτούς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, ὧν ἠμάρτοσαν ἐν αὐταῖς, καὶ καθαριῶν αὐτούς, καὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν.*
24. *καὶ δούλός μου Δαυιδ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ποιμὴν εἷς ἔσται πάντων· ὅτι ἐν προστάγμασίν μου πορεύσονται καὶ τὰ κρίματά μου φυλάσσονται καὶ ποιήσουσιν αὐτά.*
25. *καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἣν ἐγὼ δέδωκα τῷ δούλῳ μου Ἰακωβ, οὗ κατώκησαν ἐκεῖ οἱ πατέρες αὐτῶν· καὶ κατοικήσουσιν ἐπ' αὐτῆς αὐτοί, καὶ Δαυιδ δούλός μου ἄρχων αὐτῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.*
26. *καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, διαθήκη αἰωνία ἔσται μετ' αὐτῶν· καὶ θήσω τὰ ἅγια μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.*
27. *καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὁ θεός, καὶ αὐτοί μου ἔσονται λαός.*
28. *καὶ γνῶσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγὼ εἰμι κύριος ὁ ἀγιάζων αὐτούς ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγια μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.*

Τὸ ὄνομα τοῦ προφήτη *Ἰεζεκιήλ* σημαίνει ὅτι *ἰσχυρός ἐστὶν ὁ Θεός*. Ἦταν *ιερέας στό βασιλείου τοῦ Ἰούδα* καὶ ὠδηγήθηκε *αἰχμάλωτος στὴ Βαβυλώνα* μετὰ τὴν πρώτη κατάληψη τῆς Ἱερουσαλήμ *τό 597 π.Χ.*

Τὸ βιβλίον τοῦ προφήτη *Ἰεζεκιήλ* ἀνήκει στὴν ἴδια ομάδα, ὅπως τῶν προφητῶν *Ἡσαΐα* καὶ *Ἰερεμία*, δηλαδή στὰ Προφητικά Βιβλία καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 48 κεφάλαια, τὰ ὁποῖα περιλαμβάνουν τὴν κλήση του καὶ τὴ δράση του. Ὁ προφήτης *Ἰεζεκιήλ κλήθηκε στό προφητικό ἀξίωμα στὴ Βαβυλώνα τό 593 π.Χ.* καὶ ἔδρασε μεταξύ τῶν ἐξορίστων. *Ἔδρασε σέ δύο περιόδους. Κατὰ τὴν πρώτη περίοδο τῆς δράσης του ἐξαγγέλλει τό ἀναπόφευκτό τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν κατοίκων τῆς, διαλύοντας τίς ἀπατηλές ἐλπίδες τῶν ἐξορίστων συμπατριωτῶν του, οἱ ὅποιοι πίστευαν ὅτι ὁ Θεός θά λυπηθεῖ τελικά τὴν πόλη Του καὶ οἱ ἴδιοι γρήγορα θά ἐπιστρέψουν στὴν πατρίδα τους (κκ. 1-24).* Ἀκολουθεῖ μιὰ συλλογὴ προφητειῶν κατὰ τῶν γειτονικῶν λαῶν τοῦ Ἰσραήλ. (κκ. 25-32). Μετὰ τὴν ὀριστικὴ πτώση τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὴν καταστροφή τῆς ἀλλάζει καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ προφήτη. Ἀπὸ τὰ κεφάλαια 33-39 διαπιστώνουμε ὅτι *κατὰ τὴ δεύτερη περίοδο τῆς δράσης του σκοπὸς τοῦ κηρύγματός του εἶναι πλέον νά στηρίξει καὶ νά παρηγορήσει τούς ἀπογοητευμένους συμπατριῶτες του, νά τούς προετοιμάσει γιὰ τὴ νέα ἐπέμβαση*

τοῦ Θεοῦ καί νά θέσει τά θεμέλια τῆς ἀποκατάστασης. Ἡ ἀποκατάσταση αὐτή ἐξαγγέλλεται μέ τό μεγαλειώδες ὄραμα τῶν ξηρῶν ὀστών πού ἀποκτοῦν καί πάλι ζωή (37,1-15). Στά τελευταῖα κεφάλαια τοῦ βιβλίου (κκ. 40-48) ὀραματίζεται τή νέα κοινότητα τοῦ Ἰσραήλ. Μέ κέντρο τόν ἀνοικοδομημένο ναό τῆς Ἱερουσαλήμ, τόν ὁποῖο περιγράφει μέ λεπτομερῆ ὀράματα, θά δημιουργηθεῖ μιὰ νέα ἀγία κοινότητα, ξεχωριστή ἀπό τούς ὑπόλοιπους λαούς.

Σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἐρμηνεῖα τῆς καταστροφῆς, ὁ Ἰεζεκιήλ κινεῖται στήν ἴδια γραμμή μέ τούς προηγούμενους προφήτες, διαφοροποιεῖται ὁμως ταυτόχρονα ἀπό αὐτούς στά ἐξῆς σημεία:

α) Δέχεται ὅτι ἡ ἀνομία τοῦ λαοῦ εἶναι ἐγγενῆς καί χρονολογεῖται ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἱστορίας του.

β) Τονίζει τήν εὐθύνη πού τό κάθε ἄτομο ξεχωριστά ἔχει γιά τίς πράξεις του καί δίνει ἔμφαση στήν ἀνάγκη ἐσωτερικῆς ἀνακαίνισης τοῦ ἀνθρώπου.

γ) Στή θεολογία του τονίζει τήν ὑπερβατικότητα καί ἐλευθερία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι σέ θέση νά κατανοήσῃ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ὁ Θεός ἐνεργεῖ στήν ἱστορία. Ὅσες φορές ἔσωσε ὁ Θεός στό παρελθόν τόν λαό του, δέν τό ἔκανε ἀπό κάποια ὑποχρέωση, γιά νά τηρήσῃ τίς ὑποσχέσεις του, ἀλλά γιά τή δόξα τοῦ ὀνόματός Του.

δ) Μέ ἀνάλογο τρόπο τονίζει ὅτι ὁ Θεός θά ἀντικαταστήσῃ τήν παλαιά μέ μιὰ νέα διαθήκη, ὄχι ὡς ἐπιβράβευση κάποιας ἐπιστροφῆς τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτόν, ἀλλά ὡς χάρη. Αὐτή τή θεολογία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ θά ἀναπτύξουν ἀργότερα ἀναλυτικότερα ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐνῶ τά ἀποκαλυπτικά ὀράματα τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ θά ἀσκήσουν σημαντική ἐπίδραση στίς εἰκόνες τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκάλυψης.

Χριστολογικές Προφητείες:

Ἰεζεκιήλ 11,14-21: Τό κείμενο αὐτό παραλληλίζεται πάρα πολύ ἔντονα μέ τό Ἱερεμίου 24. *Ἐδῶ ἡ κοινότητα τῶν αἰχμαλώτων στή Βαβυλώνα θά ἀποτελέσει τόν πυρήνα τῆς μελλοντικῆς ἀποκατάστασης. Ὁ Θεός ὡς ὁ καλός ποιμένας του θά τούς συνάξει μέσα ἀπό τούς λαούς καί τίς χῶρες πού διασκορπίσθηκαν καί θά τούς ξαναδώσῃ τή χώρα τοῦ Ἰσραήλ. Ὅμως ἡ ἐπιστροφή τους θά σημάνει τό τέλος τῆς εἰδωλολατρίας καί θά τούς δώσῃ νέα καρδιά καί νέο πνεῦμα.* Ἡ καρδιά τους ἀπό πέτρινη θά μεταβληθεῖ σέ ζωντανή καί θά ζοῦν σύμφωνα μέ τούς νόμους καί θά τηροῦν τίς ἐντολές Του.

Ἰεζεκιήλ 17,22-24: Στό κεφ. 16 ἡ Ἱερουσαλήμ παραλληλίζεται μέ πόρνη πού λατρεύει τόν Βαάλ. Στό κεφ. 17 ἔχομε ἕναν ἀπειλητικό λόγο κατά τοῦ Σεδεκία, τοῦ τελευταίου βασιλιᾶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ Ἀσσύριοι καί οἱ Αἰγύπτιοι παριστάνονται ὡς ἀετοί μεγαλοπρεπεῖς μέ νύχια καί φτεροῦγες. Ὁ βασιλικός οἶκος τοῦ Ἰούδα παρουσιάζεται ὡς κέδρος καί ἄμπελος, ὁ ὁποῖος δέν προτίμησε ὁμως τόν πρῶτο ἀετό, τή Βαβυλώνα, ἀλλά τόν ἄλλο, τήν Αἴγυπτο. Θά τιμωρηθεῖ ὁ λαός μέ ξηρασία γιατί παραβίασε τόν ὄρκο μέ συμφωνία γιά φορολογία στόν Ναβουχοδονόσορ, ὁ ὁποῖος θά καταστραφεῖ ἄμεσα γιατί ἂν καί ἀλλόθρησκος τήρησε τόν ὄρκο του καί δέν τόν παραβίασε. Τονίζεται ἐδῶ ἡ ἀγιότητα τοῦ ὄρκου πού ὀδηγεῖ στήν πιστότητα. Παράλληλα παρουσιάζεται ὁ μελλοντικός ἄρχοντας τῆς Σιών ὡς ἕνα βλαστάρι, τό

όποιο μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ θά βλαστήσει ἔστω καί κάτω ἀπό ἀντίξοες συνθήκες. Γιατί ὁ Θεός εἶναι αὐτός πού κάνει τά ξερά νά βγάλουν βλαστούς καί νά πρασινίσουν καί τά πράσινα δένδρα νά ξεραθοῦν.

Ἰεζεκιήλ 21,30-32: Τό κείμενο αὐτό ἀναφέρεται στήν σκληρή τιμωρία τοῦ Σεδεκία, ἡ ὁποία θά εἶναι παραδειγματική. Ὁ μέγας βασιλιάς, δηλαδή ὁ Θεός, στράφηκε κατά τῶν ἐχθρῶν, μέχρι τῆς Δαμασκοῦ κατά τῶν Ἀμμωνιτῶν καί αὐτοί δέν τό ἐκτίμησαν. *Ὁ ἀσεβής ἄρχοντας θά τιμωρηθεῖ γιά τήν ἀνομία του, ἡ ὁποία θά λάβει τέλος.* Οἱ ἀνίσχυροι θά ἐξυψωθοῦν καί οἱ δυνατοί θά ταπεινωθοῦν. Ἡ Ἱερουσαλήμ θά ἐρειπωθεῖ ἀπό ἐκεῖνον πού ὁ Θεός ἔχει ὀρίσει γι' αὐτή τήν ἀποστολή.

Ἰεζεκιήλ 34,1 κ. ἐξ.: Τό κείμενο αὐτό στούς στίχους 1-10 ἐξαγγέλλει προφητεία *κατά τῶν ποιμένων τοῦ Ἰσραήλ*, γιατί δέν στάθηκαν σωστοί καί ἀγαθοί ποιμένες, ἀφοῦ ἀγαποῦσαν καί φρόντιζαν τόν ἑαυτό τους καί τό συμφέρον τους καί ὄχι τό ποιμνιό τους. Στούς στίχους 11-22 παρουσιάζει τόν *καλό ποιμένα, τά χαρίσματά του καί τό ἔργο του πρὸς τό ποιμνιό του, τά δυνατά καί τά ἀδύνατα πρόβατα.* Θά φροντίσει γιά τή συνάξη ὅλων τῶν προβάτων καί τήν ἀγαθή βοσκή τους. Θά ἀποδώσει σέ κάθε πρόβατο τό δίκιο του. Στούς στίχους 23-31 κάνει λόγο γιά τήν *Βασιλεία τῆς Εἰρήνης* καί τήν περιγράφει. Ἔτσι *ἡ ἀνάσταση ἑνός ποιμένος ὡς ἀρχηγοῦ καί ὡς φορέα ἀγαθῶν, ὅπως ὁ Δαβίδ, θά ὀλοκληρωθεῖ μέ τή συναψή διαθήκης εἰρήνης.* Στούς στίχους 25-31 ἡ *κακή ἐποχή* θά ἀντικατασταθεῖ *μέ τήν ἐποχή τοῦ ἑνός ποιμένος, ἡ ὁποία θά εἶναι ἐποχή σωτηρίας καί εὐλογίας ὀλόκληρης τῆς φύσης, τῶν ζώων καί τοῦ ἀνθρώπου καί μέσω αὐτῆς τῆς διαθήκης εἰρήνης ὁ Θεός, ὁ Θεός τους, θά εἶναι μαζί τους καί θά τούς φροντίζει.*

Ἰεζεκιήλ 37,15-28: Ἡ ἀποκατάσταση καί *συνένωση τῶν δύο βασιλείων, τοῦ Ἰούδα καί τοῦ Ἰσραήλ (Εφραΐμ) σέ ἕνα βασίλειο καί κάτω ἀπό τήν ἀρχηγία ἑνός ποιμένος, ὁ ὁποῖος θά εἶναι ὁ ἐκλεκτός δούλος τοῦ Γιαχβέ καί ὁ παντοτινός.* Κυρίως οἱ στίχοι 25β-28 ἐστιάζουν στήν *αἰώνια διαθήκη εἰρήνης, ἡ ὁποία θά συναφθεῖ ὅταν αὐτοί ὅλοι θά ἔχουν ἐγκατασταθεῖ μόνιμα καί θά ἔχουν τοποθετήσῃ τό ἁγίαστήριο τοῦ Θεοῦ μόνιμα ἀνάμεσά τους.* Ὁ Θεός θά εἶναι ὁ Θεός τους καί αὐτοί θά γίνουν γιά πάντα ὁ λαός Του, γιατί θά ἔχουν ἀφήσει γιά πάντα πίσω τους τή λατρεία τῶν εἰδώλων, τίς βδελυρές πράξεις, τίς παρανομίες καί κάθε μορφή ἀπιστίας. Θά ἀκολουθοῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί θά τηροῦν μέ προσοχή τούς νόμους Του.

Δευτερο-Ἡσαΐας (κεφ. 40-55): Γράφεται ἀπό ἀνώνυμο προφήτη κατά τήν τελευταία δεκαετία τῆς Βαβυλώνιας αἰχμαλωσίας, περίπου 546-538 π.Χ. σέ πένθιμες ἑορτές τῆς κοινότητος, ἡ ὁποία βρίσκεται στήν ἐξορία. Τό κείμενο διαφέρει στό περιεχόμενο καί τό ὕφος ἀπό τό κείμενο τοῦ Πρωτο-ησαΐα καί τοῦ Τριτο-ησαΐα. Τά κεφάλαια *40,1-48,22 ἀναφέρονται στή λύτρωση τοῦ Ἰσραήλ πού θά πραγματοποιηθεῖ ἀπό τόν Γιαχβέ,* καί τά κεφάλαια *49,1-55,13 στόν Νέο Ἰσραήλ.* Τό κείμενο τοῦ Δευτερο-ησαΐα ἔπεται τῶν κειμένων τοῦ Ἰερεμία καί τοῦ Ἰεζεκιήλ.

Τό κήρυγμα τοῦ Δευτερο-ησαΐα ἔχει σχέση με τίς ἱερατικές παραδόσεις τῆς Ἱερουσαλήμ καί τό κύριο θέμα του εἶναι ἡ λύτρωση ἀπό τή βαβυλώνια αἰχμαλωσία καί ἡ παραμυθία τοῦ λαοῦ, γι' αὐτό τό λόγο καί προαναγγέλλει ὅτι ἡ σωτηρία πλησιάζει. Θά εἶναι σωτηρία ἀπό τήν εἰδωλολατρία καί τήν ἁμαρτία μέσω τοῦ "δούλου τοῦ Γιαχβέ", ὁ ὁποῖος μέ τά παθήματά του γιά τόν λαό θά θριαμβεύσει κατά τῆς ἁμαρτίας καί τῶν ἁμαρτωλῶν καί μαζί του θά θριαμβεύσει καί ἡ Ἱερουσαλήμ στήν ὁποία θά προσέλθουν γιά νά λάβουν μέρος στή σωτηρία τόσο οἱ Ἰσραηλίτες ὅσο καί τά ἔθνη.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Μεσσία, ὡς ἐκείνου πού πάσχει γιά τά ἁμαρτήματα τοῦ λαοῦ, παριστάνεται περισσότερο καθαρά καί μέ βάθος στά τέσσερα τεμάχια τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου, πού μιλοῦν γιά τόν "Δούλο τοῦ Γιαχβέ" καί εἶναι τά ἑξῆς ἄσματα: **1ο Ἄσμα: Ἡσ. 42,1-4, 2ο Ἄσμα: Ἡσ. 49,1-6, 3ο Ἄσμα: Ἡσ. 50,4-9, 4ο Ἄσμα: Ἡσ. 52,13-53,12:** Δεσπόζει ἡ παράδοση μορφῆ ἑνός πάσχοντος Δούλου, ὁ ὁποῖος, ἐνῶ καταρχάς θεωρεῖται ἀπορριμμένος καί κατατρεγμένος ἀκόμα καί ἀπό τόν ἴδιο τό Θεό, στό τέλος ἀποδεικνύεται ὅτι δέν πάσχει δωρεάν, ἀλλά "διά τίς ἁμαρτίας" τοῦ λαοῦ Του. Αὐτό τό πάθος εἶναι ἀντιπροσωπευτικό καί ἐξιλαστήριο, ἀφοῦ ἔτσι ἐπιτυγχάνεται ἡ συμφιλίωση τοῦ Θεοῦ μέ ὅλα τά ἔθνη. Στίς προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐα οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στόν "Δούλο τοῦ Γιαχβέ" πρέπει νά ἐννοήσουμε τόν Μεσσία. Μπορεῖ τήν πρῶτη προφητεία νά τήν ἀνάγει στό Ἰσραήλ, μέ τήν προσθήκη τῶν λέξεων "Ἰακώβ" καί "Ἰσραήλ", ὅμως τό μεσσιακό περιεχόμενο τοῦ ὅλου τεμαχίου εἶναι ἐμφανές. Μερικές φορές ὡς "**Δούλος τοῦ Γιαχβέ**" παριστάνεται:

α) ὀλόκληρο τό ἰσραηλιτικό ἔθνος ὡς ἐκλεκτό ὄργανο τοῦ Θεοῦ μέσω τοῦ ὁποίου θά ἀποκαλυφθεῖ τό θέλημα καί ὁ σκοπός Του. Τά παθήματά του σκόπευαν νά ὠφελήσουν τόν κόσμο.

β) τό *λεῖμμα*, τό ὁποῖο σώθηκε ἀπό τή βαβυλώνια αἰχμαλωσία. Μέσω αὐτοῦ τοῦ πιστοῦ καταλοίπου ὡς Δούλου ἡ ἀληθινή θρησκεία θά παραμείνει ζωντανή καί θά διασπαρεῖ σ' ὅλο τόν κόσμο. Καί τά δύο (α) καί (β) θεωροῦνται ὡς βήματα πού ὀδηγοῦν στήν εἴσοδο τοῦ πάσχοντος Δούλου τοῦ Γιαχβέ ὡς προσώπου.

γ) ὁ *Μεσσίας*, ὁ ὁποῖος μέσω τοῦ Πάθους του γιά τήν ἁμαρτία καί τή δυστυχία τοῦ κόσμου, θά ἐκπληρώσει τελείως τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου.

Τά τέσσερα ἄσματα:

1ο Ἄσμα: Ἡσ. 42,1-4:

- Ο' **1. Ἰακωβ ὁ παῖς μου, ἀντιλήμφομαι αὐτοῦ· Ἰσραηλ ὁ ἐκλεκτός μου, προσεδέξατο αὐτόν ἢ ψυχή μου· ἔδωσα τό πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει.**
- 2. οὐ κεκράξεται οὐδέ ἀνήσει, οὐδέ ἀκουσθήσεται ἔξω ἢ φωνή αὐτοῦ.**
- 3. κάλαμον τεθλασμένον οὐ συντρίψει καί λίνον καπνίζόμενον οὐ σβέσει, ἀλλά εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν.**
- 4. ἀναλάμψει καί οὐ θραυσθήσεται, ἕως ἄν θῆ ἐπί γῆς κρίσιν· καί ἐπί τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν.**

Ὁ Θεός νά ἐμφανίζει τόν Μεσσία στήν ἀνθρωπότητα ἐγκαθιστώντας τον στό μεσσιανικό του ἀξίωμα. Ὁ Μεσσίας εἶναι ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνος στόν ὁποῖον Αὐτός εὐαρεστεῖται, γιατί ἀνταποκρίνεται πρόθυμα στίς βουλές Του καί μπορεῖ νά τίς ἐκτελέσει, ἀκριβῶς γιατί εἶναι καί αὐτός Θεός, ἔχει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Τό ἔργο πού θά κάνει ὁ Μεσσίας: εἶναι νά φέρει νέα θρησκεία, ἡ ὁποία δέν θά εἶναι γιά τόν Ἰσραήλ μόνον, ἀλλά γιά ὅλο τόν κόσμον, γιά ὅλα τά ἔθνη. Αὐτή τήν ἐγκατάσταση τῆς νέας θρησκείας θά τήν πραγματοποιήσῃ ἐργαζόμενος μέ πιστότητα καί ἀφοσίωση καί μέ πολλή ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πού εἰκονίζονται μέ σπασμένα καλάμια καί τρεμοσβύνοντα λυχνάρια. Θά ἀναζητήσῃ πρῶτα ἀπ' ὅλα αὐτούς τοὺς ἀνθρώπους καί θά ἔρθῃ πρὸς αὐτούς ὄχι γιά νά τοὺς ἀποτελειώσῃ καί νά τοὺς συντρίψῃ, ἀλλά μέ ἀγάπη καί συμπάθεια θά σκύψῃ ἐπάνω τους γιά νά συνδέσῃ καί νά δέσῃ τόν σπασμένο κάλαμο ὥστε νά σταθοῦν ὄρθιοι. Νά χύσῃ λάδι στή λυχνία ὥστε αὐτή νά δώσῃ καί πάλι φῶς στό σκοτάδι τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐργασία αὐτή θά εἶναι ἀτομική, μακρά, επίπονος καί ἀθόρυβος μέ θερμουργό πνοή, μέ σύστημα ἰάσεως καί ἐπιδέσεως, ὥστε ἡ ἐσωτερική φλόγα νά ξαναζωντανεύσῃ μέσα σ' ἓνα κατάλληλο κλίμα. Ὁ ψυχικός θάνατος ἢ ἡ ζωὴ ἑνός ἀνθρώπου πού κινδυνεύει ἐξαρθᾶται ἀπὸ τήν ἐργασία τοῦ πνευματικοῦ ἐργάτη. Γι' αὐτό καί ὑπάρχει τεράστια εὐθύνη. Εἶναι ἔκδηλη ἡ ἀγάπη τοῦ προφήτη πρὸς τοὺς δυστυχεῖς καί ἀμαρτωλοὺς ἀνθρώπους πού βρίσκονται ἀνάμεσα στόν ἰσραηλιτικό καί τόν ἐθνικό κόσμο.

Ὁ "Δούλος τοῦ Γιαχβέ", ὁ Μεσσίας θά φέρῃ τήν σωτηρία μέσω τοῦ Πάθους του ὄχι μόνον στοὺς ἀπογόνους τοῦ Αβραάμ καί τοῦ Ἰακώβ, ἀλλά σ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Στο Ἦσ. 43,16 γίνεται λόγος-προαναγγελία γιά τήν πραγματοποίηση νέας ἐξόδου.

2ο Ἄσμα: Ἦσ. 49,1-6:

Τό δεύτερο ἄσμα, τό Ἦσ. 49,1-6, κλείνει στόν στίχο 6 μέ τόν σαφή καί κατηγορηματικό τρόπο παρουσιάζοντας τό ἔργο τοῦ Μεσσία καί τή δικαίωση αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀπὸ τόν ἴδιο τόν Θεό.

**Ὁ' 6. καί εἶπέν μοι Μέγα σοί ἐστὶν τοῦ κληθῆναί σε παιδά μου τοῦ στήσαι
τάς φυλάς Ἰακωβ καί τήν διασποράν τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστρέψαι
ἰδοὺ τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους εἰς φῶς ἔθνῶν τοῦ εἶναι σε
εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.**

Ὁ Προφήτης Ἠσαΐας παρουσιάζει τόν Θεό νά δικαιώνει τόν κουρασμένο ἀπὸ τήν κοπιώδη ἐργασία του καί θλιμμένο κάπως ἀπὸ τά πενιχρά του ἀποτελέσματα Μεσσία, εὐρύνοντάς του τό ἔργο καί καθιστώντας το παγκόσμιο. Ὁ Θεός ἐπιδοκιμάζει πλήρως τό ἔργο τοῦ Μεσσία, ἂν καί τά ἀποτελέσματα εἶναι μηδαμινά. Αὐτό βαρύνει ὄχι τόν Μεσσία, ἀλλά τόν λαό, ὁ ὁποῖος δέν δέχθηκε τό ἔργο τοῦ Μεσσία. Ὁ Θεός κρίνει ἂν ὁ Μεσσίας ἐξετέλεσε πιστά τό ἔργο του καί ὄχι κατά τά ἀποτελέσματά του στόν λαό. Ἄλλωστε ὁ Θεός κρίνει μέ διαφορετικό τρόπο ἀπὸ ἐκεῖνον πού κρίνουν οἱ ἀνθρώποι. Ἡ ἐπιδοκιμασία αὐτή δέν ἐκδηλώνεται μέ ἀμοιβές καί ἐγκώμια, ἀλλά μέ τόν ἴδιον ὠραιότατον πνευματικόν τρόπον, δηλαδή μέ τήν εὐρυνση τοῦ ἔργου τοῦ Μεσσία, μέ τήν ἀνάθεση σ' αὐτόν μεγαλύτερο ἔργο. Ἡ εὐρυνση καί ἡ ἀνάθεση αὐτή εἶναι ἡ πανηγυρική ἐπιδοκιμασία τοῦ ἔργου πού μέχρι

ἐκεῖνη τὴν στιγμή ἔχει συντελεσθεῖ, διότι ἀναθέτει σέ κάποιον μεγαλύτερο καί δυσκολότερο ἔργο, ἀφοῦ πρῶτα ἔχει φέρει εἰς πέρας μικρότερα καί εὐκολότερα ἔργα. Ἡ ἀντίθεση τοῦ κάπως ἀπογοητευμένου καί κουρασμένου Μεσσία πρὸς τὰ διαγραφόμενα νέα μεγαλύτερα καθήκοντα εἶναι ἐντυπωσιακὴ, ὅπως ἐπίσης καί ἡ σύλληψη τῆς ἔννοιας τῆς ἀμοιβῆς καί ἐπιδοκίμασίας τοῦ πνευματικὰ ἐργαζομένου καί ὅτι ὁ Θεὸς ζητεῖ συνεχῆ ἐργασία καί ἀμείβει μὲ τὴν ἀνάθεση δυσκολότερων ἔργων.

3ο Ἄσμα: Ἦσ. 50,4-9:

- Ο' 4. Κύριος δίδωσίν μοι γλῶσσαν παιδείας τοῦ γνῶναι ἐν καιρῷ ἡνίκα
δεῖ εἰπεῖν λόγον, ἔθηκέν μοι πρῶί, προσέθηκέν μοι ὠτίον ἀκούειν·
5. καὶ ἡ παιδεία κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα,
ἐγὼ δέ οὐκ ἀπειθῶ οὐδέ ἀντιλέγω.
6. τὸν νῶτόν μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δέ σιαγόνας μου εἰς
ράπισματα, τό δέ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνῃς
ἐμπτυσμάτων·
7. καὶ κύριος βοηθός μου ἐγενήθη, διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετράπην, ἀλλὰ ἔθηκα
τό πρόσωπόν μου ὡς στερεάν πέτραν καὶ ἔγνω ὅτι οὐ μὴ αἰσχυθῶ.
8. ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαίωσάς με· τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι ἄμα·
καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγίσατώ μοι.
9. Ἰδού κύριος βοηθεῖ μοι· τίς κακώσει με; ἰδού πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον
παλαιωθήσεσθε, καὶ ὡς σῆς καταφάγεται ὑμᾶς.

Στό τρίτο ἄσμα περιγράφεται ἡ ἐξιλαστήριος θυσία τοῦ Μεσσία μέσω τῆς ὁποίας θά ἐπιτευχθεῖ ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου. Μιλᾷ γιὰ τὴν παιδεία τοῦ Κυρίου, πού ἀνοίγει τὰ ὦτα καὶ κάνει τὸν δοῦλο ὑπάκουο στό μαρτύριο καὶ τὴ θυσία, χωρὶς νὰ ντρέπεται καὶ νὰ ἀντιλέγει, γιὰτί ὁ Κύριος γίνεται βοηθός στά ραπίσματα καὶ τίς μάστιγες.

4ο Ἄσμα: Ἦσ. 52,13-53,12:

Στό τέταρτο καὶ τελευταῖο ἄσμα τοῦ "Δούλου Γιαχβέ" γίνεται περιγραφή τοῦ πάθους του, τῆς ἐξιλαστήριου θυσίας τοῦ Μεσσία μέσω τῆς ὁποίας θά ἐπιτευχθεῖ ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου.

52,13-53,12:

- Ο'
13. Ἰδού συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται
καὶ δοξασθήσεται σφόδρα.
14. ὃν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σέ πολλοί - οὕτως ἀδοξήσει ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων τό εἶδός σου καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων --
15. οὕτως θαυμάσονται ἔθνη πολλά ἐπ' αὐτῶ, καὶ συνέξουσιν
βασιλεῖς τό στόμα αὐτῶν· ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περί αὐτοῦ,
ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν, συνήσουσιν.

1. κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καί ὁ βραχίων κυρίου
τίνι ἀπεκαλύφθη;
2. ἀνηγγειλάμεν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς παιδίον, ὡς ρίζα ἐν γῆ διψώση,
οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῶ οὐδέ δόξα· καί εἶδομεν αὐτόν,
καί οὐκ εἶχεν εἶδος οὐδέ κάλλος·
3. ἀλλά τό εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον ἐκλείπον παρά πάντας ἀνθρώπους,
ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὧν καί εἰδῶς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστραπται
τό πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καί οὐκ ἐλογίσθη.
4. οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καί περί ἡμῶν ὀδυνᾶται, καί ἡμεῖς
ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καί ἐν πληγῇ καί ἐν κακώσει.
5. αὐτός δέ ἐτραυματίσθη διά τὰς ἀνομίας ἡμῶν καί μεμαλάκισται διά τὰς
ἁμαρτίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν, τῷ μῶλωπι αὐτοῦ
ἡμεῖς ἰάθημεν.
6. πάντες ὡς πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη·
καί κύριος παρέδωκεν αὐτόν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν.
7. καί αὐτός διά τό κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τό στόμα·
ὡς πρόβατον ἐπί σφαγῆν ἤχθη καί ὡς ἄμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος
αὐτόν ἄφωνος οὕτως οὐκ ἀνοίγει τό στόμα αὐτοῦ.
8. ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τήν γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται;
ὅτι αἶρεται ἀπό τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπό τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου
ἤχθη εἰς θάνατον.
9. καί δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντί τῆς ταφῆς αὐτοῦ καί τοὺς πλουσίους
ἀντί τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδέ εὐρέθη
δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
10. καί κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτόν τῆς πληγῆς· ἐάν δῶτε περί
ἁμαρτίας, ἡ ψυχὴ ὑμῶν ὄψεται σπέρμα μακρόβιον· καί βούλεται
κύριος ἀφελεῖν
11. ἀπό τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς καί πλάσαι τῇ
συνέσει, δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολλοῖς, καί τὰς ἁμαρτίας
αὐτῶν αὐτός ἀνοίσει.
12. διά τοῦτο αὐτός κληρονομήσει πολλούς καί τῶν ἰσχυρῶν μεριεῖ σκῦλα,
ἀνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καί ἐν τοῖς ἀνόμοις
ἐλογίσθη· καί αὐτός ἁμαρτίας πολλῶν ἀνήνεγκεν καί διά τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν παρεδόθη.

Ὁ προφήτης μᾶς παρουσιάζει τόν Μεσσία ὡς παγκόσμια προσωπικότητα, ἡ διδασκαλία τοῦ Ὁποίου θά προκαλέσει τήν κατάπληξη τῶν βασιλέων ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ακούγοντάς τον θά φράξουν τό στόμα τους ἀπό θαυμασμό. Τό Πάθος τοῦ Μεσσία (53,2 ἐξ.), τό ὁποῖο ὁ προφήτης περιγράφει μέ πολλή παραστατικότητα, σάν ὁ ἴδιος νά ἦταν αὐτόπτης μάρτυρας, ἐμφανίζεται ὡς μεγάλο καί παράδοξο γεγονός, ὡς τό μεγαλύτερο γεγονός τῆς ἱστορίας, τό ὁποῖο σάν νά φοβᾶται νά τό ἐξαγγεῖλει. Πιθανόν νά φανεῖ ἀπίστευτο λόγω τοῦ ὕψους καί τοῦ βάθους τοῦ περιεχομένου του γι' αὐτό καί ἀναφέρεται σ' αὐτό λέγοντας "ποιός θά πίστευε στήν προφητεία μας" (53,1). Ὁ Ἡσαΐας δίνει τή θεολογική ἐρμηνεία τῶν **παθημάτων τοῦ Μεσσία**. Δέν τιμωρεῖται ὁ ἴδιος γιά δικά του ἁμαρτήματα γιατί ἀσφαλῶς εἶναι ἀναμάρτητος. Τιμωρεῖται καί πάσχει γιά τά δικά μας ἁμαρτήματα. **Ὁ θάνατός του εἶναι θυσία ἐξιλαστήριος** (53,10), γι' αὐτό καί ὁ Μεσσίας φέρει (ὑποφέρει) μέ ἀταραξία τό Πάθος

(53,7). Μετά τό θάνατό του, ό Μεσσίας θά επανέλθει στη ζωή (53,11), θά αναστηθει καί γύρω από αυτόν θά δημιουργηθει μία κοινότητα, ή **Έκκλησία**, ή όποία θά είναι αιώνια καί διά της όποίας θά εκπληρώνεται τό θέλημα του Θεου, πού είναι ή σωτηρία του κόσμου. Τό σπέρμα του Μεσσία θά ζήσει μακρές ήμέρες καί θά εκπληρωθει τό σχέδιο του Θεου μέσω αυτού του σπέρματος (53,10β). Έννοει τούς απογόνους του Μεσσία, οί όποιοι δέν μπορούν νά είναι σωματικοί απόγονοι, αλλά πνευματικοί, όπαδοί του μέ την πνευματική έννοια, καί σίγουρα είναι μετά τον θάνατό του, οί όποιοι θά αποτελέσουν κοινότητα, την Έκκλησία μέ κέντρο της τον Μεσσία καί ή διάρκειά της θά είναι μακρά. Άξιοπρόσεκτη είναι ή αντίθεση μεταξύ του Μεσσία πού τώρα είναι εγκαταλελειμμένος καί λησμονημένος καί των όπαδών του μετά τό θάνατό του, οί όποιοι θά είναι πολλοί καί θά τον ακολουθοϋν.

Σκοπός της Έκκλησίας πού θά ιδρυθει: Μέσα σ' αυτή μέ τό χέρι του Μεσσία θά εκπληρώνεται τό θέλημα του Θεου. Τό έργο του Μεσσία δέν τελειώνει μέ τό πάθος του, αλλά συνεχίζεται μέσα στην Έκκλησία για την πλήρη εκπλήρωση της βούλησης του Θεου μέσα στον κόσμο, της απολύτρωσης του κόσμου. Έπομένως, ό σκοπός της Έκκλησίας είναι πνευματικός γιατή συνέχιση του απολυτρωτικού έργου του Μεσσία.

Σ' αυτά τά τέσσερα άσματα του Δευτεροσηαΐα δεσπόζει ή παράδοξη μορφή ενός πάσχοντος Δούλου, ό όποιος, ενω καταρχάς θεωρείται περιφρονημένος καί κατατρεγμένος ακόμα καί από τον ίδιο τό Θεό, στό τέλος αποδεικνύεται ότι δέν πάσχει δωρεάν, αλλά "διά τίς άμαρτίας" του λαου Του. Αυτό τό πάθος είναι αντιπροσωπευτικό και έξιλαστήριο, άφου έτσι επιτυγχάνεται ή συμφιλίωση του Θεου μέ όλα τά έθνη. Η πολυπόθητη έλευθερία, άπόρροια της πιστότητας του Θεου στις πανάρχαιες επαγγελίες του, συνδέθηκε μέ τό πάθος, τή μετάνοια καί τή συγχώρηση, ή όποία προϋποθέτει τό πάθος (Ήσ. 55,6 κ.έξ.).

Στον προφήτη Ήσαΐα βρισκουμε καί τρεις εικόνες του Μεσσία μέ τή μορφή καί τά χαρακτηριστικά του:

1. Στά Ήσ. 7-9 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ή πιό ζωντανή παρουσία του ίδιου του Θεου μεταξύ του λαου του, ανάμεσά του.
2. Στο Ήσ. 11 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ένας μεγάλος βασιλέας, σαν τον Δαυΐδ, πού θά φέρει την απολύτρωση καί τή δικαίωση του Ήσραήλ.
3. Στά Ήσ. 42, 49, 50 καί 52-53 ό Μεσσίας παριστάνεται ως ένας πού πάσχει καί πεθαίνει ως έξιλαστήριο θυμα για την άφεση των άμαρτιών όλων των ανθρώπων.

Ζαχαρίας

Όνομα: έβρ. Ζεχαργιά = *Εμνήσατο ό Γιαχβέ*

Καταγωγή: Γεννήθηκε γύρω στο 550 π.Χ. καί προέρχεται πιθανόν από ιερατικό γένος (Νεεμίου 12,4)

Οικογενειακή κατάσταση: υίός του Βαραχίου (Βερεχγιά) υιου του Αδδώ (Ιδδώ) 1,1, ανήκει σε ιερατική οικογένεια **Έπάγγελμα:** ιερέας

Κλήση: Κατά τό 30ο έτος τῆς ἡλικίας του. **Τόπος δράσης:** Κήρυξε μαζί μέ τόν Αγγαῖο κατά τά χρόνια τῆς Βαβυλώνιας Αἰχμαλωσίας καί τῆς βασιλείας τοῦ βασιλιᾶ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου (520 π.Χ.). **Χρόνος δράσης:** Οἱ προφητεῖες τοῦ α' μέρους χρονολογοῦνται *γύρω στό 520-518 π.Χ.* Γιά τίς προφητεῖες τοῦ β' μέρους ὑπάρχουν ἐρωτήματα ἐάν προέρχονται ἀπό τόν ἴδιο ἢ ἄλλο συγγραφέα, γι' αὐτό εἶναι δύσκολη ἡ ἀκριβής χρονολόγησή τους.

Βιβλίο: Κατά τήν Ἰουδαϊκή καί τή Χριστιανική παράδοση τό βιβλίο αὐτό εἶναι ἔργο τοῦ Ζαχαρίου. Πολλοί ὅμως ἀπό τούς νεώτερους ἐρμηνευτές προβάλλουν ἀντιρρήσεις γιά τή γνησιότητα τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ βιβλίου, ἀποδίδοντάς το σέ ἄλλον θεόπνευστο συγγραφέα. Θεωρεῖται ὡς ἓνα ἀπό τά δυσκολότερα βιβλία τῆς Π.Δ. λόγῳ τῶν συμβολικῶν λόγων του.

Διάγραμμα περιεχομένου βιβλίου: ἀποτελεῖται ἀπό 14 κεφάλαια καί εἶναι προφητική συλλογή, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπό τρεῖς μικρότερες συλλογές [1-8 προφητεῖες τοῦ Ζαχαρίου, 9-11 Δευτεροζαχαρίας, καί 12-14 Τριτοζαχαρίας] διαιρεῖται σέ δύο μέρη:

α' μέρος (κκ. 1-8): Εἰσαγωγή, κλήση γιά μετάνοια. Ὀκτώ νυκτερινά ὄραματα γιά τήν ἀποκατάσταση τοῦ Ἰούδα καί τοῦ μεσσιανικοῦ μέλλοντος, (1ο ὄραμα: τῶν ἰπέων στίς μυρσίνες ἀφορᾶ τήν ἀπελευθέρωση & ἀποκατάσταση τοῦ Ἰούδα, 2ο ὄραμα: τῶν τεσσάρων κεράτων καί τῶν τεσσάρων σιδηροτεκτόνων ἀφορᾶ τήν τιμωρία τῶν καταπιεστών τοῦ Ἰούδα, 3ο ὄραμα: τῆς καταμέτρησης τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τόν ἄγγελο ἀφορᾶ τήν ἀνοικοδόμησι τῆς Ἱερουσαλήμ καί ἀποκατάσταση τοῦ Ἰούδα, 4ο ὄραμα: τῆς κάθαρσης τοῦ ἀρχιερέα Ἰησοῦ ἀφορᾶ τό πρότυπο μεσσιακῆς ἀρχιερωσύνης, 5ο ὄραμα: τῆς χρυσῆς λυχνίας μεταξύ δύο ἐλαιῶν ἀφορᾶ τήν ἀποπεράτωση τοῦ ἔργου τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ναοῦ ἀπό τόν Ζοροβάβελ καί πραγματοποίηση στό πρόσωπό του τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἱερατικοῦ καί βασιλικοῦ ἀξιώματος. 6ο ὄραμα: τοῦ πετομένου εἰληταρίου ἀφορᾶ τόν ὄλεθρο τῶν ἀμαρτωλῶ, 7ο ὄραμα: τῆς ἀμαρτωλῆς γυναίκας στήν Βαβυλώνα ἀφορᾶ τήν κάθαρση ἀπό τήν ἀμαρτία, ἡ ὁποία μεταφέρθηκε στή Βαβυλώνα, 8ο ὄραμα: τῶν τεσσάρων ἀρμάτων, τά ὁποία ἐκπορεύονται γιά κρίση τῶν ἐθνῶν ἀφορᾶ τή θεία τιμωρία τῶν ἐχθρῶν τοῦ περιούσιου λαοῦ, τά ὁποία θά γίνουν ὄργανα τοῦ Θεοῦ. Συμβολική πράξι, στέψη τοῦ ἀρχιερέα Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος προτυπώνει τή δόξα τοῦ ἐρχόμενου Μεσσία. Τό ζήτημα τῆς νηστείας

β' μέρος (κκ. 9-14): Προφητεῖες γιά τήν ἐποχή τῆς μεσσιακῆς σωτηρίας καί ἀποτελεῖται ἀπό δύο συλλογές Α' συλλογή: Προφητεία γιά ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ. Θρίαμβος τοῦ Ἰούδα. Β' συλλογή Προφητεία γιά θρίαμβο τῆς Ἱερουσαλήμ θρῆνο τοῦ πληγωμένου, κάθαρση ἀπό τούς ψευδοπροφήτες καί τά εἰδωλα. Ἡ ἡμέρα Κυρίου, μεταστροφή τῶν ἐθνῶν καί ἀνακαίνισι τῆς Ἱερουσαλήμ

Χριστολογικές Προφητεῖες:

Κεφ. 3,1-7: Στό τέταρτο ὄραμά του, χρησιμοποιεῖται γιά πρώτη φορά ὁ ὄρος ἀρχιερέας σέ σχέση μέ τήν καθιέρωση τοῦ Ἰησοῦ στή θέση αὐτή. Ἐδῶ μπροστά στόν ἄγγελο τοῦ Θεοῦ στέκεται ὡς κατηγορούμενος στό ἐπουράνιο δικαστήριο μέ μολυσμένα ρυπαρά ροῦχα, προφανῶς λόγω τῆς ἀνομίας τοῦ λαοῦ του, ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὁποῖος βρισκόταν σ' αὐτό τό ἀξίωμα ἀπό τό 537 π.Χ., ὅταν καί ἀνηγέρθη τό θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων. Στά δεξιά του στέκεται ὡς κατήγορός του ὁ "ἐνάντιος" ("ἐχθρός" ἢ "κατήγορος") ὁ Διάβολος καί τόν κατηγορεῖ.

Όμως ο Θεός τόν αποστομώνει μεμιάς και δηλώνει τήν εϋνοιά του για τόν μέλλοντα άρχιερέα. Έδῶ ἀπαντᾶται μιά πολύ ενδιαφέρουσα ἀναφορά, ή όποία ἐμφανίζεται συχνά σέ ἀποκαλυπτικά κείμενα: ο Θεός δίνει τήν ἐντολή στόν κατεξοχήν άγγελό Του νά ἀπεκδυθεῖ ο Ίησοῦς τά ἀκάθαρτα ἐνδύματά του και νά τόν ντύσει μέ άλλα λευκά. Ὑστερα, άλλοι άγγελοι θέτουν στό κεφάλι του κάλυμμα ἀπό καθαρό ὕφασμα (κίδαριν καθαρά), τό όποιο ἀποτελοῦσε βασιλικό ἔμβλημα. Στή συνέχεια τόν διαβεβαιώνει: *Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ.*

Η ρήση τοῦ στίχου 7 εἶναι ιδιαίτερα σπουδαία γιατί ἐπισημαίνει ὅτι ἐάν ο Ίησοῦς σταθεῖ στό μέλλον στό ὕψος τοῦ ἀξιώματός του, θά ἔχει πρόσβαση στίς οὐράνιες ἐπικράτειες και μάλιστα θά μπορεῖ νά πλησιάζει τό θρόνο τοῦ Θεοῦ. Βεβαίως ὅλοι θά ἔχουν αὐτή τή δυνατότητα ἐάν ἀκολουθήσουν τά βήματα τοῦ Ίησοῦ. Η πρώτη πρόταση, πού ἀφορᾶ στήν ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν και τήν εὐθύνη τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, ἀποτελεῖ στό Δευτερονομιστή βασιλική ὑποχρέωση, ἐνῶ ή συμμετοχή στό ἐπουράνιο συνέδριο εἶναι προφητικό προνόμιο. *Ο Ίησοῦς ὡς ἐθνάρχης και οἱ ἄλλοι ἱερεῖς πού τόν συνοδεύουν ἀποτελοῦν ζωντανή ἐγγύηση τῆς σωτηρίας πού θά ἔρθει μέσω τοῦ δούλου Κυρίου, τοῦ Βλαστοῦ* πού συναντᾶμε και στό Ζαχ. 6,12

Τό ὅλο δρώμενο ἔχει τό χαρακτήρα τελετουργίας, κατά τήν όποία ο ἥρωας ἀπαλλάσσεται ἀπό τίς ἀνομίες τοῦ παρελθόντος και εἰσέρχεται σέ μιά νέα περίοδο τοῦ βίου του, τοῦ ἀνατίθεται κάποιο σημαντικό ἀξίωμα- ἐδῶ τοῦ ἀρχιερέα. Ἐτσι καθαγιάζεται τό ἱερατεῖο και ὀρίζεται ὡς τό κατ' ἐξοχήν προνομιοῦχο σῶμα ἀνθρώπων, πού μπορεῖ νά συναντᾶ τόν Βασιλιά τῶν βασιλιάδων στά οὐράνια. Κάτι ἀντίστοιχο πού κάνουν οἱ άγγελοι στοῦς οὐρανοῦς, θά κάνουν οἱ ἱερεῖς στή γῆ για Ἐκεῖνον. Συνεπῶς μ' αὐτό τόν τρόπο *α) ή ἰδεολογία τοῦ ναοῦ στοιχειώνεται και πιστοποιεῖται στή μεταιχμαλωσιακή ἐποχή, β) τό σῶμα τῶν ἱερέων ἐγκαθιδρύεται ὡς τό ἀγιότερο ὄλων μέ ἐξουσίες και δικαιώματα πού κανείς ἄλλος δέν κατέχει και γ) ή Ἰουδαϊκή θρησκεία γίνεται πλέον μιά καθαρή θρησκεία ἱερέων.*

Κεφ. 3,8-10: Ο Ζαχαρίας συνεχίζει προφητεύοντας μιά ἐποχή φωτεινότερη για τό λαό, *τόν ἐρχομό τοῦ Βλαστοῦ* (μέ τόν ὄρο ἐννοεῖται ο μεσσίας, πού θά "βλάστειν" ἀπό τή ρίζα τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τοῦ Δαβίδ). Ο στίχος 9 κάνει μιά ἀναφορά δυσερμήνευτη σ' ἓνα λιθάρι μέ ἑπτά μάτια πού τοποθετεῖται μπροστά στόν Ίησοῦ. Ο Κύριος προφητεύει ὅτι αὐτός ο ἴδιος ἐκείνη τή στιγμή θά χαράξει μιά ἐπιγραφή και μέσα σέ μιά μέρα εὐφορίας τῆς γῆς θά ἐξαλείψει τήν ἀνομία τῆς χώρας αὐτῆς. Ἐπομένως ο στίχος 11 ἀναφέρεται στήν *ἀπάλειψη τῶν ἀμαρτιῶν και τήν καρποφορία τῆς γῆς* (εἰκόνα ἀμπελιῶν και συκιῶν ὑποδηλώνει τήν εἰρήνη και τήν εὐημέρια τοῦ λαοῦ). Τότε, οἱ ἴδιοι οἱ ἱερεῖς θά εἶναι ή ζωντανή ἐγγύηση για τή σωτηρία πού ἔρθει στό μέλλον.

Κεφ. 4,1-14: Στό πέμπτο ὄραμά του, ἐμφανίζεται νά βλέπει μιά ὀλόχρωση ἐπτάφωτη λυχνία, μέ ἑπτά στόμια και ἑπτά φυτίλια πού ξεπροβάλλουν σέ κάθε στόμιο, τά όποια συμβολίζουν τά μάτια τοῦ Κυρίου πού παρατηροῦν ὅλη τή γῆ, προκειμένου νά συνδράμουν τοῦς ἀδυνάτους. Στά δεξιά και ἄριστερά παραστέκονται για νά τήν συντηρήσουν δύο ἐλαιόδενδρα. Αὐτά τροφοδοτοῦν μέ λάδι δύο χρυσοῦς σωληνες και, σύμφωνα μέ τόν ἐρμηνευτή άγγελο, συμβολίζουν τόν βασιλιά Ζοροβάβελ και τόν ἀρχιερέα Ίησοῦ, πού ἔχουν και δύο χρυσεῖ μέ λάδι για νά ὑπηρετοῦν τόν Κύριο ὅλης τῆς γῆς. *Αὐτοῖ οἱ δύο υἱοῖ τῆς πίότητος θά ὀλοκληρώσουν τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ Ναοῦ οὐκ ἐν δυνάμει μεγάλη οὐδέ ἐν ἰσχύι ἀλλ' ή ἐν Πνεύματι.* Τό μεγάλο βουνό τοῦ Ναοῦ και τῶν ἐμποδίων πού πρόβαλλαν διάφοροι φορεῖς θά

γίνει πεδιάδα μπροστά στον Ζοροβάβελ, πού θά τοποθετήσει τό πρῶτο καί τόν τελευταῖο ἀκρογωνιαῖο λίθο, τόν λίθον τόν κασσιτέρινον ἀπό τά ἐρείπια τοῦ πρώτου ναοῦ. Ἐδῶ ὁ προφήτης *Ζαχαρίας* ὑπονοεῖ τό *ιδανικό μεταιχμαλωσιακό καθεστῶς γιά τό λαό τοῦ Θεοῦ καί μ' αὐτό τόν συμβολισμό ὁ Ζαχαρίας μιλά γιά τόν ἱερέα καί τόν βασιλιά κατά τό χρόνο τῆς σωτηρίας, ὁ ὁποῖος εἶναι δαβιδικῆς γενιᾶς, χρισμένος κι αὐτός μέ ἔλαιο και θά στέκει δίπλα στον ἱερέα* (στ. 1-6α & 10β-14). Ὁ Ζοροβάβελ ἐνθαρρύνεται νά προχωρήσει γρήγορα στήν ἀνοικοδόμηση τοῦ ναοῦ (στ. 6β-10α). Τό κεφάλαιο αὐτό παραλληλίζεται μέ κείμενο τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τοῦ προφήτη Ἀγγαίου (2, 4-9. 20-23).

Κεφ. 5,1 -6,8: Τό 6ο ὄραμα μέ τό χειρόγραφο (εἰλητάριο) πού ἔρχεται ἀπό τόν οὐρανό, διδάσκει πῶς, *ὅταν κτισθεῖ ὁ ναός καί προβληθεῖ ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ, θά χαθεῖ κάθε ἀνομία*. Τό 7ο ὄραμα μέ τήν ἀμαρτωλή γυναίκα στήν Βαβυλώνα ὑποδηλώνει *τήν κάθαρση ἀπό τήν ἀμαρτία, ἡ ὁποία μεταφέρθηκε στή Βαβυλώνα*. Καί τό 8ο ὄραμα μέ τά τέσσαρα πολεμικά ἄρματα σταλμένα ἀπό τόν Θεό, *γιά τήν κρίση τῶν ἐθνῶν καί τήν προστασία τοῦ λαοῦ, ὑποδηλώνουν ὄργανα θείας τιμωρίας τῶν ἐχθρῶν τοῦ περιούσιου λαοῦ*. Ἐτσι καί πάλι ἡ Κοινότητα στή νέα της περίοδο θά καθοδηγεῖται ἀπό αὐτά τά δύο πρόσωπα κατ' ἐπιλογὴν τοῦ Θεοῦ.

Στό **Ζαχ. 6,11** κ.έξ. ὁ προφήτης διατάσσεται ἀπό τόν Κύριο τοῦ Σύμπαντος νά πάρει ἀπό τούς οἴκους ἐπιφανῶν προσώπων, πού μόλις ἤρθαν ἀπό τήν αἰχμαλωσία, τά δῶρα πού ἔφεραν, ὅπως ἐπίσης ἀσήμι καί χρυσό, προκειμένου νά κάνει ἕνα στέμμα καί νά τό βάλει στό κεφάλι τοῦ ἀρχιερέα Ἰησοῦ, γιοῦ του Ἰωσαδάκ καί νά τοῦ πεῖ: *"Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἰδοῦ ἀνὴρ, Ἀνατολή (Βλαστός ΜΚ) ὄνομα αὐτῶ καί κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ"*. Μέσω τοῦ δούλου τοῦ Κυρίου του Βλαστοῦ διαβεβαιώνεται ὅτι ἡ ζωντανή ἐγγύτητα τῆς σωτηρίας πλησιάζει (θα ἔρθει)

Κεφ. 9,1-14,21: Συλλογή προφητειῶν μέ κύριο θέμα τόν *Μεσσία, ὁ ὁποῖος εἰκονίζεται ὡς θριαμβευτής καί ταυτόχρονα εἰρηνικός βασιλιάς, ἀλλά καί ταπεινός ποιμένας*. Ἰδιαίτερα στό **Ζαχ. 12,8-13,1**, ὁ ἴδιος ὁ *Γιαχβέ* *προβάλλει μέ παθητή μορφή* καί εἶναι ἐπηρεασμένο ἀπό τό τέταρτο ἄσμα τοῦ πάσχοντος Δούλου. Στήν ἀρχή προφητεύεται ἡ ταχεία καταστροφή ὄλων τῶν λαῶν γύρω ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ καί ἡ συμφιλίωση τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰουδα μέ τούς κατοίκους τῆς Ἱερουσαλήμ πού ἀπολαμβάνουν τήν προστασία τοῦ Κυρίου. Στή συνέχεια στό **Ζαχ. 13,2-6** ὁ Κύριος μέ τήν ἐξῆς παράδοση προφητεία: *"καί ἐκχεῶ ἐπὶ τόν οἶκον Δαβὶδ καί ἐπὶ τούς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ Πνεῦμα χάριτος καί οἰκτιρμοῦ, καί ἐπιβλέψονται πρὸς με ... ὡς ἐπὶ πρωτόκῳ"* δηλώνει ὅτι οἱ οἴκοι Δαβὶδ, Νάθαν καί Λευί, πού ἀντιπροσωπεύουν τό ἰδεῶδες καθεστῶς τῆς Ἱερουσαλήμ, θά στρέψουν τά βλέμματά τους πρὸς ἐκεῖνον τόν ὁποῖο κατατύπησαν καί θά ξεσπάσουν σέ ἕνα πικρό θρήνο, *ὅπως ἀρμόζει σ' ἕναν πρωτότοκο*.

Στό **Ζαχ. 13,7-9** γίνεται λόγος γιά τή *θανάτωση τοῦ ποιμένα καί τήν κάθαρση τοῦ λείμματος*. Ὁ ὄδυρμος αὐτός μοιάζει μέ ἐκεῖνον πού γίνεται στον Ἱερεμία (22,10 κ.έξ.) ἐξαιτίας τῆς ἀφορμῆς τοῦ θανάτου τοῦ δικαίου Ἰωσία στήν πεδιάδα τῆς Μεγγιδῶ. Παράλληλα ἡ Ἱερουσαλήμ πλημμυρίζει ἀπό τό *Πνεῦμα τῆς χάριτος καί τοῦ οἰκτιρμοῦ*, ἀφοῦ τό ὕδωρ πού ρεεῖ σ' αὐτήν καθαρίζει ἐξωτερικά τή χώρα ἀπό τούς παράνομους προφήτες καί ἐσωτερικά ἀπό τήν ἀμαρτία καί τήν ἀκαθαρσία. *Ἡ Εἰρήνη* πού διαταράχθηκε μέ τήν Πτώση καί ἔπληξε τήν ἄμεση κοινωνία Θεοῦ καί ἀνθρώπου, τίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μεταξύ τους και τήν ἁρμονία τοῦ ἀνθρώπου μέ ὀλόκληρο τό Σύμπαν *πρόκειται νά ἀποκατασταθεῖ, ἀφοῦ θά συντριβεῖ ὁ πόνος καί ὁ*

θάνατος. Σ' αὐτή τήν ἐποχή τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δέ θά ἐπισκιάζει μόνον τό βασιλιά, ἀλλά ὅλον τόν λαό του. Τό ἴδιο καί ἡ εὐθύνη γιά δικαιοσύνη.

Ὁ προφήτης Ζαχαρίας βλέπει τήν αἰχμαλωσία ὡς τό μέσο γιά τήν ἐξιλέωση τῶν ἀνομιμάτων τοῦ Ἰσραήλ, τά δέ ἔθνη ὡς τό ὄργανο τοῦ Θεοῦ, γιά νά ἐπανεέλθει ὁ παραστρατημένος λαός στόν ὀρθό δρόμο. Παροτρύνει τόν Ἰουδαϊκό λαό γιά τήν ἀνοικοδόμηση τοῦ ναοῦ. Τό κεντρικό θέμα του εἶναι ἡ ἀποκατάσταση τῆς Ἰσραηλιτικῆς θεοκρατίας καί θρίαμβος τῆς Νέας Ἱερουσαλήμ. Χαρακτηριστικό τοῦ βιβλίου εἶναι τα πολλά *ὄραματα* καί ἡ καθοδήγηση γίνεται μέ τή βοήθεια τῶν ἀγγέλων. Μέσα στό ὄραμα τοῦ προφήτη φαίνεται ὅτι ὁ δίκαιος βασιλιάς τῆς Ἱερουσαλήμ θά ἔλθει ἀρχικά σέ ταπεινή μορφή καί μάλιστα "ἐπί ὄναριου" καί στή συνέχεια θά ἀναδειχθεῖ νικητής καί ἐξουσιαστής "ἀπό θαλάσσης ἕως θαλάσσης" καί μέχρι "τῶν περάτων τῆς γῆς". Ἡ βασιλεία του θά περιλάβει ὄχι μόνον τούς Ἰουδαίους, ἀλλά τά ὑπόλοιπα ἔθνη, τά ὅποια θά λατρεύσουν τόν Κύριο.

ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Η έξοδος από τη αιχμαλωσία της Βαβυλώνας και η επανεγκατάστασή τους στην Ίουδαία έγινε σέ τρία κύματα και διήρκεσε πάνω από 150 χρόνια:

α) τό 537/6 π.Χ. μέ τόν βασιλιά Ζοροβάβελ (= γόνος τής Βαβέλ) και τόν αρχιερέα Ίησοῦ. Οί ἐλπίδες ἐπικεντρώθηκαν στην προσπάθεια αποκατάστασης τής πληγωμένης Ιουδαϊκής θεοκρατίας και στον «χρισμένο» ἐπίτροπο ἀπό τίς περσικές ἀρχές βλαστό τής δαβιδικής δυναστείας τόν βασιλιά Ζοροβάβελ. Ως παράλληλος φορέας τής πολιτικής ἀρχῆς προβλήθηκε και ὁ ἐκπρόσωπος τής ἱερατικῆς τάξης, ὁ ἀρχιερέας Ίησοῦς, κατά το πρότυπο Μωυσῆς- Ἀαρών και Δαβίδ – Σαδώκ. Ὁ Ζοροβάβελ ἐνθαρρύνεται νά προχωρήσει γρήγορα στην ἀνοικοδόμηση τοῦ ναοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποπερατώθηκε τό 516 π.Χ. και ἐγκαινιάσθηκε τήν ἀνοιξη τοῦ 515 π.Χ.

β) περίπου τό 458 π.Χ. μέ τόν Ἑσδρα (ιερέα) και μετά τήν ἐξουσιοδότηση τοῦ Κύρου, ἡγεμόνα τής Περσίας

γ) περίπου τό 445π.Χ. μέ τόν Νεεμία (διοικητή) και ὁλοκληρώθηκε τό 400 π.Χ. Ἡ ἀνοικοδόμηση τῶν τειχῶν τής πόλεως έγινε τό 444 π.Χ. ἀπό τόν Νεεμία, πού ἔθεσε τίς βάσεις τής ἀναγνώρισης τής Ίουδαίας ὡς ἀνεξάρτητης περσικῆς ἐπαρχίας. Αὐτή ἡ πράξη του σηματοδοτεῖ τίς ἀπαρχές τοῦ Ίουδαϊσμοῦ. Τό 400 π.Χ. ὡς ἐθνάρχης τῶν Ίουδαίων προβάλλεται μόνον ὁ Ἀρχιερέας, ὁ ὁποῖος ὡς προστάτης τοῦ ἔθνους περιεβλήθηκε τά βασιλικά *insignia*, ἐνῶ ἡ τοποθέτησή του στό ἀξίωμα γινόταν μέ βασιλική χρῆση. Ἀπό ὀρισμένους κύκλους μάλιστα ἀναμενόταν ὅτι ὁ Μεσσίας θά προέλθει ἀπό τήν ἱερατική φυλή τοῦ Λευί, προκειμένου νά ἐγκαινιάσει μιά ἱερατική βασιλεία.

Τριτο- Ἡσαΐας (κεφ. 56-66): Οί προφητεῖες τῶν κκ. 56-66 γράφονται ἀπό κάποιον αἰχμάλωτο ἢ κάποιους αἰχμαλώτους μετά τήν ἐπιστροφή τους στην Ίουδαία ἢ προφήτη ἢ προφητικό κύκλο πού δρᾷ στά Ἱεροσόλυμα πρίν τόν Νεεμία, δηλαδή κατά τό α' ἡμισυ τής 5ης ἐκατ/ρίδας π.Χ. και σίγουρα κατά τήν μεταιχμαλωσιακή περίοδο. Κυρίαρχο χαρακτηριστικό αὐτῶν τῶν κεφαλαίων εἶναι *ἀρχικά ἢ ἀπογοήτευση και ἢ ἀπαισιοδοξία*. Ὅμως περιέχει *παραινέσεις και ἐπαγγελίες πρὸς τή νέα κοινότητα τής Ἱερουσαλήμ και στίς νέες συνθήκες επανεγκατάστασης και ἀποπνέουν πνεῦμα οἰκουμενικό*.

Μαλαχίας

Ὄνομα: Τό ὄνομα "*Μαλαχί*" σημαίνει "*ὁ ἄγγελός μου*", ἢ "*ὁ ἀγγελιαφόρος μου*", τό ὁποῖο προέρχεται ἀπό τή σύντμηση τοῦ *Μαλαχιγιά= ἄγγελός μου εἶναι ὁ Γιαχβέ*. Δέν εἶναι ἀπόλυτα βέβαιο ὅτι ὑπῆρξε προφήτης, ὁ ὁποῖος νά φέρει τό ὄνομα Μαλαχίας. Γι' αὐτό και κάποιιοι ἐρμηνευτές θεωροῦν τό ὄνομα Μαλαχίας ὡς προσηγορικό και ὄχι ὡς κύριο. Ὅσοι ὁμως ἀποδέχονται ὅτι ὑπῆρξε προφήτης μέ τό ὄνομα Μαλαχίας, συμφωνοῦν ὅτι αὐτός ἔζησε και ἔδρασε κατά τούς μεταιχμαλωσιακοῦς χρόνους και εἶναι ὁ τελευταῖος τῶν προφητῶν, τῶν ὁποῖων τά συγγράμματα διεσώθησαν.

Χρόνος δράσης: Πιστεύεται ότι έδρασε κατά τό διάστημα 500-450 π.Χ. Όμως επειδή αντιμετώπιζει μέ τό ίδιο κριτικό πνεύμα τούς ιερείς, τή θρησκευτική καί κοινωνική κατάσταση, όπως αυτή περιγράφεται στό βιβλίο καί μοιάζει έντονα μέ αυτή τών βιβλίων του Έσδρα καί του Νεεμία, συμπεραίνουμε ότι κι αυτός έδρασε κατά τήν μεταιχμαλωσιακή εποχή, μετά τήν αποπεράτωση τής ανοικόδομησης του ναού τής Ίερουσαλήμ (τό 515 π.Χ.)

Βιβλίο: Δέν υπάρχει ένιαία ιουδαϊκή παράδοση για τόν συγγραφέα του βιβλίου. Άλλοι τό θεωρούν ως έργο του Έσδρα, άλλοι του Νεεμίου, άλλοι του Μαρδοχαίου καί άλλοι του Ζοροβάβελ. Τό βιβλίο στην χριστιανική Βίβλο κατατάσσεται στα Προφητικά Βιβλία στην υποομάδα "Δωδεκαπρόφητον" καί είναι τό τελευταίο βιβλίο αυτής τής υποομάδας, ενώ στην Ίουδαϊκή Βίβλο κατατάσσεται καί πάλι στους Προφήτες, καί είναι τελευταίο στην υποομάδα "Μεταγενέστεροι Προφήτες".

Διάγραμμα περιεχομένου βιβλίου: Τό βιβλίο αποτελείται από 3 κεφάλαια, τά όποια έχουν μορφή διαλόγου, παρουσιάζονται ως 6 αυτοτελείς λόγοι καί διαιρούνται ως έξης: **α' μέρος:** Εισαγωγή/Επιγραφή, **β' μέρος:** Η αγάπη του Θεού προς τόν λαό, έλεγχος του λαού καί τών ιερέων για τήν άγνωμοσύνη καί τίς άμαρτωλές θυσίες τους, οί όποιες τελικά θά καταργηθούν μέ μιá άλλη καθαρή θυσία προς τόν Θεό, του όποιου τό όνομα θά δοξάζεται από όλα τά έθνη **γ' μέρος:** Δριμύς έλεγχος σ' αυτούς πού συνάπτουν γάμους μέ άλλοεθνείς καί παραγκωνίζουν τίς νόμιμες συζύγους, **δ' μέρος:** Τά άδικα παράπονα του λαού κατά του Θεού καί ή έλευση τής ήμέρας τής Κρίσεως, τής όποίας θά προηγηθεί ως πρόδρομος ό Ήλιος καί θά πραγματοποιηθεί ό θρίαμβος τών δικαίων.

Χριστολογικές Προφητείες:

Κεφ. 1,11: *Η δίκαιη βασιλεία του Γιαχβέ θά λάμψει στό μέλλον μέ τρόπο μεγαλειώδη σ' όλόκληρη τήν οικουμένη, οδηγώντας όλα τά έθνη σε μιá μεγάλη ιεραποδημία καί λιτανεία στό όρος Σιών.*

Κεφ. 3,1-24: Για τόν προφήτη Μαλαχία, όλες οί άμαρτίες δέν θά μείνουν αναπάντητες από τόν Θεό. Αγγελιαφόρος Του θά προετοιμάσει τό δρόμο τής έλευσής Του καί τότε ποιός θά άντέξει τόν έρχομό Του; Θά προηγηθεί ό έρχομός του προφήτη Ήλία, ώστε νά δοθει μιá ακόμη ευκαιρία για μετάνοια καί μετά μέ τό πύρ του μεταλλουργού θά καθαρίσει τούς Λευίτες από τήν άνομία καί όλοι θά κριθούν ανάλογα μέ τίς πράξεις τους. Ήλιος δικαιοσύνης θά λάμψει πάνω στους δικαίους, οί άκτίνες του όποιου θά θεραπεύσουν κάθε ασθένεια. Όταν όλοι θά έχουν επιστρέψει στον Θεό, τά έθνη θά καλοτυχίζουν τόν Ίσραήλ.

Μέ βάση αυτές τίς δύο Χριστολογικές μαρτυρίες του βιβλίου του Μαλαχίου, διαπιστώνουμε ότι *στό βιβλίο δέν κατηγορείται τό ιερατικό καθεστώς, αλλά οί ιερείς, γιατί δέν προσφέρουν τίς κατάλληλες θυσίες, προσβάλλουν τό Θεό καί διδάσκουν τό Νόμο νοθεύοντάς τον καί απομακρύνοντας τούς πιστούς από τήν όρθή διδασκαλία.* Ο Θεός απειλεί μέ άνάκληση τών προνομίων τους, εάν δέν επανέλθουν στην όρθή όδό. Έτσι κύριο θέμα του βιβλίου είναι ή αγάπη του Θεού προς τόν λαό, άν καί αυτός άμφισβητεί αυτή τήν αγάπη. *Οί άμαρτίες τών ιερέων καί του λαού είναι τέτοιες ώστε έμποδίζουν τήν έκδήλωση τής θείας αγάπης.* Εάν αυτοί μετανοήσουν θά αισθανθούν καί πάλι τά αποτελέσματα τής θείας αγαθότητας. Επειδή όμως ό λαός άμφιβάλλει

ακόμη για τή θεία δικαιοσύνη, ό προφήτης προλέγει τήν έλευση του Θεού ως πυρός, τό όποιο θά καταστρέψει τούς άσεβείς και θά καθαρίσει τούς άγαθούς.

Δανιήλ

Όνομα: έβρ. Δανιγγέ'λ = "κρίνει ό Θεός" ή "κριτής μου ό Θεός".

Καταγωγή: Ιουδαίος, από έπιφανή οικογένεια τής Ίερουσαλήμ

Έπάγγελμα: Χάρις στά σπάνια προσόντα του και ιδιαίτερα τό θεϊό χάρισμα τής έξήγησης ένύπνιων (όραμάτων/όνείρων) ανήλθε στά ύπατα άξιώματα του Βαβυλωνιακού κράτους κατά τίς ήμέρες τών βασιλέων Ναβουχοδονόσορος, Βαλτάσαρ και Δαρείου του Μήδου.

Οικογενειακή κατάσταση: Αιχμάλωτος μαζί μέ άλλους έπιφανείς στή Βαβυλώνα κατά τό 3ο έτος τής βασιλείας του Ίωακείμ (605 π.Χ.). Έκει και μετά από έπιλογή, μαζί μέ άλλους Ίουδαίους εισήχθησαν στήν εκπαίδευση του Βαβυλώνιου μονάρχη.

Τόπος δράσης: Δρα στή Βαβυλώνα μαζί μέ τούς τρεις συντρόφους του Άνανία, Μισαήλ και Άζαρία (θαυμαστή διάσωση αυτου από τον λάκκο λεόντων, όπου τον έρριξαν κατά διαταγή του Δαρείου του Μήδου και τών συντρόφων από τήν κάμινο του πυρός, όπου τούς έρριξαν μέ διαταγή του Ναβουχοδονόσορα)

Χρόνος δράσης: Έδρασε μέχρι τό 536 π.Χ. όταν πέθανε κατά τό τρίτο έτος τής βασιλείας του βασιλιᾶ Κύρου

Βιβλίο: Στην Έλληνική Μετάφραση τών Ο' κατατάσσεται τελευταίο βιβλίο τής Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ομάδα τών Προφητικῶν Βιβλίων. Στην Έβραϊκή Βίβλο κατατάσσεται στά "Άγιόγραφα". Συγγραφέας φέρεται νά εἶναι κατά τήν παράδοση ό ίδιος ό Δανιήλ. Λόγω τών γλωσσικῶν, ιστορικῶν και θεολογικῶν δυσκολιῶν πού υπάρχουν στό κείμενο, οδήγησε πολλούς έρμηνευτές νά θεωρήσουν: α) ότι τό βιβλίο εἶναι προϊόν τής "άποκαλυπτικῆς" γραμματείας ή όποία ήκμασε από τον 2ο αἰ. π.Χ. έως τον 2ο αἰ. μ.Χ. και έτσι ή συγγραφή του ανάγεται στους χρόνους τής Μακκαβαϊκῆς εξέγερσης (168/167 π.Χ.) ή β) ότι τό βιβλίο στή σημερινή του μορφή εἶναι προϊόν αναθεωρήσεως ή εκδόσεως μέ προσθήκες κυρίως ιστορικές, ή όποία έγινε γύρω στό 168/167 π.Χ. Μάλιστα θεωρούν ότι κατά τήν αναθεώρηση αὐτή τηρήθηκε και ή γλωσσική μορφή τών διηγήσεων, οι όποιες είχαν παραδοθεῖ γραπτά, όπως φαίνεται από τό άραμαϊκό τεμάχιο 2,4β-7,28. Έπειδή τό πρωτότυπο Άραμαϊκό ή Έβραϊκό κείμενο τών δευτεροκανονικῶν τεμαχίων δέν έχει διασωθεῖ και ή μετάφραση τών Ο' εἶχε πολλές αποκλίσεις από τό Έβραϊκό κείμενο, ή εκκλησιαστική χρήση προτίμησε τό κείμενο τής μετάφρασης του Θεοδοτίωνος.

Διάγραμμα περιεχομένου βιβλίου: Αποτελεῖται από 12 κεφάλαια μαζί μέ τά "δευτεροκανονικά" τεμάχια και διαιρεῖται σέ δύο μέρη:

A,1-64 Δευτεροκανονικό τεμάχιο για τή Σωσάνη, ή όποία συκοφαντήθηκε από τούς δύο πρεσβευτές και άθωώθηκε από τον Δανιήλ

α' μέρος: Αφηγηματικό Μέρος: Ειδήσεις για τον Δανιήλ

και τούς τρεις συντρόφους του στή Βαβυλώνα(κ. 1-6)

B 3,24-45 Δευτεροκανονικό τεμάχιο για τήν προσευχή του Άζαρία για τή διάσωση τών τριῶν παιδων

Γ 3,46-90 Δευτεροκανονικό τεμάχιο για τόν ὕμνο τῶν τριῶν παίδων.

β' μέρος: Προφητικό-Αποκαλυπτικό Μέρος: Ὁράματα (7,1-12,13)

Δ, 1-42 Δευτεροκανονικό τεμάχιο για τήν καταστροφή τοῦ Βήλ καί τοῦ Δράκοντα καί τή θαυμαστή διάσωση τοῦ Δανιήλ στό λάκκο τῶν λεόντων

Χριστολογικές Προφητείες:

Κεφ. 2,22,37: Ὅχι μόνο τά μέλη τῆς δυναστείας τοῦ Δαβίδ, ἀλλά καί οἱ ξένοι δυνάστες ἐκλαμβάνονται ὡς φορεῖς ἐξουσίας, τήν ἔλαβαν ἀπό τόν Γιαχβέ, γι' αὐτό ὀφείλουν σ' Αὐτόν τή βασιλεία, τή δύναμη καί τήν τιμή καί ἀπό Αὐτόν θά κριθοῦν.

Κεφ. 3,38-40: Ἡ κατάσταση τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ ἐκείνης τῆς περιόδου καταγράφεται στήν προσευχή τοῦ Ἀζαρία ὡς ἐξῆς: "καί οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καί προφήτης οὐδέ ἡγούμενος οὐδέ ὀλοκαύτωσις οὐδέ θυσία οὐδέ προσφορά οὐδέ θυμίαμα οὐδέ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον σου..... καί τελειῶσαι ὀπισθέν σου" (Δαν. 3,38-40 Ο')

Κεφ. 7,13-14: Σφαγή -θάνατος -ἀνάσταση -ἀνάληψη, συμβολισμός τῆς ἔνδοξης εισόδου τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου στό ἐπουράνιο βασίλειο.

Κεφ. 9,1 ἐξ. : Ἡ γνωστή ἐρμηνεία τῆς προφητείας τῶν ἐβδομήντα ἐβδομάδων τοῦ Ἱερεμῆ (25,11-12. 29,10) ὡς *χριστός ἡγούμενος*, ὁ ὁποῖος θά ἀνοικοδομήσει τήν Ἱερουσαλήμ σαράντα ἐννιά χρόνια μετά τήν αἰχμαλωσία, ἀναφέρεται εἴτε ὁ Πέρσης Κύρος, εἴτε ὁ Ζοροβάβελ, εἴτε ὁ ἀρχιερέας Ἰησοῦς, ὁ υἱός τοῦ Ἰωσαδάκ (**στ.25**)

Κεφ. 11,33-12,13: Τή διακονία τοῦ ἀρχιερέως ὑποκαθιστοῦν πλέον *οἱ μάρτυρες*, οἱ ὁποῖοι αὐτοπροσφέρονται ἐκούσια καί ἀντιπροσωπευτικά. Στό Δαν. 11,33 κ. ἐξ. γίνεται λόγος για *τή θανάτωση τῶν πνευματικῶν ταγῶν τοῦ ἔθνους*, τῶν μεσκαλεῖμ (*ἐννοοῦμενοι τοῦ ἔθνους/οἱ συνετοί τοῦ λαοῦ*). Αὐτή ἡ σφαγή συνεπάγεται τόν *ἐξαγνισμό τοῦ λαοῦ*, ὥσπου νά ἔρθει τό τέλος στόν ὀρισμένο καιρό (στ. 35) "καί ἐκ τῶν συνιέντων διανοηθήσονται εἰς τό καθαρίσαι ἑαυτούς ἔτι γάρ καιρός εἰς ὥρας". Ὅμως στό 12,1-4 θα ἀκολουθήσει ἡ ἀποκατάσταση τῶν σχέσεων Θεοῦ καί ἀνθρώπου, καί τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Σύμπαν θά γίνει, ἀφοῦ πρῶτα θά συντριβεῖ ὁ πόνος καί ὁ θάνατος. Θά ἀκολουθήσει ὁμως ἡ ἀνάσταση καί ἡ ἀνάληψή τους (12,2). Οἱ συνετοί εἶναι οἱ ἅγιοι καί μάρτυρες πού πορεύονται ὅπως στη Σοφ. Σολ. 2-5.

Στό βιβλίον τοῦ Δανιήλ ἡ *προβολή τοῦ πάθους καί* ἰδιαίτερα *τοῦ μαρτυρίου* εἶναι ἔντονη. Απηχεῖται ἡ βεβήλωση τοῦ Ναοῦ ἀπό τόν Ἀντίοχο τόν Ἐπιφανῆ καί ἡ σφαγή τοῦ ἀρχιερέα Ὀνία τοῦ Γ' (170 π.Χ.), ἡ ὁποία ἀποτελέσει γιά τούς εὐσεβεῖς Ἰσραηλίτες μία ἐμπειρία, πῶς τραυματική ἀκόμη καί ἀπό τήν πυρπόληση τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπό τούς Βαβυλωνίους. Ἐπίσης προβάλλεται ἡ κατάσταση τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ ἐκείνης τῆς περιόδου, ὅπως καταγράφεται στήν προσευχή τοῦ Ἀζαρία. Περιέχει θαυμάσιες καί σπουδαιότατες ιδέες, ὅπως περί ἀγγέλων (ἀγγελολογία), υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν. Ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ παρίσταται ὡς ὁ μόνος Θεός, ὁ ὁποῖος στήν παντοδυναμία καί τήν παγγνωσία του κυβερνᾷ τό σύμπαν, κατευθύνει τίς τύχες τοῦ κόσμου καί ρυθμίζει τόν ροῦ τῆς ἱστορίας. Σῶζει ὅσους πιστεύουν σ' Αὐτόν καί ἐξουθενώνει ὅσους ἐναντιώνονται στό ἅγιο θέλημά Του. Ὡς Θεός δίκαιος θά κρίνει τά ἔθνη, θά ἀποκαταστήσει τήν τάξη στόν κόσμο, ἡ ὁποία ἔχει διασαλευθεῖ, θά ἀναστήσει τούς νεκρούς γιά νά ἀποδώσει σ' αὐτούς σύμφωνα μέ τά ἔργα τους καί θά ἐγκαθιδρύσει τελικά μέσω τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου τή Μεσσια(νι)κή του Βασιλεία.

